



Izdevums
latviešu valodā

Informācija un paziņojumi

60. gadagājums

2017. gada 21. aprīlis

Saturs

I Rezolūcijas, ieteikumi un atzinumi

ATZINUMI

Eiropas ekonomikas un sociālo lietu komiteja

EESK 522. plenārsesija 2017. gada 25. un 26. janvārī

2017/C 125/01	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Apdraudējums un šķēršļi vienotajā tirgū" (pašiniciatīvas atzinums)	1
2017/C 125/02	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Apspriešanās sākšana par Eiropas sociālo tiesību pilāru" (COM(2016) 127 final)	10

III Sagatavošanā esoši tiesību akti

EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJA

EESK 522. plenārsesija 2017. gada 25. un 26. janvārī

2017/C 125/03	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par autortiesībām digitālajā vienotajā tirgū" (COM(2016) 593 final – 2016/0280 (COD)), par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko paredz noteikumus, kā īstenojamas autortiesības un blakustiesības, kuras piemēro noteiktām raidorganizāciju tiešsaistes pārraidēm un televīzijas un radio programmu retranslācijām" (COM(2016) 594 final – 2016/0284 (COD)) un par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par noteiktiem atļautiem ar autortiesībām un blakustiesībām aizsargātu darbu un citu tiesību objektu lietojumiem tādu personu interesēs, kas ir neredzīgas, ar redzes traucējumiem vai ar citu iespiedtekstu lasīšanas invaliditāti, un ar kuru groza Direktīvu 2001/29/EK par dažu autortiesību un blakustiesību aspektu saskaņošanu informācijas sabiedrībā" (COM(2016) 596 final – 2016/0278 (COD))	27
---------------	---	----

2017/C 125/04	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido Savienības sertifikācijas sistēmu attiecībā uz aviācijas drošības pārbaūžu iekārtām" (COM(2016) 491 <i>final</i> – 2016/0236 (COD))	34
2017/C 125/05	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido Savienības pārmitināšanas sistēmu un groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 516/2014" (COM(2016) 468 <i>final</i> – 2016/0225 COD)	40
2017/C 125/06	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Padomes regulai par jurisdikciju, lēmumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību un par bērnu starptautisko nolaupīšanu (pārstrādāta redakcija)" (COM(2016) 411 <i>final</i> – 2016/0190 (CNS))	46
2017/C 125/07	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Konkurētspējīga digitālā vienotā tirgus savienojamība. Virzība uz Eiropas Gigabitu sabiedrību" (COM(2016) 587 <i>final</i>)	51
2017/C 125/08	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par Eiropas Elektronisko sakaru kodeksa izveidi (pārstrādāta redakcija)" (COM (2016) 590 <i>final</i> – 2016/0288 (COD))	56
2017/C 125/09	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar ko izveido Eiropas Elektronisko sakaru regulatoru iestādi" (COM(2016) 591 <i>final</i> – 2016/0286 (COD))	65
2017/C 125/10	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko attiecībā uz interneta savienojamības veicināšanu vietējās kopienās groza Regulu (ES) Nr. 1316/2013 un Regulu (ES) Nr. 283/2014" (COM(2016) 589 <i>final</i> – 2016/0287 (COD))	69
2017/C 125/11	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "5G Eiropai. Rīcības plāns"" (COM(2016) 588 <i>final</i>)	74
2017/C 125/12	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumam par Savienības dalību partnerībā pētniecības un inovācijas jomā Vidusjūras reģionā (PRIMA), ko kopīgi īsteno vairākas dalībvalstis" (COM(2016) 662 <i>final</i> – 2016/0325 (COD))	80

I

(Rezolūcijas, ieteikumi un atzinumi)

ATZINUMI

EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJA

EESK 522. PLENĀRSESĪJA 2017. GADA 25. UN 26. JANVĀRĪ

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Apdraudējums un šķēršļi vienotajā tirgū”

(pašiniciatīvas atzinums)

(2017/C 125/01)

Ziņotājs: **Oliver RÖPKE**

Pilnsapulces lēmums	21.1.2016.
Juridiskais pamats	Reglamenta 29. panta 2. punkts Pašiniciatīvas atzinums
Atbildīgā specializētā nodaļa	Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	13.1.2017.
Pieņemts plenārsesijā	25.1.2017.
Plenārsesija Nr.	522
Balsojuma rezultāts (par/pret/atturas)	166/62/8

1. Secinājumi un priekšlikumi

1.1. Vienotais tirgus ir liels sasniegums, un tas ir Eiropas integrācijas procesa pamats. Vienotajam tirgum vajadzētu būt Eiropas labklājības stūrakmenim. Euro un Šengenas nolīguma ieviešanai bija būtiska nozīme vienotā tirgus izveidē. Tomēr gan euro, gan Šengenas līgums aizvien vairāk ir pakļauts spiedienam – daļēji arī valstu tuvredzīgo interešu dēļ –, un pietiekami daudz iedzīvotāju arvien vairāk apšaubā to lietderību, arī tādēļ, ka Eiropas iedzīvotāji ir patiesi nobažījušies.

1.2. EESK vienmēr ir iestājies par preču, pakalpojumu, kapitāla un maksājumu brīvas aprites un personu brīvas pārvietošanās stiprināšanu, kā arī par nepieciešamo līdzsvaru starp ekonomikas, sociālo un vides politiku. Ir jānodrošina nepārtraukta virzība uz sociālo un ekonomisko konvergenci starp dalībvalstīm.

1.3. Lai turpinātu attīstīt vienoto tirgu, ir jālikvidē nevajadzīgi šķēršļi, tā nodrošinot izaugsmi, nodarbinātību, ilgtermiņa labklājību un lielā mērā konkurētspējīgu sociālo tirgus ekonomiku. Tas jo īpaši attiecas uz tādiem šķēršļiem tirgū kā nepietiekama kvalifikācijas un diplomu atzīšana, vietējie tehniskie ierobežojumi, regulatīvie šķēršļi, ko rada valstu atšķirīgās tiesību normas, vai e-pārvaldes risinājumu nepietiekama koordinācija ES līmenī.

1.4. EESK pauž bažas par to, ka kopš finanšu krīzes ES vienotais tirgus nav piedzīvojis gandrīz nekādu izaugsmi. Eurozonā laikposmā no 2008. gada līdz 2015. gadam ekonomikas attīstības temps ir pat samazinājies par 1,6 %. Turklāt citas pasaules daļas, piemēram, ASV, Austrālija un Japāna, ir krietni apsteigušas Eiropas Savienību iekšzemes pieprasījuma un izaugsmes ziņā. Tādēļ jādara viss iespējamais, lai Eiropa vairāk pietuvinātos stratēģijas "Eiropa 2020" politisko mērķu sasniegšanai.

1.5. EESK vēlreiz uzsver, ka ir svarīgi nodrošināt uzņēmumu un darba ņēmēju pārrobežu mobilitāti. Vajadzētu ņemt vērā, ka pietiekami daudz iedzīvotāju arvien mazāk atbalsta vienotā tirgus principus. Viens no iemesliem ir pieaugošais negodīgas un nelikumīgas prakses turpināšanās risks pārrobežu pakalpojumu sniegšanas jomā. Augsts ļaunprātīgas izmantošanas risks ievērojami grauj darba ņēmēju un godīgu uzņēmumu uzticību vienotajam tirgum.

1.6. Šīs tendences ir aktīvi jāvērtē; ir svarīgi nodrošināt godīgu konkurenci arī uzņēmumu interesēs. Lai vienotais tirgus darbotos, jānodrošina pārrobežu pasākumu atbilstība Eiropas un valstu tiesību normām. Minētā iemesla dēļ EESK locekļu vairākums atbalsta visus centienus, kuru mērķis ir panākt, ka tiek īstenota *Jean-Claude Juncker* prasība, proti, Eiropas Savienībā par vienādu darbu, kas veikts vienā un tajā pašā vietā, tiktu nodrošināta vienāda samaksa.

1.7. Lai arī vienotajam tirgum ir stingrs sociālais pamats, ko veido LESD un ES sekundārie tiesību akti, būtu jānodrošina labāks līdzsvars starp tirgus ekonomikas brīvību un primārajos tiesību aktos noteiktajām sociālajām pamattiesībām. Šāda pieeja ļautu mazināt to daudzo cilvēku neapmierinātību, kuri uzskata, ka vienotajā tirgū arvien vairāk netiek ievērotas viņu sociālās intereses un prasības.

1.8. EESK principā atbalsta ES tiesību aktu efektivitātes pārbaudīšanu. Šai iniciatīvai varētu būt liela nozīme, lai mazinātu nevajadzīgu administratīvo slogu, kas atšķirīgu valstu vai reģionālo noteikumu dēļ tiek piemērots vienai un tai pašai darbības jomai. Tāpēc MVU interesēs būtu jāpārbauda saskaņoto tiesību aktu nepieciešamība. Taču EESK atkārtoti uzsver savu viedokli, ka augsti patērētāju aizsardzības standarti nav uzskatāmi par nevajadzīgu slogu.

1.9. EESK uzsver: ņemot vērā digitālā vienotā tirgus milzīgo izaugsmes potenciālu, tas būtu jānosaka par vienu no politiskajām prioritātēm. Juridiskās neskaidrības, kas pastāv attiecībā uz nodarbinātību, ekonomiku un patērētājiem, ir steidzami jāizvērtē un jānovērš. Lai novērstu regulējuma nepilnības, Komisijai būtu jāīsteno skaidri reglamentējošie noteikumi par jauniem ekonomikas veidiem un jauniem uzņēmējdarbības modeļiem, tostarp dažādajiem sadarbīgās ekonomikas veidiem, vienotajā tirgū. Šajā sakarā pilnībā jāievēro piemērojami tiesību akti un it īpaši jāaizsargā patērētāju un darba ņēmēju tiesības, kā arī godīga konkurence.

1.10. Kapitāla tirgu savienības izveidei ir jāpaliek arī prioritātei, jo ar to saistītā pašu kapitāla piešķiršanas efektivitātes uzlabošanās var pozitīvi ietekmēt gan ekonomiku, gan nodarbinātību un patērētājus. Tādiem neseniem notikumiem kā *Brexit* nevajadzētu lieki aizkavēt vai apgrūtināt šo projektu īstenošanu.

1.11. EESK atgādina, ka nodokļu politikas regulējuma nepilnības rada negodīgu konkurenci vienotajā tirgū. Tādēļ EESK atbalsta kopējas konsolidētas uzņēmumu ienākuma nodokļa bāzes izstrādi, pārskatu sniegšanu par katru valsti, kā arī pašreizējos centienus nepieļaut nodokļu apiešanu un nodokļu oāzes. Minimālās uzņēmuma ienākuma nodokļa likmes ieviešana varētu būt šo iniciatīvu lietderīgs papildinājums un izbeigtu sacensanos par zemāko nodokļa likmi.

1.12. Sabiedriskajiem jeb vispārējās nozīmes pakalpojumiem ir liela nozīme sociālajā tirgus ekonomikā, un tie ir ļoti svarīgi visiem iedzīvotājiem. Vispārējās nozīmes pakalpojumi kā viena no ES kopīgajām vērtībām ir būtiski sociālās un teritoriālās kohēzijas sekmēšanai.

1.13. "Principos un nosacījumos", ko ES var noteikt attiecībā uz šiem pakalpojumiem, būtu jāņem vērā iepriekšminētais uzdevums, proti, veicināt sociālo un teritoriālo kohēziju. Saistībā ar Pakalpojumu direktīvas plānoto reformu EESK norāda uz ES Līgumu 26. protokolu par sabiedriskajiem pakalpojumiem, saskaņā ar kuru dalībvalstu valsts, reģionālajām un vietējām iestādēm ir liela rīcības brīvība vispārējās tautsaimnieciskās nozīmes pakalpojumu jomā.

1.14. Attiecībā uz publisko iepirkumu ir vajadzīgi dažādi pasākumi, lai apkarotu negodīgu praksi, kuras dēļ konkursa dalībnieki ir spiesti iesniegt piedāvājumus, kas neatbilst taisnīguma principam, un dažreiz neievērot attiecīgās valsts tiesību aktos spēkā esošās un praksē pieņemtās minimālās prasības attiecībā uz algu, turklāt šāda prakse daudzos gadījumos rada ievērojamu izmaksu pārsniegumu. Īpaši būtu jānodrošina pārredzamība attiecībā uz labākā piedāvājuma cenu un sniegto pakalpojumu, un vēlāko iespējamo izmaksu pārsniegšanu. Mērķis ir ieviest principu, kas paredz labākā, nevis lētākā piedāvājuma pieņemšanu.

2. Vienotā tirgus problēmas

2.1. Īstenojot Eiropas integrāciju, ir jātiecas sasniegt nepieciešamo līdzsvaru starp ekonomikas, sociālo un vides politiku. Preču, pakalpojumu, kapitāla un maksājumu brīva aprīte, kā arī personu pārvietošanās brīvība ir jāpapildina ar to sociālo pamattiesību ievērošanu, kas ar Pamattiesību hartas starpniecību ir iestrādātas ES līgumos. Pamata sociālās tiesības ir praktiski jāīsteno iekšējā tirgū. Vienlaikus vienotajā tirgū ir jālikvidē joprojām pastāvoši nevajadzīgie šķēršļi, lai nodrošinātu ilgtermiņa labklājību un konkurētspējīgu sociālo tirgus ekonomiku.

2.2. EESK ir vairākkārt norādījis – pavisam nesen arī atzinumā par vienotā tirgus pilnīgošanu ⁽¹⁾ –, ka vienotais tirgus ir Eiropas integrācijas centrālais elements, kas var dot tiešu un jūtamu labumu un radīt Eiropas valstu ekonomikas ilgtspējīgu izaugsmi.

2.3. Vienotais tirgus ir būtisks sasniegums, un tam vajadzētu kalpot par Eiropas labklājības stūrakmeni. Izšķiroši pavērsiena punkti ceļā uz kopīga vienotā tirgus izveidi bija euro ieviešana eurozonā, kā arī Šengenas nolīgums. Tomēr pašlaik vērojama visai negatīva attieksme pret šiem sasniegumiem, un tas parāda, cik atšķirīgas ir ES dalībvalstu intereses. Zināmā mērā lēmumus joprojām pieņem un pārraudzību īsteno valstu līmenī.

2.4. EESK norāda, ka tirgū joprojām pastāv būtiski šķēršļi, proti, neatbilstīga kvalifikāciju un diplomu atzīšana, mācību programmu nevienādība, tehniski vietējie ierobežojumi, regulējuma šķēršļi, ko galvenokārt rada vienotā tirgus sadrumstalotība valstu atšķirīgā tiesiskā regulējuma dēļ, un administratīvais slogs, piemēram, atbilstības valsts nodokļu sistēmai un muitas noteikumiem nodrošināšana, kā arī e-pārvaldības iespēju un tās risinājumu koordinācijas trūkums Eiropas līmenī.

2.5. Komisijas mērķis ir ieviest pilnīgu saskaņošanu dažās jomās, taču tā rezultātā dažās dalībvalstīs varētu samazināties pašreizējais aizsardzības līmenis. EESK uzsver, ka tā vairākos atzinumos ir iebildusi pret šādiem pasākumiem. Pilnīga saskaņošana, ciktāl to vēlas Komisija, jāpanāk, saglabājot jau ieviesto aizsardzības līmeni.

2.6. Dalībvalstu iedzīvotāji aizvien biežāk uzskata, ka Eiropa dara ļoti maz, lai aizsargātu sociālos standartus un ienākumus vai arī nodrošinātu taisnīgus nodokļus un taisnīgus sociālos maksājumus. Vienotajam tirgum ir stabila sociālā dimensija, kuras pamatā ir LESD un sekundārie ES tiesību akti, tomēr būtu jāapsver iespēja nodrošināt labāku līdzsvaru starp ekonomikas tirgus brīvībām un sociālajām pamattiesībām.

2.7. Eiropas sociālo tiesību pilnā paredzētajos pasākumos būtu jāatspoguļo ES dibināšanas principi un jāpamatojas uz pārliecību, ka ekonomikas attīstībai būtu jāsekmē lielāks sociālais progress un kohēzija un ka sociālā politika, kas nodrošina atbilstošus drošības tīklus saskaņā ar Eiropas vērtībām, būtu uzskatāma arī par produktīvu faktoru.

2.8. Lai gan ES kohēzijas politikā ir daudz sasniegumu, reāla ekonomikas un sociālā konverģence starp dalībvalstīm vēl nebūt nav panākta un pastāv būtiskas atšķirības atalgojuma un sociālo standartu ziņā. Pašreizējais zems algu līmenis dažās dalībvalstīs ir saistīts ar plašu Eiropas iekšējā tirgus vēsturisko attīstību un dabisko daudzveidību un atspoguļo gan vietējo ražošanas līmeni, gan daudzus citus faktorus, tai skaitā ieguldītāju intereses. Tomēr vairāk uzmanības būtu jāpievērš sociālajam dempingam, kas būtu jānosaka par negodīgu un nelikumīgu praksi, proti, noteikumu neievērošanu darba samaksas vai sociālās un veselības apdrošināšanas pabalstu izmaksas jomā, tādējādi iegūstot negodīgas priekšrocības salīdzinājumā ar konkurentiem ⁽²⁾.

⁽¹⁾ OV C 177, 18.5.2016., 1. lpp.

⁽²⁾ *Social dumping: political catchphrase or threat to labour standards?* (Sociālais demping: politisks modes vārds vai apdraudējums darba standartiem?), Magdalena Bernaciak, darba dokuments 2012, Eiropas Arod biedrību institūts.

2.9. Kopš finanšu krīzes sākuma, proti, laikposmā no 2008. gada līdz 2015. gadam, ES vienotais tirgus ir pieaudzis tikai par 0,4 % – faktiski gandrīz nemaz. Eurozonā vērojams pat vienotā tirgus samazinājums par 1,6 %. Iekšzemes pieprasījuma ziņā lielākā daļa pārējo ekonomikas reģionu ir ievērojami pārspējuši Eiropas Savienību (piemēram, ASV + 8,8 %, Austrālijā + 17,9 %, Japānā + 3,8 %) ⁽³⁾. Pasākumi, kas paredzēti pieprasījuma atdzīvināšanai vienotajā tirgū, piemēram, Eiropas Investīciju plāns ar Eiropas Stratēģisko investīciju fondu, vēl nav devuši vajadzīgos rezultātus.

2.10. EESK pauž bažas, ka stratēģijā “Eiropa 2020” izvirzītie nodarbinātības un sociālie mērķi, kuru pamatā ir gudra, ilgtspējīga un integrējoša izaugsme, netiks sasniegti ⁽⁴⁾. Ekonomikas attīstības lejupeļņe, lēna lietderīgu strukturālo reformu īstenošana un pieprasījuma trūkums vienotajā tirgū līdz šim ir radījis pretēju ietekmi: 2008. gadā nodarbinātības līmenis bija 70,3 %, savukārt 2014. gadā tas bija samazinājies līdz 69,2 %. Tomēr līdz 2020. gadam būtu jāsasniedz 75 % līmenis. Tā vietā, lai līdz 2020. gadam par 20 miljoniem samazinātu nabadzības un sociālās atstumtības skarto personu skaitu, 2014. gadā tas bija pieaudzis par 4,9 miljoniem. Turklāt līdz 2015. gada nogalei Eiropas Savienībā bez darba bija palikuši par vēl sešiem miljoniem vairāk iedzīvotāju nekā pirms krīzes.

2.11. Vēl viens nozīmīgs stratēģijas “Eiropa 2020” aspekts ir izglītība. EESK atzinīgi vērtē to, ka izglītību un apmācību priekšlaikus pametušo iedzīvotāju īpatsvars bija sarucis no 14,2 % 2008. gadā līdz 11 %. Tāpat laikposmā no 2008. gada līdz 2015. gadam no 31,3 % līdz 38,7 % pieauga to personu īpatsvars, kuriem ir terciārā izglītība. EESK atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas izstrādāto prasmju stratēģiju un norāda, ka augsts kvalifikācijas līmenis ir obligāts priekšnoteikums uzņēmumu piesaistīšanai un jaunu darbvieta radīšanai.

2.12. Apvienotās Karalistes lēmums izstāties no Eiropas Savienības ir liels izaicinājums Eiropas vienotajam tirgum. Gaidāmajās sarunās EESK iesaka balstīties uz visu vienotā tirgus pamatprincipu un pamatvērtību respektēšanu.

3. Īpašas piezīmes

3.1. Pašnodarbinātība un darba ņēmēju mobilitāte vienotajā tirgū

3.1.1. Darbaspēka mobilitāte var būt svarīga gan uzņēmumiem, lai tiem būtu pieejams prasmīgs darbaspēks, gan pašnodarbinātajiem un darba ņēmējiem, kuriem tādejādi ir iespējas iegūt labu darbu, jaunas prasmes un izmantot labus darba apstākļus. Tomēr šķēršļi joprojām pastāv.

3.1.2. Pētījumā par šķēršļiem un izmaksām ⁽⁵⁾ norādīts, ka īpaši liela ietekme uz darbaspēka mobilitāti būs savstarpēji izmantojamiem e-pārvaldības pakalpojumiem, kas samazinās izmaksas administratīvo pakalpojumu jomā un radīs ieguvumus gan iedzīvotājiem, gan uzņēmumiem. Lai nodrošinātu uzņēmumu un darba ņēmēju pārrobežu darbību, ir būtiski uzlabot profesionālo kvalifikāciju atzīšanu.

3.1.3. Atzinumā “Pašnodarbinātā statusa ļaunprātīga izmantošana” ⁽⁶⁾ EESK uzsver, ka fiktīva pašnodarbinātība varētu izraisīt sociālā nodrošinājuma iemaksu neveikšanu, izvairīšanos no nodokļu maksāšanas, darba ņēmēju tiesību pārkāpšanu un nedeklarētu nodarbinātību, tādēļ tā būtu jālikvidē. Šajā saistībā EESK atzinīgi vērtē jau izveidoto Eiropas platformu nedeklarēta darba novēršanai, un tas ir solis pareizajā virzienā ⁽⁷⁾.

3.1.4. Šīs platformas mērķis ir novērst nedeklarētu darbu un atturēt no tā, uzlabojot sadarbību starp dalībvalstu tiesībsardzības iestādēm, piemēram, darba inspekcijām, nodokļu un sociālās nodrošināšanas iestādēm. Šīs sadarbības ietvaros tiek veikta paraugprakses apmaiņa preventīvo un atturēšanas pasākumu jomā, apzināti kopīgi principi darba devēju pārbaudei, veicināta personāla apmaiņa un kopīga apmācība, kā arī sekmēta kopīgu kontroles pasākumu īstenošana.

⁽³⁾ Eiropas Komisija, ECFIN ĢD, Ameco datubāze.

⁽⁴⁾ Komisijas 2010. gada 3. marta paziņojums “Eiropa 2020. Stratēģija gudrai, ilgtspējīgai un integrējošai izaugsmei”, COM(2010) 2020 final.

⁽⁵⁾ “Izmaksu un šķēršļu samazināšana uzņēmumiem vienotajā tirgū”, EP Iekšējā tirgus un patērētāju aizsardzības komitejas vajadzībām veikts pētījums, Iekšpolitikas ĢD.

⁽⁶⁾ OV C 161, 6.6.2013., 14. lpp.

⁽⁷⁾ COM(2014) 221 final, Eiropas Parlamenta un Padomes Lēmums par Eiropas platformas izveidi sadarbības uzlabošanai nedeklarēta darba novēršanai un atturēšanai no tā.

3.1.5. Mūsdienās daudzus darba ņēmējus pieņem darbā kā “pašnodarbinātus pakalpojumu sniedzējus”, nevis darbinieku statusā, kā tas bija agrāk. Šiem cilvēkiem nav darba līguma, jo atbilstoši savam pašnodarbinātā statusam viņi strādā savā labā. Šādās darba attiecībās lielākajā daļā gadījumu nav jāievēro valsts darba tiesību akti. Jāizmanto skaidri un saistoši kritēriji, lai izvērtētu, vai persona faktiski ir uzskatāma par darbinieku vai patiesi pašnodarbinātu personu. Tāpēc EESK ir paudusi kritiku par Komisijas priekšlikumu direktīvai par viena dalībnieka sabiedrībām ar ierobežotu atbildību, norādot, ka tā “redakcija nav pietiekami labi izstrādāta”⁽⁸⁾. Tādējādi tiek izdarīts spiediens uz mikrouzņēmumiem, MVU un īpaši tiem, kuri ir īsti pašnodarbinātie.

3.2. Vienotais tirgus un darba ņēmēju norīkošana darbā

3.2.1. 1996. gada direktīvā ir noteikti ES reglamentējošie noteikumi, ar ko panāk pareizu un taisnīgu līdzsvaru starp mērķiem veicināt un atvieglot pārrobežu pakalpojumu sniegšanu, nodrošināt darbā norīkoto darba ņēmēju aizsardzību un garantēt vienlīdzīgus noteikumus ārvalstu un vietējiem uzņēmumiem.

3.2.2. 2014. gada Izpildes direktīvā⁽⁹⁾ ir minēti jauni un spēcīgāki instrumenti cīņai pret apiešanu, krāpšanos un ļaunprātīgu izmantošanu, kā arī sodīšanai par to, un ar šo direktīvu papildina Direktīvu 96/71/EK un sekmē efektīvāku kompleksu regulējumu darba ņēmēju norīkošanai darbā.

3.2.3. EESK ir nesen pieņēmusi atsevišķu atzinumu par Komisijas priekšlikumu direktīvas par darba ņēmēju norīkošanu darbā rezultatīvai pārskatīšanai un ir komentējusi galvenās izmaiņas un ierosinājumus⁽¹⁰⁾, pamatojoties uz priekšsēdētāja Juncker politiskajām pamatnostādņēm, ko viņš prasījis īstenot nākamajam Komisijas sastāvam – Eiropas Savienībā par vienādu darbu, kas veikts vienā un tajā pašā vietā, būtu jāsaņem vienāda samaksa⁽¹¹⁾.

3.2.4. Atzinumā “Taisnīgāka darba ņēmēju mobilitāte Eiropas Savienībā”⁽¹²⁾ EESK mudināja Komisiju vērsties pret negodīgu praksi, kas izraisa sociālo dempingu. Šī problēma kļūst aizvien aktuālāka, jo praktiski piemēri dalībvalstīs liecina, ka pārrobežu kontekstā algu un sociālā dempinga risks strauji pieaug. Sociālās apdrošināšanas iestādes BUAK⁽¹³⁾ veiktās pārbaudes Austrijā liecina, ka no 7 238 Austrijas uzņēmumiem, kurus pārbaudīja 2015. gadā, par 38 uzņēmumiem radās aizdomas, ka saskaņā ar likumu par algu un sociālā dempinga novēršanu to darbiniekiem nemaksāja pietiekami lielu algu. Tas nozīmē, ka aizdomas par nepietiekamu samaksu darbiniekiem radās attiecībā uz 0,53 % uzņēmumu. Tajā pašā laikposmā tika pārbaudīts arī 1 481 uzņēmums, kas darbojas Austrijā, bet kura mītne citās ES valstīs. No minētajiem uzņēmumiem 398 gadījumos radās aizdomas par nepietiekamu darba samaksu darbiniekiem, t. i., par algu dempingu. Tie ir 26,87 %.

3.2.5. Ārvalstu uzņēmumos, kuri darbojas pārrobežu mērogā un norīko darba ņēmējus, algu dempinga iespējamība ir 50 reizi lielāka nekā vietējo piegādātāju uzņēmumos. Šāda tendence liek aizdomāties par vienotā tirgus (ne)funkcionēšanu. Augsts ļaunprātīgas izmantošanas risks ievērojami grauj Eiropas darba ņēmēju uzticību iekšējam tirgum.

3.2.6. Vēl viena problēma ir darba ņēmēju fiktīva norīkošana darbā. Ar fiktīvi darbā norīkotiem darba ņēmējiem saistītie gadījumi, t. i., situācijas ļaunprātīga izmantošana ar viltotām A1 norīkojuma apliecībām, liecina par problēmām, ko rada oficiāli vai valsts iestāžu izsniegti apliecinājumi, sertifikāti vai līdzīgi dokumenti. Tādējādi mikrouzņēmumiem, MVU un administratīvo sadarbību, izmantojot Iekšējā tirgus informācijas sistēmu (“IMI regula”) (OV L 159, 28.5.2014., 11. lpp.) kvalificētiem darbiniekiem kļūst arvien grūtāk turēties pretī konkurentiem, kuri rīkojas negodīgi. Tāpēc ir jāizskauž darba ņēmēju fiktīva norīkošana darbā.

3.2.7. Komisija nesen ierosināja grozīt Regulu (EK) Nr. 883/2004 par sociālā nodrošinājuma sistēmu koordinēšanu. EESK pieņems atsevišķu atzinumu saskaņā ar Eiropas Komisijas pieprasījumu, sagaidot, ka tiks izveidota modernizēta sociālās nodrošināšanas koordinācijas sistēma, kas atbilst sociālajai un ekonomiskajai realitātei dalībvalstīs un kurā ir ievēroti ES tiesību principi, it īpaši attiecībā uz vienlīdzīgu attieksmi un nediskrimināciju.

⁽⁸⁾ OV C 458, 19.12.2014., 19. lpp.

⁽⁹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 15. maija Direktīva 2014/67/ES par to, kā izpildīt Direktīvu 96/71/EK par darba ņēmēju norīkošanu darbā pakalpojumu sniegšanas jomā, un ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1024/2012 par administratīvo sadarbību, izmantojot Iekšējā tirgus informācijas sistēmu (“IMI regula”) (OV L 159, 28.5.2014., 11. lpp.).

⁽¹⁰⁾ OV C 75, 10.3.2017., 81. lpp.

⁽¹¹⁾ Eiropas Parlamenta plenārsesijas atklāšanas runa 2014. gada 15. jūlijā Strasbūrā.

⁽¹²⁾ OV C 264, 20.7.2016., 11. lpp.

⁽¹³⁾ Austrijas būvniecības nozares darbinieku atvaļinājumu un atlaišanas pabalstu fonds, 2015. gada statistika.

3.2.8. EESK pieņem zināšanai priekšlikumu par pakalpojumu pasi (vai pakalpojumu identifikācijas karti), ar ko vajadzētu likvidēt nepieciešamību vairākkārt pieprasīt informāciju un dokumentus, kas jau ir iesniegti mītnes dalībvalstī, un to varētu izdarīt, izveidojot vienotu elektronisku repozitoriju dokumentu uzglabāšanai. EESK iebilst pret jebkādu galamērķa valsts principa vājināšanu. Tā izstrādās atsevišķu atzinumu par šo tematu.

3.3. *REFIT un labāks likumdošanas process*

3.3.1. Būtībā pasākumi ES tiesību aktu efektivitātes pārbaudei būtu vērtējami atzinīgi. Iestāžu nolīgums, ko noslēgusi Komisija, Padome un Eiropas Parlaments, var nodrošināt lietderīgu satvaru, kas ļauj vieglāk sasniegt mērķi, proti, nodrošināt vienkāršākus un efektīvākus ES tiesību aktus. Tomēr sadarbojoties ir jānodrošina, lai ES tiesiskie standarti, kas piedāvā sociālus vai ekonomiskus ieguvumus, tiktu aizsargāti, nevis apšaubīti.

3.3.2. Šis jautājums vienlīdz ietekmē gan MVU, gan patērētājus un darba ņēmējus. Saskaņā ar principu “vispirms domāt par mazajiem uzņēmumiem” ir īpaši svarīgi novērst nevajadzīgu slogu MVU. Nolikā nodrošināt pienācīgu iekšējā tirgus darbību ir jāīsteno patērētāju aizsardzības politika, kuras pamatā būtu augsta līmeņa aizsardzība atbilstoši LESD 169. pantam.

3.3.3. *REFIT* loma varētu būt nozīmīga arī tādu regulatīvo izmaksu mazināšanā, kas rodas, kad uz vienu jomu attiecas dažādi reģionālie noteikumi. Saskaņojot tiesību aktus, varētu ievērojami samazināt izmaksas un veicināt izaugsmi ES reģionos, jo šie šķēršļi tiktu likvidēti. Tādēļ būtu jāizpēta, vai to ir iespējams īstenot.

3.3.4. Daudzi tiesību akti, kuri birokrātijas mazināšanas nolūkos ir pārskatāmi saskaņā ar *REFIT* programmu, attiecas uz tiesību normām, kas aizsargā darba ņēmēju un patērētāju standartus, un tāpēc tie sniedz ievērojamu sociālpolitisku un ekonomisku ieguvumu. EESK atkārtoti uzsver savu viedokli, ka augsti patērētāju aizsardzības standarti nav uzskatāmi par nevajadzīgu slogu.

3.3.5. EESK norāda uz 2014. gada 14. decembra atzinumu⁽¹⁴⁾ un atkārtoti izklāsta savu nostāju, ka lietpratīgs regulējums neatceļ pienākumu ievērot noteikumus par sabiedrības, patērētāju un darba ņēmēju aizsardzību un neatceļ arī standartus dzimumu līdztiesības jomā vai vides aizsardzības normas. Turklāt princips “vispirms domāt par mazajiem uzņēmumiem” nedrīkst atbrīvot mikrouzņēmumus un MVU no tiesību aktu piemērošanas, taču tiesību aktos ir jāņem vērā to intereses un vajadzības.

3.3.6. Nekādi nav saprotama Komisijas atteikšanās turpināt darbu pie plānotās likumdošanas iniciatīvas saistībā ar frizieriem, lai gan starp Eiropas sociālajiem partneriem ir jau panākta vienošanās šajā jautājumā. Komisijas īstenotā pieeja ir pretrunā tāda sociālā dialoga principiem un vērtībām, kurā ievēro pārstāvības principu, un šāda rīcība nebūt nav tālredzīga, jo regulējuma trūkums arodveselības jomā var izraisīt arodslimības un tādējādi radīt ievērojamas izmaksas gan uzņēmumiem, gan publiskajam sektoram.

3.3.7. EESK vērs uzmanību uz Eiropas sociālo partneru kopīgo deklarāciju par jaunu sociālā dialoga sākumu; minētās deklarācijas pamatā ir tematiskajās grupās gūtie rezultāti, un tajā norādīts uz mijiedarbību starp ES sociālo dialogu un labāka regulējuma koncepciju.

3.3.8. EESK atzinīgi vērtē dialoga uzsākšanu nesen izveidotajā *REFIT* platformā. Papildus uzņēmējdarbības atvieglošanas un darba ņēmēju standartu nodrošināšanas mērķiem gan Komisijai, gan šīs platformas ekspertiem, cenšoties vienkāršot ES tiesību aktus, ir jāgarantē patērētāju tiesību aizsardzība.

3.4. *Digitālā ekonomika, jauni ekonomikas veidi un jauni uzņēmējdarbības modeļi*

3.4.1. Digitālajam vienotajam tirgum ir jābūt vienai no prioritātēm, ņemot vērā ieguvumus, kas gaidāmi, ja šajā jomā pabeigtu vienotā tirgus izveidi. Ir aplēsts, ka saistībā ar digitālā vienotā tirgus izveidi gada IKP ieguvums varētu būt EUR 415 miljardi⁽¹⁵⁾.

⁽¹⁴⁾ OV C 230, 14.7.2015., 66. lpp.

⁽¹⁵⁾ Pētījums *Reducing Costs and Barriers for Businesses in the Single Market* (Izmaksu un šķēršļu samazināšana uzņēmumiem vienotajā tirgū).

3.4.2. EESK piekrīt Eiropas Komisijai, ka ir jāanalizē un jārisina pašreizējā juridiskā nenoteiktība nodarbinātības, ekonomikas un patērētāju aizsardzības jomā. Šajā saistībā uzmanība jāpievērš tam, lai tiktu aizsargāti pašreizējie darba, sociālie un patērētāju aizsardzības standarti un nodrošināts uzticams tiesiskais regulējums uzņēmumiem. Digitālajā vienotajā tirgū nevajadzētu pastāvēt atšķirīgiem noteikumiem attiecībā uz "pilnībā digitālo" pasauli un "nedigitālo" pasauli. Komisijas uzdevums būtu nodrošināt juridiskos standartus, ko varētu izmantot gan digitālajā, gan nedigitālajā vienotajā tirgū.

3.4.3. Atzinumā "Nepamatota ģeogrāfiskā bloķēšana digitālajā jomā" ⁽¹⁶⁾ EESK atzinīgi vērtē priekšlikumu regulai par ģeogrāfisko bloķēšanu kā digitālā vienotā tirgus stratēģijas neatņemamu elementu gan uzņēmumiem, gan arī patērētājiem. Tomēr tas ir tikai neliels solis, kas neko būtiski nemainīs. Ir jāizbeidz ģeobloķēšanas prakse, t. i., diskriminācija, kas patērētājiem liedz piekļuvi tiešsaistes pakalpojumiem dzīvesvietas vai ģeogrāfiskās interneta adreses, vai valstspiederības dēļ. Par diskrimināciju vienotajā tirgū var uzskatīt arī praksi, kad patērētāju novirza uz vietējo tīmekļa vietni, kurā cenas ir augstākas. EESK izvērtēs secinājumus, ko 2016. gada novembrī izdarījusi Konkurētspējas padome attiecībā uz ierosinātā teksta vispārējo koncepciju, un skaidri uzsver, ka ir jānošķir cenu diskriminācija un cenu diferencēšana.

3.4.4. Tādās jomās kā ģeogrāfiskā bloķēšana, sūtījumu pārrobežu piegāde, pārrobežu apdrošināšana, autortiesību licencēšana un finanšu tirgi ir jāņem vērā, ka Eiropas Savienība un dalībvalstis ir galvenokārt atbildīgas par šķēršļu likvidēšanu pārrobežu tirdzniecībai un labākas tirgus darbības nodrošināšanu.

3.4.5. Ņemot vērā datu brīvu plūsmu, ir jānodrošina lielāka personas datu un privātuma aizsardzība, kas nākotnē būs ļoti nozīmīga, un uzmanība jāpievērš arī tam, lai politika lielo datu, mākoņpakalpojumu un lietiskā interneta jomā būtu saskaņota.

3.4.6. Aizvien plašākā ekonomikas digitalizācija rada jaunus uzņēmējdarbības modeļus un paver jaunas iespējas, tomēr rada arī jaunus izaicinājumus. Komitejā par šo jauno parādību ir notikušas padziļinātas diskusijas, pēc kurām izstrādāti vairāki atzinumi ⁽¹⁷⁾.

3.4.7. Turklāt, lai šis instruments būtu tiešām efektīvs, Komisijai vajadzētu turpināt izstrādāt priekšlikumu par vienoto digitālo vārteju.

3.4.8. Lai Eiropas iedzīvotājiem nodrošinātu efektīvāku un ilgtspējīgāku ekonomikas izaugsmi, sociālās kohēzijas panākšanā būtiska nozīme ir sociālajai un sadarbības uzņēmējdarbībai. EESK atkārtoti aicina Komisiju pēc iespējas ātrāk īstenot daudzus politiskus pasākumus, kas nepieciešami, lai ES līmenī un katrā dalībvalstī tiktu atbalstīts un īstenots uzticams sadarbīgs patēriņš visās tā izpausmēs un lai šī uzticēšanās vairotos ⁽¹⁸⁾.

3.5. Vienota kapitāla tirgus izveide

3.5.1. Komisija 2015. gadā publicēja rīcības plānu par Eiropas kapitāla tirgu savienības izveidi. Komitejas skatījumā ⁽¹⁹⁾ šai savienībai pilnībā jābūt vērstai uz ekonomiskās un finansiālās stabilitātes nodrošināšanu ES, un ar tās palīdzību ir jāpanāk kapitāla piešķiršanas adekvātuma un efektivitātes uzlabošanās tā, lai pozitīvas sekas skartu gan ieguldījumus un izaugsmi, gan nodarbinātību un patērētājus. Vienlaikus komiteja ⁽²⁰⁾ pauž arī bažas par to, cik laika vajadzēs gala rezultāta sasniegšanai, turklāt šīs bažas ir tikai pastiprinājušās dažu tādu notikumu ietekmē kā *Brexit* un citi notikumi, kas minēti iepriekš (sk. 2. punktu).

3.5.2. Rīcības plāns ietver vismaz 33 pasākumus, ko īstermiņā vai vidējā termiņā ir paredzēts īstenot dažādās jomās. Daži no šiem pasākumiem ļauj piesaistīt papildu finansējumu, jo īpaši MVU un mājsaimniecību vajadzībām. Komiteja uzskata ⁽²¹⁾, ka šie priekšlikumi būtu jāīsteno īstermiņā, ņemot vērā drošības, pārredzamības un izpildes principus. Runājot par drošības un stabilitātes nodrošināšanas vēlmi, komiteja ⁽²²⁾ jau vairākkārt ir norādījusi, ka būtu jārisina ēnu banku problēma un ir jāparedz to regulējums.

⁽¹⁶⁾ OV C 34, 2.2.2017., 93. lpp.

⁽¹⁷⁾ OV C 264, 20.7.2016., 57. lpp., OV C 303, 19.8.2016., 28. lpp., OV C 303, 19.8.2016., 36. lpp., OV C 264, 20.7.2016., 86. lpp., OV C 389, 21.10.2016., 50. lpp.

⁽¹⁸⁾ OV C 303, 19.8.2016., 36. lpp.

⁽¹⁹⁾ OV C 133, 14.4.2016., 17. lpp. (1.2., 1.3. un 1.7. punkts).

⁽²⁰⁾ OV C 133, 14.4.2016., 17. lpp. (1.12. punkts).

⁽²¹⁾ OV C 82, 3.3.2016., 1. lpp. (1.2., 1.6. un 1.7. punkts).

⁽²²⁾ OV C 133, 14.4.2016., 17. lpp. (1.9. un 3.8. punkts); OV C 251, 31.7.2015., 33. lpp. (4.2. punkts).

3.5.3. Finanšu tirgu regulējums Eiropas Savienībā un tā izpilde nebija pietiekams līdzeklis, lai novērstu spekulatīvas darbības, pārmērīgas parādsaistības un bezatbildīgu riska uzņemšanos, kas izraisīja finanšu krīzi, kura būtiski ietekmēja visu sabiedrību. EESK atgādina Komisijai, ka tai jānāk klajā ar priekšlikumu par privāto mājsaimniecību pārmērīgām parādsaistībām.

3.6. Nodokļu politika

3.6.1. Kā jau EESK argumentēja 2012. gada ziņojumā “Šķēršļi Eiropas vienotajā tirgū”, trūkumi nodokļu politikas regulējuma jomā veicina negodīgu konkurenci. Atzinīgi vērtējami Eiropas Komisijas plāni par kopējo konsolidēto uzņēmumu ienākuma nodokļa bāzi. EESK ir izveidojusi izpēti grupu šajā jautājumā. Lai izbeigtu sacensību par zemāko uzņēmumu ienākuma nodokli un nodrošinātu taisnīgāku nodokļu politiku, varētu paredzēt arī obligātās uzņēmumu ienākuma nodokļa likmes ieviešanu.

3.6.2. Atzinīgi būtu jāvērtē ar nodokļiem saistītās informācijas apmaiņa dalībvalstu vidū un tiesiskie pasākumi tādu visbiežāk novēroto metožu apturēšanai, ko izmanto, lai izvairītos no nodokļu maksāšanas. Īpaši svarīgi ir katrā valstī ieviest ziņošanas prasību uzņēmumiem, kuri darbojas pārrobežu mērogā, vienlaikus gan nepalielinot nevajadzīgu administratīvo slogu.

3.6.3. Jāisteno arī pasākumi, kas vērsti pret nodokļu oāzēm. Eiropas Parlamenta rīkotajā uzklaušīšanas sanāksmē ekonomists un Nobela prēmijas laureāts *Joseph Stiglitz* aicināja visā pasaulē veikt pasākumus pret šādām sistēmām, kas ļauj izvairīties no nodokļu maksāšanas⁽²³⁾. Francijas zinātnieks *Gabriel Zucman* lēš, ka nodokļu oāzēs visā pasaulē atrodas finanšu līdzekļi aptuveni 5 800 miljardu euro apmērā, no kuriem 80 % nav aplikti ar nodokļiem⁽²⁴⁾. Nolūkā risināt jautājumu par nodokļu oāzēm Komisija šobrīd ir ierosinājusi pasākumus starptautiskā līmenī.

3.6.4. Vispirms jānodrošina, ka tiek īstenoti nolīgumi par savstarpēju palīdzību un atsevišķo valstu starpā tiek automātiski veikta informācijas apmaiņa. Attiecībā uz starptautiskiem uzņēmumiem vajadzētu apsvērt iespēju izveidot starptautisku nodokļu revīziju tīklu. Ja aktīvi un kapitāls tiek pārsūtīts uz valstīm, kas klasificētas kā nodokļu oāzes, iesākumā finanšu iestādēm varētu noteikt pienākumu ziņot par pārsūtījumiem, kurus tās veic⁽²⁵⁾.

3.7. Vispārējas nozīmes pakalpojumi, Pakalpojumu direktīva

3.7.1. Jau 2012. gada ziņojumā par šķēršļiem vienotajā tirgū EESK norādīja uz šķēršļiem, kādi pastāv pakalpojumu nozarē. Komisija ir secinājusi, ka daudzas dalībvalstis nepilda pienākumu ziņot ES iestādēm par reglamentējošiem pasākumiem, tāpēc Komisijai ir grūti novērtēt, vai jauns regulējums ir pamatots un samērīgs.

3.7.2. Tāpēc Komisija ir iecerējusi reformēt ziņošanas procedūru, un turpmāk tā attieksies arī uz tādiem pakalpojumiem, kas šobrīd neietilpst Pakalpojumu direktīvas darbības jomā. Komisijai ir jā rūpējas par to, lai priekšlikumi neapdraudētu dalībvalstu suverenitāti un neliktu apšaubīt demokrātijas principu.

3.7.3. Vispārējas nozīmes pakalpojumiem ir svarīga loma sociālā tirgus ekonomikā. Sabiedrībai sevišķi būtiski pakalpojumi ir mājokļi, ūdens un elektrības pieejamība, atkritumu un notekūdeņu izvešanas pakalpojumu pieejamība, sabiedriskā transporta, veselības aprūpes, sociālo pakalpojumu, jauniešu un ģimenes pakalpojumu pieejamība, kā arī kultūras un saziņas pieejamība. Vispārējas nozīmes pakalpojumi ir viena no ES kopīgajām vērtībām un ir būtiski sociālās un teritoriālās kohēzijas sekmēšanai. “Principos un nosacījumos” būtu jāņem vērā sociālās un teritoriālās kohēzijas veicināšanas nozīme.

3.7.4. Saistībā ar plānoto Pakalpojumu direktīvas reformu EESK norāda uz ES Līguma 26. protokolu par sabiedriskiem pakalpojumiem, proti, uz juridiski saistošu LESD 14. panta interpretēšanu: atkarībā no dalībvalstu kultūras, sociālajām un ģeogrāfiskajām atšķirībām valsts, reģionālajām un vietējām iestādēm ir liela rīcības brīvība vispārējas ekonomiskas nozīmes pakalpojumu jomā. Attiecībā uz minētajiem pakalpojumiem, kuri ir jādara pieejami atbilstoši patērētāju vajadzībām, ir jānodrošina augsts kvalitātes, drošības un pieejamības līmenis un vienlīdzīga attieksme, kā arī jāveicina vispārēja piekļuve un patērētāju tiesības, vienlaikus nodrošinot to efektivitāti un pareizu pārvaldību.

⁽²³⁾ Skatīt Eiropas Parlamenta jaunāko ziņu rubriku, atsauce Nr. 20161114sto51063, 17.11.2016.

⁽²⁴⁾ Sk. *Steueroasen: wo der Wohlstand der Nationen versteckt wird* (Nodokļu oāzes: kur tiek slēpta valstu labklājība), *Gabriel Zucman*, Suhrkamp-Verlag, 2014. gads.

⁽²⁵⁾ OV C 264, 20.7.2016., 93. lpp.

3.8. **Publiskais iepirkums**

3.8.1. Publiskā iepirkuma jomā nav nekādu statistikas datu par faktiskajām izmaksām salīdzinājumā ar tām izmaksām, ko konkursa procesā norādījis labākais pretendents. Daudzos gadījumos izmaksas tiek ievērojami pārsniegtas⁽²⁶⁾.

3.8.2. Atkal un atkal tiesības tiek piešķirtas negodīgiem pretendentiem, kuru piedāvājuma izmaksas ir zemākas par taisnīgu cenu un kuri izmanto neuzticamus apakšuzņēmējus. Tāpēc nereti rodas papildu izmaksas, kas pārsniedz otrā vai trešā labākā piedāvājuma cenu.

3.8.3. Lai ierobežotu šādu praksi, jāveic vairāki pasākumi: ieviešot elektronisko iepirkuma procedūru, vajadzētu rasties iespējai vākt statistikas datus, kas ļauj atpazīt zemas cenas piedāvātājus un veicināt atbildīgo personu pareizu rīcību. Lai gādātu par pārredzamību attiecībā uz izmaksu iespējamu pārsniegšanu, statistisko apsekojumu ietvaros ir centrāli jāreģistrē labākā piedāvājuma cena un secīgās faktiskās izmaksas. Piedāvājumi, kuru pamatā ir cena, kas neatbilst obligātajām prasībām, kuras noteiktas attiecīgajos valsts tiesību aktos un praksē, ir jāizslēdz no konkursa, tādējādi novēršot iespējamu steigu samazināt izmaksas un kvalitāti.

Briselē, 2017. gada 25. janvārī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS*

⁽²⁶⁾ Piemēram, Berlīnes lidostas, Vīnes lidostas *Skylink* projekta vai arī Štutgartes dzelzceļa stacijas gadījumā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Apspriešanās sākšana par Eiropas sociālo tiesību pīlāru””

(COM(2016) 127 final)

(2017/C 125/02)

Ziņotāji: **Jacek KRAWCZYK**

Gabriele BISCHOFF

Luca JAHIER

Apspriešanās	Eiropas Komisija, 8.3.2016.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	10.1.2017.
Pieņemts plenārsesijā	25.1.2017.
Plenārsesija Nr.	522
Balsojuma rezultāts (par/pret/atturas)	247/1/2

Priekšvārds

LES 3. pants: “Savienības darbība ir vērsta uz to, lai panāktu stabilu Eiropas attīstību, kuras pamatā ir līdzsvarota ekonomiskā izaugsme un cenu stabilitāte, sociālā tirgus ekonomika ar augstu konkurētspēju, kuras mērķis ir panākt pilnīgu nodarbinātību un sociālo attīstību, kā arī vides augsta līmeņa aizsardzību un tās kvalitātes uzlabošanu.”

Šajā atzinumā izklāstīts Eiropas Ekonomikas un sociālās komitejas sākotnējais ieguldījums, veidojot to, kas vēlāk var būt Eiropas sociālo tiesību pīlārs. Atzinumā izmantotas bagātīgās un daudzveidīgās diskusijas, ko komiteja organizēja 28 dalībvalstīs un kas rada šā atzinuma pievienoto vērtību. Komiteja uzsver, ka pīlārs jāizstrādā visciešākajā sadarbībā ar pilsonisko sabiedrību, tostarp sociālajiem partneriem, visos līmeņos. Komiteja arī uzsver, ka vajadzīga lielāka skaidrība par to, kāds šis pīlārs galu galā ir paredzēts, kā arī skaidrāk jānosaka tā darbības joma.

Komiteja uzskata, ka pīlāram jābūt pozitīvam projektam attiecībā uz ikvienu iedzīvotāju un ka tas jāattiecinā uz visām dalībvalstīm, vienlaikus atzīstot, ka eurozonai varbūt ir vajadzīgi īpaši instrumenti/mehānismi. Komiteja ir pārliecināta, ka nodarbinātības nākotne – līdz ar visām iespējām un problēmām, kas ar to saistītas –, jānosaka par galveno prioritāti visās debatēs saistībā ar minēto pīlāru.

1. Ievads

1.1. Atsaucoties uz Eiropas Komisijas priekšsēdētāja pieprasījumu Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai (EESK) sniegt ieguldījumu Eiropas sociālo tiesību pīlāra (“ESTP”) apspriešanā⁽¹⁾, komiteja ir iesaistījies plašā sabiedriskajā apspriešanā⁽²⁾ 28 dalībvalstīs. Kopumā šajās dalībvalstu mēroga debatēs piedalījās 116 EESK locekļi un gandrīz 1800 citu pilsoniskās sabiedrības organizāciju pārstāvju.

1.2. EESK atzinumā par Eiropas sociālo tiesību pīlāru ir atspoguļoti un iekļauti minēto debašu galvenie secinājumi un ieteikumi. Komiteja ņem vērā Komisijas mērķi “.. sniegt vairākus būtiskus principus, lai atbalstītu labi funkcionējošus un taisnīgus darba tirgus un sociālās drošības sistēmas”⁽³⁾ un uzskata, ka ESTP ir iniciatīva, kas ir ļoti svarīga ES ilgtspējai. Šajā saistībā šis EESK atzinums ir pirmais pasākums procesā, kas noris virzībā uz ESTP izveidi. Komiteja norāda, ka tās nolūks ir turpināt

⁽¹⁾ Eiropas Komisijas priekšsēdētāja Jean-Claude Juncker 2016. gada 8. marta vēstule EESK priekšsēdētājam Georges Dassis.

⁽²⁾ Saskaņā ar EESK terminoloģiju jēdziens “pilsoniskā sabiedrība” attiecas uz “organizētu pilsoniskās sabiedrības pārstāvību”. OV C 329, 17.11.1999., 30. lpp., un OV C 193, 10.7.2001., 117. lpp.

⁽³⁾ Sk. 1. zemsvītras piezīmi.

iesaistīties diskusijās par šo tēmu, jo īpaši pēc Komisijas baltās grāmatas pieņemšanas 2017. gadā.

2. Problēmas un prioritātes

2.1. Eiropas Savienība 2017. gadā atzīmēs 60. gadadienu kopš Romas līguma parakstīšanas. Šis ievērojams notikums dod pamatu cildināt ES sasniegumus, bet tas jāuzskata arī par iespēju pievērsties Eiropas galveno politisko, ekonomikas un sociālo problēmu risināšanai. Daudzās dalībvalstīs ir mazinājusies iedzīvotāju uzticēšanās Eiropas Savienībai. Pirmo reizi vēsturē Eiropas Savienība, iespējams, piedzīvos kādas dalībvalsts izstāšanos.

2.2. Kopš satricinājuma, ko izraisīja 2008. gada finanšu krīze, Eiropas Savienību ir skārušas vēl vairākas krīzes. Lai gan situācija katrā dalībvalstī atšķiras un politikas risinājumi bijuši dažādi, ES patlaban saskaras ar daudzām problēmām: augstu ieilgušu bezdarba līmeni, nepieļaujami augstu jauniešu bezdarba līmeni, ekonomikas nestabilitāti un sociālās situācijas pasliktināšanos, tostarp nabadzības un nevienlīdzības līmeņa paaugstināšanos. Minētajām problēmām var pievienot globalizāciju, demogrāfiskās norises un digitalizāciju. Eiropas Savienības nespēja pienācīgi risināt problēmu, kas saistīta ar patvēruma meklētāju un migrantu pieplūdumu, pastiprina vispārējo uzskatu, ka ES vairs nevar nodrošināt politiskus un praktiskus risinājumus visu interesēs. Euroskeptiķu, populistiskas un nacionālistu partijas cenšas izmantot šīs bailes, piedāvājot vienkāršus risinājumus sarežģītām problēmām, norādot uz noteiktām mūsu sabiedrības grupām un izraisot bīstamu šķelšanos sabiedrībā.

2.3. Krīze ir saasinājusi dažas no šīm problēmām un atšķirībām dalībvalstīs un starp tām. Cēloņi, kas rada vai saasina minētās problēmas, ir saistīti ar izaugsmes trūkumu un strukturālajām nepilnībām mūsu darba tirgos un sociālās aizsardzības sistēmās, un tas lielā mērā bija vērojams jau pirms krīzes. Būtiska nozīme ir ES un tās dalībvalstu kopējai spējai nodrošināt apstākļus ilgtspējīgai izaugsmei un nodarbinātībai.

2.4. EESK atzinīgi vērtē Komisijas iniciatīvu sākt sabiedrisko apspriešanu par Eiropas sociālo tiesību pilāru, saistot to ar centieniem nodrošināt "taisnīga un patiešām visas Eiropas mēroga darba tirgus" izveidi, lai panāktu "sociālo AAA reitingu" Eiropai un izmantotu to kā virzienrādītāju konverģences atjaunošanai eurozonā. Tomēr nav skaidrs, kādam šim pilāram galu galā vajadzētu būt. Galvenokārt, kā uzsver EESK, Eiropas sociālo tiesību pilāram jāklūst par projektu, kas labvēlīgi ietekmē visus. Tādējādi tas var palīdzēt atjaunot uzticēšanos ES spējai uzlabot mūsu paaudzes un turpmāko paaudžu dzīves kvalitāti.

2.5. Šajā nolūkā pilāram jārisina arī konkrētas problēmas darba tirgū un sociālās aizsardzības sistēmās, lai panāktu līdzsvaru starp ekonomisko un sociālo dimensiju, kā arī jāsekmē nabadzības, sociālās atstumtības un nevienlīdzības novēršana.

2.6. EESK atzīst, ka Eiropas ekonomikas un sociālais modelis balstās uz kopīgu izpratni par nodarbinātības, sociālā progresa un produktivitātes palielināšanas nozīmi, jo tie ir galvenie faktori, kas sekmē ilgtspējīgu ekonomikas izaugsmi, radot vienlīdzīgus ieguvumus visiem. Pilāra izveides process ir iespēja vēlreiz apstiprināt mūsu kopīgo apņemšanos veidot Eiropas sociālo modeli, vienlaikus nodrošinot, ka valstu labklājības sistēmas un darba tirgi ir pielāgojami un piemēroti nākotnes vajadzībām⁽⁴⁾. EESK uzsver, ka jāveicina izaugsme un konkurētspēja visā ES. Šajā saistībā EESK uzsver, ka vajadzīga savstarpēja saikne starp ekonomiku, nodarbinātību un sociālo politiku⁽⁵⁾.

2.7. EESK pauž pārliecību, ka ES un dalībvalstu politikai un pasākumiem, kuru mērķis ir sasniegt panākumus ekonomikā un sociālo progresu, jābūt galvenajiem jautājumiem ES politiskajās debatēs. Turklāt ir svarīgi panākt saskaņotas un savstarpēji pastiprinošas ES un dalībvalstu politikas veidošanu. Minēto centieni ietvaros jāveido jauna izpratne attiecībā uz pārmaiņām.

2.8. Ņemot vērā, ka joprojām noris Eiropas pusgada process, stratēģijas "Eiropa 2020", kuras mērķis ir gudra, ilgtspējīga un integrējoša izaugsme, nozīme ir mazinājusies un ir zudusi cerība sasniegt tās sociālos mērķus, it īpaši mērķi sasniegt 75 % nodarbinātības rādītāju vai nodrošināt 20 miljoniem cilvēku izklūšanu no nabadzības. Tāpat arī 2008. gada ieteikumam par aktīvu integrāciju⁽⁶⁾ nav bijusi liela ietekme.

⁽⁴⁾ Valsts mēroga debātes Īrijā, Latvijā, Portugālē un Spānijā.

⁽⁵⁾ LES 3. pants: "Savienības darbība ir vērsta uz to, lai panāktu stablu Eiropas attīstību, kuras pamatā ir līdzsvarota ekonomiskā izaugsme un cenu stabilitāte, sociālā tirgus ekonomika ar augstu konkurētspēju, kuras mērķis ir panākt pilnīgu nodarbinātību un sociālo attīstību, kā arī vides augsta līmeņa aizsardzību un tās kvalitātes uzlabošanu."

⁽⁶⁾ OV L 307, 18.11.2008., 11. lpp.

2.9. Sākumposmā pilāram jāveicina spēkā esošā ES sociālo tiesību aktu kopuma pilnīga un pienācīga īstenošana. Apsverot jaunus saistošas likumdošanas iniciatīvas un instrumentus, jāievēro spēkā esošais juridiskais pamats un procedūras. Vēl jānosaka pilāra juridiskais statuss, kā arī tā saistība ar galvenajiem starptautisko cilvēktiesību instrumentiem⁽⁷⁾. Tomēr EESK uzsvē, ka sociālās tiesības jāpiemēro visiem Eiropas Savienības iedzīvotājiem un visās ES dalībvalstīs, vienlaikus atzīstot, ka eurozonai var būt vajadzīgi konkrēti instrumenti/mehānismi.

2.10. Ieguldījumam nākotnē ir izšķirīga nozīme, taču Eiropai joprojām trūkst publisko ieguldījumu un ienesīgu privāto ieguldījumu. EESK atzīst Junkera Investīciju plāna⁽⁸⁾ centienus un atzinīgi vērtē tā paplašināšanu. Otrajā posmā jāizvirza mērķis lielākus ieguldījumus veikt valstīs un reģionos, kam tie visvairāk vajadzīgi, lai sekmētu to ekonomiku un izaugsmi un novērstu vēl lielākas atšķirības dalībvalstīs un starp tām. Ieguldījumu projekti sociālajā infrastruktūrā arī būtu pienācīgi jāatbalsta, izmantojot Junkera plānu.

2.11. Diskusijas par pilāru noris līdztekus citām izšķirīgām ES un pasaules mēroga diskusijām, jo īpaši par Eiropas nākotni un nodarbinātības nākotni. Diskusijās par Eiropas nākotni 2017. gada Romas samītā būtu jāņem vērā debātes par Eiropas sociālo tiesību pilāru. EESK uzsvē, ka šajās diskusijās par mūsu kopīgās nākotnes veidošanu jāpanāk sinerģija un saskaņotība. Pilāra izveidē būtu jāņem vērā stratēģija "Eiropa 2020" un pieredze, kas gūta tās problemātiskajā īstenošanā. Pilāram arī vajadzētu būt saistītam ar visaptverošu ES stratēģiju⁽⁹⁾, lai īstenotu ilgtspējīgas attīstības programmu 2030. gadam, ko ANO pieņēma 2015. gadā līdz ar ANO ilgtspējīgas attīstības mērķiem. Programmā ietverti mērķi par pasaules pārveidošanu, likvidējot nabadzību, aizsargājot planētu, nodrošinot cilvēktiesību aizsardzību, tostarp personu ar invaliditāti cilvēktiesības, kā noteikts ANO Konvencijā par personu ar invaliditāti tiesībām (UNCPRD), kuras īstenošana ir saistoša ES un tās dalībvalstīm, un nodrošinot labklājību visiem⁽¹⁰⁾. ES līmenī jācenšas arī nodrošināt, ka tiek īstenoti visi ES tiesību akti diskriminācijas novēršanas un dzimumu līdztiesības⁽¹¹⁾ jomā.

2.12. Līdztekus Komisijas īstenotajai sabiedriskajai apspriešanai EESK ir sākusi vairākas dalībvalstu mēroga debātes 28 dalībvalstīs, lai palielinātu informētību par šo iniciatīvu arī ārpus Briseles, kā arī veicinātu diskusijas un atklāti apspriestu pilāra izstrādāšanu. Šajā atzinumā ir ietverti daudzi dalībvalstu debāšu secinājumi.

2.13. Būtiski ir precīzāk definēt pilāra darbības jomu. EESK uzskata, ka šo iniciatīvu vajadzētu attiecināt uz visiem iedzīvotājiem, aptverot visus dzīves posmus. EESK pauž bažas, ka Komisijas paziņojumā par pilāru nekas nav teikts par patvēruma meklētājiem un migrantiem.

2.14. Ir skaidrāk jāatzīst pilsoniskās sabiedrības nozīme un tā jāpastiprina. Būtu jāstiprina pilsoniskais dialogs, lai nodrošinātu ka iedzīvotāji, tostarp jaunieši⁽¹²⁾ un neaizsargātas vai diskriminētas personas, sajūt, ka tām ir iespēja piedalīties politikas veidošanas procesu izstrādē, īstenošanā un pārskatīšanā. Sociālajiem partneriem ir īpaša nozīme tādas politikas izstrādē un īstenošanā, kas tieši vai netieši ietekmē nodarbinātību un darba tirgu. Sociālais dialogs ir jāveicina un jāatbalsta, ievērojot sociālo partneru un kopīgumu slēgšanas autonomiju un palielinot sociālo partneru spēju iesaistīties sociālajā dialogā. Pienācīga sociālo partneru un pilsoniskās sabiedrības līdzdalība diskusijās par pilāru tika uzsvēta daudzās dalībvalstu mēroga debātēs⁽¹³⁾. Trijās valstīs debātēs tika uzsvēta saskaņotas pieejas un līdzdalības nozīme⁽¹⁴⁾.

⁽⁷⁾ <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CoreInstruments.aspx>

⁽⁸⁾ https://ec.europa.eu/priorities/jobs-growth-and-investment/investment-plan_lv

⁽⁹⁾ OV C 34, 2.2.2017., 58. lpp.

⁽¹⁰⁾ <http://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/>

⁽¹¹⁾ Direktīva 2000/43/EK, ar ko ievieš vienādas attieksmes principu pret personām neatkarīgi no rasu vai etniskās piederības (OV L 180, 19.7.2000., 22. lpp.).

Direktīva 2000/78/EK, ar ko nosaka kopēju sistēmu vienlīdzīgai attieksmei pret nodarbinātību un profesiju (OV L 303, 2.12.2000., 16. lpp.).

Direktīva 2004/113/EK, ar kuru īsteno principu, kas paredz vienlīdzīgu attieksmi pret vīriešiem un sievietēm, attiecībā uz pieeju precēm un pakalpojumiem, preču piegādi un pakalpojumu sniegšanu (OV L 373, 21.12.2004., 37. lpp.).

Direktīva 2006/54/EK par tāda principa īstenošanu, kas paredz vienlīdzīgas iespējas un attieksmi pret vīriešiem un sievietēm nodarbinātības un profesijas jautājumos (OV L 204, 26.7.2006., 23. lpp.).

⁽¹²⁾ Vairākās dalībvalstu mēroga debātēs, piemēram, Slovēnijā, tika uzsvērts, ka liela nozīme ir jauniešu līdzdalībai dialogā.

⁽¹³⁾ Valsts mēroga debātes Īrijā, Nīderlandē, Portugālē, Somijā, Beļģijā, Grieķijā, Slovākijā, Slovēnijā un Horvātijā.

⁽¹⁴⁾ Valsts mēroga debātes, piemēram, Kiprā, Beļģijā un Nīderlandē.

3. Nodarbinātības nākotne

3.1. EESK pauž pārliecību, ka, lai pielāgotos lielajām pārmaiņām, kas notiek darba tirgū, galvenā uzmanība debatēs par pīlāru jāpievērš nodarbinātības nākotnei. EESK uzskata, ka pašlaik vajadzīga konsekventāka un integrētāka pieeja, un šajā nolūkā aicina izstrādāt saskaņotu Eiropas nodarbinātības stratēģiju, tostarp par nodarbinātības nākotni, pievēršot uzmanību šādiem aspektiem:

- ieguldījumiem un inovācijai,
- nodarbinātībai un kvalitatīvu darbvietu izveidei,
- godīgiem darba nosacījumiem visiem,
- taisnīgai un vienmērīgai pārejai, ko atbalsta aktīva darba tirgus politika,
- visu ieinteresēto personu, īpaši sociālo partneru, iesaistei ⁽¹⁵⁾.

3.2. Darba tirgū notiekošo pārmaiņu veidošana un pārvaldība ir uzdevums, ko kopīgi pilda vairāki institucionālie dalībnieki. Visām ieinteresētajām personām kopīgi jāstrādā, lai nākotnē nodrošinātu taisnīgu un iekļaujošu nodarbinātību, sniedzot darba iespējas visiem un sekmējot sociālo progresu. EESK pauž pārliecību, ka visu interesēs ir panākt, lai darbspēks ir izglītots, kvalificēts un motivēts, saņem pienācīgus ienākumus un strādā kvalitatīvās darbvietās. Pozitīvu rezultātu nodrošināšana nākotnē būs atkarīga no ieguldījumiem, kas vajadzīgi, lai sniegtu iedzīvotājiem instrumentus, kuri ļaus tiem pielāgoties pārmaiņām, kā arī, lai nodrošinātu atbilstīgus drošības tīklus un veicinātu inovāciju, turklāt ne tikai sociālajā jomā.

3.3. Pārmaiņas darba tirgū vajadzētu izmantot, lai “veicinātu noturīgu, iekļaujošu un ilgtspējīgu ekonomikas izaugsmi, pilnīgu un produktīvu nodarbinātību, kā arī cilvēka cienīgu darbu visiem” ⁽¹⁶⁾. Šis mērķis būtu jāsteno ES, dalībvalstīm un sociālajiem partneriem, katram pildot savas atšķirīgās funkcijas. Vajadzētu iesaistīt arī pilsoniskās sabiedrības organizācijas, kas pārstāv iedzīvotājus, kuri nav iekļauti darba tirgū. Priekšnosacījumi, lai tiktu izveidots vairāk kvalitatīvu darbvietu, ir nevienmērīgi sadalīti dalībvalstīs un starp tām. EESK mudina dalībvalstu iestādes ātri rīkoties, lai izstrādātu pareizu stratēģiju kopā ar aktīvu darba tirgus politiku. Šāda rīcība būtu jāatbalsta, izstrādājot uzlabotu un iekļaujošu Eiropas nodarbinātības stratēģiju un saskaņotu un mērķtiecīgu Eiropas rūpniecības stratēģiju.

3.4. EESK jau ir atzinīgi novērtējusi to, ka ES jaunu prasmju un darbvietu programmas ⁽¹⁷⁾ pamatā ir elastdrošības koncepcija, un uzsver, ka jāpanāk līdzsvars starp iekšējo un ārējo elastdrošību, lai nodrošinātu efektīvāku darba tirgus darbību un vienlaikus labāk aizsargātu darba ņēmējus. EESK ir uzsvērusi arī to, ka ir svarīgi aktīvi iesaistīt sociālos partnerus elastdrošības politikas īstenošanas uzraudzībā un novērtēšanā ⁽¹⁸⁾. Turklāt EESK ir uzsvērusi, ka elastdrošības politikas sekmīgas īstenošanas svarīgs priekšnoteikums ir stabila makroekonomikas politika, kas veicina nodarbinātības līmeņa paaugstināšanos, kā arī labvēlīga uzņēmējdarbības vide, kas sniedz iespēju pilnībā izmantot un veicināt izaugsmes potenciālu. EESK ir arī mudinājusi dalībvalstis un ES izveidot un uzturēt tiesisko regulējumu, kas veicina pielāgošanos, ir vienkāršs, pārredzams un paredzams, kā arī, īstenojot elastdrošības politiku, stiprināt un ievērot darba ņēmēju tiesības un to piekritību, un veicināt visā Eiropas Savienībā stabilu tiesisko regulējumu attiecībā uz darba koplīgumu slēgšanu un sociālo dialogu. EESK arī ir uzsvērusi, ka ir svarīgi aktīvi iesaistīt sociālos partnerus debatēs un lēmumu pieņemšanas procesā elastdrošības jomā ⁽¹⁹⁾. Vairākās dalībvalstīs ⁽²⁰⁾ valsts mēroga debatēs tika risināti un uzsvērti jautājumi par līdzsvara panākšanu starp elastīgumu un drošību ⁽²¹⁾, kā arī par darba tirgus spēju pielāgoties jauniem izaicinājumiem.

3.5. Pamatnosacījumiem attiecībā uz darba tirgu ir jāatbalsta jaunas, daudzveidīgākas profesionālās izaugsmes iespējas. Darba tirgus pieprasa dažādus darbspēka iesaistīšanas un nodarbinātības veidus. Šajā nolūkā vajadzīgi piemēroti tiesību akti nodarbinātības aizsardzības jomā, lai nodrošinātu regulējumu, kas paredz godīgus darba apstākļus, un lai veicinātu pieņemšanu darbā saskaņā ar visiem darba līgumiem.

⁽¹⁵⁾ Valsts mēroga debates, piemēram, Somijā un Ungārijā.

⁽¹⁶⁾ *Sustainable Development Goal 8*.

⁽¹⁷⁾ “Jaunu prasmju un darba vietu programma”, COM(2010) 682 final.

⁽¹⁸⁾ OV C 318, 29.10.2011., 142. lpp.

⁽¹⁹⁾ OV C 211, 19.8.2008., 48. lpp.

⁽²⁰⁾ Valsts mēroga debates, piemēram, Bulgārijā, Latvijā, Polijā, Rumānijā, Slovākijā un Slovēnijā.

⁽²¹⁾ Valsts mēroga debates Dānijā, Somijā un Ungārijā.

3.6. Darba tirgū notiek daudzas un daudzveidīgas pārmaiņas. Mums jāatrod veids, kā nodrošināt visam darbaspēkam drošu pāreju no vienas darbavietas uz citu, statusa maiņu un pāreju no bezdarba uz nodarbinātību, kā arī no mācībām uz darbu. Cilvēku spēja dažādos dzīves posmos veikt vajadzīgās pārejas un sistēmu un atbalsta mehānismu pieejamība, lai šādas pārejas būtu iespējamas, noteiks, kādā sabiedrībā mēs dzīvosim un kāds būs ekonomikas uzplaukums. EESK ierosina vispusīgi apspriest sistēmas un atbalsta mehānismus minēto pāreju veicināšanai.

3.7. Arī straujā tehnoloģiju attīstība nosaka mūsu dzīvesveidu un nodarbinātību. Proaktīva politikas veidošana ES un valstu līmenī var nodrošināt un tai jānodrošina digitalizācijas sniegto iespēju izmantošana, vienlaikus izvairoties no digitalizācijas radītajām problēmām vai mazinot tās⁽²²⁾. Valsts mēroga debatēs, bieži norādot, ka vajadzīgs ieguldījums apmācībā un infrastruktūrā⁽²³⁾, digitalizācija tika plaši atzīta par vienu no galvenajām problēmām, ko vajadzētu atspoguļot pilārā⁽²⁴⁾. Tādēļ rūpīgi jāizvērtē šo attīstības tendenču ietekme uz darba tirgu un standartiem, ekonomiku, nodokļu un sociālā nodrošinājuma sistēmām, kā arī uz iztikas minimumu⁽²⁵⁾.

3.8. Digitalizācijas programmai un digitālā vienotā tirgus iniciatīvai vajadzētu būt saistītām ar jaunu, visaptverošu pieeju nodarbinātības nākotnei. Tai jārisina ekonomikas, nodarbinātības un sociālās problēmas, ietverot mērķi nodrošināt vajadzīgās prasmes un vienlīdzīgu konkurences apstākļus. EESK uzskata, ka to vislabāk var sasniegt, saskaņā ar līgumiem izmantojot uz tiesībām balstītu pieeju attiecīgajā līmenī, cita starpā atbalstot piekļuvi izglītībai un sociālajai aizsardzībai un nodrošinot labāku ES koordinēšanu jomās, kurās ES nav likumdošanas kompetences.

3.9. EESK jau ir uzsvērusi, ka, risinot ar digitalizāciju saistītās problēmas, izšķirīga nozīme ir sadarbībai⁽²⁶⁾. Šajā saistībā EESK pievērš īpašu uzmanību Eiropas Komisijai un Eiropas pārvaldības līmenim kopumā, dalībvalstu valdībām, sociālajiem partneriem un plašākai pilsoniskajai sabiedrībai kopumā. EESK jau ir ieteikusi Eiropas Komisijai, ESAO un SDO visos attiecīgajos līmeņos sadarboties ar sociālajiem partneriem un ar dažādām pilsoniskās sabiedrības organizācijām, lai izstrādātu atbilstīgus noteikumus par pienācīgiem darba apstākļiem un aizsardzību, kas vajadzīga, ņemot vērā jaunus nodarbinātības veidus (piemēram, tiešsaistes darbu, gadījuma darba ekonomiku un kopīgošanas ekonomiku)⁽²⁷⁾.

3.10. Īpaša uzmanība būtu jāpievērš aizvien augstākajam jauniešu bezdarba līmenim. Kā jau minēts iepriekšējos EESK atzinumos, valsts reformu programmu ietvaros būtu jāveic īpaši pasākumi jauniešu bezdarba novēršanai⁽²⁸⁾. Labi funkcionējošas mācekļības un citi PIA (profesionālās izglītības un apmācības) sistēmas veidi, kuru pamatā ir duālā apmācība, var palīdzēt jauniešiem atvieglot pāreju no skolas uz nodarbinātību⁽²⁹⁾. EESK ir atbalstījusi ierosinājumu dalībvalstīs izveidot jauniešu garantiju shēmas, kuras daudzgadu finanšu shēmas ietvaros finansētu no īpaša Jaunatnes nodarbinātības iniciatīvas fonda, un atzinīgi novērtējusi tā izveidi⁽³⁰⁾.

3.11. Daudzās valsts mēroga debatēs tika uzsvērta sociālā dialoga nozīme⁽³¹⁾. EESK pauž bažas, ka vairākās valstīs nenotiek pienācīgs sociālais dialogs⁽³²⁾ un ka ir valstis/nozares, kurās darba devēji un darbaņēmēji nav pārstāvēti sociālajā dialogā un nav iesaistīti darba koplīguma slēgšanas sarunās. Tas būtu jāņem vērā⁽³³⁾, tāpat kā vajadzība veicināt uz risinājumu vērstu sociālo dialogu, kas labvēlīgi ietekmē darbaņēmēju aizsardzību un uzņēmumu konkurētspēju. Darba koplīguma slēgšanas sarunas būtu jāveicina visos attiecīgajos līmeņos; un EESK iesaka uzraudzības nolūkā apkopot datus par darba koplīguma slēgšanas sarunu tvērumu Eiropā, izmantojot Eiropas pusgada rādītājus, vienlaikus pilnībā ņemot vērā dalībvalstu praksi un ražošanas attiecību sistēmas.

⁽²²⁾ OV C 13, 15.1.2016., 161. lpp.

⁽²³⁾ Valsts mēroga debates Austrijā, Bulgārijā, Čehijas Republikā, Horvātijā, Dānijā, Vācijā, Somijā, Ungārijā, Luksemburgā, Polijā, Slovākijā un Spānijā.

⁽²⁴⁾ Valsts mēroga debates, piemēram, Bulgārijā.

⁽²⁵⁾ OV C 303, 19.8.2016., 54. lpp.

⁽²⁶⁾ OV C 389, 21.10.2016., 50. lpp.

⁽²⁷⁾ Sk. 25. zemsvītras piezīmi.

⁽²⁸⁾ OV C 161, 6.6.2013., 67. lpp.

⁽²⁹⁾ OV C 13, 15.1.2016., 57. lpp.

⁽³⁰⁾ Sk. 28. zemsvītras piezīmi.

⁽³¹⁾ Valsts mēroga debates Kiprā, Igaunijā, Somijā, Ungārijā, Īrijā, Latvijā, Rumānijā, Slovēnijā un Slovākijā.

⁽³²⁾ Valsts mēroga debates, piemēram, Ungārijā.

⁽³³⁾ Sk. 25. zemsvītras piezīmi.

3.12. Tehniskais progress rada jaunas darba iespējas, bet sekmē arī darbvieta likvidēšanu. Tiek diskutēts, cik lielā mērā tas notiks, un jaunākie prognozējošie pētījumi ir atšķirīgi⁽³⁴⁾.

3.13. Jebkurā gadījumā visu stratēģiju par nodarbinātības nākotni pamatā jābūt ieguldījumiem cilvēkresursos. Kompetenču un prasmju, jo īpaši digitālo prasmju, līmenim būs izšķirīga nozīme, lai iedzīvotāji un darba ņēmēji spētu pielāgoties nākotnes nodarbinātībai. Prasmju garantijas⁽³⁵⁾ ieviešana, nodrošinot tai vajadzīgos ieguldījumus, varētu radīt sistēmu, kas ļautu cilvēkiem apgūt vajadzīgās prasmes mūža garumā. Tās pamatā būtu visu ES iedzīvotāju piekļuve kvalitatīvai izglītībai, tostarp profesionālajai izglītībai, mūžizglītībai un pārkvalifikācijai, un prasmju pilnveides iespējām.

3.14. Tehnoloģijas izmaiņas var veicināt prasmju pilnveidošanu, taču tās var arī paātrināt to prasmju novecošanos, kas piemīt darba ņēmējiem daudzās profesijās. Uzņēmumiem kopā ar izglītības iestādēm un sadarbībā ar arodbiedrībām, kā arī CEDEFOP un valdībām ir jānodrošina apgūto prasmju atbilstība pieprasījumam mainīgajā darba tirgū⁽³⁶⁾, palielinot arī valstu izglītības un apmācības sistēmu pielāgojamību mainīgajām prasmju vajadzībām. Tas jā dara saskaņoti. Prasmju pilnveide ir laikietilpīga, un tai steidzami vajadzīgi pietiekami līdzekļi un lielāki un efektīvāki ieguldījumi izglītībā un apmācībā. Jāņem vērā arī Eiropas valstu un reģionu izglītības un sociālās drošības sistēmu atšķirīgā ietekme/rezultāti.

3.15. Jauni nodarbinātības veidi attīstās tik strauji, ka līgumattiecības nevar pielāgot tikpat ātri, tāpēc jāpievērš uzmanība to juridiskajam statusam. EESK ir aicinājusi steidzami precizēt darba tirgus starpnieku un tiešsaistes platformu statusu, kā arī izpētīt kolektīvo platformu darbinieku līgumisko statusu un citus jaunus darba un darba tiesisko attiecību veidus. Pamatnostādnes ir arī vajadzīgas, lai precizētu neskaidrības saistībā ar nodarbinātības statusu sociālās apdrošināšanas un nodokļu ziņā⁽³⁷⁾. Vispārējais mērķis ir nodrošināt godīgus darba apstākļus visiem un panākt, lai darba pamatstandarti un pienācīga sociālā aizsardzība tiek attiecināta uz visiem darba ņēmējiem.

3.16. Sociālajiem partneriem ir īpaša nozīme, visos attiecīgajos līmeņos veicinot nodarbinātības elastīgumu un stabilitāti, par ko panākta vienošanās partneru sarunās, tomēr šajā nolūkā vajadzīga apņemšanās valdību un Eiropas pārvaldības līmenī, kā arī ES iestāžu, valdību un sociālo partneru savstarpējās sadarbības uzlabošana. EESK jau iepriekš ir norādījusi, ka ES un dalībvalstīm dialogā ar sociālajiem partneriem būtu jāizvērtē stratēģijas, kā sociālo un darba tiesību normu piemērošanas jomu pielāgot tā, lai tās atspoguļotu apstākļus digitalizētā darba vidē⁽³⁸⁾.

3.17. Sadarbīgo ekonomiku un citus jaunus nodarbinātības modeļus nevajadzētu izmantot kā līdzekli, lai nebūtu jāmaksā pienācīga darba alga vai lai izvairītos no nodokļu un sociālā nodrošinājuma pienākumu pildīšanas⁽³⁹⁾. EESK jau ir ierosinājusi, ka ES būtu jāapsver, kā veicināt ES platformu pilnveidi, lai radītā vērtība paliktu vietējā ekonomikā⁽⁴⁰⁾.

3.18. Dažās valstīs mēroga debatēs dalībnieki izvirzīja jautājumu par darba samaksas konverģenci un minimālās algas noteikšanu dalībvalstīs⁽⁴¹⁾. EESK uzskata, ka šajā virzienā ir vajadzīgi turpmāki pasākumi. Lietderīgs atskaites punkts ir SDO pētījums par sociālo tiesību pilāra veidošanu Eiropas konverģences nolūkā⁽⁴²⁾. Tajā norādīts, ka minimālās algas līmeņa salīdzināšanai var izmantot virkni rādītāju, ņemot vērā apstākļus konkrētā valstī, tomēr visbiežāk izmantotais rādītājs ir minimālās un vidējās algas attiecība. Turklāt pētījumā konstatēts, ka kopējas pieejas pieņemšana attiecībā uz minimālās algas politiku ES līmenī varētu palīdzēt mazināt nabadzības līmeni paplašinātajā Savienībā un to iedzīvotāju

⁽³⁴⁾ Sk., piemēram, Frey and Osborne 2013: The Future of employment:How susceptible are jobs to computerisation un Breughel 2014: The computerization of work.

⁽³⁵⁾ Padome 2016. gada 21. un 22. novembrī panāca politisku vienošanos par ieteikumu "Prasmju pilnveides ceļi – jaunas iespējas pieaugušajiem" (iepriekš "Prasmju garantija").

⁽³⁶⁾ Sk. 25. zemsvītras piezīmi.

⁽³⁷⁾ Sk. 25. zemsvītras piezīmi.

⁽³⁸⁾ Sk. 22. zemsvītras piezīmi.

⁽³⁹⁾ Sk. 22. zemsvītras piezīmi.

⁽⁴⁰⁾ Sk. 22. zemsvītras piezīmi.

⁽⁴¹⁾ Jautājums izskatīts Austrumeiropas un Centrāleiropas valstīs, piemēram, Bulgārijā, Čehijas Republikā, Slovākijā, un arī Francijā.

⁽⁴²⁾ *Studies on Growth with Equity, Building a Social Pillar for European convergence*, International Labour Organization, 2016.

īpatsvaru, kuri saņem zemu atalgojumu attiecīgās valsts kontekstā. Pētījumā ierosināts, ka sākuma punkts varētu būt minimālās darba algas apjoma, līmeņa un atbilstības trīspusēja analīze katras valsts līmenī, kā tas norādīts SDO instrumentos. SDO pētījumā arī norādīts, ka vairāku pētījumu konstatējumos uzsvērts līdzsvarotas pieejas nozīmīgums – kā uzsvērts arī Konvencijā Nr. 131 – attiecībā uz aspektiem, kas jāņem vērā, nosakot minimālās algas līmeni, un tajos pēc iespējas un atbilstīgi katras valsts praksei un apstākļiem ietilpst: a) darba ņēmēju un viņu ģimeņu vajadzības, ņemot vērā algu vispārējo līmeni valstī, dzīves dārdzību, sociālās nodrošināšanas pabalstus un citu sociālo grupu relatīvo dzīves līmeni; b) ekonomiskie faktori, tostarp ekonomikas attīstības prasības, ražīguma līmenis un augsta nodarbinātības līmeņa sasniegšanas un saglabāšanas vēlamība. Šie jautājumi jāapspriež arī turpmāk, un tas būtu jāveic sociālo tiesību pilnā izstrādes ietvaros. EESK uzsver, ka pilnībā jāievēro sociālo partneru galvenās kompetences un autonomija valstu līmenī attiecībā uz algu noteikšanas procesu saskaņā ar attiecīgās valsts praksi. Dažās valsts mēroga debatēs tika norādīts arī uz nepieciešamību ievērot kompetenču sadalījumu un subsidiaritātes principu, kā arī sociālo partneru nozīmi minimālās darba algas līmeņa noteikšanā⁽⁴³⁾. Kopumā EESK jau ir norādījusi, ka eurozonas dalībvalstīs konverģence nav notikusi, lai gan tika liktas cerības uz endogēnu optimālo valūtas telpu⁽⁴⁴⁾.

3.19. Dažās valsts mēroga debatēs tika atzīts, ka pārējie faktori, kas būtiski ietekmē darba tirgu, ir demogrāfiskās pārmaiņas⁽⁴⁵⁾ un pārmaiņas sabiedrības modeļos. Lai sasniegtu labus nodarbinātības rezultātus, aktīvai darba tirgus politikai (ADTP) jābūt efektīvai un mērķorientētai. Vienā valstī tika apspriesta uzmanības veltīšana iespējai iesaistīt privātās aģentūras, lai uzlabotu aktīvu palīdzību darba meklētājiem⁽⁴⁶⁾. Eiropas nodarbinātības un darba tirgus politikai arī turpmāk jābūt vērstai uz konkrētiem pasākumiem, kas ļauj piemērot nediskriminācijas principu darbavietā un nodrošināt vienlīdzīgu attieksmi pret visām darba ņēmēju grupām⁽⁴⁷⁾.

3.20. Dzimumu līdztiesība ir galvenais elements godīgu darba apstākļu nodrošināšanā visiem. Sieviešu aktīvāka iesaistīšanās darba tirgū, kā arī sabiedrības novecošanās un ilgāks darba mūžs, iespējams, palielinās aprūpes pienākumus visas dzīves laikā. Nodarbinātības un darba laika elastīgums un ilgtspējīgs darba un privātās dzīves līdzsvars kļūs aizvien svarīgāks visiem darba ņēmējiem. EESK jau ir uzsvērusi, ka ģimenes un profesionālo pienākumu apvienošanas nolūkā jāsaņem pasākumi dažādās jomās, tādās kā bērnu aprūpes nodrošināšana, bērna kopšanas atvaļinājums un ģimenes interesēm atbilstoši apstākļi darbavietā⁽⁴⁸⁾. EESK aicina atbilstīgā līmenī ieviest integrētu pieeju attiecībā uz likumdošanas un nelegislatīviem pasākumiem, lai veicinātu darba un privātās dzīves līdzsvaru dalībvalstīs. Svarīgi ir novirzīt pietiekamus ieguldījumus izmaksu ziņā pieejamām aprūpes iestādēm. Tas kopumā palielinās nodarbinātību, jo īpaši sieviešu un pilna laika darba ņēmēju nodarbinātību.

3.21. Īpaša uzmanība būtu jāvelta neaizsargāto sabiedrības grupu un minoritāšu integrācijai darba tirgū. Lielākajā daļā dalībvalstu romu ekonomiskā, sociālā un kultūras situācija nav uzlabojusies, un EESK ir norādījusi, ka romu stratēģija būtu konsekventi jāiekļauj Eiropas pusgadā⁽⁴⁹⁾.

3.22. Ņemot vērā Eiropas sabiedrības novecošanos, izšķirīga nozīme ir ilgtspējīgām pensiju sistēmām. Komisija ir norādījusi, ka pensionēšanās vecuma palielināšana, ņemot vērā dzīves ilguma palielināšanos, un centieni veicināt aktīvas vecumdienas sniedz iespēju ne vien būtiski samazināt ar pensijām saistītos izdevumus, bet arī uzkrāt lielāku pensiju. Tomēr EESK jau iepriekš kritizēja Komisijas priekšlikumu, ka pensionēšanās vecumu vajadzētu indeksēt saskaņā ar dzīves ilguma palielināšanos, un tā vietā ir ierosinājusi pasākumus, kas tuvinātu faktisko pensionēšanās vecumu likumā noteiktajam pensionēšanās vecumam⁽⁵⁰⁾. Sociālās aizsardzības komiteja ir norādījusi, ka bezdarba samazināšanai un iedzīvotāju ilgākas palikšanas darba tirgū veicināšanai, tostarp sieviešu dalības darba tirgū palielināšanai, būs izšķirīga nozīme ilgtspējīgu un

⁽⁴³⁾ Valsts mēroga debātes, piemēram, Somijā un Dānijā.

⁽⁴⁴⁾ "Ekonomikas pārmaiņas pasaulē un to ietekme uz ES konkurētspēju" (informatīvs ziņojums).

⁽⁴⁵⁾ Valsts mēroga debātes, piemēram, Somijā, Slovēnijā, Maltā, Īrijā, Polijā un Igaunijā.

⁽⁴⁶⁾ Valsts mēroga debātes Čehijas Republikā.

⁽⁴⁷⁾ Sk. 18. zemsvītras piezīmi.

⁽⁴⁸⁾ OV C 341, 21.11.2013., 6. lpp.

⁽⁴⁹⁾ EESK ziņojums "Romu kopienas labāka iekļaušana, īstenojot pilsoniskās sabiedrības iniciatīvas" (2014. gads).

⁽⁵⁰⁾ OV C 299, 4.10.2012., 115. lpp., OV C 332, 8.10.2015., 68. lpp.

atbilstīgu pensiju nodrošināšanā nākotnē⁽⁵¹⁾. Piemēram, Eiropas salīdzinošais pensiju ilgtspējas un atbilstības indekss būtu nodēris kritērijs, lai palīdzētu dalībvalstīm reformēt savas pensiju sistēmas un mazināt nabadzību.

3.23. Mērķis, kas saistīts ar cilvēku darba dzīves paildzināšanu, būtu jāpapildina ar dzīves cikla pieeju, ietverot labus darba apstākļus, tostarp veselības aizsardzības, drošības un darba laika politiku, un mudinot cilvēkus izmantot mūžizglītības iespējas. Ilgāks darba mūžs līdz pensijas vecumam, saņemot pienācīgus ienākumus nostrādātajos gados un līdz ar to arī pienācīgu pensiju, un politika, kas sekmē gados vecāku darba ņēmēju vienmērīgu pāreju uz pensionēšanos, ir svarīgi aspekti – šajā ziņā būtiska loma ir spējai pilnveidot attieksmi pret darbu.

3.24. Sociālā nodrošinājuma standarti ES ir ļoti atšķirīgi atkarībā no dažādajām sistēmām un tradīcijām. EESK ir aicinājusi noteikt skaidrākas ES stratēģiskās prioritātes sociālās politikas jomā un darba pamatprogrammas ietvaros izstrādāt vispārējus sociālās politikas principus. EESK ir norādījusi, ka jācenšas noteikt saistošu obligāto sociālās aizsardzības minimumu⁽⁵²⁾, un ierosina definēt augsta līmeņa standartus attiecīgajos līmeņos, vienlaikus pienācīgi ņemot vērā gan ilgtspējas, gan atbilstības prasības. Vajadzīga labāka apmaiņa ar paraugpraksi, lai ieviestu iekļaujošāku sociālā nodrošinājuma tīklu visiem, kuri likumīgi dzīvo Eiropas Savienībā. Ņemot vērā dialoga “Darbs 4.0” izaicinājumus un jaunu nodarbinātības un daļējas nodarbinātības veidu ieviešanu, ir būtiski apsvērt un nolemt, kā dalībvalstis varētu reformēt savas sociālā nodrošinājuma sistēmas, lai bezdarba apdrošināšanu pārveidotu par iekļaujošas nodarbinātības apdrošināšanu, kas var kalpot kā “drošības josta” nākotnē, kā arī veicināt nodarbinātību un pienācīgu darbu. Svarīgi nodrošināt, lai darbs būtu pievilcīgāks nekā pabalstu saņemšana, radot īstos stimulus, kas mudinātu cilvēkus izvēlēties iespēju strādāt, un vienlaikus nodrošinot ienākumus cilvēkiem, kuri nevar atrast darbu. Salīdzinošā novērtēšana šajā jomā varētu sniegt pievienoto vērtību dalībvalstīm, lai vajadzības gadījumā uzlabotu atbilstības nosacījumus, pabalstu maksāšanas ilgumu un apjomu.

3.25. EESK jau 2009. gadā uzsvēra, ka Eiropai jāatgūst vadošā loma pētniecībā un inovācijā. EESK ir uzsvērusi, ka sasniegumi zinātnes un tehnikas jomā un to izmantošana konkurētspējīgā globalizētā ekonomikā nodrošinātu Eiropas nākotni pasaules rūpniecības vidē. Turklāt tā ir uzsvērusi, ka inovācijas priekšnosacījums ir sociālā vide, kas atvērta progresam⁽⁵³⁾. Radošai uzņēmējdarbībai, kas nodrošina darba iespējas, arī ir izšķirīga nozīme inovācijai labvēlīgas vides veidošanā. Šajā procesā būtiska nozīme ir pilsoniskās sabiedrības organizācijām.

3.26. EESK uzskata, ka inovācijas spēja darbavietā un darba ņēmēju līdzdalība ir savstarpēji saistītas. Turklāt “laba” un “ilgtspējīga” uzņēmējdarbības pārvaldība būtu jāveido, pamatojoties uz iekšējā tirgus apstākļos pārbaudītām tiesiskām struktūrām un praksi, kas nodrošina darba ņēmēju līdzdalību, kura izpaužas kā informēšana, uzklaušana un attiecīgajos gadījumos arī iesaistīšana lēmumu pieņemšanā⁽⁵⁴⁾. Noteikumus par darba ņēmēju obligātu līdzdalību vajadzētu konsolidēt un vispārēji piemērot ES tiesību aktos, pamatojoties uz standartiem, kuri jau ir spēkā⁽⁵⁵⁾.

3.27. Klimata pārmaiņas rada būtiskas vides un sociālās problēmas Eiropai un visai pasaulei. Nodarbinātības nākotni veidos arī steidzamā nepieciešamība pārveidot mūsu ekonomiku, rūpniecību un darbavietas tā, lai aizsargātu planētu. EESK atzinīgi vērtē to, ka ES ir ratificējusi Parīzes nolīgumu, un aicina veidot pilsoniskās sabiedrības un vietējo reģionālo pašvaldību aliansi, lai nodrošinātu COP21 saistību izpildi⁽⁵⁶⁾. Šo saistību īstenošana jāsašķir ar ES saistībām nabadzības mazināšanas jomā. Taisnīgas pārejas, pienācīga darba un nodarbinātības atbalstam būs vajadzīgi ieguldījumi resursos, lai palīdzētu kopienām un darba ņēmējiem nozarēs, kuras jau skārusi minētā pāreja, kā arī lai paredzētu un veicinātu turpmāku restrukturizāciju un pāreju uz vidi saudzējošāku un ilgtspējīgāku ekonomiku. Ar Investīciju plānu Eiropai būtu jāatbalsta projekti, kas ir atbilstīgi COP 21 saistībām.

⁽⁵¹⁾ Sociālās aizsardzības pārraudzības instruments (SAPI) – Sociālās aizsardzības komitejas ziņojums par nozīmīgākajām sociālajām problēmām un galvenie vēstījumi, 12606/16.

⁽⁵²⁾ OV C 13, 15.1.2016., 40. lpp.

⁽⁵³⁾ EESK nostājas dokuments par pētniecību un inovāciju ES (EESC-13-19-EN).

⁽⁵⁴⁾ OV C 161, 6.6.2013., 35. lpp.

⁽⁵⁵⁾ Sk. 54. zemspītras piezīmi.

⁽⁵⁶⁾ OV C 389, 21.10.2016., 20. lpp.

4. Sociālo ieguldījumu nepieciešamība

4.1. Sociālā un ekonomiskā nelīdzsvarotība rada draudus ES. Tā vājina sociālo kohēziju un politikas uzticamību un kavē ekonomikas progresu. EESK jau iepriekš ir paudusi savu viedokli, ka nabadzības mazināšanai jābūt prioritārai un ka cīņai pret nabadzību un sociālo atstumtību jāklūst par vienu no galvenajiem pilāra elementiem⁽⁵⁷⁾.

4.2. Lai gan EESK atzīst, ka nabadzības mazināšana ir galvenokārt dalībvalstu kompetencē, tā arī mudina Eiropas Savienības Padomi vēlreiz uzsvērt apņemšanos, kas iekļauta stratēģijā "Eiropa 2020", saistībā ar tās mērķi mazināt nabadzību, vienlaikus īstenojot integrētāku pieeju. Tas nozīmē, ka nabadzības mazināšanas jautājums būtu sistemātiski jāiekļauj Eiropas pusgada procesā un ka stratēģija "Eiropa 2020" būtu jāsaista ar programmu 2030. gadam⁽⁵⁸⁾. Būtiski svarīga ir ekonomikas izaugsme un konkurētspēja, tāpēc liela nozīme nevienlīdzības un nabadzības mazināšanā ir makroekonomikas politikai, kas sekmē pienācīgu darbvietu izveidi.

4.3. EESK jau agrāk ir norādījusi, ka, jo ilgāk turpinās taupības politika, kas galvenokārt ir vērsta uz izdevumu samazināšanu un kurā trūkst atbilstīgu pasākumu izaugsmes, sociālās kohēzijas un solidaritātes nodrošināšanai, jo skaidrāk kļūst redzams, ka aizvien lielākā sociālā nevienlīdzība apdraud Eiropas ekonomisko integrāciju un labklājību⁽⁵⁹⁾. EESK aicina atjaunot centienus iekļaut sociālo ieguldījumu jēdzienu visās attiecīgajās politikas jomās⁽⁶⁰⁾. EESK uzskata, ka vēl ir jāapsver, kā sasaitīt Junkera plānu 2. gadam ar Sociālo ieguldījumu paketes mērķiem. Turklāt EESK ir aicinājusi izstrādāt Eiropas Sociālo ieguldījumu paketi⁽⁶¹⁾, kas sekmētu sociālās reformas un sociālos ieguldījumus un palīdzētu atjaunot ekonomikas, sociālo un teritoriālo konvergenci.

4.4. EESK atzinīgi vērtē Komisijas Sociālo ieguldījumu paketi, kas liecināja par līdzšinējās pieejas fundamentālo maiņu, jo Komisija atzīst, ka lielākas uzmanības pievēršana sociālajiem ieguldījumiem nav saistīta tikai ar izmaksām, bet nozīmē arī ieguldījumu Eiropas izaugsmē un nodarbinātības iespējās⁽⁶²⁾. EESK pauž nožēlu, ka nav izdarīts nekas vairāk, lai efektīvi īstenotu šos mērķus. Sociālie ieguldījumi laika gaitā sniedz ekonomiskos un sociālos ieguvumus, palielinot nodarbinātību vai strādājošo ienākumus, uzlabojot veselības aprūpi, mazinot bezdarbu, nodrošinot labāku izglītību, samazinot nabadzību un sociālo atstumtību u. c. Tie arī palielina iedzīvotāju labklājību un vienlaikus sekmē ekonomiku, nodrošinot kvalificētāku darbaspēku, lielāku ražīgumu un nodarbinātību. Šādi ieguldījumi, īpaši tie, kas veicina izaugsmi, sekmētu arī iedzīvotāju prasmju un kvalifikāciju uzlabošanu, palielinātu viņu iespējas sabiedrībā un darba tirgū, kā arī stimulētu ekonomiku, palīdzot ES pārvarēt krīzi un kļūt spēcīgākai un konkurētspējīgākai. Turklāt tas nodrošinātu valsts līdzekļu efektīvāku izmantošanu, tādējādi radot ietaupījumu valsts budžetā vidējā termiņā un ilgtermiņā.

4.5. EESK jau ir atzinīgi novērtējusi to, ka Komisija ir pilnībā atzinusi sociālās ekonomikas, sociālo uzņēmumu, pilsoniskās sabiedrības un sociālo partneru svarīgo nozīmi Sociālo ieguldījumu paketes īstenošanā⁽⁶³⁾.

4.6. EESK jau ir paudusi viedokli, ka Eiropas minimālā ienākuma ieviešana saskaņā ar pamatdirektīvu ļautu novērst sociālo atstumtību, sekmēt ekonomikas un teritoriālo kohēziju, aizsargāt cilvēka pamattiesības, nodrošināt līdzsvaru starp ekonomikas un sociālajiem mērķiem un taisnīgi sadalīt resursus un ienākumus. EESK atkārtoti aicina Komisiju pārbaudīt Eiropas minimālā ienākuma finansēšanas iespējas un izveidot atbilstīgu fondu⁽⁶⁴⁾.

4.7. EESK atkārtoti uzsver, ka ilgtspējīgas, efektīvas un lietderīgas sociālās labklājības sistēmas ir ļoti svarīgas visiem Eiropas Savienības iedzīvotājiem. Tās ir ļoti svarīgs instruments, lai uzturētu sociālo un teritoriālo kohēziju, solidaritāti un stabilitāti sabiedrībā, kā arī veicinātu ekonomikas izaugsmi. Labklājības sistēmām ir svarīga nozīme arī automātiskas stabilizācijas nodrošināšanā, kā tas pierādījās krīzes laikā. Atzīstot, ka lēmumu par sociālās politikas struktūru un saturu pieņemšana ir galvenokārt dalībvalstu kompetencē, būtu jāizstrādā efektīvākas valstu un ES iniciatīvas par sociālās

⁽⁵⁷⁾ OV C 133, 14.4.2016., 9. lpp.

⁽⁵⁸⁾ Sk. 57. zemsvītras piezīmi.

⁽⁵⁹⁾ OV C 13, 15.1.2016., 33. lpp.

⁽⁶⁰⁾ EESK ieguldījums Komisijas 2017. gada darba programmā, 2016. gada 14. jūlijs.

⁽⁶¹⁾ OV C 271, 19.9.2013., 1. lpp.

⁽⁶²⁾ OV C 271, 19.9.2013., 91. lpp.

⁽⁶³⁾ Sk. 62. zemsvītras piezīmi.

⁽⁶⁴⁾ OV C 170, 5.6.2014., 23. lpp. (Darba devēju grupa šo atzinumu neatbalstīja; sk. www.eesc.europa.eu/resources/docs/statement-minimum-income.pdf).

aizsardzības sistēmu uzlabošanu, ietverot tajās sociālo nodrošināšanu, sociālo palīdzību un sociālos pakalpojumus, veselības aprūpi un mājokļu nodrošināšanu⁽⁶⁵⁾. Padome un Sociālās aizsardzības komiteja ir norādījušas, ka dalībvalstīm būtu jāturpina centieni uzlabot sociālās aizsardzības sistēmu sniegumu un nodrošināt, ka tās sniedz labākus sociālos rezultātus, vienlaikus maksimāli palielinot labvēlīgo ietekmi uz nodarbinātību un izaugsmi⁽⁶⁶⁾.

4.8. Valsts sociālā nodrošinājuma iestādes un valsts pārvaldes iestādes ir atbildīgas par vispārēju, kvalitatīvu un izmaksu ziņā pieejamu sociālo pakalpojumu nodrošināšanu. Valsts uzdevums ir akreditēt, veikt ieguldījumus un uzraudzīt piekļuvi šiem pakalpojumiem, kurus sniedz valsts iestādes, bezpeļņas vai uz peļņu orientētas organizācijas, kā tas patlaban tiek veikts vairākās ES valstīs. Liela nozīme ir pilsoniskās sabiedrības organizāciju pārstāvjiem, īpaši sociālajiem partneriem, sociālajiem uzņēmumiem un savstarpējas sadarbības organizācijām. To pienākumi ietver sociālā nodrošinājuma, veselības apdrošināšanas un sociālās palīdzības sistēmu izstrādi, īstenošanu, nodrošināšanu un uzraudzību. Turklāt ciešāka visu dalībnieku sadarbība var veicināt valsts līdzekļu efektīvāku un labāku izmantošanu sociālās politikas īstenošanā. Tai būtu jāietver arī iespēja izmantot partnerības starp valsts iestādēm un privātajiem dalībniekiem, vienlaikus ņemot vērā valsts sistēmu īpatnības.

4.9. EESK uzskata, ka attiecīgie dalībnieki jāiesaista spēcīgākā un pārredzamākā dialogā ar mērķi uzlabot sociālās aizsardzības sistēmu ilgtspēju, prioritāri izmantojot resursus efektīviem, lietderīgiem un atbilstīgiem publiskajiem ieguldījumiem, kas pilnībā atbalstītu sociālās tiesības un jo īpaši sekmētu dalībvalstu sociālās nodrošināšanas sistēmu pamatprincipu ievērošanu.

4.10. Līdztekus pārejai uz dialogu "Darbs 4.0" jāīsteno pāreja uz dialogu "Labklājība 4.0". Krīze, lēns izaugsmes temps un augsts bezdarba līmenis, kā arī straujāka sabiedrības novecošanās un darbaspēka samazināšanās apdraud sociālās aizsardzības sistēmu ilgtspēju un atbilstību. Vienlaikus palielinās pieprasījums pēc sociālajiem pakalpojumiem, galvenokārt sabiedrības novecošanās dēļ, bet trūkst resursu šā pieprasījuma apmierināšanai. Tādēļ ir svarīgi veikt reformas, lai ieviestu iedarbīgas un ekonomiski efektīvas sociālās aizsardzības sistēmas, sociālo politiku un pakalpojumus. Pīlāram jāspēj ne vien reaģēt uz pārmaiņām darba tirgū, bet arī jāatbalsta dalībvalstis, nodrošinot piemērotus risinājumus, lai reaģētu uz būtiskākajām pārmaiņām labklājības sistēmās, sociālās politikas un pakalpojumu jomā. Par galveno mērķi jāizvirza to kvalitātes, ilgtspējas, pieejamības un atbilstības nodrošināšana visiem, kurus ietekmē iepriekšminētie faktori; tam vajadzīgs atbilstīgs tiesiskais regulējums un politika.

4.11. EESK arī atzīst, ka pastāvīgs spiediens uz valstu budžetiem, demogrāfiskās un sociālās pārmaiņas un jaunas sociālās problēmas daudzās dalībvalstīs ir radījušas jaunus un inovatīvus veidus, kā finansēt un nodrošināt pabalstus un pakalpojumus. Šo tendenci, ko dēvē par sociālo inovāciju, ir izraisījusi nepieciešamība risināt neatrisinātās sociālās vajadzības. Tā papildina valsts tradicionālo labklājības nodrošināšanu, sadarbībā ar vietējām pašvaldībām mobilizējot dažādus sociālos un ekonomiskos dalībniekus un finanšu resursus. Tomēr ar to nedrīkst aizstāt valsts un tās dažādo publisko struktūru atbildību un pienākumus nodrošināt ES iedzīvotājiem vispārēju piekļuvi kvalitatīviem, izmaksu ziņā pieejamiem, ilgtspējīgiem un pieejamiem pakalpojumiem saskaņā ar valsts praksi. Sociālā inovācija rada sociālo kapitālu un palielina vietējās sabiedrības nozīmi. Eiropas Komisijai un dalībvalstīm būtu efektīvāk jāizmanto tādi svarīgi instrumenti kā publiskais iepirkums un Eiropas strukturālie un investīciju fondi, lai atbalstītu sociālo inovāciju un sociālās ekonomikas uzņēmumus.

4.12. EESK ir daudzkārt uzsvērusi sociālās ekonomikas, tostarp sociālo uzņēmumu, īpašo un svarīgo nozīmi ekonomisko un sociālo risinājumu nodrošināšanā⁽⁶⁷⁾. Šī nozare ir Eiropas sociālā modeļa galvenais elements, kas tieši veicina sociālo un ekonomisko kohēziju un pārmaiņas, taisnīgāku ienākumu un resursu sadalījumu un aktīvu pilsoniskumu. EESK nesen aicināja izstrādāt ES Rīcības plānu sociālās ekonomikas jomā⁽⁶⁸⁾.

⁽⁶⁵⁾ Valsts mēroga debates, piemēram, Bulgārijā, Īrijā, Rumānijā un Spānijā.

⁽⁶⁶⁾ 2015. gada Padomes secinājumi par sociālo pārvaldību iekļaujošai Eiropai (*Council document 14129/15*) un Sociālās aizsardzības pārraudzības instruments (SAPI) – Sociālās aizsardzības komitejas ziņojums par nozīmīgākajām sociālajām problēmām un galvenie vēstījumi (*Council document 12606/16*).

⁽⁶⁷⁾ Sk., piemēram, OV C 117, 26.4.2000., 52. lpp.; OV C 318, 23.12.2009., 22. lpp.; OV C 229, 31.7.2012., 44. lpp.; OV C 458, 19.12.2014., 14. lpp.; INT/735 Sociālās uzņēmējdarbības projekts. Sociālās ekonomikas svarīgā nozīme tika apspriesta arī vairākās valsts mēroga debatēs, piemēram, Bulgārijā, Igaunijā, Itālijā, Lietuvā, Portugālē un Spānijā.

⁽⁶⁸⁾ EESK ieguldījums Eiropas Komisijas 2017. gada darba programmā, 2016. gada 15. jūnijs.

4.13. Kopumā un ES kompetenču ietvaros par pilāra mērķi būtu jāizvirza kopējas atsaucē sistēmas izveide, lai noteiktu kritērijus un uzraudzītu nepieciešamo valsts tiesisko regulējumu un politisko sistēmu, kas nodrošinātu tiesības uz kvalitatīviem noteikumiem, jo īpaši attiecībā uz sociālās aizsardzības pabalstiem⁽⁶⁹⁾, tostarp sociālo pakalpojumu pieejamību, pieņemamām izmaksām un piekļuvi šiem pakalpojumiem, kā arī to ilgtspēju un efektivitāti. Tā būtu jāpiemēro visām sociālā nodrošinājuma jomām⁽⁷⁰⁾, kā arī visiem citiem sociālajiem (aizsardzības) pakalpojumiem.

4.14. Par pilāra mērķi jāizvirza arī vajadzīgo stimulu radīšana dalībvalstīm, lai nodrošinātu tiesību, kas iegūtas saskaņā ar atbilstīgiem valsts kritērijiem, pārvedamību un tādējādi brīvu apriti. Šāda tiesību atzīšana ļautu sniegt katrai personai piemērotāku atbalstu profesionālās un privātās dzīves sakārtošanai. Tiktu nodrošināti pienācīgāki un elastīgāki līdzekļi, lai pielāgotos katra ES iedzīvotāja dzīves ciklam un jo īpaši nodrošinātu vienmērīgu pāreju uz/no darba tirgus.

4.15. Turklāt pilārs būtu jāizmanto, lai noteiktu kritērijus attiecībā uz pamatpakalpojumu sniegšanu. Dalībvalstīm vajadzētu izstrādāt īstenošanas stratēģijas, ņemot vērā konkrēto sociāli ekonomisko un fiskālo situāciju katrā valstī. Kritēriji būtu jāattiecinā ne tikai uz pakalpojumu pieejamību – tiem vajadzētu sekmēt 26. protokolā ietvertu pamatprincipu (vispārēja piekļuve, kvalitāte, drošība, pieejamība, vienlīdzīga attieksme un patērētāju tiesību veicināšana) īstenošanu. Kritēriju izstrādē atsaucē būtu jāizmanto brīvprātīgā Eiropas kvalitātes sistēma sociālo pakalpojumu jomā un Eiropas pirmsskolas izglītības un aprūpes kvalitātes sistēma.

4.16. Princips par vienlīdzīgu iespēju nodrošināšanu visiem ir ietverts Eiropas līgumos, un tas ir pilnībā un atbilstīgi jāatspoguļo iekļaujošā sociālajā pilārā. Ņemot vērā, ka ES *acquis* jau ietver vienotu obligāto standartu kopumu attiecībā uz darba ņēmējiem Eiropā, atliek to īstenot. Vienlīdzība un nediskriminācija jānodrošina gan vīriešiem, gan sievietēm, gan visām mūsu sabiedrības grupām, tostarp personām ar invaliditāti, LGBTI personām, personām, kas pieder pie etniskām minoritātēm, un visiem pārējiem, kuri saskaras ar diskrimināciju.

4.17. Ir būtiski panākt dažādu Eiropas sabiedrības grupu lielāku līdzdalību nodarbinātībā, lai risinātu demogrāfiskās novecošanās un darbaspējīga vecuma iedzīvotāju skaita samazināšanās problēmu. Jāpanāk progress vienlīdzības un nediskriminācijas veicināšanā ne tikai darbā, bet arī citās dzīves jomās, piemēram, piekļuvē precēm un pakalpojumiem, izglītībai, mājokļiem un veselības aprūpei. Šajā saistībā ir cerības, ka drīz tiks no jauna apspriesta ES direktīva par vienādu attieksmi attiecībā uz piekļuvi precēm un pakalpojumu sniegšanu.

5. Debašu ar organizētu pilsonisko sabiedrību iznākums

5.1. EESK no 2016. gada 2. septembra līdz 2. novembrim visās dalībvalstīs rīkoja debates ar organizētu pilsonisko sabiedrību. Debates koordinēja trīs EESK locekļi ("trijotne") no attiecīgās valsts, bieži tas notika sadarbībā ar Eiropas Komisiju (15 debates) vai valsts Ekonomikas un sociālo lietu padomi (septiņas debates). Debatēs piedalījās dalībnieki no dažādām darba devēju organizācijām, arodbiedrībām un citām pilsoniskās sabiedrības organizācijām, kā arī (retāk) no akadēmiskajām aprindām. Pavisam 28 debatēs piedalījās gandrīz 1 800 pārstāvju no pilsoniskās sabiedrības organizācijām.

5.2. Lielākajā daļā debašu tika apspriests galveno jautājumu kopums. Tika diskutēts par dažādiem jautājumiem, kuri atspoguļo atšķirīgās dalībvalstu tiesību sistēmas, prioritātes un apstākļus. Pēc debatēm koordinators trijotne sagatavoja ziņojumus par dalībvalstīm, kuros vairumā gadījumu tika iekļauti secinājumi un/vai ieteikumi. Orientējošie jautājumi bija šādi:

1. Kādas, jūsuprāt, ir vissteidzamāk risināmās ekonomikas un sociālās problēmas Eiropā un jūsu valstī? Kas ir nepieciešams, lai risinātu šīs problēmas?
2. Vai, jūsuprāt, sociālo tiesību pilārs ir vajadzīgs, un, ja tas tā ir, kā šis pilārs būtu jāveido, lai risinātu galvenās sociālās un ekonomiskās problēmas Eiropā un jūsu valstī?

⁽⁶⁹⁾ Tostarp invaliditātes, ilgtermiņa aprūpes, bērnu aprūpes pabalstiem.

⁽⁷⁰⁾ Veselības aprūpes un slimības pabalsti, bezdarbnieka pabalsti, vecuma pabalsti, darba traumas pabalsti, ģimenes pabalsti, maternitātes pabalsti, invaliditātes pabalsti un apgādnieka zaudējuma pabalsti.

3. Kā, atjauninot ES darba tirgus stratēģiju, varētu nodrošināt uzņēmumiem, darba ņēmējiem un darba meklētājiem vajadzīgo elastīgumu un drošību? Kā šajā procesā varētu ņemt vērā dažādus svarīgus jautājumus, piemēram, jauno realitāti, ko rada pieaugošā digitalizācija ekonomikas un darba tirgū, iedzīvotāju novecošanas problēmu un nepieciešamību atvieglot pāreju no izglītības sistēmas uz darba tirgu?
4. Kā var nodrošināt sociālās aizsardzības sistēmu ilgtspēju un noteikt pieejamo resursu izmantošanas prioritātes, lai tos izmantotu efektīviem, atbilstošiem un nepieciešamiem sociālajiem ieguldījumiem un pakalpojumiem? Kāda ir dažādo dalībnieku nozīme?
5. Kā Eiropas sociālo tiesību pīlārs var atbalstīt ekonomisko un sociālo konvergenci visā Eiropā?
6. Kas vajadzīgs, lai Eiropā veicinātu un uzturētu saliedētu sabiedrību?

5.3. Komitejas locekļu trijotnes sagatavoto valsts ziņojumu secinājumos/ieteikumos atklājās, ka dažādās debatēs tika izvirzītas vairākas kopīgas tēmas/temati. Tās ir apkopotas šajā atzinuma sadaļā.

5.3.1. Par Eiropas sociālo tiesību pīlāra darbības jomu un formātu:

- astoņpadsmit dalībvalstu secinājumos/ieteikumos norādīts, ka organizēta pilsoniskā sabiedrība vai tās grupas atbalstīja iniciatīvu par ESTP izveidi (CY, DE, EE, EL, ES, FI, FR, IE, IT, LT, LV, MT, PL, PT, RO, SE, SI, SK). Divpadsmit dalībvalstīs (DE, EE, ES, FI, HR, HU, IE, IT, LU, MT, PT, SK) tika norādīts, ka vēl jāprecizē pīlāra mērķi, darbības joma un/vai saturs,
- trīspadsmit dalībvalstu secinājumos tika uzsvērtas ekonomikas politikas un sociālās politikas savstarpējā atkarība (BG, CY, CZ, DE, ES, FI, HR, IE, IT, RO, SE, SI, UK). Turklāt deviņās dalībvalstīs (DE, DK, EE, EL, ES, FI, MT, RO, SE) tika uzsvērtas izaugsmes nozīme un sešos gadījumos – konkurētspēja (EE, ES, FI, DK, MT, SE),
- divpadsmit dalībvalstu secinājumos atzīts, ka tiek atbalstīta ESTP piemērošana visā ES (BG, DE, CZ, EE, ES, FI, HR, HU, IT, PL, SK, SE),
- deviņu dalībvalstu secinājumos ir atsauce uz ESTP īstenošanu/ieviešanu vai spēkā esošā *acquis* un politikas īstenošanu (BG, DK, EE, AP, IE, LV, LT, PL, SE). Piecās no minētajām valstīm (BG, HR, IE, LV, LT) tika īpaši norādīts, ka pīlārs jāiekļauj Eiropas pusgada īstenošanā,
- astoņu dalībvalstu (DE, EL, ES, FI, HU, PT, SK, RO) secinājumos tika uzsvērtas nepieciešamība veicināt sociālo kohēziju un mazināt nabadzības, nevienlīdzības un atstumtības palielināšanos,
- septiņās dalībvalstīs (BE, CZ, DE, DK, FI, HR, SE) uzmanība tika veltīta nepieciešamībai ievērot subsidiaritātes principu. Šajā saistībā trīs ziemeļvalstīs (FI, SE, DK) aizstāvēja valsts kompetenci attiecībā uz darba koplīgumu slēgšanas sarunām un trīs dalībvalstīs – kompetenču sadalījumu (FI, SE, BE)
- konverģences jautājums (tostarp augšupēja konverģence, sociālās politikas konverģence un/vai konverģence starp dalībvalstīm kopumā) tika minēts astoņās dalībvalstīs (BG, DE, FR, HR, HU, IT, PT, SK),
- sešu dalībvalstu secinājumos/ieteikumos tika norādīts, ka vajadzīgi publiskie, privātie un/vai sociālie ieguldījumi (CZ, EL, ES, HR, IE, SL).

5.3.2. Galvenās secinājumos/ieteikumos izvirzītās tēmas, kas saistītas ar Eiropas Komisijas provizorisko ESTP izklāstu:

- sociālā dialoga izšķirīgā nozīme tika minēta 11 dalībvalstu (CY, EE, ES, FI, HU, HR, IE, LV, RO, SI, SK) secinājumos/ieteikumos,
- septiņās dalībvalstīs (CY, EE, FI, IE, LV, RO, SI) tika uzsvērtas pilsoniskā dialoga nozīme (lai gan šis jautājums nebija ietverts Komisijas provizoriskajā ESTP izklāstā),

- sešās dalībvalstīs (CY, DK, HR, HU, PL, SI) secinājumos tika uzsvērtā vajadzība pielāgoties pārmaiņām, jo īpaši digitalizācijas dēļ,
- trīs dalībvalstu (BG, CY, SI) secinājumos tika norādīts uz nepieciešamību ņemt vērā problēmas un pārmaiņas, kas izriet no demogrāfiskajām norisēm,
- secinājumos/ieteikumos visbiežāk minētie jautājumi bija integrēti sociālie pabalsti un pakalpojumi, veselības aprūpes un slimības pabalsti, pensijas, bezdarbnieka pabalsti, minimālie ienākumi un piekļuve pamatpakalpojumiem (kas ietverti 20 principos, kuri minēti Komisijas provizoriskajā ESTP izklāstā), kā arī sociālais nodrošinājums, sociālie standarti un sociālās aizsardzības ilgtspēja. Viens vai vairāki no minētajiem jautājumiem bija norādīti 22 dalībvalstu (BE, BG, CY, CZ, DE, DK, EL, FI, FR, HR, HU, IT, LT, LU, LV, MT, PT, RO, SE, SI, SK, UK) secinājumos,
- nodarbinātība, darbvietu radīšana un bezdarba (tostarp jauniešu bezdarba) novēršana tika minēta septiņu dalībvalstu (BE, CZ, EL, ES, FI, HR, RO) secinājumos/ieteikumos,
- vienpadsmit dalībvalstu (BE, BG, CY, CZ, DE, DK, FI, FR, HR, HU, SI) secinājumos galvenā uzmanība bija veltīta izglītībai un prasmēm (arī saistībā ar darba tirgus digitalizāciju),
- desmit dalībvalstu (BE, CY, CZ, DK, FI, HR, HU, MT, RO, UK) secinājumos tika uzsvērts, ka jānodrošina nepietiekami pārstāvēto vai atstumto grupu līdzdalība darba tirgū, un septiņās no tām (BE, DE, DK, FI, HU, MT, UK) šajā saistībā tika minēta dzimumu līdztiesība,
- astoņās dalībvalstīs (CZ, CY, DK, FI, FR, HR, RO, SE) tika norādīts viens vai vairāki šādi jautājumi: nepieciešamība nodrošināt nodarbinātības stabilitāti, pārejas, pienācīgs darbs un/vai sociālais nodrošinājums, dažreiz arī saistībā ar darba tirgus digitalizāciju,
- trijās dalībvalstīs (DK, FI, SI) secinājumos attiecīgi norādīts, ka “elastdrošības” jēdziens varētu būt noderīgs nākotnē piemērojamam Eiropas sociālajam modelim, ka jāpanāk līdzsvars starp elastīgumu un drošību un jāņem vērā ekonomikas vajadzības pēc elastīga darbaspēka.

5.4 Secinājumos/ieteikumos arī atklājās, ka galvenās viedokļu atšķirības bija jautājumā par to, vai ESTP būtu jāparedz likumdošanas pasākumi. Šajā ziņā dalījās gan vienas valsts, gan dažādu valstu dalībnieku uzskati, un viņu atšķirīgos viedokļus puda darba devēju pārstāvji, kuri (parasti) neatbalsta ierosinājumu par papildu tiesību aktiem, un arodbiedrību pārstāvji, kuriem (parasti) ir pretējs viedoklis.

6. Pārvaldība

6.1.1. Skaidrāk jāprecizē Eiropas sociālo tiesību pilāra saturs, procesi, konkrētas iniciatīvas tā īstenošanai, finansēšana un uzraudzība, kā arī dažādo dalībnieku uzdevumi. Pārvaldības jautājumam ir izšķirīga nozīme, ņemot vērā līgumos paredzētos noteikumus, tostarp subsidiaritātes principu. Iedzīvotājiem ir tiesības zināt, kas ir atbildīgs par katru lēmumu.

6.1.2. Saistībā ar attiecīgajiem dalībniekiem un to uzdevumiem EESK uzsver, ka darba tirgus jautājumos partnerība starp valsts iestādēm un sociālajiem partneriem ES un dalībvalstu līmenī ir galvenais instruments, kas var uzlabot politikas sekmes, lai sasniegtu plaši atbalstītos mērķus. Sociālās aizsardzības jomā galvenā nozīme ir valdībām, valsts pārvaldei, reģionālajām/vietējām pašvaldībām un dažādām valsts iestādēm, kas darbojas sociālā nodrošinājuma jomā, kā arī sociālo pakalpojumu sniedzējiem. Turklāt arī sociālie partneri bieži piedalās sociālās aizsardzības shēmu izstrādē un īstenošanā un uzņemas pienākumus sociālo pakalpojumu jomā. Citas ieinteresētās personas, piemēram, sociālās aģentūras, kam ir pieredze sociālās palīdzības nodrošināšanā, var sniegt ieguldījumu, garantējot drošības tīklus tai sabiedrības daļai, kas pakļauta nabadzības riskam.

6.1.3. EESK uzsver, ka pīlārs var kļūt par veiksmīgu projektu, kas sniedz ieguvumu Eiropai un visiem tās iedzīvotājiem, bet tikai tad, ja tā rezultāti ir redzami. Krīzes laikā pīlārs var būt laba iespēja apliecināt, ka Eiropas Savienība joprojām spēj vajadzības gadījumā nodrošināt atbilstīgus risinājumus problēmām, ar kurām saskaras iedzīvotāji, vienlaikus pilnībā ievērojot kompetenču sadalījumu un subsidiaritātes principu. Pīlāram īpaši jāsekmē iedzīvotāju labklājība saskaņā ar Līgumā noteikto prasību cita starpā nodrošināt “sociālā tirgus ekonomiku ar augstu konkurētspēju, kuras mērķis ir panākt pilnīgu nodarbinātību un sociālo attīstību, kā arī vides augsta līmeņa aizsardzību un tās kvalitātes uzlabošanu” (LES 3. pants). Turklāt pīlāra uzdevums ir veicināt darba tirgu un sociālās aizsardzības sistēmu labāku darbību. Vienlaikus EESK pauž bažas par to, ka trūkst skaidrības attiecībā uz pīlāra darbības jomu. EESK ir noraižējies, ka tas var izraisīt vēl lielāku nenoteiktību un neapmierinātību, radot cerības, kas netiks piepildītas vai kuras nebūs iespējams piepildīt⁽⁷¹⁾.

6.2. Sociālās tiesības visiem

6.2.1. Komisija ierosina sākumā piemērot pīlāru eurozonai, jo tajā jau ir sācies turpmākas integrācijas un konsolidācijas process, lai panāktu lielāku konvergenci. Tomēr ES līgumos⁽⁷²⁾ ietvertie sociālās jomas noteikumi ir piemērojami visām ES dalībvalstīm. Apsverot daudzajās valsts mēroga debatēs paustos viedokļus, EESK uzskata, ka pīlārs būtu piemērojams visām 28 ES dalībvalstīm.

6.2.2. EESK vienā no iepriekšējiem atzinumiem ir norādījusi, ka sociāli ilgtspējīga makroekonomikas politika ir priekšnoteikums stabilākai ekonomikas atveseļošanai un sociālās kohēzijas nodrošināšanai. Ekonomikas apstākļu labāka novērtēšana arī ir būtisks priekšnoteikums, lai panāktu produktīvu nodarbinātību un labi izstrādātu sociālo politiku ES un dalībvalstu līmenī, nodrošinot paaudžu līdzsvaru. Komiteja atzinīgi vērtē to, ka uzsvars likts uz Stabilitātes un izaugsmes pakta noteikumu elastīgu piemērošanu, un to, ka fiskālā deficīta aprēķinos Komisija ņems vērā atsevišķus publiskos ieguldījumus, taču uzskata šo pasākumu par ierobežotu un nepilnīgu⁽⁷³⁾.

6.3. Eiropas pusgads

6.3.1. Eiropas pusgadam un valsts reformu programmām, ko vienādi piemēro valstīm, kas nav eurozonas dalībvalstis, jāklūst par galvenajiem pīlāra īstenošanas un uzraudzības instrumentiem. Tomēr, ņemot vērā Eiropas pusgadā pieejamos papildu makroekonomiskās uzraudzības mehānismus attiecībā uz eurozonas valstīm, ir iespējams tos izmantot, lai izstrādātu attiecīgus papildu kritērijus nolūkā atbalstīt valstu reformas. Saikne starp pīlāru un Eiropas pusgadu tika minēta vairākās valsts mēroga debatēs⁽⁷⁴⁾.

6.3.2. EESK norāda, ka daži ekonomikas politikas mērķi attiecībā uz ekonomikas pārvaldību pēdējos gados ir vairāk jāaskaņo ar ES sociālās politikas mērķiem, kā noteikts LESD 4. panta 2. punktā⁽⁷⁵⁾. Atbilstoši horizontālajai sociālajai klauzulai⁽⁷⁶⁾ jāveic visu Eiropas pusgada pasākumu sociālās ietekmes novērtējums. Novērtējuma rezultāti būtu jāpublisko un jāapspriež gan dalībvalstu, gan Eiropas līmenī⁽⁷⁷⁾.

6.3.3. EESK jau iepriekš ir norādījusi, ka Eiropas pusgada laikā nodarbinātības un sociālie mērķi svarīguma ziņā būtu jāpielīdzina makroekonomikas apsvērumiem Eiropas pusgadā⁽⁷⁸⁾. Komiteja ir arī ieteikusi, ka būtu jānosaka salīdzināmi un kopēji rādītāji, piemēram, attiecībā uz nabadzību un nevienlīdzību, kā arī obligāti jāveic visu valsts reformu programmās (VRP) un katrai valstij adresētajos ieteikumos (KVAI) ierosināto reformu programmu sociālās ietekmes novērtējumi⁽⁷⁹⁾.

6.3.4. EESK aicina atjaunot Eiropas pusgada līdzsvaru, lai, izstrādājot KVAI, tiktu ņemts vērā pašreizējais galveno nodarbinātības un sociālo rādītāju rezultātu pārskats.

⁽⁷¹⁾ Uz skaidrības trūkumu tika norādīts daudzās dalībvalstīs, un dažas pilsoniskās sabiedrības grupas pauda bažas, ka tam varētu būt bumeranga efekts. Ja tiek sniegtas cerības, kas netiks piepildītas, var rasties vēl lielāka neuzticēšanās un neapmierinātība.

⁽⁷²⁾ LES 3. pants, LESD 9. pants, LESD X sadaļa un Pamattiesību harta.

⁽⁷³⁾ OV C 268, 14.8.2015., 33. lpp.

⁽⁷⁴⁾ Valsts mēroga debates Austrijā, Bulgārijā, Itālijā, Nīderlandē un Rumānijā.

⁽⁷⁵⁾ Sk. 59. zemsvītras piezīmi.

⁽⁷⁶⁾ LESD 9. pants.

⁽⁷⁷⁾ Sk. 57. zemsvītras piezīmi.

⁽⁷⁸⁾ Sk. 61. zemsvītras piezīmi.

⁽⁷⁹⁾ Sk. 57. zemsvītras piezīmi.

6.3.5. Mērķis palielināt konvergenci virzībā uz darba un dzīves apstākļu uzlabošanu būtu jāsekmē, nosakot konkrētus starpposma mērķus, kuros ņemta vērā stratēģija "Eiropa 2020" un ilgtspējīgas attīstības mērķi un kuri sniedz norādes ekonomikas, nodarbinātības un sociālās politikas koordinēšanai.

6.4. *Ekonomikas un sociālā pārvaldība*

6.4.1. EESK pauž nopietnas bažas par ES stabilitāti, jo nepieciešamās reformas – ar vai bez izmaiņām Līgumā – vienmēr tiek veiktas pēdējā brīdī un pakļaujoties ievērojamam spiedienam. Vajadzētu atkārtoti nostiprināt sociālo, politisko un ekonomisko kohēziju Eiropas Savienībā un turpināt saskanīgu ekonomikas un monetāro integrāciju kā pamatu pienācīgi funkcionējošai EMS. Tāpēc nav iespējams izvairīties no būtiskām debatēm par ekonomiskās un monetārās savienības stabilas struktūras veidošanu, kurās jāpanāk vienprātība par ekonomiskajiem un sociālajiem mērķiem, kā arī saskaņotu pārvaldību⁽⁸⁰⁾.

6.4.2. Lai palielinātu ekonomiskās un monetārās savienības spēju izturēt satricinājumus, jāsteno sociālā, politiskā un ekonomiskā kohēzija. EESK norāda, ka vairāk jāņem vērā atšķirības EMS dalībvalstu tautsaimniecībās, un minētajās valstīs jāveic līdzsvarotas strukturālas reformas atbilstoši monetārās savienības prasībām un ievērojot valstu vajadzības, lai nodrošinātu nepieciešamo konvergenci.

6.4.3. EESK jau ir ierosinājusi, kā labāk veidot EMS, un iesniegusi priekšlikumus tās demokrātiskās un sociālās struktūras iespējami ātrākai izveidei, izmantojot Kopienas metodi. Tas uzlabotu demokrātisko noturību un ļautu izpildīt no līgumiem izrietošās sociālās saistības⁽⁸¹⁾.

6.4.4. Ekonomikas ziņā stabilai EMS ir izšķirīga nozīme. Šajā saistībā EESK jau ir norādījusi, ka dalībvalstu valdībām jāuzņemas liela atbildība par demokrātiskas un sociālas EMS turpmāko pilnveidošanu. Tas pats attiecas arī uz dalībvalstu un Eiropas sociālajiem partneriem, kuriem EMS nodrošina visaptverošu regulējumu, kas piemērojams to attiecīgajām sistēmām atalgojuma noteikšanas, darba tirgus organizēšanas un sociālā nodrošinājuma politikas jomā. Būdami ekonomikas un sociālās jomas dalībnieki, tie izšķirošā mērā nosaka atbilstību EMS kopīgajam stabilitātes mērķim⁽⁸²⁾. Labāka sociālo partneru iesaiste var veicināt labāku EMS pārvaldību. Minēto dalībnieku viedoklis par darba tirgus un sociālās politikas organizēšanu arī būtu jāuzskata par daļu no debatēm saistībā ar EMS nākotni⁽⁸³⁾. Uzlabots un strukturēts dialogs ar pilsonisko sabiedrību ļautu uzlabot arī demokrātisko noturību un pārvaldību.

6.4.5. EESK uzskata, ka, lai novērstu pastāvošo nelīdzsvarotību un palielinātu uzticēšanos un pašāvēību Eiropā, ir vajadzīga efektīvāka un demokrātiskāka ekonomikas pārvaldība, it īpaši eurozonā⁽⁸⁴⁾.

6.5. *Spēkā esošā sociālo tiesību aktu kopuma īstenošana un atkārtota apstiprināšana*

6.5.1. Eiropas sociālo tiesību pilāra mērķim vajadzētu būt šādam: panākt, lai tiek efektīvi īstenots spēkā esošais sociālo tiesību aktu kopums, kas balstīts uz ES primārajiem un sekundārajiem tiesību aktiem attiecībā uz nodarbinātību un sociālajām tiesībām, tostarp jo īpaši attiecībā uz sociālo aizsardzību un efektīvu uzraudzību, ko cita starpā veic darba inspekcijas, un tiesībām uz efektīvu tiesisko aizsardzību un tiesu iestāžu pieejamību. Pilnībā būtu jārespektē starptautiski juridiski saistoši tiesību avoti, ko dalībvalstis ratificējušas ES iedzīvotāju interesēs.

6.5.2. EESK uzskata, ka pilārs sniedz iespēju no jauna apstiprināt spēkā esošo sociālo tiesību aktu kopumu. Turklāt pilāra izveides process arī dod iespēju novērtēt, kas darbojas un kas nē, kādas ir nepilnības ES un dalībvalstu pieejā un kas tajā būtu jāuzlabo, lai sekmētu atjaunoto sociālo un ekonomisko konvergenci, ilgtspējīgu izaugsmi un nodarbinātību Eiropas Savienībā.

⁽⁸⁰⁾ Sk. 59. zemsvītras piezīmi.

⁽⁸¹⁾ OV C 332, 8.10.2015., 8. lpp., un OV C 13, 15.1.2016., 33. lpp.

⁽⁸²⁾ Sk. 59. zemsvītras piezīmi.

⁽⁸³⁾ Sk., piemēram, *In-depth employment analysis*.

⁽⁸⁴⁾ OV C 332, 8.10.2015., 8. lpp.

6.6. Resursi Eiropas sociālajai stabilizācijai

6.6.1. Ir izstrādāti tādi instrumenti kā Eiropas Stratēģisko investīciju fonds un Eiropas strukturālie un investīciju fondi, kam ir izšķirīga nozīme darbvietu radīšanā un izaugsmē, kā arī teritoriālās un sociālās kohēzijas veicināšanā. EESK uzskata, ka šie fondi ir jāizmanto efektīvāk un lietderīgāk un ka par prioritāti jāizvirza ES ilgtermiņa ieguldījumi kvalitatīvā sociālajā infrastruktūrā un pakalpojumos, tostarp izmantojot Eiropas Stratēģisko investīciju fonda un Eiropas Investīciju bankas līdzekļus, un tas jāsaista ar pīlāra īstenošanu.

6.6.2. EESK saskaņā ar Stabilitātes un izaugsmes paktu ir iesniegusi dažādus iespējamus variantus un priekšlikumus. Viens no tiem būtu “zelta noteikums” (vai “sudraba”⁽⁸⁵⁾) par dalībvalstu publiskajiem ieguldījumiem (arī sociālajā jomā) papildus ES publiskajiem ieguldījumiem, izmantojot kopīgi saskaņotu parametru sistēmu, kas apvienojumā ar pareizām strukturālām reformām arī veicinātu privātos ieguldījumus⁽⁸⁶⁾.

6.6.3. Saistībā ar daudzgadu finanšu shēmas budžetu un pārskatīšanu EESK uzskata, ka, ņemot vērā Komisijas norādījumus, 25 % no Eiropas strukturālo un investīciju fondu, proti, Eiropas Sociālā fonda un Eiropas Reģionālās attīstības fonda, līdzekļiem būtu jāizmanto, lai veicinātu sociālos ieguldījumus sociālajos pakalpojumos, veselības aizsardzības, izglītības un mājokļu nodrošināšanas pakalpojumos un politikā. Turklāt daļa ESF līdzekļu būtu jārezervē kā ES finansējums, kas pieejams sociālo partneru spēju palielināšanai. Eiropas Komisijas uzdevums būtu sniegt norādes dalībvalstīm par sociālo ieguldījumu veicināšanu praksē un par projektu kvalitātes un efektivitātes uzraudzību.

6.6.4. EESK 2014. gadā atsauca uz pārdales mehānismu, kas izmantojams asimetrisku satricinājumu gadījumos⁽⁸⁷⁾, un norādīja, ka Savienība un jo īpaši eurozona nevar neņemt vērā pašreizējās ekonomikas politikas sociālās sekas, atstājot tās pilnīgi valsts ziņā. EESK uzsvēra, ka izglītības un apmācības budžets būtu jāuzskata par ieguldījumu nākotnē⁽⁸⁸⁾. Dažu valsts mēroga debašu dalībnieki apsprieda, vai ES bezdarba apdrošināšana vai pielāgošanas fonds ir vajadzīgs un vai tas varētu būt izdevīgs⁽⁸⁹⁾. Šīs debātes apliecināja, ka viedokļi šajā jautājumā ievērojami atšķiras un ka šīs diskusijas vajadzētu turpināt⁽⁹⁰⁾.

6.7. Saikne starp globālajām un ES stratēģijām

6.7.1. Apsverot pīlāra izveidi, attiecīgā gadījumā būtu jāņem vērā arī globālā dimensija. Nesenajām debatēm SDO, Eiropas Padomē, ESAO un SVF ir izšķirīga nozīme, jo īpaši attiecībā uz pierādījumiem, kas liecina, ka nevienlīdzība ietekmē izaugsmes noturību un ka pārdales neapdraud izaugsmi. Apsvērumos būtu arī jāatzīst, ka Eiropas sociālā modeļa ilgtspēja ir savstarpēji saistīta ar Eiropas vispārējās konkurētspējas uzlabošanu.

6.7.2. Visas Apvienoto Nāciju Organizācijas dalībvalstis 2015. gadā vienojās par ilgtspējīgas attīstības programmu 2030. gadam. Tādējādi šo mērķu sasniegšana ir Eiropas Savienības dalībvalstu pienākums. EESK uzskata, ka pīlārs varētu būtiski veicināt ilgtspējīgas attīstības programmu 2030. gadam, jo īpaši tās 1. mērķi (novērsta nabadzību), 3. mērķi (laba veselība un labklājība), 5. mērķi (dzimumu līdztiesība) un 8. mērķi (pienācīgs darbs un ekonomikas izaugsme).

6.8. Skaidra vispārējā stratēģija labākai Eiropas nākotnei

6.8.1. EESK aicina Komisiju ierosināt skaidru un saskaņotu stratēģiju attiecībā uz pīlāru. EESK piekrīt Nodarbinātības komitejas (EMCO) un Sociālās aizsardzības komitejas (SPC) viedoklim, ka “Eiropas sociālo tiesību pīlārā būtu jāņem par pamatu un jāuzlabo pastāvošie instrumenti, tostarp Eiropas Nodarbinātības stratēģija (ENS) un atvērtā koordinācijas metode sociālās aizsardzības un sociālās iekļaušanas jomā (sociālā atvērtā koordinācijas metode), un ka minētais pamats ir kā kompass procesam, kurā veicina ilgtspējīgu augšupēju konvergenci nodarbinātības un sociālo rezultātu ziņā, vienlaikus ievērojot valstu kompetenci”⁽⁹¹⁾. Šajā procesā varētu iekļaut jaunu atbilstīgu kritēriju izstrādi, ar kuriem novērtēt progresu

⁽⁸⁵⁾ Sk. 73. zemsvītras piezīmi.

⁽⁸⁶⁾ OV C 451, 16.12.2014., 10. lpp., par Stabilitātes un izaugsmes pakta noteikumu elastīgāku piemērošanu attiecībā uz atsevišķiem publiskiem ieguldījumiem.

⁽⁸⁷⁾ Sk. 86. zemsvītras piezīmi.

⁽⁸⁸⁾ OV C 327, 12.11.2013., 58. lpp., OV C 271, 19.9.2013., 1. lpp.

⁽⁸⁹⁾ Valsts mēroga debātes, piemēram, Somijā un Francijā.

⁽⁹⁰⁾ Sk. 59. zemsvītras piezīmi.

⁽⁹¹⁾ Eiropas sociālo tiesību pīlārs – Nodarbinātības komitejas (EMCO) un Sociālās aizsardzības komitejas (SPC) kopīgais atzinums 12605/16, ko apstiprinājusi EPSCO padome 2016. gada 13. oktobrī.

attiecībā uz dažām galvenajām darba tirgus un sociālajām problēmām. Šādas sadarbības sistēmas izveide ļautu dalībvalstīm sasniegt pozitīvus rezultātus, veicot reformas ⁽⁹²⁾, un veicināt lielāku sociālo kohēziju.

6.8.2. Lai gan riski ir acīmredzami, tomēr EESK joprojām uzskata, ka ES spēj kļūt par labāku, demokrātiskāku un sociālu Eiropas Savienību. EESK darīs visu iespējamo, lai atbalstītu dalībvalstu un ES līmeņa debates un iesaistītu iedzīvotājus labākas Eiropas nākotnes veidošanā. Taisnīgu globalizāciju, kas nodrošina labklājīgu dzīvi, pietiekamas nodarbinātības iespējas un godīgus darba apstākļus visiem, var sasniegt tikai tad, ja ES ir vienota un rīcībspējīga. Eiropai jāspēj pielāgoties mainīgajiem apstākļiem, lai saglabātu savu sabiedrības modeli un palielinātu iespējas visiem. Tā ir mūsu alternatīva protekcionismam, nacionālismam un populismam.

Briselē, 2017. gada 25. janvārī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS*

⁽⁹²⁾ Valsts mēroga debates, piemēram, Rumānijā.

III

(Sagatavošanā esoši tiesību akti)

EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJA

EESK 522. PLENĀRSESĪJA 2017. GADA 25. UN 26. JANVĀRĪ

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par autortiesībām digitālajā vienotajā tirgū”

(COM(2016) 593 final – 2016/0280 (COD)),

par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko paredz noteikumus, kā īstenojamas autortiesības un blakustiesības, kuras piemēro noteiktām raidorganizāciju tiešsaistes pārraidēm un televīzijas un radio programmu retranslācijām”

(COM(2016) 594 final – 2016/0284 (COD))

un par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par noteiktiem atļautiem ar autortiesībām un blakustiesībām aizsargātu darbu un citu tiesību objektu lietojumiem tādu personu interesēs, kas ir neredzīgas, ar redzes traucējumiem vai ar citu iespiedtekstu lasīšanas invaliditāti, un ar kuru groza Direktīvu 2001/29/EK par dažu autortiesību un blakustiesību aspektu saskaņošanu informācijas sabiedrībā”

(COM(2016) 596 final – 2016/0278 (COD))

(2017/C 125/03)

Ziņotājs: **Juan MENDOZA CASTRO**

Apspriešanās	Eiropas Parlaments, 6.10.2016. Padome, 26.10.2016. un 24.10.2016.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 114. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	13.1.2017.
Pieņemts plenārsesijā	25.1.2017.
Plenārsesija Nr.	522
Balsojuma rezultāts	144/0/2
(par/pre/atturas)	

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. EESK atzinīgi vērtē pasākumu kopumu, kura mērķis ir pielāgot autortiesības digitālās ekonomikas prasībām.

1.2. ES trūkst integrētas autortiesību sistēmas. Lai to izveidotu, galvenais uzdevums ir novērst sadrumstalotību, vienlaikus palielinot autoru aizsardzību, tostarp pret tehnoloģiju milžiem, kas dominē tirgos.

1.3. Autortiesību joma ir ļoti sarežģīta, jo tajā ir daudz ieinteresēto personu ar atšķirīgām interesēm, taču tās ir cita citai vajadzīgas. Ar regulējuma palīdzību ir jāpanāk līdzsvars starp visu šo personu tiesībām, neuzliekot birokrātisku slogu un neizvirzot nevajadzīgas prasības.

1.4. Attiecībā uz Komisijas “pakāpenisko” pieeju EESK ierosina pārskatīt un nostiprināt spēkā esošās tiesības, tostarp izdarot grozījumus citās direktīvās, kā arī apsvērt, vai būtu lietderīgi ierosināt pasākumus, kas paredzēti interneta meklētājprogrammām un satura bezmaksas pārraidīšanu Wi-Fi tīklos, un ar regulas palīdzību reglamentēt atsevišķus aspektus.

1.5. Komiteja atgādina, ka ir svarīgi, lai ES nekavējoties ratificētu Marrakešas līgumu par autortiesībām neredzīgu personu gadījumā.

1.6. **Raidorganizāciju tiešsaistes pārraides un televīzijas un radio programmu digitāla retranslācija:** EESK uzskata, ka Komisijas priekšlikums ir atbilstošs un veicinās Eiropas kinematogrāfisko darbu izplatīšanu. “Izcelsmes valsts” princips nav pretrunā tiesību teritorialitātei un līgumu slēgšanas brīvībai.

1.7. **Izņēmumu pielāgošana digitālajai un pārrobežu videi:** lai gan Komisijas priekšlikumos ir noskaidrotas problēmas, EESK ierosina tajos veikt virkni izmaiņu ar mērķi labāk pielāgot autortiesības mūsdienu prasībām. Ierosinātās izmaiņas:

- iekļaut spēkā neesamības principu attiecībā uz jebkādu līgumu, kas ir pretrunā izņēmumiem un ierobežojumiem autortiesību jomā ⁽¹⁾,
- tekstizrace un datizrace:
 - lai atbalstītu inovatīvus uzņēmumus, piemērošanas jomā (priekšlikuma 2. pants) jāiekļauj arī pētnieki un uzņēmumi, kuru darbība vērsta uz peļņas gūšanu,
 - dokumentā būtu lietderīgi iekļaut principu, ka tīriem faktiem un datiem (kā minēts 8. apsvērumā) autortiesības nepiemēro,
- **darbu kopijas kultūras mantojuma saglabāšanai** ⁽²⁾: jāprecizē un jāpaplašina izņēmumi attiecībā uz tādu darbu pieejamību tiešsaistē bez nolūka gūt peļņu, kuri nav pieejami tirdzniecības apritē vai kurus aktīvi nepiedāvā tiesību turētāji,
- aizstāt prasību izmantot *īpašās, šim nolūkam paredzētās vietas* ⁽³⁾, nodrošinot tehnoloģiski neitrālu piekļuvi darbiem un tiesību objektiem,
- iekļaut jaunu izņēmumu saistībā ar **dokumentu nekomerciālu pārrobežu izmantošanu**, ko veic Eiropas bibliotēkas un arhīvi,
- grozīt Informācijas sabiedrības direktīvā izņēmumu saistībā ar **zinātnisko pētniecību nekomerciāliem mērķiem**, jo dažos gadījumos to ir ļoti grūti piemērot ⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ Kā paredzēts Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 23. aprīļa Direktīvā 2009/24/EK (OV L 111, 5.5.2009., 16. lpp., 5. pants) un Eiropas Parlamenta un Padomes 1996. gada 11. marta Direktīvā 96/9/EK (OV L 77, 27.3.1996., 20. lpp., 15. pants).

⁽²⁾ Komisijas priekšlikuma COM(2016) 593 final 5. pants.

⁽³⁾ Informācijas sabiedrības direktīvas 5. panta 3. punkta n) apakšpunkts (OV L 167, 22.6.2001., 10. lpp.).

⁽⁴⁾ <http://libereurope.eu/blog/2016/10/14/basic-guide-eu-copyright-limitations-exceptions-libraries-educational-research-establishments/>

1.8. Spriedums, ar kuru Eiropas Savienības Tiesa lēma, ka zināmos apstākļos **elektronisko grāmatu patapināšana** var būt pielīdzināma tradicionālo grāmatu patapināšanai⁽⁵⁾, apmierina prasību, ko iesnieguši bibliotēku lietotāji un izglītības iestādes.

1.9. Pozitīvi vērtējams priekšlikums par **vairs netirgotu darbu** digitalizāciju, izplatīšanu un pārrobežu izmantošanu (III sadaļa, 1. nodaļa).

1.10. Ar Eiropas standartu palīdzību būtu jāaskaņo izņēmums **“panorāmas brīvība”**.

1.11. EESK atbalsta izdevēju ekskluzīvās blakustiesības divdesmit gadus atļaut vai aizliegt digitāli izmantot to preses publikācijas.

1.12. EESK piekrīt, ka informācijas sabiedrības pakalpojumu sniedzējiem, kas lielā apjomā glabā un sabiedrībai piekļūstamus dara savu lietotāju augšupielādētus un ar autortiesībām aizsargātus darbus vai citus tiesību objektus, ir jāveic atbilstīgi un samērīgi pasākumi, kuri nodrošinātu ar tiesību īpašniekiem slēgto nolīgumu funkcionēšanu, vai arī jāizvairās no šādu darbu vai tiesību objektu publiskošanas (**value gap**).

1.13. EESK uzskata, ka Komisijas priekšlikums ir solis uz priekšu **autortiesību aizsardzības jomā**; autori ir tiesīgi saņemt taisnīgu atlīdzību par savu radošo darbu, saistot darbu komerciālos panākumus ar augstu darbu aizsardzības un finansēšanas līmeni.

1.14. Ir svarīgi uzsvērt, ka pilsoniskās sabiedrības institūcijām ir jāpalīdz palielināt lietotāju izpratni par to tiesību aktu ievērošanu, kuri attiecas uz autortiesībām. EESK atbalsta Komisijas centienus cīnīties pret pīrātismu un jebkādu ar likumu aizsargāta satura nelikumīgu izmantošanu.

2. Komisijas priekšlikumi

2.1. Digitālo tehnoloģiju attīstība ir mainījusi to, kādā veidā tiek radīti, producēti, izplatīti un izmantoti darbi un citi aizsargāti tiesību objekti. Ir radušies jauni izmantošanas veidi, jauni dalībnieki un jauni uzņēmējdarbības modeļi. Digitālajā vidē ir pastiprinājusies arī pārrobežu izmantošana, kā arī radušās jaunas iespējas, kā patērētājs var piekļūt ar autortiesībām aizsargātam saturam.

2.2. Lai gan ES autortiesību regulējumam joprojām ir pamatoti mērķi un principi, minētie tiesību akti ir jāpielāgo šai jaunajai realitātei. Iejaukties ES līmenī vajadzīgs arī tādēļ, lai nepieļautu iekšējā tirgus sadrumstalošanos.

2.3. Šajos apstākļos 2015. gada maijā pieņemtajā Digitālā vienotā tirgus stratēģijā⁽⁶⁾ tika konstatēta vajadzība “samazināt atšķirības starp valstu autortiesību režīmiem un nodrošināt lietotājiem visā ES plašāku tiešsaistes piekļuvi darbiem”, uzsverot, cik svarīgi ir ar intelektuālā īpašuma tiesībām aizsargāta satura pakalpojumus padarīt pieejamākus pāri robežām, un arī precizējot tiešsaistes pakalpojumu nozīmi darbu un citu aizsargātu tiesību objektu izplatīšanā.

2.4. Komisija 2015. gada decembrī publicēja paziņojumu⁽⁷⁾, kurā izklāstītas konkrētas darbības un ilgtermiņa redzējums un kurā norādīts, ka šajā jomā jāturpina attīstīt vienoto tirgu, jāatjaunina noteikumi, ņemot vērā jauno digitālo vidi, jānodrošina Eiropas radošo nozaru turpmāka konkurētspēja un jānodrošina pienācīgs līdzsvars starp autortiesībām un citiem sabiedriskās politikas mērķiem.

2.5. Ņemot vērā neseno priekšlikumu par pārrobežu pārnesamību⁽⁸⁾, Komisija tagad ierosina tiesību aktu kopumu ar trim mērķiem:

- i) nodrošināt plašāku piekļuvi saturam Eiropas Savienībā un piesaistīt jaunu auditoriju;

⁽⁵⁾ Lieta C-174/15 *Vereniging Openbare Bibliotheken* pret *Stichting Leenrecht* (OV C 14, 16.1.2017., 6. lpp.).

⁽⁶⁾ COM(2015) 192 final.

⁽⁷⁾ COM(2015) 626 final.

⁽⁸⁾ COM(2015) 627 final.

ii) pielāgot noteiktus izņēmumus digitālajai un pārrobežu videi;

iii) sekmēt taisnīgu un labi funkcionējošu autortiesību tirgu.

2.6. Pirmkārt, ir izstrādāts priekšlikums regulai⁽⁹⁾, kuras mērķis ir radīt labvēlīgus nosacījumus jaunajiem televīzijas un radio programmu tiešsaistes un digitālajiem izplatīšanas veidiem, kas līdzīgi nosacījumiem, kuri piemērojami tradicionālajām apraidēm ar satelīta starpniecību vai pa kabeli. Jaunie noteikumi, kas izstrādāti, pamatojoties uz spēkā esošajiem Satelītu apraides un kabeļu retranslācijas direktīvas⁽¹⁰⁾ noteikumiem, veicinās un paātrinās tiesību nokārtošanu saistībā ar raidorganizāciju sniegtiem noteikta veida tiešsaistes pakalpojumiem, kā arī atsevišķiem retranslācijas pakalpojumiem. Šo noteikumu mērķis ir sekmēt tirgus attīstību un Eiropas radio un televīzijas programmu plašāku izplatīšanu. Tas savukārt nodrošinās plašāku piedāvājumu patērētājiem, kā arī lielāku kultūras daudzveidību.

2.7. Tajā pašā laikā ar priekšlikumu direktīvai par autortiesībām digitālajā vienotajā tirgū⁽¹¹⁾ tiek radīts jauns sarunu mehānisms, kas atvieglos licencēšanas līgumu noslēgšanu audiovizuālo darbu izplatīšanai pieprasījumuvideo platformās. Minētais priekšlikums ir daļa no plašākiem politiskiem centieniem risināt dažādās problēmas, kas ierobežo Eiropas audiovizuālo darbu, īpaši filmu, pieejamību Eiropas Savienībā.

2.7.1. Licencēšanas problēmas un juridiskās un līgumiskās grūtības, kas saistītas ar Eiropas audiovizuālo darbu izmantošanu pieprasījumuvideo pakalpojumos, tiks risinātas arī strukturētā dialogā ar ieinteresētajām personām, lai racionalizētu licencēšanas praksi un veicinātu nozaru līgumus, kas sekmēs Eiropas darbu regulārāku izmantošanu un plašāku pieejamību. Komisija 2018. gada beigās sniegs pārskatu par dialoga rezultātiem.

2.7.2. Visbeidzot, šajā priekšlikumā direktīvai ir arī norādīti risinājumi, ar kuriem sekmēt kultūras mantojuma iestāžu izdoto tiesību licenču piešķiršanu, kas vajadzīgas tādu darbu digitalizācijai un izplatīšanai, kuri vairs netiek tirgoti, bet kuriem ir liela kultūras vērtība. Ļoti svarīga ir arī piekļuve darbiem nekomerciālā vidē, piemēram, izglītības iestādēs, publiskajās bibliotēkās vai citās vietās, kas nav kinoteātri, lai veicinātu kultūras daudzveidību, izglītošanas mērķiem un lai piedalītos sabiedriskajā dzīvē. Turklāt Komisija kopīgi ar Eiropas Filmu aģentūru direktoru asociāciju (EFAD) un audiovizuālās nozares pārstāvjiem strādā pie tā, lai 2017. gadā izveidotu un finansētu Eiropas filmu kataloga izveidi izglītojošiem mērķiem.

2.8. Līdztekus ir pieņemti divi tiesību aktu priekšlikumi⁽¹²⁾, lai piemērotu ES tiesību aktus saistībā ar Marrākešas līgumu, kurā prasīts pusēm noteikt izņēmumus, kas palīdzētu cilvēkiem ar drukas lasītnespēju piekļūt grāmatām un citiem drukātiem materiāliem tiem pieejamā formātā. Ar šo priekšlikumu direktīvai tiks noteikts obligāts izņēmums un nodrošināta tā izpilde, lai šīs kopijas tiktu sagatavotas pieejamā formātā un būtu pieejamas vienotajā tirgū. Priekšlikums regulai nodrošinās minēto kopiju pārrobežu apmaiņu starp ES un trešām valstīm, kuras noslēgušas minēto līgumu.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1. EESK atzinīgi vērtē pasākumu kopumu, kura mērķis ir pielāgot autortiesības digitālās ekonomikas prasībām.

3.2. Eiropas māksla ir viena no vadošajām pasaulē, taču kinematogrāfijai, izdevējdarbības nozarei un mūzikas un mākslinieciskajai jaunradei nākas saskarties ar tirgus sadrumstalotību, kultūras un valodu daudzveidības radīto lielo bagātību, digitālo pāreju un finanšu grūtībām.

3.3. Vienkāršojot atļauju izsniegšanas sistēmu, jāmazina sadrumstalotība, jāveicina pārrobežu piekļuve tiešsaistes saturam un jāpanāk labāks autoru aizsardzības līdzsvars – it īpaši attiecībā pret uzņēmējdarbības milžiem, kas kontrolē digitālos tirgus.

⁽⁹⁾ COM(2016) 594 final.

⁽¹⁰⁾ Padomes 1993. gada 27. septembra Direktīva 93/83/EEK (OV L 248, 6.10.1993., 15. lpp.).

⁽¹¹⁾ COM(2016) 593 final.

⁽¹²⁾ COM(2016) 596 final, COM(2016) 595 final.

3.4. Autortiesību joma ir ļoti sarežģīta, jo tajā ir daudz ieinteresēto personu ar atšķirīgām interesēm, taču tās ir cita citai vajadzīgas. Ar regulējuma palīdzību ir jāpanāk līdzsvars starp visu šo personu tiesībām.

3.5. Komisija ir pieņēmusi “pakāpenisku” pieeju⁽¹³⁾ un nepiedāvā visaptverošu pārskatīšanu, bet ierosina spēkā esošajos tiesību aktos iekļaut svarīgus papildinājumus. EESK ierosina apsvērt šādus jautājumus:

- pārskatīt un nostiprināt spēkā esošās tiesības, tostarp izdarīt grozījumus citās direktīvās, piemēram, attiecībā uz autortiesību aizsardzības termiņiem⁽¹⁴⁾ un nenosakāmu autortiesību darbu atļautu izmantošanu⁽¹⁵⁾,
- regula kā piemērots digitālā vienotā tirgus izveides instruments⁽¹⁶⁾,
- nepieciešamība un lietderība pievērsties jautājumam par interneta meklētājprogrammām un satura bezmaksas pārraidīšanu Wi-Fi tīklos⁽¹⁷⁾.

4. Pasākumi ar mērķi nodrošināt plašāku piekļuvi saturam visā ES

4.1. **Raidorganizāciju tiešsaistes pārraides un televīzijas un radio programmu digitāla retranslācija**⁽¹⁸⁾

4.1.1. Eiropas Savienībā radio un televīzijas programmu veidošanas un raidīšanas jomā darbojas gandrīz 12 000 uzņēmumu, kuros nodarbināti 255 000 personu un kuru apgrozījums ir EUR 66 500 miljoni⁽¹⁹⁾. Reforma ir pamatota, jo esošie mehānismi, kas atvieglo autortiesību un blakustiesību licencešanu, neattiecas ne uz tiešsaistes pārraidīšanu, ne arī uz atsevišķiem digitālas retranslācijas veidiem.

4.1.2. EESK atbalsta “izcelsmes valsts” principa iekļaušanu, kas jau ir noteikts attiecībā uz apraidēm ar satelīta starpniecību⁽²⁰⁾ un kas nav pretrunā tiesību teritorialitātei un līgumu slēgšanas brīvībai.

4.1.3. EESK uzskata, ka tehnoloģiski neitrāliem grozījumiem noteikumos par digitālo retranslāciju vajadzētu vienkāršot tiesību iegūšanas procesu jauniem pakalpojumu sniedzējiem un tādējādi arī uzlabot svarīga satura pieejamību patērētājiem.

4.1.4. Reformā pamatoti noteikts, ka gadījumā, ja pastāv ar licenču piešķiršanu saistītas grūtības, dalībvalstis nodrošina, ka “neitrāla iestāde” palīdz noslēgt līgumus par audiovizuālo darbu pieejamību **pieprasījumuvideo platformās**.

5. Uzņēmumu pielāgošana digitālajai un pārrobežu videi⁽²¹⁾

5.1. Eiropas bibliotēkas, muzeji un arhīvi veido kultūrtelpu Eiropas iedzīvotājiem, un tiem ir svarīga nozīme zināšanu nodošanā, izglītībā un pētniecībā. Vienlaikus tie nodrošina būtisku finansiālu ieguldījumu autortiesību jomā⁽²²⁾.

⁽¹³⁾ Paziņojums COM(2016) 592 final.

⁽¹⁴⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 12. decembra Direktīva 2006/116/EK (konsolidētā versija) (OV L 372, 27.12.2006., 12. lpp.).

⁽¹⁵⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 25. oktobra Direktīva 2012/28/ES (OV L 299, 27.10.2012., 5. lpp.).

⁽¹⁶⁾ EESK atzinums (OV C 264, 20.7.2016., 51. lpp.).

⁽¹⁷⁾ Sk. Eiropas Savienības Tiesas spriedumu lietā C-484/14 *Tobias Mc Fadden pret Sony Music Entertainment Germany GmbH* (OV C 419, 14.11.2016., 4. lpp.).

⁽¹⁸⁾ Sk. 9. zemsvītras piezīmi.

⁽¹⁹⁾ Eurostat: *Programming and broadcasting statistics* (2015).

⁽²⁰⁾ Sk. 10. zemsvītras piezīmi.

⁽²¹⁾ Sk. 11. zemsvītras piezīmi.

⁽²²⁾ Kā norādīts uzņēmuma *Outsell* ziņojumā *Library Market Size, Share, Performance and Trends*, to iepirkumu apjoms ir EUR 4 800 miljoni gadā.

5.2. Nesaskaņotības, sarežģītas likumdošanas, ģeogrāfisko šķēršļu un valodu atšķirību dēļ Eiropas pētnieki salīdzinājumā ar citu vadošo valstu (piemēram, ASV) pētniekiem ir neizdevīgā situācijā. Tāpēc ar šo reformu jāsekmē trīs mērķu sasniegšana: paplašināšana un pielāgošanās jaunajai tehnoloģiju realitātei, saskaņota un obligāta formāta noteikšana un juridiskā noteiktība attiecībā uz izņēmumu un ierobežojumu regulēšanu⁽²³⁾.

5.3. Hāgas 2014. gada deklarācijā ir uzsvērts tekstizrades un datizrades lielais potenciāls inovācijas un pētniecības jomā. Pētniekiem, MVU un lielajiem tehnoloģiju uzņēmumiem tekstizrace un datizrace ir ļoti svarīgs instruments, ko juridisko, tehnoloģisko un līgumisko ierobežojumu dēļ Eiropas Savienībā izmanto nepietiekami.

5.4. Komisija ierosina noteikt obligātus izņēmumus vairākos gadījumos:

- **tekstizrace un datizrace zinātniskās pētniecības nolūkā**, ja reproducēšanu un datu iegūšanu veic bezpeļņas pētniecības organizācijas,
- darbu un citu tiesību objektu digitāla izmantošana vienīgi ilustratīviem mērķiem **izglītības** jomā, ciktāl to attaisno īstenojamais nekomerciālais nolūks,
- **darbu kopiju veidošana kultūras mantojuma saglabāšanai**.

5.5. Kaut arī EESK uzskata, ka Komisijas priekšlikumos problēmas ir noteiktas pareizi, komiteja ierosina grozījumus, lai tiesību aktus labāk pielāgotu mūsdienu vajadzībām (sk. secinājumus). Cita starpā ir svarīgi, lai autortiesību jomā noteiktie izņēmumi netiktu atcelti līgumisku vienošanos vai tehnoloģisku rīku dēļ. Turklāt ir jāpārskata autortiesību izņēmums attiecībā uz **zinātnisko pētniecību nekomerciālos nolūkos** (5. panta 3. punkta a) apakšpunkts), jo to ir ļoti grūti piemērot⁽²⁴⁾.

5.6. EESK arī prasa saskaņot **“panorāmas brīvības”** izņēmumu, kas paredz, ka privātpersonas var iegūt un dalīties internetā ar sabiedriskās vietās esošu ēku un skulptūru attēliem. Lai gan Komisija atzīst šā izņēmuma pamatotību, tā ir nolēmusi saglabāt iespēju dalībvalstīm to piemērot fakultatīvi.

5.7. **Autortiesības un blakustiesības tādu personu interesēs, kas ir neredzīgas, ar redzes traucējumiem vai ar citu invaliditāti**

5.7.1. Komiteja atgādina, ka ir svarīgi, lai ES nekavējoties ratificētu Marrākešas līgumu, kas stājās spēkā 2016. gada 30. septembrī un kura mērķis ir sekmēt piekļuvi iespieddarbiem personām, kuras ir neredzīgas, ar redzes traucējumiem vai drukas lasītspēju citu iemeslu dēļ. Saskaņā ar šo līgumu daudzi Eiropas iedzīvotāji, kas ir neredzīgi vai ar redzes traucējumiem, varēs piekļūt lielākam darbu klāstam pieejamos formātos, un tas pavērs viņiem plašākas iespējas kultūras, izglītības un nodarbinātības jomā un galu galā nodrošinās reālu sociālo iekļaušanu.

5.7.2. Priekšlikumi regulai⁽²⁵⁾ un direktīvai⁽²⁶⁾ ļaus Savienībai īstenot starptautiskās saistības, kas paredzētas Marrākešas līgumā. Turklāt tās atbilst Savienības saistībām, ko tā uzņēmusies ar Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvenciju par personu ar invaliditāti tiesībām.

5.8. **Licencēšana un plašāka piekļuve saturam.** Pamatoti būs arī atļauts digitalizēt un izplatīt **vairs netirgotus darbus**, kas pirmoreiz publicēti Eiropas Savienībā (7. pants), un vienā dalībvalstī izsniegta licence būs spēkā visā ES (8. pants).

5.9. **Jaunas blakustiesības preses izdevējiem**

5.9.1. Saskaņā ar direktīvas priekšlikuma 11. panta 1. un 4. punktu⁽²⁷⁾ dalībvalstis preses izdevumu izdevējiem paredz uz divdesmit gadiem ekskluzīvas tiesības atļaut vai aizliegt digitāli izmantot to preses publikācijas.

⁽²³⁾ Sk. *Towards a modern, more European Copyright Framework*. EBLIDA (Eiropas bibliotēku, informācijas un dokumentācijas birojs); *Europeana*; Eiropas Zinātnisko bibliotēku apvienība (LIBER); *Public Libraries 2020*; Starptautiskā Bibliotēku asociāciju un iestāžu federācija (IFLA).

⁽²⁴⁾ Sk. 4. zemsvītras piezīmi.

⁽²⁵⁾ COM(2016) 595 final.

⁽²⁶⁾ COM(2016) 596 final.

⁽²⁷⁾ Sk. 11. zemsvītras piezīmi.

5.9.2. EESK atbalsta šo pasākumu, lai nodrošinātu taisnīgu un vienlīdzīgu radītās vērtības sadalījumu starp preses izdevējiem, kas šos izdevumu izdod, un tiešsaistes platformām, kas tos izmanto.

5.9.3. EESK atgādina, ka laikā, kad daudzus preses izdevējus, kas ir ļoti būtiski demokrātijai, ir skārusi finanšu krīze, kuras rezultātā tiek pārtraukta izdevumu publicēšana un masveidā likvidētas darbvietas, palielinās to uzņēmumu ienākumi, kuri izmanto šo preses informāciju⁽²⁸⁾.

5.10. Aizsargāta satura izmantošana tiešsaistē

5.10.1. Informācijas sabiedrības pakalpojumu sniedzēji, kas lielā apjomā glabā savu lietotāju augšupielādētus un ar autortiesībām aizsargātus darbus vai citus tiesību objektus, kā arī nodrošina tiem publisku piekļuvi, sadarbībā ar tiesību īpašniekiem veic pasākumus, kuri nodrošina, ka funkcionē ar tiesību īpašniekiem slēgtie nolīgumi par to viņu darbu vai citu tiesību objektu izmantošanu, ko sadarbībā ar pakalpojumu sniedzējiem identificējuši tiesību īpašnieki. No vienas puses, tiks izmantoti tādi instrumenti kā "rezultatīvas satura atpazīšanas tehnoloģijas", bet, no otras – šādi pakalpojumu sniedzēji tiesību īpašniekiem sniegs "atbilstīgu informāciju" un ieviesīs sūdzību un kompensāciju mehānismus. Dalībvalstis veicinās sadarbību starp pusēm⁽²⁹⁾.

5.10.2. Ar šo pasākumu, ko EESK uzskata par piemērotu, tiek mēģināts pārvarēt pašreizējo vērtības plaisu (*value gap*) starp tiesību īpašniekiem un informācijas sabiedrības pakalpojumu sniedzējiem, dodot minētajiem tiesību īpašniekiem iespēju pieņemt labākus lēmumus par savu darbu izmantošanu. Ir gadījumi, kad reklāmas pakalpojumu sniedzēji autoriem nesniedz pietiekamas kompensācijas par viņu autortiesībām atšķirībā no abonētiem maksas tiešsaistes pakalpojumiem, kuri šādas kompensācijas nodrošina⁽³⁰⁾.

6. Labāk funkcionējošs autortiesību tirgus

6.1. EESK piekrīt Komisijas apgalvojumam, ka autortiesību pārkāpšana komerciālā mērogā, ko raksturo parazitisms uz citu darbu un ieguldījumu rēķina, mūsdienās ir liels drauds Eiropas autoriem. Bez efektīvas un līdzsvarotas sistēmas, kas nodrošinātu autortiesību ievērošanu, autortiesības un citas intelektuālā īpašuma tiesības (IĪT) ir neaizsargātas un tiek paralizēti ieguldījumi radošumā un inovācijā⁽³¹⁾.

6.2. Autoriem jānodrošina tiesības saņemt taisnīgu atlīdzību par savu radošo darbu, saistot darbu komerciālos panākumus ar augstu darbu aizsardzības un finansēšanas līmeni⁽³²⁾.

6.3. Priekšlikumā, ko EESK uzskata par piemērotu, ir noteikti pasākumi, kuru mērķis ir stiprināt autoru līgumiskās tiesības. Dalībvalstīm jānodrošina pārredzamība, kā arī līgumu koriģēšanas un strīdu ārpustiesas risināšanas mehānismi, savukārt reforma stiprinās autoru un mākslinieku spēju aizstāvēt savas intereses⁽³³⁾.

6.4. Svarīgi uzsvērt, ka pilsoniskās sabiedrības publiskajām un privātajām organizācijām visās attiecīgajās jomās jāveicina lietotāju izpratne par to, ka autoriem jāsaņem atlīdzība par saviem darbiem saskaņā ar piemērojamiem tiesību aktiem.

Briselē, 2017. gada 25. janvārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS

⁽²⁸⁾ Interneta platformu ieņēmumi 2015. gadā bija 153 650 miljoni USD, un tiek lēsts, ka 2020. gadā tie sasnies 260 360 miljonus USD. Sk. <https://www.statista.com/statistics/237800/global-internet-advertising-revenue/>

⁽²⁹⁾ Sk. 13. pantu.

⁽³⁰⁾ Saskaņā ar Jan Hückmann un Dora Grunwald datiem vietne YouTube, kurai ir 1 000 miljoni lietotāju, 2015. gadā autortiesībās izmaksāja 630 miljonus USD; Spotify, kuram ir vairāk nekā 10 miljoni lietotāju, autortiesībās izmaksājis 2 000 miljonus USD. Sk. uzņēmuma Google argumentāciju pret šo pasākumu: <https://europe.googleblog.com/2016/09/european-copyright-theres-better-way.html>

⁽³¹⁾ Sk. 13. zemsvītras piezīmi.

⁽³²⁾ Sk. 16. zemsvītras piezīmi.

⁽³³⁾ Pašlaik ietverti Direktīvā 2014/26/ES (OV L 84, 20.3.2014., 72. lpp.).

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido Savienības sertifikācijas sistēmu attiecībā uz aviācijas drošības pārbaužu iekārtām”

(COM(2016) 491 final – 2016/0236 (COD))

(2017/C 125/04)

Ziņotājs: **Stefan BACK**

Apspriešanās	Eiropas Parlaments, 15.9.2016. Padome, 24.10.2016.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 114. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa speciali- zētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	13.1.2017.
Pieņemts plenārsesijā	25.1.2017.
Plenārsesija Nr.	522
Balsojuma rezultāts	138/1/3
(par/pret/atturas)	

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. EESK atkārtoti pauž atbalstu 2012. gadā apstiprinātajam Inovatīvas un konkurētspējīgas drošības nozares rīcības plānam (turpinājumā “Rīcības plāns”) ⁽¹⁾.

1.2. EESK norāda arī uz Eiropas Drošības programmu (turpinājumā “Drošības programma”) ⁽²⁾ un atkārtoti pauž atbalstu ES rīcības plānam pret šaujamoču un sprāgstvielu nelikumīgu tirdzniecību un izmantošanu, kā arī priekšlikumam direktīvai par terorisma apkarošanu ⁽³⁾ ⁽⁴⁾.

1.3. Ar nosacījumu, kas ņem vērā turpmāk minētās piezīmes, tagad EESK atzinīgi vērtē arī mērķi, kurš izvirzīts Komisijas priekšlikuma regulā, ar ko izveido Savienības sertifikācijas sistēmu attiecībā uz aviācijas drošības pārbaužu iekārtām ⁽⁵⁾ (turpinājumā “Priekšlikums”) un kas ir pirmais solis virzībā uz Rīcības plāna īstenošanu. Komiteja atzinīgi vērtē Priekšlikuma mērķi izveidot drošības pārbaužu iekārtu tipa apstiprināšanas sistēmu un vienotu sertifikācijas kontaktpunktu, lai vienkāršotu produktu ieviešanu tirgū, samazinātu izmaksas, palielinātu tirgus apjomu un uzlabotu Eiropas drošības pārbaužu iekārtu rūpniecības konkurētspēju.

1.4. EESK tomēr pauž nožēlu par to, ka Priekšlikumā nav paredzēts izveidot vienotu ES apstiprinātājiestādi un integrētu tehnisko dienestu, jo tā varētu ievērojami paaugstināt efektivitāti un samazināt izmaksas. EESK pauž nopietnas bažas par to, vai ierosinātais risinājums, proti, tehnisko dienestu un apstiprinātājiestāžu nodalīšana, ir efektīvs no resursu izmantošanas viedokļa.

⁽¹⁾ COM(2012) 417 final (OV C 76, 14.3.2013, 37. lpp.).

⁽²⁾ COM(2015) 185 final.

⁽³⁾ COM(2015) 624 final “Eiropas Drošības programmas īstenošana: ES rīcības plāns pret šaujamoču un sprāgstvielu nelikumīgu tirdzniecību un izmantošanu”; COM(2015) 625 final “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par terorisma apkarošanu un ar ko aizstāj Padomes Pamatlēmumu 2002/475/TI par terorisma apkarošanu”.

⁽⁴⁾ OV C 177, 18.5.2016., 51. lpp.

⁽⁵⁾ COM(2016) 491 final.

1.5. EESK pauž nožēlu arī par to, ka Priekšlikumā nav atspoguļota Regulas (EK) Nr. 300/2008 par kopīgiem noteikumiem civilās aviācijas drošības jomā ⁽⁶⁾ 6. pantā paredzētā un EESK atzinumā ⁽⁷⁾ par minētā regulas priekšlikumu ļoti atzinīgi vērtētā iespēja valsts līmenī noteikt stingrākas prasības nekā minētajā regulā paredzētie pamatstandarti.

1.6. EESK pauž nožēlu par to, ka iekšējā tirgus apsvērumi, šķiet, ir guvuši virsroku pār drošības apsvērumiem, jo nav pat paredzēta iespēja saskaņā ar LESD 114. panta 10. punktu valsts līmenī izvirzīt papildu prasības attiecībā uz drošību, lai varētu aizsargāt valstij svarīgas intereses.

1.7. Šajā saistībā EESK ir norūpējies arī par to, ka LESD – līdzīgi, kā tas LESD 346. pantā paredzēts attiecībā uz militāro ekipējumu vai kā tas Direktīvas 2014/24 par publisko iepirkumu 15. pantā paredzēts attiecībā uz publisko iepirkumu, – nepieļauj īpašu valsts rīcību, kuras mērķis ir būtisku valsts interešu aizsardzība pret terora aktiem ⁽⁸⁾.

1.8. EESK pauž šaubas par to, vai atbilstošs ir Priekšlikuma 24. panta 3. punkta noteikums, kas paredz, ka Komisija vada tehnisko dienestu koordinēšanas grupu, un šo šaubu pamatā ir fakts, ka grupā būs jāapspriež ļoti tehniski un sarežģīti jautājumi.

1.9. Šajā saistībā EESK pauž nožēlu arī par to, ka nav apsvērta iespēja Priekšlikumā paredzēt, ka jāievieš valstīs izveidoto apstiprinātājiestāžu informācijas apmaiņas un koordinācijas sistēma.

1.10. EESK pauž šaubas arī par to, vai apmērs, kādā Priekšlikums ļauj pieņemt deleģētos aktus ar mērķi grozīt tehniskos noteikumus, nav lielāks nekā tas, ko pieļauj LESD 290. panta 1. punkts. Šis apgalvojums īpaši attiecas uz Priekšlikuma 27. panta a) punktu, kas nekādi neierobežo to jauno veiktspējas prasību darbības jomu vai būtību, kuras ar deleģēto aktu starpniecību var iekļaut Priekšlikuma I pielikumā.

1.11. Katrā ziņā EESK norāda, ka Komisijai, ja tā pieņems tiesību aktus šajā jomā, būs vajadzīga tehniskā zinātība, kas nepieciešama, lai nodrošinātu tiesību aktu kvalitāti.

1.12. EESK principā atzinīgi vērtē priekšlikumu, ka Eiropas Savienībai ir jāklūst par pilntiesīgu Eiropas Civilās aviācijas konferences (ECAC) locekli. Taču, tā kā ECAC kodeksā norādīts, ka ECAC locekles var būt tikai valstis, tā kā Eiropas Civilās aviācijas konferences (ECAC) dalībvalstis ir ne tikai ES dalībvalstis un tā kā šādu iestāšanās sarunu rezultāts nav prognozējams, reālāka būtu norāde, ka ES veic atbilstošus pasākumus, lai varētu kļūt par ECAC locekli.

1.13. EESK atzīmē Priekšlikumā iekļauto noteikumu, kas paredz, ka vidējais laiks, kurš paiet no pieteikuma iesniegšanas tehniskajiem dienestiem līdz testa rezultātu iesniegšanai attiecīgajai apstiprinātājiestādei, nepārsniedz sešus mēnešus. EESK ierosina labāku risinājumu: būtu jānosaka, ka tehniskajam dienestam jāveic sākotnējs pieprasījuma novērtējums, lai noteiktu testēšanai vajadzīgo laiku, un noteiktā laika periodā jāinformē pieteikuma iesniedzējs. Ja testēšanas termiņš vēlāk netiek ievērots, pieteikuma iesniedzējs būtu jāinformē un kavēšanās iemesli būtu jāizskaidro.

1.14. EESK atzīmē, ka ECAC izmantotā produktu novērtēšanas sistēma pašlaik funkcionē labi un tādēļ operatīvu iemeslu dēļ rodas jautājums, kāda būtu ES tipa apstiprinājuma sistēmas radītā pievienotā vērtība. Šī atziņa neskar Priekšlikumā izvirzītos mērķus, kas attiecas uz iekšējo tirgu.

1.15. Iepriekš minēto iemeslu dēļ EESK pauž šaubas par pašreizējā Priekšlikuma pievienoto vērtību un tāpēc lūdz Komisijai vēlreiz apsvērt tā saturu, lai tiktu ņemtas vērā šajā atzinumā minētās atziņas.

⁽⁶⁾ OV L 97, 9.4.2008., 72. lpp.

⁽⁷⁾ OV C 185, 8.8.2006., 17. lpp.

⁽⁸⁾ Skatīt arī: "Skaidrojošs paziņojums par Līguma 296. panta [pašreizējais LESD 346. pants] piemērošanu valsts iepirkumam aizsardzības vajadzībām" (COM(2006) 779 final) (OV L 94, 28.3.2014., 65. lpp.).

2. Ievads

2.1. Priekšlikums ir solis virzienā uz Rīcības plāna⁽⁹⁾ īstenošanu. Rīcības plāna mērķi ir šādi:

- novērst tirgus sadrumstalotību, ieviešot ES mēroga sertifikāciju/starptautiskus standartus, saskaņojot ES spēkā esošās sertifikācijas/atbilstības novērtēšanas procedūras un izmantojot drošības un aizsardzības tehnoloģiju sinerģiju,
- mazināt plaisu starp pētniecību un tirgu,
- labāk iekļaut sabiedrisko aspektu, savlaicīgi novērtējot sociālo ietekmi, tostarp ietekmi uz pamattiesībām.

2.2. Viens no svarīgākajiem Rīcības plāna mērķiem ir novērst drošības tirgus sadrumstalotību, ES mērogā ieviešot drošības tehnoloģiju – vispirms lidostas drošības pārbaužu iekārtu un signalizācijas sistēmu – sertifikācijas sistēmu, un tas jāpanāk, izveidojot viena kontaktpunkta sistēmu, kas ļauj veikt sertifikāciju, kura sertificētam produktam nodrošina piekļuvi visam ES tirgum. Šāda sistēma nodrošinās vienkāršošanu un ļaus samazināt sertifikācijas izmaksas, palielināt vietējā tirgus apjomu un tādēļ arī uzlabot spēju konkurēt ar ASV un Ķīnas ražojumiem, kuru priekšrocība ir lielāks vietējā tirgus apjoms.

2.3. Drošības programma⁽¹⁰⁾ sekmē Rīcības plāna īstenošanu, paredzot tādas atbalsta pasākumus kā apmācība, finansēšana, pētniecība un inovācija.

2.4. Drošības programmā paredzēti daudzi pasākumi, tostarp tādi, kuru mērķis ir nepieļaut terorisma finansēšanu un šaujamo un sprāgstvielu nelikumīgu tirdzniecību un izmantošanu, kā arī iedzīvotāju un stratēģiski nozīmīgas infrastruktūras aizsardzības pasākumi, tostarp rīcības plāns cīņai pret šaujamo un sprāgstvielu nelikumīgu tirdzniecību un izmantošanu un priekšlikums direktīvai par terorisma apkarošanu⁽¹¹⁾.

2.5. Priekšlikumā ierosināts izveidot sertifikācijas sistēmu, kuras pamatā ir vienotas prasības attiecībā uz veiktspēju, vienota testēšanas metodoloģija un testēšanas laboratoriju (tehniskie dienesti) akreditācija.

2.6. Veiktspējas prasības noteiktas Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (EK) Nr. 300/2008⁽¹²⁾ par kopīgiem noteikumiem civilās aviācijas drošības jomā un minētās regulas īstenošanas aktos (4. pantā un Priekšlikuma I pielikumā).

2.7. Novērtēšanā paredzēts lietot ECAC apstiprinātā kopīgā izvērtēšanas procesa (CEP) metodes.

2.8. Paredzēts, ka katrā dalībvalstī ir jāizveido apstiprinātājiestāde, kuras kompetencē būs visi iekārtu apstiprināšanas aspekti (Priekšlikuma 6. pants). Dalībvalstis nedrīkstēs izvirzīt papildu prasības attiecībā uz sertificētajām iekārtām (Priekšlikuma 4. pants).

2.9. Priekšlikumā paredzētas procedūras attiecībā uz iekārtām, kuras rada risku valsts mērogā, vai apstiprinātajam tipam neatbilstošām iekārtām (Priekšlikuma 17.–19. pants).

3. Vispārīgas piezīmes

3.1. EESK jau atzinīgi novērtējusi Rīcības plānu⁽¹³⁾, Eiropas Drošības programmu, ES rīcības plānu pret šaujamo un sprāgstvielu nelikumīgu tirdzniecību un izmantošanu, kā arī priekšlikumu direktīvai par terorisma apkarošanu⁽¹⁴⁾.

⁽⁹⁾ COM(2012) 417 final.

⁽¹⁰⁾ COM(2015) 185 final.

⁽¹¹⁾ COM(2015) 624 final “Eiropas Drošības programmas īstenošana: ES rīcības plāns pret šaujamo un sprāgstvielu nelikumīgu tirdzniecību un izmantošanu”; COM(2015) 625 final: “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par terorisma apkarošanu un ar ko aizstāj Padomes Pamatlēmumu 2002/475/TI par terorisma apkarošanu”.

⁽¹²⁾ Skatīt 6. zemsvītras piezīmi.

⁽¹³⁾ Skatīt 1. zemsvītras piezīmi.

⁽¹⁴⁾ Skatīt 4. zemsvītras piezīmi.

3.2. Tagad EESK atzinīgi vērtē arī Priekšlikuma mērķi stiprināt Eiropas drošības nozari un tādā veidā, veidojot lielāku vietējo tirgu un uzlabojot šīs nozares konkurētspēju, īstenot Rīcības plānu.

3.3. EESK atzinīgi vērtē Priekšlikuma mērķus uzlabot ES drošības nozares konkurētspēju un vienkāršot administratīvās procedūras; tos paredzēts sasniegt, ieviešot vienotu sertifikācijas kontaktpunktu, lai varētu samazināt izmaksas un izveidot lielāku vietējo tirgu. EESK atzīmē, ka īpaša vērība veltīta iekšējam tirgum un konkurētspējai un ka drošības jautājumi galvenokārt risināti, uzskatot, ka nozares konkurētspējas uzlabošana var arī uzlabot inovācijas un jaunu produktu izstrādes iespējas.

3.4. EESK atzinīgi vērtē Priekšlikumā izmantoto pieeju, proti, ierosinājumu pieņemt tiesību aktus attiecībā uz veikspējas prasībām un izmantot ECAC izstrādāto vienoto testēšanas metodoloģiju, un piekrist viedoklim, ka šāda pieeja ir vajadzīga, jo daudzas tiesību normas ir klasificētas. EESK tomēr uzskata, ka daudzus svarīgus punktus Priekšlikumā varētu pilnveidot.

3.5. Tādēļ EESK pauž nožēlu par to, ka Priekšlikumā nav paredzēta Regulas (EK) Nr. 300/2008 6. pantā minētā iespēja, ka dalībvalstis var paredzēt stingrākus pasākumus nekā Priekšlikumā iekļauti kopīgie pamatstandarti. Nedz procedūras attiecībā uz iekārtām, kas rada risku valsts mērogā, nedz Savienības drošības procedūra nav piemērotas šīs problēmas risināšanai.

3.6. Šajā saistībā EESK atgādina, ka atzinumā par Regulas (EK) Nr. 300/2008 priekšlikumu ⁽¹⁵⁾ tā ļoti atzinīgi novērtēja to, ka minētās regulas 6. pants dalībvalstīm paver iespēju īstenot stingrākus pasākumus.

3.7. EESK apzinās grūtības saistībā ar tādu papildu prasību atļaušanu, ko valstis izvirza produktiem, uz kuriem attiecas saskaņotie kritēriji, taču norāda uz LESD 114. panta 10. punktā paredzēto iespēju atļaut dalībvalstu prasības, kas – gan tikai uz ierobežotu laiku – izvirzītas, piemēram, ņemot vērā nepieciešamību aizsargāt valsts drošības intereses.

3.8. EESK atzīmē: vismaz divu dalībvalstu parlamenti priekšlikumos argumentētiem atzinumiem (viens no tiem ir iesniegts) par subsidiaritātes jautājumu norāda, ka jānodrošina iespēja pielāgot drošības prasības, ņemot vērā atšķirīgos riska līmeņus dažādās dalībvalstīs ⁽¹⁶⁾. Tas nozīmē, ka var rasties nepieciešamība paaugstināt drošības prasības, ieviešot papildu raksturlielumus un nosakot, ka jāuzlabo iekārtu, tostarp lidostu drošības pārbaužu iekārtu, veikspēja salīdzinājumā ar ES standarta prasībām.

3.9. EESK uzskata, ka, īstenojot politiku, lai uzlabotu aizsardzību pret terorisma aktiem, jāapzinās, ka šis mērķis ir būtisks jebkāda ierosinātā pasākuma elements. Ar šo mērķi saistītai rūpniecības politikas programmai ir jābūt pakārtotai terorisma apkarošanas mērķim.

3.10. Tādēļ skaidri jānosaka, ka dalībvalstis var rīkoties atsevišķi, lai novērstu terorisma draudus, tostarp, ka tās var izvirzīt papildu prasības attiecībā uz lidostu drošības pārbaužu iekārtām un ka šīs prasības var būt augstākas nekā sertifikācijas standartu prasības. Priekšlikuma 17. un 18. pants nav saistīts ar šo problēmu un nenodrošina dalībvalstīm pietiekamu rīcības brīvību, kas ļautu tām pašām aizstāvēt sevi pret terorisma draudiem. EESK apzinās, ka pašlaik spēkā esošajā LESD nav īpašu noteikumu, kas ļautu valstij svarīgu interešu aizsardzības vārdā iekšējā tirgus noteikumus neattiecināt uz drošības iekārtām, jo LESD 346. pantā šāda iespēja pavērta vienīgi attiecībā uz militāro ekipējumu un Direktīvas Nr. 2014/24/ES noteikumi (15. pants) attiecas vienīgi uz publisko iepirkumu ⁽¹⁷⁾.

⁽¹⁵⁾ Skatīt 6. zemsvītras piezīmi.

⁽¹⁶⁾ Apvienotās Karalistes parlamenta Pārštāvju palātas argumentēts atzinums, 2016. gada 1. novembris, Padomes dokuments Nr. 14180/16, un Francijas Nacionālās asamblejas argumentēts atzinums Nr. 4060 *rect. Proposition de Résolution Européenne*.

⁽¹⁷⁾ Skaidrojošs paziņojums par Līguma 296. panta [LESD 346. pants] piemērošanu valsts iepirkumam aizsardzības vajadzībām, 6. lpp., 10. zemsvītras piezīme. Kopš tā laika Direktīva 2004/18/EK ir aizstāta ar Direktīvu 2014/24/ES (COM(2006) 779 final).

3.11. EESK atzīmē, ka Priekšlikumā Komisija pilnvarota pieņemt deleģētos aktus, lai grozītu I pielikumu un atspoguļotu jaunu veikspējas prasību ieviešanu attiecībā uz aviācijas drošības pārbaužu iekārtām (27. panta a) punkts) un lai grozītu regulas pielikumus un tos pielāgotu aktuālajam zinātnes un tehnikas attīstības līmenim (27. panta b) punkts). LESD 290. panta 1. punkts ierobežo pilnvaru deleģēšanas iespējas, proti, noteikts, ka deleģētos aktus drīkst pieņemt vienīgi par nebūtiskiem attiecīgā tiesību akta elementiem, tostarp ar tehnikas attīstību saistītus grozījumus. Priekšlikuma 27. panta a) punktā paredzētā pilnvaru deleģēšana pārkāpj šo ierobežojumu. Tāpēc EESK pauž šaubas par to, vai Priekšlikuma 27. panta a) punktā paredzētā pilnvaru deleģēšana atbilst Līgumam par Eiropas Savienības darbību.

3.12. Katrā ziņā, ja Komisija pieņems tiesību aktus šajā jomā, tai būs vajadzīga tehniskā zinātība, kas nepieciešama, lai nodrošinātu tiesību aktu kvalitāti.

3.13. Priekšlikumā paredzēts, ka katrā dalībvalstī ir jāizveido apstiprinātājiestāde. EESK pauž šaubas gan par visu dalībvalstu spēju Priekšlikuma spēkā stāšanās brīdī izveidot šādu iestādi, gan par šādas prasības ietekmi uz resursu izmantošanas efektivitāti un šīs prasības pievienoto vērtību, jo pašlaik tikai piecas dalībvalstis spēj testēt iekārtas un piešķirt tipa apstiprinājumu. EESK uzskata, ka efektīvāks un viena kontaktpunkta pieejai atbilstošs risinājums būtu vienota ES apstiprinātājiestāde.

3.14. Šajā saistībā EESK pauž šaubas par to, vai lietderīga ir testēšanas un sertifikācijas funkciju nodalīšana un uzticēšana tehniskajiem dienestiem un apstiprinātājiestādēm, jo tas nozīmē, ka produkta veikspējas faktisko testēšanu veiks tehniskais dienests, kas sertificēts, ņemot vērā tā kompetences līmeni, taču lēmumu par sertifikāta piešķiršanu (tipa apstiprinājumu) pieņems apstiprinātājiestāde, kurai, protams, nav jāatbilst īpašiem tehniskās kompetences kritērijiem, bet kura pilnībā paļausies uz tehniskā dienesta veikto novērtējumu. Ja šās divu līmeņu sistēmas izveides iemesls ir tas, ka atbilstoša tehniskā kompetence nav pieejama visās dalībvalstīs, EESK ierosina šīs divas funkcijas apvienot mazākā skaitā apstiprinātājiestāžu vai, kā jau ierosināts, izveidot vienu kopēju apstiprinātājiestādi visai Eiropas Savienībai.

3.15. EESK atzīmē arī, ka ECAC kopīgā sertificēšanas testa metodoloģija tagad funkcionē labi. Tādēļ jāšaubās, vai ar Priekšlikumu izveidotā sistēma radīs pievienoto vērtību, jo ECAC satvars nodrošina attiecīgo produktu brīvu apriti starp ECAC dalībvalstīm. Šī atziņa neskar Priekšlikumā izvirzītos mērķus, kas attiecas uz iekšējo tirgu.

3.16. EESK atzīmē: Priekšlikuma 10. pants paredz, ka ES iegūst pilntiesīgu pārstāvību Eiropas Civilās aviācijas konferencē (ECAC), proti, struktūrā, kas atbildīga par kopīgo testēšanas metožu izstrādi. EESK norāda: lai ES varētu kļūt par ECAC locekli, vispirms būs jāgroza ECAC kodekss, jo pašlaik tajā noteikts, ka pilntiesīgas locekles var būt tikai valstis. Tā kā pārstāvība šajā struktūrā būs iespējama tikai pēc sarunām, EESK ierosina grozīt minēto noteikumu un paredzēt, ka ES tiek pilnvarota sākt sarunas, lai iegūtu pilntiesīgas locekles statusu Eiropas Civilās aviācijas konferencē (ECAC).

4. Īpašas piezīmes

4.1. Priekšlikumā paredzēts, ka Komisija izveido un vada tehnisko dienestu nozaru grupu, lai nodrošinātu tehnisko dienestu sadarbību un koordināciju. Tā kā paredzams, ka šī grupa nodarbosies ar ļoti sarežģītiem tehniskiem jautājumiem, EESK pauž šaubas par to, vai šis priekšlikums ir atbilstošs.

4.2. EESK pauž pārsteigumu par to, ka nav atzīta vajadzība ierosināt informācijas apmaiņu un koordināciju starp dažādajām valstu apstiprinātājiestādēm, kā arī starp apstiprinātājiestādēm un Komisiju; tas raisa pārsteigumu tādēļ, ka šādas sistēmas ieviešana ir uzskatīta par lietderīgu tehnisko dienestu darbībā un citās jomās, piemēram, konkurences jomā, kur valstu iestādes ir pilnvarotas pieņemt lēmumus, kas ir nozīmīgi ES tiesību aktu īstenošanā.

4.3. Priekšlikumā paredzēts, ka apstiprinātājiestāde jāizveido katrā dalībvalstī, taču šāda prasība neattiecas uz tehniskajiem dienestiem, kam, kā iepriekš norādīts, būs būtiska loma sertifikācijas sistēmā, kuru plānots izveidot. Arī šis fakts liek domāt, ka prasībai katrā dalībvalstī izveidot vienu apstiprinātājiestādi ir tikai simboliska vērtība, jo tipa apstiprinājuma sertifikāti un atbilstības sertifikāti, kas izsniegti, pamatojoties uz sertifikācijas rezultātiem, ir spēkā visā Eiropas Savienībā. Procedūru attiecībā uz iekārtām, kas rada risku valsts mērogā (Priekšlikuma 17. pants), varētu uzņemt dalībvalsts iestāde, kuras pārziņā ir drošības jautājumi.

4.4. Priekšlikumā paredzēts: tehniskie dienesti nodrošina, ka vidējais laiks, kas paiet no pieteikuma iesniegšanas par iekārtas testēšanu līdz testa rezultātu iesniegšanai apstiprinātājiestādei, nepārsniedz sešus mēnešus, taču ārkārtas gadījumos vai arī pēc ražotāja īpaša pieprasījuma šo laikposmu var pagarināt. EESK uzskata, ka šāds noteikts laika periods nav nedz vēlams, nedz reāls. Labāks risinājums būtu noteikums, ka tehniskajam dienestam nekavējoties jānovērtē, cik daudz laika būs vajadzīgs pieprasījuma apmierināšanai, un jāinformē pieteikuma iesniedzējs noteiktā laika periodā, piemēram, 15 darbdienu laikā. Ja testēšanas termiņš vēlāk netiek ievērots, tehniskajam dienestam kavēšanās iemesli būtu jāizskaidro.

Briselē, 2017. gada 25. janvārī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS*

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido Savienības pārmitināšanas sistēmu un groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 516/2014”

(COM(2016) 468 final – 2016/0225 COD)

(2017/C 125/05)

Ziņotājs: **Christian MOOS**

Apspriešanās	Eiropas Savienības Padome, 7.9.2016. Eiropas Parlaments, 12.9.2016.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	10.1.2017.
Pieņemts plenārsesijā	25.1.2017.
Plenārsesija Nr.	522
Balsojuma rezultāts (par/pret/atturas)	177/8/9

1. Secinājumi un ieteikumi

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja

1.1. atbalsta patiesu kopējo patvēruma politiku, kas atbilst Eiropas vērtībām; atzinīgi vērtē ES pārmitināšanas sistēmas izveidi;

1.2. rosina ES uzņemties lielāku atbildību par personām, kurām ir vajadzīga starptautiska aizsardzība, vairāk pūļu nekā līdz šim veltīt šo personu uzņemšanai un bēgļu jautājuma risināšanā izrādīt lielāku solidaritāti ar trešām valstīm un arī ar ES dalībvalstīm, piemēram, Grieķiju;

1.3. uzsver, ka dalībvalstīs jāveido stabilas integrācijas sistēmas;

1.4. uzsver, ka kopējie pārmitināšanas kritēriji ir jābalsta galvenokārt uz attiecīgo personu neaizsargātību, nevis tikai uz efektīvu sadarbību ar trešām valstīm patvēruma jautājumos, un norāda, ka šiem kritērijiem jābūt nediskriminējošiem;

1.5. uzskata, ka terminu “pirmā patvēruma valsts” un “droša trešā valsts” lietošana šajā gadījumā ir diskutējams jautājums, tāpēc ka pašlaik attiecīgajās trešās valstīs un reģionos stāvoklis ir nedrošs un nestabils; uzskata, ka pašreizējā situācijā ES un Turcijas paziņojumam ir ārkārtīgi svarīga nozīme. Gan ES, gan Turcijas interesēs ir tas, ka minētā paziņojuma īstenošanā tiek nodrošināta stāvokļa cilvēktiesību jomā uzraudzība;

1.6. norāda, ka pārmitināšanas programma ir jāatsaista no partnerattiecību nolīgumiem, kuru mērķis ir novirzīt bēgļu plūsmu uz trešām valstīm, un tas jā dara, jo to savstarpējā saistība rada draudus, ka var tikt pārkāptas starptautiskās tiesības un pamattiesības; uzsver, ka pasākumu, kas tiek veikti partnerībā ar trešām valstīm, vai – vispārīgāk – attīstības palīdzības sniegšanas priekšnosacījums nedrīkst būt nolīgumi ar trešām valstīm par atgriešanu vai cita veida līdzīgu sadarbību;

1.7. uzsver, ka noteicošā loma pārmitināmu trešo valstu valstspiederīgo vai bezvalstnieku identificēšanā ir jāuztic Apvienoto Nāciju Organizācijas Augstā komisāra bēgļu jautājumos birojam (UNHCR), un apšaubā īpašu atlases tiesību piešķiršanu trešām valstīm;

1.8. atzinīgi vērtē uzsvāru uz sieviešu, kā arī bērnu un jauniešu neaizsargātību, taču kritiski vērtē kategoriju "personas, kuras ir sociāli un ekonomiski neaizsargātas". Tā kā Komisijas priekšlikumā kopā minēti dažādi likumīgi veidi ieceļošanai Eiropas Savienībā, tas kopumā rada draudus, ka cietīs pārmitināšanas kvalitāte un kvantitāte;

1.9. saskaņā ar 1951. gada Ženēvas konvenciju apšaubu tādu personu pilnīgu izslēgšanu, kuras pēdējo piecu gadu laikā pirms pārmitināšanas ir neatbilstīgi uzturējušās, neatbilstīgi ieceļojušas vai mēģinājušas neatbilstīgi ieceļot dalībvalstu teritorijā, un tādu personu pilnīgu izslēgšanu, ko dalībvalstis pēdējo piecu gadu laikā pirms pārmitināšanas ir atraidījušas, kaut arī pārējiem atbilstības kritērijiem šīs personas atbilst;

1.10. uzsver, ka pārmitināšana nedrīkst ietekmēt tiesības uz patvērumu. Kopumā ir jānodrošina, ka tiek garantēta Konvencijā par bēgļa statusu, Eiropas Savienības Pamattiesību hartā (turpinājumā "Harta") un Eiropas Cilvēktiesību konvencijā (ECTK) noteikto pamattiesību ievērošana;

1.11. atbalsta vērienīgu mērķu izvirzīšanu attiecībā uz gadā pārmitināmo personu skaitu un iesaka paredzēt, ka augsta līmeņa komitejas nosakāmais skaits ir minimālais skaits;

1.12. pauž cerību, ka EESK tiks iesaistīta Pārmitināšanas augsta līmeņa komitejā;

1.13. iesaka, ka UNHCR vajadzētu būt pastāvīgam Pārmitināšanas augsta līmeņa komitejas loceklim. Komisijas priekšlikums kopumā nerada skaidrību par to, kā un ar kādām procedūrām UNHCR vai dalībvalstis identificēs personas, kam vajadzīga starptautiska aizsardzība, un kāda būs ES Patvēruma aģentūras loma šajās procedūrās;

1.14. rosina apsvērt iespējas īstenot papildu alternatīvas bēgļu uzņemšanas un finansēšanas programmas, kā paraugu izmantojot Kanādā izveidoto privātās sponsorēšanas partnerību (*Private Sponsoring Partnership*)⁽¹⁾. Trīspusējas pieejas, kas paredz dalībvalstu, UNHCR un privātā sektora/pilsoniskās sabiedrības pārstāvju līdzdalību, institucionalizācija var kopumā pozitīvi ietekmēt ES pārmitināšanas sistēmu. Šāds risinājums tomēr nedrīkst ietekmēt pārmitināšanas kvalitāti un kvantitāti. Komiteja rosina dalībvalstis nodrošināt, ka pilsoniskā sabiedrība tiek pienācīgi informēta par pārmitināšanas plāniem un ka tiek atbalstīta tās līdzdalība procesā;

1.15. iesaka nodrošināt pastiprinātu ES un dalībvalstu iestāžu klātbūtni īpaši neaizsargātajās izcelsmes un tranzīta valstīs un mazināt tām uzlikto slogu, uz vietas veidojot to spējas nodrošināt uzņemšanu un aizsardzību.

2. Konkrētu priekšlikumā iekļauto noteikumu novērtējums

2.1. ES pārmitināšanas sistēma

2.1.1. EESK atzinīgi vērtē personu, kurām vajadzīga starptautiska aizsardzība, pārmitināšanu Eiropas Savienībā. EESK atkārtoti uzsver savā atzinumā "Eiropas programma migrācijas jomā"⁽²⁾ minēto – līdztekus pārmitināšanai dalībvalstīs ir jāizveido stabilas integrācijas sistēmas un jānodrošina piekļuve darba tirgum, kvalifikāciju atzīšana un profesionālā un valodu apmācība.

2.1.2. EESK atbalsta pasākumus, kas ir vērsti uz pārmitināto personu agrīnu, efektīvu un sekmīgu integrāciju saskaņā ar 2016. gada 7. jūnijā iesniegto rīcības plānu trešo valstu valstspiederīgo integrācijai⁽³⁾. Taču šie pasākumi ir pretrunā alternatīvās aizsardzības statusam, jo dalībvalstīm ir atkārtoti jāpārbauda personas aizsardzības statuss un šādā gadījumā dalībvalstis var neatzīt attiecīgās personas bēgļa statusu. Tas nozīmē, ka tādai personai, kurai ir nepieciešama starptautiska aizsardzība, draud izraidīšana vai piespiedu atgriešanās trešā valstī vai izcelsmes valstī.

⁽¹⁾ <http://www.cic.gc.ca/english/resources/publications/ref-sponsor/>

⁽²⁾ OV C 71, 24.2.2016., 46. lpp.

⁽³⁾ COM(2016) 377 final.

2.2. Reģioni vai trešās valstis, no kurām veicama pārmitināšana

2.2.1. EESK atbalsta 7. un 8. pantā paredzēto elastīgumu, nosakot kopējus kritērijus attiecībā uz to reģionu vai trešo valstu atlasītiem, no kurām veicama pārmitināšana. Taču tiem nevajadzētu būt pārāk ekskluzīviem un balstītiem uz sadarbības kvalitāti ar trešo valsti vai reģionu migrācijas un patvēruma jomā, bet gan uz personu neaizsargātību. EESK neatbalsta jebkādu diskrimināciju bēgšanas maršruta vai izcelsmes valsts dēļ, kā arī tautības vai reliģijas dēļ (Konvencijas par bēgļa statusu 3. pants).

2.2.2. Saistībā ar tādu priekšnosacījumu radīšanu, kuri ļauj terminus “pirmā patvēruma valsts” un “droša trešā valsts” lietot patvēruma meklētāju izraidīšanas gadījumā, EESK jau savā atzinumā “ES kopējā drošu izcelsmes valstu saraksta izveide”⁽⁴⁾ norādīja, ka joprojām ir pārāgrī veidot iekļaujošu sarakstu un ir jāvienojas par drošu izcelsmes valstu sarakstu, kura pamatā ir kopēji, piemēram, Direktīvā 2013/32/ES minētie kritēriji, un valstu vērtēšanā būtu jāizmanto konkrēti, praktiski un precīzi rādītāji, it īpaši UNHCR, Eiropas Patvēruma lietu atbalsta biroja (EASO), Eiropas Padomes, Eiropas Cilvēktiesību tiesas (ECT) un citu cilvēktiesību organizāciju avotos norādītie rādītāji. EESK norāda, ka šos terminus nekādā gadījumā nedrīkst lietot attiecībā uz valstīm, kurās tiek pārkāptas cilvēktiesības un tiesiskuma principi. Turklāt trešo valsti var uzskatīt par drošu tikai tad, ja tiek nodrošināts, ka šī valsts ievēro neizraidīšanas principu un ka tā ir pilnībā atzinusi un īsteno Konvenciju par bēgļa statusu, 1967. gada 31. janvāra Ņujorkas Protokolu par bēgļa statusu un citus attiecīgos līgumus.

2.2.3. EESK tomēr uzskata, ka ES izmanto partnerības, lai ar bēgļiem saistītās problēmas un savu atbildību par personām, kas meklē aizsardzību, uzveltu trešām valstīm, un ka ES, finansiāli stimulējot šīs valstis, vēlas panākt, ka tās pie savām ārējām robežām aptur personas, kuras meklē aizsardzību. Šajā saistībā arī būtu jāanalizē trešo valstu valstspiederīgo un bezvalstnieku, kuri neatbilstīgi uzturas dalībvalstu teritorijā, atpakaļuzņemšana, kas jauno nolīgumu dēļ vērojama arvien biežāk. Centieni samazināt bēgļu skaitu rada draudus, ka trešās valstis varētu apturēt, noraidīt vai izraidīt jaunieceļojošas personas, kuras pie to robežām meklē aizsardzību, un tādējādi tiktu pārkāpti Hartā, Konvencijā par bēgļa statusu un ECTK noteiktie izraidīšanas aizliegumi. Tādēļ EESK rosina stingri piemērot starptautisko tiesību principus un radīt efektīvus kontroles mehānismus.

2.3. Kritēriji to reģionu vai trešo valstu noteikšanai, no kurām veicama pārmitināšana (4. pants)

2.3.1. EESK uzsver, ka pārmitināšanas programma ir jāsaista no partnerattiecību nolīgumiem, un tādēļ ir jāsvīturo 4. panta a) apakšpunkta daļa “un šo personu tālāka kustība uz dalībvalstu teritoriju”. EESK uzskata, ka 4. panta c) apakšpunktā un d) apakšpunktā (tas neattiecas uz iii) punktu) noteiktie kritēriji apdraud Hartas 18. un 19. pantā paredzētās tiesības uz patvērumu un aizsardzību pret izraidīšanu un tādēļ arī tie ir jāsvīturo.

2.3.2. EESK tāpat kā UNHCR prasa nodrošināt, ka atpakaļuzņemšanas pasākumi garantē, ka attiecīgā trešā valsts vai reģions pilnībā atzīst un īsteno Konvenciju par bēgļa statusu, tā garantējot piekļuvi procedūrai, kurā aizsardzības pieteikums tiek pārbaudīts saskaņā ar Konvenciju par bēgļa statusu.

2.3.3. EESK pauž bažas par to, ka ES un Turcijas Paziņojumā paredzētā atgriešanas mehānisma dēļ Grieķijā izveidotie “karstie punkti” varētu pārvērsties par aizturēšanas centriem. Tādējādi tiktu pārkāptas tiesības uz brīvību un aizsardzību pret patvaļīgu aizturēšanu (ECTK 5. pants, Hartas 6. pants). Tādēļ EESK pauž bažas par saskaņā ar ES un Turcijas Paziņojumu veikto aizturēšanu un atgriešanu un uzskata, ka pašreizējais atgriešanas mehānisms ir steidzami jāpārskata, lai nodrošinātu pienācīgu aizsardzību šajā un jaunos partnerības nolīgumos.

2.3.4. EESK stingri atbalsta diplomātisko attiecību stiprināšanu, kā arī finansiālus un tehniskus pasākumus, kas tiek veikti partnerībā ar trešām valstīm (piemēram, centienus uz vietas veidot šo valstu spējas nodrošināt tādu personu uzņemšanu un aizsardzību, kurām nepieciešama starptautiska aizsardzība) un kas kalpo ar bēgļiem saistīto problēmu risināšanai trešās valstīs un reģionos. Šiem pasākumiem jāatbilst Konvencijai par bēgļa statusu, ECTK un Hartai. Ar pārmitināšanu saistīto pasākumu vai – vispārīgāk – attīstības palīdzības sniegšanas priekšnosacījums nedrīkst būt nolīgumi ar trešām valstīm par atgriešanu vai cita veida līdzīgu sadarbību, jo šādi nolīgumi nav savienojami ar šo pasākumu humanitāro mērķi.

⁽⁴⁾ OV C 71, 24.2.2016., 82. lpp.

2.4. Atbilstības kritēriji (5. pants)

2.4.1. EESK atzinīgi vērtē to, ka īpašs uzsvars tiek likts uz sieviešu un meiteņu, kā arī bērnu un jauniešu, tostarp nepavadītu nepilngadīgo, neaizsargātību un ka tradicionālās pārmitināmo personu kategorijas tiek paplašinātas, tajās iekļaujot personas, kam ir ģimenes saites. EESK īpaši atbalsta šo personu ģimenes vienotības nodrošināšanu, par ģimenes locekļiem uzskatot arī brāļus un māsas. Taču minētie kritēriji būtu jāpiemēro vienīgi tad, ja ģimenes vienotību nevar nodrošināt ar pašreizējiem ģimenes atkalapvienošanās pasākumiem, piemēram, 2003. gadā pieņemto Direktīvu par ģimenes atkalapvienošanu. EESK uzsver, ka ir svarīgi nodrošināt vienlīdzības un nediskriminācijas principu respektēšanu un ka tiem bez ierobežojumiem būtu jāattiecas arī uz a), b), c) un d) apakšpunktu.

2.4.2. Tomēr EESK kritiski vērtē kategoriju paplašināšanu, tajās iekļaujot "personas, kuras ir sociāli un ekonomiski neaizsargātas", ja tās ir personas, kurām ir zems ienākumu līmenis, zems profesionālais statuss, zems izglītības līmenis utt. Šai kategorijai nav vajadzīga Konvencijā par bēgļa statusu paredzētā aizsardzība, un tā varētu izraisīt personu, kurām ir vajadzīga starptautiskā aizsardzība, diskrimināciju. Šīs kategorijas vajadzībām tomēr jāparedz citi likumīgi iecelšanas veidi un pasākumi, kas ir vērsti uz sociāli un ekonomiski neaizsargātām personām.

2.4.3. Kopumā EESK iesaka pārņemt jau sen zināmos UNHCR izmantotos piešķiršanas kritērijus un tādā veidā stiprināt tā noteicošo lomu to personu identificēšanā, kam vajadzīga starptautiska aizsardzība.

2.5. Izslēgšanas pamati (6. pants)

2.5.1. EESK neatbalsta tādu personu pilnīgu izslēgšanu, kuras ir minētas 6. panta 1. punkta d) un f) apakšpunktā, jo šie apakšpunkti ir pretrunā pamattiesībām uz patvērumu. Abi šie apakšpunkti ir jāsvītro, lai saglabātu patvēruma tiesību neaizskaramību un uzticamību.

2.5.2. Turklāt ir arī jānodrošina, ka 6. panta 1. punkta c) apakšpunkts tiek tikai piemērots, ievērojot proporcionalitātes principu. Tā kā valstīs tiesiskais regulējums un tā interpretācija ir atšķirīga, jānovērš, ka pantos par atbilstības kritērijiem un izslēgšanas pamatiem tiek izmantoti neskaidri termini un frāzes, piemēram, 6. panta 1. punkta a) apakšpunkta ii) punkta formulējums "tās ir izdarījušas smagu noziegumu", vai arī šie formulējumi ir jākonkretizē.

2.5.3. Piemērojot fakultatīvo izslēgšanas pamatojumu (6. panta 2. punkts), kas paredz, ka dalībvalsts var atteikties pārmitināt trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus, kuriem var *prima facie* piemērot vienu no 6. panta 1. punkta a) vai b) apakšpunktā minētajiem izslēgšanas pamatojumiem, ir jāsniedz skaidri un saprotami pierādījumi. Ja tas netiek paredzēts, minētais punkts ir jāsvītro. Balstoties tikai uz aizdomām, dalībvalsts pārkāpj nediskriminācijas principu.

2.6. Pārmitināšanas plāns un mērķtiecīgas pārmitināšanas shēmas (7. un 8. pants)

2.6.1. EESK atzinīgi vērtē spēju elastīgi reaģēt uz mainīgajām migrācijas plūsmām un starptautiskā stāvokļa izmaiņām. EESK tāpat kā UNHCR un citas pilsoniskās sabiedrības organizācijas⁽⁵⁾ prasa paredzēt, ka netiek noteikts maksimālais pārmitināmo personu skaits, kā ierosināts 7. pantā, bet tiek noteikts minimālais skaits, un UNHCR gada ziņojumu⁽⁶⁾ izmantot kā pamatu, lai prognozētu pārmitināmo personu skaitu. EESK uzskata, ka vismaz 25 % no UNHCR minētā visu pārmitināmo personu kopskaita ir atbilstošs skaits, kas būtu jāuzņem Eiropai.

2.6.2. EESK pauž bažas par dalībvalstu iesaistīšanos ikgadējo pārmitināšanas plānu īstenošanā. Šo bažu pamatā ir Padomes 2015. gada 20. jūlija secinājumu līdzšinējā īstenošana, kā arī Komisijas uzsāktās pārkāpuma procedūras par kopējās Eiropas patvēruma sistēmas neīstenošanu⁽⁷⁾ un Komisijas ziņojumi par ES un Turcijas Paziņojuma īstenošanu panākto progresu⁽⁸⁾.

⁽⁵⁾ Caritas Europe, Baznīcu komisijas migrantu jautājumos Eiropā (CCME), Eiropas padomes bēgļu un izsūtīto personu jautājumos (ECRE), Starptautiskās katoļu migrācijas komisijas (ICMC) Eiropas biroja, Starptautiskās Glābšanas komitejas (IRC), Sarkanā Krusta biroja Eiropas Savienībā publicētais *Joint Comments Paper*, 14.11.2016.

⁽⁶⁾ UNHCR *Projected Global Resettlement Needs 2016*.

⁽⁷⁾ IP/15/6228.

⁽⁸⁾ COM(2016) 349 final.

2.6.3. Priekšlikuma 8. pantā skaidrāk jānošķir UNHCR pārmitināšanas sistēma, Savienības pārmitināšanas sistēma un citi likumīgi ES, tās dalībvalstu vai citu dalībnieku nodrošinātie iecelšanas veidi. EESK kopumā atzinīgi vērtē ES pārmitināšanas sistēmā institucionalizētu trīspusēju pieeju, kas pārmitināšanā iesaista dalībvalstis, UNHCR un privātā sektora/pilsoniskās sabiedrības pārstāvjus.

2.7. **Piekrišana (9. pants)**

2.7.1. Lai arī 10. un 11. pantā minētajām pārmitināšanas procedūrām jābalstās uz trešo valstu valstspiederīgo vai bezvalstnieku piekrišanu, tos trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus, kuri ir atteikušies no pārmitināšanas noteiktā dalībvalstī, piemēram, ģimenes, sociālu vai kultūras iemeslu dēļ, nedrīkst izslēgt no pārmitināšanas citā dalībvalstī.

2.8. **Parastā un paātrinātā procedūra (10. un 11. pants)**

2.8.1. EESK uzskata, ka noteicošā loma trešo valstu valstspiederīgo un bezvalstnieku identificēšanā ir jāuztic UNHCR. ES Patvēruma aģentūra, kuras mērķis un uzdevumi Komisijai vēl ir precīzi jādefinē, vai citas starptautiskas struktūras var sniegt atbalstu UNHCR. EESK apšaubā tādu īpašu tiesību piešķiršanu, kuras ļauj trešai valstij UNHCR vietā izvēlēties izceļojošās personas, kā tas paredzēts ES un Turcijas paziņojumā; šādi netiek garantēta Konvencijā par bēgļa statusu, Hartā un ECTK noteikto pamattiesību ievērošana.

2.8.2. Priekšlikumā paredzēts, ka pārmitināšanai vajadzētu būt prioritārajai iespējai iegūt starptautisko aizsardzību dalībvalstu teritorijā un tās dēļ nedrīkstētu sākties vēl viena patvēruma piešķiršanas procedūra. Šādi ierobežojumi var ietekmēt neaizsargātu personu tiesības uz patvērumu. Jānodrošina iespēja dalībvalstu teritorijā pieteikties patvērumam arī citos veidos, pretējā gadījumā tas varētu būt pretrunā aizsardzību meklējošās personas tiesībām un pienākumam pieteikties patvērumam pirmajā uzņēmējvalstī ES.

2.8.3. EESK norāda, ka dalībvalstī integrējot pārmitinātas personas, rodas pretruna ar alternatīvās aizsardzības statusu saskaņā ar 11. pantā minēto paātrināto procedūru. Proti, dalībvalstij, kurā persona tiek pārmitināta, personas bēgļa statuss ir jāpārbauda vēlreiz un tāpēc noteiktos apstākļos to var noraidīt. Tādēļ alternatīvais statuss nebūtu jāpiešķir, jo paātrinātā procedūra ir jāizmanto steidzamu gadījumu, piemēram, veselības aprūpes neatliekamības dēļ. Abās procedūrās būtu jāpārbauda bēgļa statusa piešķiršanas nosacījumi⁽⁹⁾.

2.9. **Pārmitināšanas augsta līmeņa komiteja (13. pants)**

2.9.1. EESK iesaka neaprobežoties tikai ar konsultācijām un Komisijas ikgadējo pārmitināšanas plānu izstrādāt sadarbībā ar augsta līmeņa komiteju, un noteikt, ka tā īstenošana ir obligāta. Komiteja būtu jāvada Komisijai un Parlamentam, cieši sadarbojoties ar pilsonisko sabiedrību. Arī EESK kā pilsoniskās sabiedrības viedokļa paudējai vajadzētu būt Pārmitināšanas augsta līmeņa komitejas locekļiem vai vismaz pastāvīgi tajā jāpiedalās novērotājas vai padomdevējas statusā.

2.9.2. EESK uzsver, ka ES Patvēruma aģentūrai, UNHCR un IOM vajadzētu būt pastāvīgiem Pārmitināšanas augsta līmeņa komitejas locekļiem.

2.10. **Deleģēšanas īstenošana**

Saistībā ar deleģētajiem aktiem, ko Komisija pieņem saskaņā ar 10. panta 9. punktu, EESK atbalsta veto un atteikuma tiesību piešķiršanu Parlamentam un Padomei.

2.11. **Asociācija ar Islandi, Lihtenšteinu, Norvēģiju un Šveici**

EESK pilnībā atbalsta asociēto valstu iesaistīšanos pārmitināšanas plānu īstenošanā un dalību Pārmitināšanas augsta līmeņa komitejā. EESK iesaka uzaicināt piedalīties Apvienoto Karalisti, Īriju un Dāniju.

⁽⁹⁾ OV C 34, 2.2.2017., 144. lpp.; SOC/547 atzinums "Kopējās Eiropas patvēruma sistēmas reformu II pakete", Briselē, 2016. gada 14. decembrī, un 1951. gada Ženēvas konvencija (skatīt šā *Oficiālā Vēstneša* xx. lpp.).

3. Īpaši ieteikumi

3.1. Dalībvalstu iesaistīšanās ikgadējo pārmitināšanas plānu īstenošanā

3.1.1. EESK atkārtoti rosina ES dalībvalstis un starptautisko sabiedrību pašlaik uzņemties lielāku atbildību par personām, kurām nepieciešama starptautiska aizsardzība, izrādīt lielāku solidaritāti ar trešām valstīm un reģioniem, uz kuriem vai kuru teritorijā šīs personas ir pārvietotas, kā arī veļt vairāk pūļu pārmitināšanai un brīvprātīgai humanitārai uzņemšanai.

3.1.2. Komiteja rosina ES un dalībvalstis izpildīt pārvietošanas un pārmitināšanas saistības, kas līdz šim noteiktas Padomes 2015. gada jūlija un septembra lēmumos, vairāk ņemot vērā Grieķijas ierobežotās uzņemšanas iespējas, un veļt vairāk pūļu, lai izveidotu solidāru ES pārmitināšanas sistēmu un kopējo Eiropas patvēruma sistēmu. Ņemot vērā UNHCR datus par 65,3 miljoniem personu, kas visā pasaulē meklē starptautisku aizsardzību, EESK iesaka aktīvāk iesaistīties un katru gadu pārmitināt daudz vairāk nekā 20 000 personu, kurām nepieciešama aizsardzība.

3.1.3. EESK iesaka dalībvalstīm strauji pastiprināt savu iestāžu klātbūtni izcelsmes un tranzīta valstīs, lai vēstniecības un konsulāti vai jauni migrācijas centri varētu ātri atzīt personu neaizsargātību, pamatojoties uz UNCHR nosūtījumiem, un lai dalībvalstīs varētu nodrošināt pārmitināšanu. Tādējādi tiktu sniegts papildu ieguldījums tādas infrastruktūras izveidē, kas ir nepieciešama, lai ES varētu īstenot pārmitināšanas plānus.

3.2. Sadarbība

3.2.1. EESK iesaka institucionalizēt ciešu partnerību ar UNHCR, jo tam ir starptautiski atzīta zinātība. Turklāt līdzīgas partnerības var veidot ar IOM un citām sertificētām pilsoniskās sabiedrības organizācijām, piemēram, Baznīcu komisiju migrantu jautājumos Eiropā (CCME) vai Eiropas Padomi bēgļu un izsūtīto personu jautājumos (ECRE). Komiteja vēlas rosināt dalībvalstis jau agrīnā posmā iesaistīt vietējo līmeni, proti, iedzīvotājus un pilsoniskās sabiedrības organizācijas, lai gūtu vietējo iedzīvotāju atbalstu un tādā veidā vairotu izredzes, ka pārmitināto bēgļu integrācija būs sekmīga.

3.2.2. Lai nodrošinātu likumīgas iespējas ieceļošanai Savienībā, būtu jāapsver iespēja īstenot arī alternatīvas bēgļu uzņemšanas un finansēšanas programmas, ko nodrošina, piemēram, privātpersonas, nevalstiskas organizācijas, pilsoniskās sabiedrības organizācijas, tostarp sociālas apvienības, vai citas ieinteresētu personu grupas. Šīs programmas var būt lietderīgs ES pārmitināšanas plāna papildinājums, taču tām nekādā gadījumā nevajadzētu to aizstāt. Šajā saistībā EESK atzinīgi vērtē Kanādā īstenoto privātās sponsorēšanas programmu (*Private Sponsorship Programme*). Pilsoniskā sabiedrība, sociālie partneri un vietējās pašvaldības pilda svarīgas un ar integrāciju saistītas funkcijas pēc attiecīgās personas pārmitināšanas, un tādēļ tās pēc iespējas ātrāk jāiesaista pārmitināšanas sistēmā paredzētajā plānošanā un lēmumu pieņemšanā.

3.2.3. Dalībvalstīm būtu regulāri jāizvērtē privātās uzņemšanas programmas, lai nodrošinātu, ka tiek ievērotas Hartā, ECTK un Konvencijā par bēgļu statusu noteiktās pamattiesības un ka tās netiek īstenotas citās interesēs. Personām, kas tiek pārmitinātas saskaņā ar privātām uzņemšanas programmām, jāatbilst bēgļa statusa nosacījumiem. Attiecīgajā uzņēmējvalstī šīs personas saņem tādu pašu juridisko statusu kā bēgļi, kas valstī ir ieceļojuši saskaņā ar valsts programmu.

Briselē, 2017. gada 25. janvārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Padomes regulai par jurisdikciju, lēmumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību un par bērnu starptautisko nolaupīšanu (pārstrādāta redakcija)”

(COM(2016) 411 final – 2016/0190 (CNS))

(2017/C 125/06)

Ziņotājs: **Christian BÄUMLER**

Apspriešanās	Eiropas Savienības Padome, 20.7.2016.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	10.1.2017.
Pieņemts plenārsesijā	26.1.2017.
Plenārsesija Nr.	522
Balsojuma rezultāts	116/0/1
(par/pret/atturas)	

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. EESK uzskata, ka J.-C. Juncker vadītās Komisijas politiskajās pamatnostādnēs ir pareizi uzsvērts, ka ES dalībvalstu tiesu iestāžu sadarbība ir pakāpeniski jāuzlabo, ņemot vērā faktisko situāciju, ka visā Eiropas Savienībā ir aizvien vairāk mobilu iedzīvotāju, kuri laulājas un kuriem ir bērni.

1.2. EESK atzinīgi vērtē Komisijas priekšlikuma mērķi – pieņemot lēmumu par atgriešanos, vairāk ņemt vērā bērna intereses. EESK atbalsta bērnu tiesības un uzsver, ka ir ļoti svarīgi visās politikas jomās, kas attiecas uz bērniem, ievērot bērnu tiesības. Bērna interesēm jābūt pirmajā vietā.

1.3. EESK atzinīgi vērtē to, ka Komisija ir ierosinājusi vairākas būtiskas izmaiņas ar mērķi uzlabot nolaupītā bērna atpakaļatdošanas efektivitāti. EESK uzskata, ka tas varētu ietvert arī kopīgu obligāto standartu pieņemšanu, tostarp vienotu izpildes procedūru.

1.4. EESK uzskata, ka 55. pantā minētā centrālo iestāžu sadarbība konkrētās lietās par vecāku atbildību ir būtiska, un atbalsta šo noteikumu jauno redakciju.

1.5. EESK atzinīgi vērtē to, ka dalībvalstīm ir pienākums koncentrēt jurisdikciju dažās tiesās atbilstoši savai attiecīgajai tiesību sistēmu struktūrai.

1.6. EESK atzinīgi vērtē to, ka priekšlikumā ir precizēti termiņi izpildāma atpakaļatdošanas rīkojuma izdošanai un atpakaļatdošanas process ir saīsināts līdz 18 nedēļām.

1.7. EESK uzskata, ka pārsūdzības ierobežojums, nosakot, ka ir iespējama tikai viena pārsūdzība, atpakaļatdošanas procesā ir pamatots.

1.8. EESK atzinīgi vērtē to, ka izcelsmes dalībvalsts tiesa var pasludināt lēmumu par provizoriski izpildāmu, pat ja šāda iespēja valsts tiesību aktos nav paredzēta.

1.9. EESK uzskata, ka bērna uzklaušīšanas standartu minimums veicinātu to, ka ES iedzīvotāji šo lēmumu labāk pieņemtu.

1.10. EESK arī atbalsta oficiālas atzīšanas prasības atcelšanu. Tomēr EESK uzskata, ka aizsardzības pasākumi ir jā saglabā.

1.11. EESK atbalsta to, ka izpildes dalībvalsts tiesai vajadzētu būt arī iespējai lemt par steidzami vajadzīgajiem aizsardzības pasākumiem, ja pastāv nopietns risks, ka bērnam varētu tikt nodarīts kaitējums.

1.12. EESK atzinīgi vērtē to, ka saskaņā ar tiesību akta projektu, lai bērnu ievietotu audžuģimenē vai aprūpes iestādē citā dalībvalstī, jebkurā gadījumā ir vajadzīga saņēmējvalsts piekrišana.

1.13. EESK uzskata, ka ir jāprecizē regulas “Brisele IIa” darbības joma. Pat pamatojoties uz “nacionālu” izpratni par laulību, dalībvalstīm ir jāievēro ES Pamattiesību hartas 21. pants. EESK iesaka 21. panta ievērošanas aspektu ietvert vienā no regulas apsvērumiem.

1.14. EESK uzskata, ka ir vajadzīgs regulējums attiecībā uz gadījumiem, kad vienam no vecākiem izcelsmes valsts nav Eiropas Savienībā, un mudina noslēgt divpusējus nolīgumus, jo īpaši ar valstīm, kuras nav parakstījušas Hāgas Konvenciju par starptautiskās bērnu nolaupīšanas civiltiesiskajiem aspektiem.

2. Vispārīgas piezīmes

2.1. Eiropas Komisija 2016. gada 30. jūnijā iesniedza priekšlikumus regulas “Brisele IIa” reformai. Šī regula ir pamats tiesu iestāžu sadarbībai ģimenes lietās Eiropas Savienībā. Tajā paredzēti vienoti jurisdikcijas noteikumi attiecībā uz laulības šķiršanu, laulāto atšķiršanu bez laulības šķiršanas un laulības atzīšanu par neesošu, kā arī uz strīdiem par vecāku atbildību pārrobežu situācijās. Tā atvieglo lēmumu, publisko aktu un nolīgumu brīvu apriti Eiropas Savienībā, paredzot noteikumus par to atzīšanu un izpildi citās dalībvalstīs. No 2005. gada 1. marta to piemēro visās dalībvalstīs, izņemot Dāniju.

2.2. Regulas daļa, kas attiecas uz bērnu tiesībām, nosaka bērnu lietu starptautisko jurisdikciju Eiropas Savienībā un regulē citu dalībvalstu pieņemto, ar bērnu jautājumiem saistīto lēmumu atzīšanu un izpildi. Regula arī paredz noteikumus attiecībā uz to bērnu atgriešanos, kuri ir nelikumīgi aizvesti uz citu dalībvalsti vai tajā ir aizturēti. Šajā saistībā regula stiprina atgriešanās mehānismu saskaņā ar Hāgas Konvenciju par starptautiskās bērnu nolaupīšanas civiltiesiskajiem aspektiem.

2.3. Šī regula, kas jau bijusi 24 ES Tiesas lēmumu priekšmets, vairākos aspektos ir jāreformē. Pašreizējais Komisijas priekšlikums sekmēs regulas efektivitāti – tas attiecas tikai uz regulas bērnu tiesību daļu un neskar tiesību aktu normas attiecībā uz laulības šķiršanas procesu.

2.4. EESK uzskata, ka J.-C. Juncker vadītās Komisijas politiskajās pamatnostādnēs ir pareizi uzsvērts, ka ES dalībvalstu tiesu iestāžu sadarbība ir pakāpeniski jāuzlabo, ņemot vērā faktisko situāciju, ka visā Eiropas Savienībā ir aizvien vairāk mobilu iedzīvotāju, kuri laulājas un kuriem ir bērni.

2.5. EESK jau savos iepriekšējos atzinumos⁽¹⁾ uzsvēra, ka Līgumos un ES Pamattiesību hartā ir garantēta tiesu pieejamība un pamattiesību ievērošana, it īpaši tiesību uz īpašumu, vienlīdzības likuma priekšā, diskriminācijas aizlieguma, tiesību uz privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību, tiesību stāties laulībā un tiesību izveidot ģimeni, kā arī tiesību uz taisnīgu tiesu ievērošanu.

2.6. Komisija pārbaudīja regulas darbību praksē un apsvēra vajadzīgos grozījumus regulas piemērošanas ziņojumā, kas tika pieņemts 2014. gada aprīlī (COM(2014) 225)⁽²⁾. Šī pārbaude tika veikta saskaņā ar spēkā esošo ES tiesību aktu Normatīvās atbilstības un izpildes programmu (REFIT).

2.7. Pārstrādātās redakcijas mērķis ir pilnveidot Eiropas tiesiskuma un pamattiesību telpu, balstoties uz savstarpējo uzticēšanos, likvidēt atlikušos šķēršļus tiesas spriedumu brīvai aprītei saskaņā ar savstarpējas atzīšanas principu, un labāk aizsargāt bērna intereses, vienkāršojot procedūras un uzlabojot to efektivitāti.

⁽¹⁾ OV C 376, 22.12.2011., 87. lpp.

⁽²⁾ COM(2014) 225 final.

2.8. EESK atzinīgi vērtē Komisijas priekšlikuma mērķi – pieņemot lēmumu par atgriešanos, vairāk ņemt vērā bērna intereses. Pieaugot migrācijai, ir vajadzīgi aizvien jauni sadarbības veidi un struktūras, lai nodrošinātu bērnu aizsardzību ārpus valsts robežām.

2.9. EESK atzinīgi vērtē to, ka Komisija ir ierosinājusi vairākas būtiskas izmaiņas ar mērķi uzlabot nolaupītā bērna atpakaļatdošanas efektivitāti. Lai vecāku veiktas bērna nolaupīšanas lietās regulā paredzētā atpakaļatdošanas procedūra darbotos sekmīgi, būtiska nozīme ir savlaicīgai rīcībai.

2.10. EESK uzskata, ka 55. pantā minētā centrālo iestāžu sadarbība konkrētās lietās par vecāku atbildību ir būtiska, lai efektīvi atbalstītu vecākus un bērnus, kuri iesaistīti pārrobežu tiesvedībā saistībā ar bērnu lietām.

2.11. EESK uzskata, ka būtiska problēma ir neskaidrs tā panta formulējums, kurš attiecas uz palīdzību, kuru konkrētās lietās par vecāku atbildību sniedz centrālās iestādes. Dažu dalībvalstu valsts iestādēm šis pants nav pietiekams juridiskais pamats, lai rīkotos.

2.12. EESK atzinīgi vērtē to, ka priekšlikumā ir precizēts, kas, kam un ar kādiem nosacījumiem var lūgt palīdzību vai informāciju. Turklāt ir skaidri noteikts, ka arī tiesas un bērnu aizsardzības iestādes var lūgt centrālo iestāžu palīdzību. Pārstrādātā redakcija nodrošina juridisko pamatu tam, lai bērnu aizsardzības iestādes ar centrālo iestāžu starpniecību varētu iegūt vajadzīgo informāciju no citām dalībvalstīm.

2.13. EESK atzinīgi vērtē to, ka dalībvalstīm ir pienākums koncentrēt jurisdikciju dažās tiesās atbilstoši savu attiecīgo tiesību sistēmu struktūrai. Kavēšanās lietu izskatīšanā ir saistīta ar to, ka vairākās dalībvalstīs tiesas, kas izskata atpakaļatdošanas pieteikumus, šajā jomā nav specializētas. Tādējādi tiesnešiem ir mazāk zināmas attiecīgās procedūras un noteikumi un ir mazāk iespēju regulāri sadarboties ar citām ES tiesām tā, lai tiktu veicināta savstarpēja uzticēšanās.

2.14. EESK atzinīgi vērtē to, ka priekšlikumā ir precizēti termiņi izpildāma atpakaļatdošanas rikožuma izdošanai un atpakaļatdošanas process ir saīsināts līdz 18 nedēļām.

2.15. Saskaņā ar šo priekšlikumu centrālajām iestādēm tiek noteikts sešu nedēļu termiņš, lai saņemtu un apstrādātu pieteikumu, noteiktu atbildētāja un bērna atrašanās vietu un veicinātu starpniecību, vienlaikus nodrošinot, ka tas nekavē lietas izskatīšanu. Patlaban centrālajām iestādēm nekāds termiņš nav noteikts.

2.16. Tiesvedībai pirmās instances tiesā un apelācijas instancē ir paredzēts atsevišķs sešu nedēļu termiņš. EESK uzskata, ka tādējādi tiesām noteiktais termiņš kļūtu reālāks, lai varētu aizsargāt atbildētāja tiesības uz taisnīgu tiesu. EESK norāda, ka attiecīgajā tiesību sistēmā ir jānodrošina šo termiņu ievērošana.

2.17. EESK uzskata, ka pārsūdzības ierobežojums, nosakot, ka ir iespējama tikai viena pārsūdzība, atpakaļatdošanas procesā ir pamatots. Lielākā daļa dalībvalstu konstitūciju garantē tikai vienu pārsūdzību par augstāko varas iestāžu pieņemtiem lēmumiem.

2.18. EESK atzinīgi vērtē to, ka izcelsmes dalībvalsts tiesa var pasludināt lēmumu par provizoriski izpildāmu, pat ja šāda iespēja valsts tiesību aktos nav paredzēta. Tas ir lietderīgi sistēmās, kurās lēmums nav izpildāms, kamēr vien par to var iesniegt pārsūdzību. Tādējādi viens no vecākiem, pamatojoties uz lēmumu, kas pasludināts par provizoriski izpildāmu, varēs izmantot saskarsmes tiesības, kamēr pēc otra vecāka lūguma tiks izskatīta pārsūdzība attiecībā uz šo lēmumu.

2.19. EESK atbalsta to, ka tiesneši ir īpaši jāaicina apsvērt, vai rikožums par atpakaļatdošanu būtu izpildāms provizoriski. Kavēšanās pēc lēmuma par atpakaļatdošanu negatīvi ietekmē vecāku un bērnu attiecības un bērna intereses. EESK atzinīgi vērtē to, ka priekšlikumā ir ietverti vairāki precizējumi spēkā esošo noteikumu labākai īstenošanai. Proti, tajā uzliek pienākumu tai dalībvalstij, kurā bija bērna pastāvīgā dzīvesvieta tieši pirms nelikumīgas aizvešanas vai aizturēšanas, rūpīgi noskaidrot bērna intereses, pirms tiek pieņemts galīgais aizgādības lēmums, kas varētu nozīmēt bērna atpakaļatdošanu. Šajā saistībā, veicot šo interešu noskaidrošanu, katram bērnam, kurš ir spējīgs formulēt savu viedokli, ir tiesības tikt uzklausi, pat bez viņa fiziskas klātbūtnes, vajadzības gadījumā izmantojot alternatīvus līdzekļus, piemēram, videokonferences iespēju.

2.20. EESK uzskata, ka bērna uzklausišanas standartu minimums arī palīdzētu novērst to, ka tiek atteikta citas ES dalībvalsts pieņemtā lēmuma atzīšana un izpilde vai izpildāmības pasludināšana; tādējādi ES iedzīvotāji šo lēmumu labāk pieņemtu. Kā piemēru var minēt uzklausāmā bērna minimālo vecumu, bet ne citus procedūras jautājumus, piemēram, par personu, kas izvaicā bērnu. Arī turpmāk tas būtu (un ir) jāatstāj dalībvalstu ziņā. EESK iesaka nodrošināt sociāli izglītojošu papildus apmācību tiesnešiem, kuri izvaicā bērnu.

2.21. EESK arī atbalsta oficiālas atzīšanas prasības atcelšanu attiecībā uz visiem kādā dalībvalstī pieņemtajiem lēmumiem (kā arī publiskajiem aktiem un nolīgumiem) par vecāku atbildību. Attiecībā uz izpildi, kas pati par sevi ir dalībvalstu kompetencē, saskaņā ar Eiropas Savienības Tiesas judikatūru valsts izpildes noteikumu piemērošana nedrīkst mazināt regulas efektivitāti praksē.

2.22. Turklāt oficiālas atzīšanas prasība vidēji izraisīja vairāku mēnešu kavēšanos katrā lietā un radīja iedzīvotājiem izmaksas līdz pat EUR 4 000 ⁽³⁾.

2.23. Tomēr EESK uzskata, ka noteikti aizsardzības pasākumi ir jāsauglabā. Šādi pasākumi katrā gadījumā ir – dokumentu pienācīga izsniegšana, pušu un bērna tiesības tikt uzklausiētiem, it īpaši attiecībā uz pretrunīgiem lēmumiem, kā arī konkrētu procedūras noteikumu ievērošana attiecībā uz bērna ievietošanu citā ES dalībvalstī, pamatojoties uz spēkā esošo regulas “Brisele IIa” 56. pantu.

2.24. EESK atbalsta to, ka izpildes dalībvalsts tiesai vajadzētu būt arī iespējai lemt par steidzami vajadzīgajiem aizsardzības pasākumiem, ja pastāv nopietns risks, ka bērnam varētu tikt nodarīts kaitējums vai citādi radīta neciešama situācija. Piemēram, tiesa, kas izskata atpakaļatdošanas lietu, vienam no vecākiem var piešķirt saskarsmes tiesības, un šis lēmums ir izpildāms arī bērna pastāvīgās dzīvesvietas dalībvalstī, kamēr šis valsts tiesa pieņem galīgo lēmumu attiecībā uz saskarsmes tiesībām.

2.25. EESK atzinīgi vērtē to, ka saskaņā ar Komisijas priekšlikumu, lai bērnu ievietotu audžuģimenē vai aprūpes iestādē citā dalībvalstī, jebkurā gadījumā ir vajadzīga saņēmējvalsts piekrišana. Piekrišanas prasība nodrošina, ka bērns saņēmējvalstī ir mērķtiecīgi aprūpēts. EESK turklāt ierosina noteikt, ka bērna ievietošanai viņa ģimenē ir prioritāra nozīme; ja tas nav iespējams vai nav bērna interesēs, būtu jānodrošina bērnam vai nu audžuģimene, vai arī kādas kopienas piedāvāta aprūpe.

2.26. EESK ņem vērā, ka saskaņā ar piemērošanas ziņojumu dažkārt pāriet vairāki mēneši, līdz tiek noskaidrots, vai konkrētajā lietā ir vajadzīga piekrišana. Ja piekrišana ir vajadzīga, tai seko apspriešanās procedūra, kas ir tikpat ilgstoša, jo iestādēm, kurām izteikts lūgums, nav noteikts termiņš atbildes sniegšanai. Tāpēc daudzas iestādes, kuras izsaka lūgumu, pieņem lēmumu par ievietošanu un nosūta bērnu uz saņēmējvalsti, kamēr apspriešanās procedūra vēl nav beigusies vai pat nav uzsākta, jo tās uzskata, ka ievietošana ir steidzama, un zina, ka process ir ilgstošs. Līdz ar to bērns nonāk tiesiskās nenoteiktības situācijā.

2.27. EESK atbalsta to, ka tiesību akta projekts paredz ieviest astoņu nedēļu termiņu, lai valsts, kurai izteikts lūgums, pieņemtu lēmumu par pieteikumu. Procedūras paātrināšana ir bērna interesēs.

2.28. EESK piekrīt tam, ka saskaņā ar Hāgas konvenciju lēmumu pieņem tās valsts tiesa, kurā atrodas bērns. EESK pauž bažas, ka tiesas atrašanās vieta bērna nolaupīšanas lietā vairumā gadījumu būs nolaupītāja valstī. EESK norāda, ka “Brisele IIa” regulā jau tagad ir paredzētas bezmaksas konsultatīvās iestādes vecākiem, kuri dzīvo valstī, kas nav bērna pašreizējā uzturēšanās vieta.

2.29. EESK kopumā atbalsta kopīgu obligāto standartu pieņemšanu, tostarp vienotu izpildes procedūru, lai paātrinātu atpakaļatdošanas procesu.

⁽³⁾ COM(2016) 411/2, 8. lpp.

3. Īpašas piezīmes

3.1. EESK uzskata, ka ir vajadzīgs regulējums attiecībā uz gadījumiem, kad vienam no vecākiem izcelsmes valsts nav Eiropas Savienībā. Migrācija un preču un pakalpojumu apmaiņa pasaules mērogā šādu gadījumu skaitu palielina. EESK uzskata, ka ir svarīgi noslēgt divpusējus nolīgumus jo īpaši ar valstīm, kuras nav parakstījušas Hāgas Konvenciju par starptautiskās bērnu nolaupīšanas civiltiesiskajiem aspektiem.

3.2. EESK uzskata, ka ir jāprecizē regulas “Brisele IIa” darbības joma. Komisijas tiesību akta projektā nav aplūkots jautājums par to, vai regula attiecas uz jauniem laulības vai laulības šķiršanas veidiem. Laulības jēdziens nav definēts, bet tikai izteikts kā pieņēmums. Pat pamatojoties uz “nacionālu” izpratni par laulību, dalībvalstīm ir jāievēro ES Pamattiesību hartas 21. pants, kas aizliedz diskrimināciju seksuālas orientācijas dēļ. EESK iesaka 21. panta ievērošanas aspektu ietvert vienā no regulas apsvērumiem.

Briselē, 2017. gada 26. janvārī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS*

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Konkurētspējīga digitālā vienotā tirgus savienojamība. Virzība uz Eiropas Gigabitu sabiedrību””

(COM(2016) 587 final)

(2017/C 125/07)

Vienīgais ziņotājs: **Ulrich SAMM**

Apspriešanās	Eiropas Komisija, 24.11.2016.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	11.1.2017.
Pieņemts plenārsesijā	26.1.2017.
Plenārsesija Nr.	522
Balsojuma rezultāts	163/2/1
(par/pre/atturas)	

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. EESK vēlas uzsvērt, ka digitālajai tehnoloģijai ir aizvien lielāka nozīme ES ekonomikā un sociālajā dzīvē. Lai saglabātu konkurētspēju un varētu veidot jaunus uzņēmumus un jaunas darbvietas, par svarīgu prioritāti ir jānosaka būtiski ieguldījumi digitālajā infrastruktūrā, it īpaši ņemot vērā ES galveno konkurentu – ASV un Āzijas – veiktos ieguldījumus.

1.2. EESK atzinīgi vērtē Komisijas paziņojumu un saistītās ES iniciatīvas, kas attiecas uz Eiropas Elektronisko sakaru kodeksu, Eiropas Elektronisko komunikāciju regulatoru iestādi (BEREC), 5G rīcības plānu un atbalsta shēmu publiskām iestādēm, kuras vēlas piedāvāt bezmaksas piekļuvi Wi-Fi (WiFi4EU).

1.3. Tīklu operatoru sadrumstalotība Eiropā nozīmē to, ka ir vajadzīgas ES pamatnostādnes, lai nodrošinātu saskaņotu Eiropas mēroga modernizāciju, kas atbalsta digitālo vienoto tirgu.

1.4. EESK norāda, ka stratēģiskie mērķi 2025. gadam ir vērienīgi, tomēr reālistiski, lai gan tie ir lielā mērā atkarīgi no valsts (privātā un publiskā sektora) finansējuma kopā ar ES finansējumu projektu uzsākšanai un koordinēšanai. Šajā saistībā EESK atzinīgi vērtē Platjoslas kompetences biroju ES tīkla izveidi reģionālā/valsts līmenī un atbalstu tam, jo šis tīkls palīdzēs vietējām pārvaldes iestādēm piemērot un izmantot struktūrfondus.

1.5. EESK atzinīgi vērtē arī kuponu sistēmas ieviešanu ar mērķi samazināt administratīvās izmaksas un slogu, it īpaši nelielām kopienām un MVU.

1.6. EESK ar gandarījumu norāda, ka Eiropas strukturālie un investīciju fondi (ESI fondi) nodrošina ievērojamu finansējumu ātrdarbīgiem platjoslas tīkliem. Svarīga loma ir arī Eiropas Stratēģisko investīciju fondam (ESIF). EESK iesaka šo lomu pastiprināt, atbalstot plaša mēroga Eiropas projektus ātrdarbīgiem platjoslas tīkliem, tostarp izmantošanai Eiropas transporta pamattīklā, kā arī nosakot attiecīgu finansiālo shēmu un tiesisko regulējumu.

1.7. Visus ekonomiskos un sociālos ieguvumus, ko sniegs pārveide uz gigabitu savienojamību, varēs izjust tikai tad, ja Eiropa nodrošinās augstas veiktspējas tīklus lauku un pilsētu teritorijās un visā sabiedrībā. Ir vajadzīgi publiskie ieguldījumi, jo tirgus viens pats nespēs aptvert visus attālos rajonus un nodrošināt digitālās piekļuves minimumu sabiedrības neaizsargātajām grupām.

1.8. EESK atzīst pozitīvo tendenci dalībvalstīs attiecībā uz platjoslas mērķiem, kas 2010. gadā tika noteikti Digitālajā programmā Eiropai un kalpo par pamatu politikai un valstu vai reģionu platjoslas plāniem.

1.9. EESK atzinīgi vērtē bezmaksas *WiFi4EU* iniciatīvu visiem Eiropas iedzīvotājiem sabiedriskās vietās, publiskās pārvaldes iestādēs, bibliotēkās un slimnīcās, kā arī ārpus telpām. Ar šo iniciatīvu ikvienam būtu jāpiedāvā tāda bezmaksas interneta savienojuma iespēja, kuram visā ES ir viena digitālā identitāte. EESK īpaši iesaka ņemt vērā *eIDAS* regulu ⁽¹⁾ attiecībā uz digitālo identitāti, kas piedāvā datu aizsardzības un sabiedriskās drošības garantijas pret pakalpojuma neatbilstīgu izmantošanu (t. i., terorismu).

2. Ievads

2.1. Ļoti augstas veiktspējas interneta savienojamība ir svarīga datu pārraides infrastruktūra, tāpat kā kravu un pasažieru pārvadājumiem ir svarīgi autoceļi, dzelzceļi, ostas un lidostas. Tā kā datu pārraidei ir aizvien lielāka nozīme ES ekonomikā un sociālajā dzīvē, Eiropas sabiedrībai ir ļoti svarīgi, lai šajā infrastruktūrā tiktu veikti ieguldījumi, ļaujot saglabāt konkurētspēju un veidot jaunus uzņēmumus un jaunas darbvietas.

2.2. Interneta savienojamībai ir liela nozīme digitālajā vienotajā tirgū. Ar Komisijas 2015. gada maijā pieņemto digitālā vienotā tirgus stratēģiju tika radīta piemērota vide un apstākļi mūsdienīgu digitālo tīklu ieviešanai. Šo jautājumu nozīmi EESK ir uzsvērusi vairākos atzinumos ⁽²⁾ ⁽³⁾.

2.3. Perspektīvas, ka interneta savienojamības pakalpojuma kvalitāte līdz 2025. gadam uzlabosies, ir labi dokumentētas (piemēram, Eiropas Komisijas rīkotās sabiedriskās apspriešanas rezultātos).

2.4. Pamata platjoslas tīkls, kas pašlaik ir pieejams gandrīz visiem Eiropas iedzīvotājiem, vairs nav pietiekami labs. Nākamajos 10 gados daudzām lietotnēm, tādām kā lietiskais internets (galvenokārt bezvadu), mākondataošana, augstas veiktspējas skaitļošana un lielo datu tehnoloģija, nākamās paaudzes TV vai virtuālā un paplašinātā realitāte, būs vajadzīgi ļoti augstas veiktspējas (gigabit) platjoslas tīkli.

2.5. Datu pārraides kvalitāti raksturo ne tikai ātrums, bet arī latentums un uzticamība. Daudz zemāks latentuma līmenis nekā pašlaik iespējams un augstāka uzticamība ļaus radīt jaunas lietotnes, kurām ir vajadzīga ātra vadība ar atgriezenisko saiti, tādās kā sasaistīta un automatizēta automašīnas vadīšana, tālvadības operācijas, skārienjutīgs internets vai precīza navigācija.

2.6. Paziņojumā COM(2016) 587, kam pievienots Komisijas dienestu darba dokuments SWD(2016) 300, ir izklāstīts redzējums par Eiropas Gigabitu sabiedrību ar trim stratēģiskiem mērķiem 2025. gadam:

- gigabitu savienojamība, kas virza sociālekonomisko attīstību,
- 5G (bezvadu) pārklājums visās pilsētās un gar visām sauszemes transporta maģistrālēm,
- visu Eiropas mājsaimniecību piekļuve interneta savienojamībai, kas nodrošina vismaz 100 Mb/s.

Visi trīs mērķi ir svarīgi Eiropas izaugsmei un nodarbinātībai, konkurētspējai un kohēzijai.

⁽¹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 23. jūlija Regula (ES) Nr. 910/2014 par elektronisko identifikāciju un uzticamības pakalpojumiem elektronisko darījumu veikšanai iekšējā tirgū un ar ko atceļ Direktīvu 1999/93/EK (OV L 257, 28.8.2014., 73. lpp.).

⁽²⁾ OV C 487, 28.12.2016., 92. lpp.

⁽³⁾ TEN/601 "Tiešsaistes platformas" (skatīt šā Oficiālā Vēstneša xx. lpp.).

3. Vajadzība nodrošināt koordināciju Eiropas Savienībā

3.1. Eiropai ir jāstājas pretī digitālās infrastruktūras modernizācijai, ko pašlaik veic tās galvenie konkurenti – ASV un Āzija. Eiropas priekšrocība ir zemākas patēriņa cenas par interneta pakalpojumiem, jo tās iekšējā tirgū valda lielāka konkurence, bet tās trūkums ir daudz lielāka tīklu operatoru sadrumstalotība. Tāpēc ir noteikti vajadzīgas ES pamatnostādnes, lai nodrošinātu saskaņotu Eiropas mēroga modernizāciju, kas atbalsta digitālo vienoto tirgu.

3.2. Šajā saistībā EESK atzinīgi vērtē Komisijas paziņojumu un saistītās ES iniciatīvas, kuras EESK ir analizējusi īpašos atzinumos ⁽⁴⁾ ⁽⁵⁾ ⁽⁶⁾ ⁽⁷⁾:

- jauns noteikumu kopums interneta piekļuves un komunikācijas pakalpojumu sniedzējiem – Eiropas Elektronisko sakaru kodekss,
- Eiropas Elektronisko komunikāciju regulatoru iestāde (*BEREC*),
- 5G rīcības plāns.

atbalsta shēma publiskām iestādēm, kas vēlas piedāvāt bezmaksas *Wi-Fi* piekļuvi.

3.3. EESK atzīst, ka dalībvalstis līdz šim ir pieņēmušas platjoslas mērķus, kas 2010. gadā tika noteikti Digitālajā programmā Eiropai un kalpo par pamatu dalībvalstu politikai. Daudzas dalībvalstis šiem mērķiem ir faktiski pielāgojušas savus valsts vai reģionālos platjoslas plānus.

3.4. EESK pauž gandarījumu arī par to, ka šie mērķi tika izmantoti par atsauces punktiem gan Eiropas strukturālo un investīciju fondu, gan arī Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumenta (EISI platjoslas komponents) noteikumos un pamatnostādņēs, kā arī valsts atbalsta pamatnostādņēs attiecībā uz platjoslas pakalpojumiem.

3.5. Paziņojumā ietvertie stratēģiskie mērķi 2025. gadam nosaka termiņus Eiropas augstas veiktspējas platjoslas infrastruktūras izveidei. Tie ir izvirzīti, pieņemot paātrinātu ieguldījumu tempu, lai sasniegtu vērienīgus, tomēr reālistiskus rezultātus:

- gigabitu savienojamība visiem galvenajiem sociālekonomiskajiem virzītājspēkiem,
- nepārtraukts 5G pārklājums visās pilsētās un gar visām sauszemes transporta maģistrālēm,
- 5G savienojamība kā pilnvērtīgs komercpakalpojums līdz 2020. gadam pieejama vismaz vienā lielā pilsētā katrā dalībvalstī,
- visām Eiropas mājāsniecībām gan laukos, gan pilsētās būs pieejams tāds interneta pieslēgums ar vismaz 100 Mb/s lejuplīnijas ātrumu, ko var uzlabot līdz gigabitu ātrumam,
- dalībvalstīm būtu efektīvi jāapvieno publiskais atbalsts, izmantojot dotācijas un finanšu instrumentus, lai sasniegtu ilgtermiņa mērķus,
- platjoslas fonda izveide līdz gada beigām, pamatojoties uz EISI un ESIF,
- veicot EISI finanšu plānošanu periodam pēc 2020. gada, apsvērt vajadzību pēc pietiekamiem budžeta resursiem, lai efektīvi finansētu platjoslas pakalpojumus reģionos, kur šis pakalpojums nav pietiekami nodrošināts,
- īpašs atbalsts no ESI fondiem digitālajai pārveidei, iespējams, norādot orientējošo procentuālo daļu,
- izveidot publisku *Wi-Fi* kuponu shēmu publiskām iestādēm, lai pilsētu centros piedāvātu bezmaksas *Wi-Fi* savienojumus,

⁽⁴⁾ TEN/612 “Eiropas Elektronisko sakaru kodekss (pārstrādāta redakcija)” (skatīt šā *Oficiālā Vēstneša* xx. lpp.).

⁽⁵⁾ TEN/613 “Eiropas Elektronisko komunikāciju regulatoru iestāde (*BEREC*)” (skatīt šā *Oficiālā Vēstneša* xx. lpp.).

⁽⁶⁾ TEN/614 “Interneta savienojamība vietējās kopienās” (skatīt šā *Oficiālā Vēstneša* xx. lpp.).

⁽⁷⁾ TEN/615 “5G Eiropai” (skatīt šā *Oficiālā Vēstneša* xx. lpp.).

- aicināt dalībvalstis pārbaudīt, kā tiek īstenoti to platjoslas plāni, un līdz 2017. gada beigām tos atjaunināt,
- līdz 2016. gada beigām izveidot līdzdalības platjoslas platformu, lai nodrošinātu aktīvu iesaisti un sadarbību starp attiecīgajām publiskajām un privātajām struktūrām jautājumos par ieguldījumiem platjoslas tīklos un par panākumiem, kas gūti valstu platjoslas plānu īstenošanā,
- izveidot un atbalstīt Platjoslas kompetences biroju ES tīklu reģionālā/valsts līmenī;

līdz 2018. gada 1. jūlijam novērtēt ietekmi uz ES finansēto platjoslas projektu izmaksām un izdot pamatnostādnes attiecībā uz paraugprakses veicināšanu.

3.6. Visus digitālās pārveides ekonomiskos un sociālos ieguvumus varēs izjust tikai tad, ja Eiropa nodrošinās vispārēju ļoti augstas veiktspējas tīklu ieviešanu un izmantošanu gan lauku, gan pilsētu teritorijās un visā sabiedrībā. Tomēr tirgus visas problēmas neatrisinās. Proti, tas:

- neaptvers attālos rajonus un/vai
- nenovērsīs lielo plaisu starp moderno tehnoloģiju ieviešanu un jaunu pakalpojumu pirmajām lietotnēm un klientiem,
- nenodrošinās digitālās piekļuves minimumu sabiedrības neaizsargātajām grupām.

Tāpēc ir jāīsteno publiskā atbalsta shēmas, lai sasniegtu mērķus, kas kalpo visai ES un visiem Eiropas iedzīvotājiem.

4. Jaunas iniciatīvas Eiropai

4.1. EESK atzinīgi vērtē Platjoslas kompetences biroju ES tīkla izveidi reģionālā/valsts līmenī un atbalstu tam. Tas būs svarīgs lauku rajoniem un nelielām kopienām. Šis tīkls palīdzēs vietējām pārvaldes iestādēm piemērot un izmantot struktūrfondus, nodrošinot paraugpraksi un sniedzot ieteikumus vietējām pārvaldes iestādēm. Tas būs arī liels solis ceļā uz lauku teritoriju attīstību.

4.2. ES stratēģijas un instrumenti ir tehnoloģiski neitrāli. Tomēr ir labi zināms, ka optimālu rezultātu galu galā varēs nodrošināt tikai optiskā šķiedra. Vecajiem monopoluzņēmumiem (tādiem kā Vācijas *Telekom*) nevajadzētu kavēt optiskās šķiedras tīklu ierīkošanu, turpinot ieguldīt vara kabeļu infrastruktūrā.

4.3. Tikai dažās valstīs, tādās kā Malta, Lietuva, Beļģija un Nīderlande, nākamās paaudzes piekļuves (NGA) tīkli jau ir nodrošinājuši gandrīz pilnīgu pārklājumu. Citur NGA tīklu pārklājums ir mazāks. Dažas dalībvalstis ar pašlaik mazāk attīstītu infrastruktūru pat ir spējušas pārlēkt dažiem tehnoloģiskās attīstības posmiem. Optiskās šķiedras tīklu ierīkošana sniedz tām priekšrocības.

4.4. *Eduroam* ir lielākā un veiksmīgākā viesabonēšanas sistēma, kas nodrošina bezmaksas *Wi-Fi* visā pasaulē. Tā tika izstrādāta Eiropas Savienībā akadēmisko aprindu vajadzībām. Šī sistēma nodrošina miljoniem studentu un citiem akadēmisko aprindu pārstāvjiem bezmaksas piekļuvi *Wi-Fi*. EESK ar gandarījumu atzīmē, ka šis veiksmes stāsts varētu kalpot par paraugu bezmaksas *WiFi4EU* iniciatīvai visiem Eiropas iedzīvotājiem sabiedriskās vietās, valsts pārvaldes iestādēs, bibliotēkās un slimnīcās, kā arī ārpus telpām. Ar šo iniciatīvu ikvienam būtu jāpieņem tāda bezmaksas interneta savienojuma iespēja, kuram visā ES ir viena digitālā identitāte. EESK īpaši iesaka ņemt vērā *eIDAS* regulu attiecībā uz digitālo identitāti, kas piedāvā datu aizsardzības un sabiedrības drošības garantijas pret pakalpojuma neatbilstīgu izmantošanu (t. i., terorismu).

4.5. Kuponus, ar kuriem paredzēts atbalstīt MVU, izmantos vietējās iestādes, lai samaksātu par iekārtām (kabeļiem, antenām u. c.). Uzņēmumi, kas uzstāda materiālus, sūtīs kuponus Eiropas Savienībai, lai saņemtu samaksu. Šī sistēma ne tikai samazinās administratīvās izmaksas un slogu, bet arī ļaus viegli īstenot uzraudzību un nodrošināt labu kvalitāti.

4.6. EESK atzinīgi vērtē mērķi panākt augšupielādes un lejupielādes simetriju visiem sociālekonomiskajiem virzītājspēkiem, jo tas būs svarīgi daudzām lietotnēm nākotnē.

4.7. EESK aicina izveidot shēmu, lai nodrošinātu, ka neaizsargātiem galalietotājiem ir piekļuve atbilstīgai un pietiekamai savienojamībai, kas ļauj tiem piedalīties mūsdienu sabiedrības sociālajā dzīvē un ekonomikā. Viens no tās elementiem varētu būt *WiFi4EU*.

4.8. Regulatīvie stimuli tīklu operatoriem, lai tie atbalstītu COM(2016) 587 noteiktos mērķus, nedrīkst būt pretrunā citiem svarīgiem mērķiem, tādiem kā tīklu neitralitāte.

4.9. Lauku rajonu iedzīvotājiem ilgtermiņā vajadzētu būt arī iespējai gūt labumu no veselīgas konkurences un brīvības izvēlēties interneta piekļuves pakalpojumu sniedzēju. Tāpēc ar regulatīvajiem pasākumiem vajadzētu arī nodrošināt stimulus šādai konkurencei.

4.10. 5G tehnoloģija ne vien ļaus izveidot jaunas mobilās lietotnes, bet arī kalpos kā pārejas tehnoloģija, kas ātrāk nodrošinās ātrdarbīgu savienojamību lauku teritorijās. Tomēr tikai uz šķiedras tīkliem balstīta infrastruktūra nodrošinās daudzām jaunām lietotnēm vajadzīgo stabilitāti un drošu joslas platumu.

5. Finansējums

5.1. EESK pauž gandarījumu par to, ka Eiropas strukturālo un investīciju fondu (ESI fondu) finansējums ātrdarbīgiem platjoslas tīkliem ir ievērojami palielinājies – no EUR 2,7 miljardiem 2007.–2013. gadā līdz aptuveni EUR 6 miljardiem 2014.–2020. gadā. Sagaidāms, ka lielākā daļa šo ieguldījumu tiks piešķirti dotāciju veidā. Ar sviras efektu uz valsts un/vai reģionālo līdzfinansējumu un privāto līdzfinansējumu ir sagaidāms, ka plānošanas periodā no 2014. līdz 2020. gadam platjoslas tīklos tiks ieguldīti EUR 9–10 miljardi. Tas būs svarīgi komerciāliem ieguldījumiem, lai nodrošinātu ātrdarbīgu savienojamību lauku iedzīvotājiem.

5.2. Liela nozīme ir arī Eiropas Stratēģisko investīciju fondam (ESIF). Šo nozīmi varētu pastiprināt, atbalstot plaša mēroga Eiropas projektus ātrdarbīgiem platjoslas tīkliem, tostarp izmantošanai Eiropas transporta pamattīklā, “Rūpniecības gigabaitus” un Rūpniecību 4.0, kā arī nodrošinot Komunikācijas tīklu, satura un tehnoloģiju ĢD pārstāvību ESIF valdē. Komisijai arī vajadzētu būt aktīvai attiecīgās finansiālās shēmas un tiesiskā regulējuma definēšanā.

5.3. Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumenta (EISI) budžets digitālajā jomā ir EUR 150 miljoni, un tas ir paredzēts, lai atbalstītu modernas platjoslas infrastruktūras ieviešanu, pamatojoties uz Eiropas Investīciju bankas (EIB) nodrošinātajiem finanšu instrumentiem. Sagaidāms, ka EISI platjoslas komponents mobilizēs papildu ieguldījumus vismaz EUR 1 miljarda apmērā, izmantojot īpašu platjoslas tīklu infrastruktūras fondu, ko varētu papildināt ar ESIF.

Briselē, 2017. gada 26. janvārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par Eiropas Elektronisko sakaru kodeksa izveidi (pārstrādāta redakcija)”

(COM(2016) 590 final – 2016/0288 (COD))

(2017/C 125/08)

Vienīgais ziņotājs: **Jorge PEGADO LIZ**

Apspriešanās	Eiropas Parlaments, 24.10.2016. Padome, 9.11.2016.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 114. un 304. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	11.1.2017.
Pieņemts plenārsesijā	26.1.2017.
Plenārsesija nr.	522
Balsojuma rezultāts (par/pre/atturas)	162/3/23

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. EESK atzinīgi vērtē Komisijas priekšlikumu par Eiropas Elektronisko sakaru kodeksu, tā lietderību un šā temata izskatīšanai izvēlēto pieeju, kā arī veidu, kādā Komisija ir kodificējusi un horizontāli pārstrādājusi četras spēkā esošās direktīvas (pamatdirektīvu, atļauju izsniegšanas direktīvu, piekļuves direktīvu un universālā pakalpojuma direktīvu), apvienojot tās vienā vienīgā direktīvā un vienkāršojot pašreizējo struktūru nolūkā palielināt saskaņotību un pieejamību saskaņā ar normatīvās atbilstības (*REFIT*) mērķi.

1.2. EESK īpaši uzsver grūtības, kas saistītas ar minēto direktīvu pārstrādāšanu, un norāda, ka pirmo reizi ir veikts izcils juridisks darbs. Tomēr EESK norāda, ka ir rūpīgi jāpārskata dažādās valodu versijas, lai labotu dažas nelielas redakcionālas kļūdas.

1.3. EESK atbalsta priekšlikuma galvenos mērķus, ar kuriem paredzēts nodrošināt labāku interneta pieslēgumu visiem iedzīvotājiem un uzņēmumiem, izmantojot iniciatīvu kopumu, kura mērķis ir visiem uzņēmumiem padarīt pievilcīgākus ieguldījumus jaunā augstas kvalitātes infrastruktūrā visā Eiropas Savienībā kā vietējā, tā arī pārrobežu līmenī.

1.4. Tomēr EESK pauž nožēlu, ka nav ņemta vērā privātuma direktīva, kurai vajadzētu kalpot iedzīvotājiem par spožu piemēru, kas apliecina ES pozitīvo rīcību iedzīvotāju labā. Tas nozīmē, ka priekšlikumā nav iekļauts viens no galvenajiem pilāriem, kas garantē tīkla lietotāju svarīgāko interešu ievērošanu, un tas ir priekšlikuma vajāis punkts.

1.5. EESK pauž arī nožēlu, ka Komisija ir izvēlējusies nevis regulu, kas būtu tieši piemērojama un nodrošinātu augstāku patērētāju aizsardzības līmeni, un tādējādi veicinātu vienotā tirgus integrāciju, bet gan direktīvu, kurā ierosinātas dažādas saskaņošanas sistēmas, kas ļauj dalībvalstīm pieņemt lēmumus par daudziem svarīgiem jautājumiem, un tādēļ tā nepalīdzēs novērst tirgus sadrumstalotību.

1.6. EESK atbalsta vairākus šādus svarīgus aspektus ierosinātajā režīmā:

a) uzmanība, kas pievērsta pakalpojumu pieejamībai lietotājiem ar invaliditāti, kā arī nepieciešamībai labāk definēt galalietotāju tiesības, bet ar būtisku nosacījumu, ka tiek piemēroti ES noteikumi par patērētāju tiesību aizsardzību, jo īpaši Direktīva 93/13/EEK, 97/7/EK un 2011/83/ES;

- b) atbilstīgs formulējums jauniem jēdzieniem un definīcijām, kas vajadzīgi tiesiskā regulējuma skaidrošanai un interpretēšanai;
- c) izmaiņas tirgus analīzes procedūrās un pašreizējās paraugprakses kodifikācija ar mērķi nodrošināt, ka piekļuves prasības tiek izvirzītas tikai gadījumos un brīžos, kad tās ir vajadzīgas, lai novērstu mazumtirdzniecības tirgus nepilnības un garantētu galalietotājam rezultātus, vienlaikus nodrošinot to konkurētspēju;
- d) spektra koplietošanas vienkāršošana 5G tīklos un galalietotāju plašāka piekļuve Wi-Fi pamatpieslēgumam. Spektra koplietošana, izmantojot vispārēju atļauju vai individuālas lietošanas tiesības, var nodrošināt intensīvu un efektīvāku šā ierobežotā resursa izmantošanu;
- e) valstu regulatīvo iestāžu un citu kompetento iestāžu neatkarības stiprināšana, nosakot īpašas garantijas, kas piešķirtas atlases, pilnvaru termiņa ierobežošanas, pārvaldības autonomijas un attiecīgo vadības struktūru locekļu atsaukšanas jomā.

1.7. Taču EESK ļoti atturīgi vērtē un nopietni apšaubā šādus aspektus, kas saistīti ar:

- a) dažām universālā pakalpojuma jomā ieviestajām inovācijām, ar kurām, aizbildinoties ar attiecīgā režīma iespējamo modernizāciju, pakalpojumi faktiski tiek aizstāti un no universālā pakalpojuma darbības jomas izslēgta virkne pienākumu, piemēram, saistībā ar taksofoniem, visaptverošiem tālruņa katalogiem un tālruņa uzziņu pakalpojumiem, tādējādi padarot neskaidru, kādu rezultātu Komisija vēlas panākt;
- b) definīciju "funkcionāla platjoslas interneta piekļuve", jo tā varētu dot iespēju sagatavot nepilnīgu sarakstu ar tiešsaistē pieejamiem pakalpojumiem pretstatā neitrālam minimālas kvalitātes pieslēgumam, un tas turpmāk varētu radīt diskriminējošu, galalietotājiem kaitējošu praksi;
- c) paļaušanos uz palīdzību vai sociālo nodrošinājumu, proti, uz valsts budžetu ar nodokļu starpniecību, lai palīdzētu "galalietotājiem ar zemiem ienākumiem vai īpašām sociālajām vajadzībām" vai "ar invaliditāti" "nolūkā nodrošināt funkcionālas interneta piekļuves un balss sakaru pakalpojumu pieejamību par pieņemamu cenu vismaz fiksētā atrašanās vietā", taču tas atbrīvo pakalpojumu sniedzējus no šādiem pienākumiem un dod viņiem iespēju nosegt tikai rentablus sektorus, tādējādi aizsargājot savas intereses un sašaurinot universālā pakalpojuma darbības jomu, kā arī patērētāju tiesības; turklāt sabiedriskā pakalpojuma izmaksas būs jāsedz valsts kasei, jo iepriekš paredzētā iespēja savstarpēji sadalīt izmaksas ir atcelta;
- d) izvēlēto maksimālas saskaņošanas metodi, kas galalietotājiem nodrošina zemu aizsardzības līmeni un, ņemot vērā vēlmi vienkāršot, ierobežo lietotāju tiesības, un ir pretrunā EESK pastāvīgi paustajai nostājai;
- e) atsevišķu tiesību aktos noteikto pienākumu atcelšanu vai iepriekš noteikto tiesību vai garantiju ierobežošanu, aizbildinoties ar to, ka tās vairs nav vajadzīgas vai ka tās ietvertas vispārējās patērētāju tiesībās. Piemēram, ir atceltas valstu regulatoriem piešķirtās pilnvaras tieši prasīt operatoriem ar būtisku ietekmi tirgū (BIT operatoriem) regulēt mazumtirdzniecības cenas un atcelti arī daži noteikumi saistībā ar līgumiem, pārredzamību, vienlīdzīgiem piekļuves nosacījumiem lietotājiem ar invaliditāti, uzziņu dienestu pakalpojumiem un ciparu televīzijas aprīkojuma savietojamību;
- f) nepietiekamu regulējumu attiecībā uz atsevišķiem gadījumiem, kas līgumos ar lietotājiem tiek uzskatīti par negodīgu praksi, piemēram, maksimālais līguma termiņš, līguma izbeigšana, līguma atjaunošana komplektēta piedāvājuma gadījumā, sankciju neesamība, kas galalietotājam nodrošinātu efektīvu piegādātāja maiņas procedūru, kā arī saglabāto pienākumu izmaksas galalietotājam kompensāciju, proti, "subsīdētās iekārtas, kas tika piedāvātas komplektā ar līgumu, *pro rata temporis* vērtību līguma noslēgšanas brīdī un *pro rata temporis* atlīdzinājumu par visām citām reklāmas kampaņas piedāvājuma priekšrocībām, kas kā tādas tika norādītas līguma noslēgšanas brīdī";

- g) faktu, ka šis priekšlikums neatbilst Padomes vēlmei izveidot "Eiropas Elektronisko sakaru pakalpojumu lietotāju tiesību kodeksu", kura mērķis ir "panākt, lai ES līmenī būtu pieejams vienkāršs un ērts rīks, kurā būtu apkopotas visas elektroniskās saziņas pakalpojumu lietotāju tiesības IKT (informācijas un komunikāciju tehnoloģijas) un patērētāju aizsardzības jomā".

2. Komisijas priekšlikuma īss kopsavilkums

2.1. Priekšlikums direktīvai

2.1.1. Saistībā ar digitālā vienotā tirgus stratēģiju⁽¹⁾ un ņemot vērā straujas un dziļas pārmaiņas, kas pēdējā laikā ietekmē elektronisko sakaru tirgus struktūras, t. i., rodas dalībnieku kategorijas, kuras iepriekš nebija zināmas un kuras konkurē ar tradicionālajiem telesakaru operatoriem, un papildus tam palielinās tiešsaistes satura pakalpojumu klāsts un popularitāte, ir jāpārskata un jāatjaunina elektronisko sakaru tiesiskais regulējums, kuras matrica izveidota 2009. gadā. Mērķis ir panākt, lai iedzīvotājiem un uzņēmumiem būtu netraucēta piekļuve tiešsaistes darbībām tādā sistēmā, kurā nodrošināta godīga konkurence. 2016. gada 14. septembrī publicētajā priekšlikumā⁽²⁾ Komisija izvirzījusi galveno mērķi – nodrošināt labāku interneta pieslēgumu visiem iedzīvotājiem un uzņēmumiem.

2.1.2. Izskatāmais priekšlikums ir daļa no tiesību aktu kopuma, kura mērķis ir padarīt uzņēmumiem pievilcīgākus ieguldījumus jaunā augstas kvalitātes infrastruktūrā visā Eiropas Savienībā kā vietējā, tā arī pārrobežu līmenī. Tajā ietverts arī priekšlikums regulai par Eiropas Elektronisko komunikāciju regulatoru iestādi (BEREC) un Komisijas paziņojums par tematu "Konkurētspējīga digitālā vienotā tirgus savienojamība. Virzība uz Eiropas Gigabitu sabiedrību". Ir iesniegts arī rīcības plāns par 5G pakalpojumu izvēršanu visā ES no 2018. gada un priekšlikums regulai par interneta pieslēguma veicināšanu vietējās kopienās un sabiedriskās vietās – "Wi-Fi Eiropai" (WiFi4EU).

2.1.3. Visi šie instrumenti paredzēti tam, lai sasniegtu trīs galvenos stratēģiskos mērķus attiecībā uz savienojamību līdz 2025. gadam:

- a) nodrošināt visiem nozīmīgākajiem sociālās un ekonomikas jomas dalībniekiem piekļuvi gigabitu līmeņa pieslēgumam;
- b) nodrošināt visām Eiropas mājāsaimniecībām gan laukos, gan pilsētās piekļuvi pieslēgumam ar lejupeļādes ātrumu vismaz 100 Mb/s, kuru var pielāgot gigabitiem atbilstošam ātrumam;
- c) nodrošināt nepārtrauktu 5G pārklājumu visās pilsētu teritorijās un uz visiem lielākajiem autoceļiem un dzelzceļa līnijām; līdz 2020. gadam ir izvirzīts starpposma mērķis – 5G savienojamībai jābūt pieejamai tirgū vismaz vienā no katras dalībvalsts lielākajām pilsētām.

2.1.4. Priekšlikuma pamatā ir Līguma par Eiropas Savienības darbību 114. pants, jo priekšlikuma mērķis ir izveidot elektronisko sakaru iekšējo tirgu un nodrošināt tā darbību. Priekšlikumā horizontāli pārstrādātas četras spēkā esošās direktīvas (pamatdirektīva, atļauju izsniegšanas direktīva, piekļuves direktīva un universālā pakalpojuma direktīva), apvienojot tās vienā vienīgā direktīvā un vienkāršojot pašreizējo struktūru nolūkā palielināt saskaņotību un pieejamību saskaņā ar normatīvās atbilstības (REFIT) mērķi, un izveidojot reālu Eiropas Elektronisko sakaru kodeksu.

2.1.5. Atkarībā no apskatītajiem tematiem priekšlikumā paredzēti dažādi tiesību aktu saskaņošanas veidi, sākot no pilnīgas mērķtiecīgas vai selektīvas saskaņošanas, piemēram, saistībā ar galalietotāju tiesību aizsardzības noteikumiem, un minimālas saskaņošanas augstā līmenī attiecībā uz valstu regulatīvo iestāžu pilnvarām, līdz pat maksimālai saskaņošanai spektra jautājumos.

2.1.6. Priekšlikums balstīts uz divpadsmit nedēļu ilgu plašu sabiedrisku apspriešanos ar ieinteresētajām personām, Eiropas Parlamenta un Padomes ārējo ekspertu specializēto atzinumu, vairākiem citiem pētījumiem, kas sīkāk uzskaitīti un analizēti ietekmes novērtējumā, kā arī uz atzinumu, ko sagatavoja SMART 2015/0005 pētījuma ietvaros izveidotā augsta līmeņa ekspertu grupa.

⁽¹⁾ COM(2015) 192 final.

⁽²⁾ COM(2016) 590 final.

2.1.7. Ar izskatāmo priekšlikumu Komisija paredz sasniegt šādus mērķus:

- a) pastiprināta konkurence un prognozējamāki ieguldījumu nosacījumi;
- b) radiofrekvenču efektīvāka izmantošana;
- c) labāka patērētāju tiesību aizsardzība jomās, kurās vispārējie patērētāju aizsardzības noteikumi nav pietiekami, jo tie neatbilst nozares vajadzībām;
- d) lietotājiem drošāka tiešsaistes vide un taisnīgāki noteikumi visiem dalībniekiem.

2.1.8. Īsāk sakot, vairākas izmaiņas, kas attiecas, piemēram, uz spektru, universālo pakalpojumu, piekļuvi, galalietotājiem, numerāciju un politisko pārvaldību, ierosinātas ar mērķi ieviest skaidrus noteikumus, ļaut pusēm viegli izprast savas tiesības un pienākumus un nepieļaut pārmērīgu reglamentēšanu un birokrātiju.

2.1.9. Ierosinātās izmaiņas ietver šādus pasākumus: piekļuves regulējuma racionalizēšana un mērķtiecīga ģeogrāfisko apvidu izvēle; vispārējās atļaujas izmantošana (ja vien iespējams), dodot priekšroku individuālām spektra piešķiruma atļaujām; sekmēt frekvenču spektra atvasinātos tirgus; nevajadzīgo universālā pakalpojuma pienākumu atcelšana, piemēram, prasības nodrošināt taksofonus un fizisko resursu failu katalogus; sašaurināt universālā pakalpojuma saistības attiecībā uz pieejamību un beigt nozaru sadales mehānismu; precizēt reglamentējošo noteikumu darbības jomu un atsaukt nevajadzīgos pienākumus nodrošināt patērētāju aizsardzību, ja tie jau ir ņemti vērā, īstenojot horizontālos tiesību aktus vai nodrošināti ar tirgus palīdzību; saskaņot un precizēt noteikumus un pārvaldību saistībā ar numerāciju mašīnas–mašīnas sakaru (M2M) jomā.

2.1.10. Komisija arī ierosinājusi stiprināt valstu regulatīvo iestāžu un BEREC nozīmi ar mērķi nodrošināt saskaņotu un prognozējamu noteikumu ieviešanu digitālajā vienotajā tirgū, samazinot pašreizējo sadrumstalotību un nesaskaņotību, lai veicinātu jauno struktūru efektīvu pārvaldību⁽³⁾.

2.2. Pārstrādāšanas metode (recast)

2.2.1. Komisija nav veikusi tikai "kodifikāciju", kā lielākajā daļā gadījumu, iekļaujot dažādu iepriekšējo direktīvu saturu vienā saskaņotā un konsekventā kopumā, nekaitējot saturam. Komisija drīzāk vēlējas izmantot pilnvaras, kas tai piešķirtas ar 2001. gada 28. novembrī parakstīto iestāžu nolīgumu⁽⁴⁾, vienlaikus ar dažādu agrāk pieņemto tiesību aktu horizontālu iekļaušanu vienā vienīgā tiesību aktā ieviest arī būtiskas izmaiņas (t. s. būtiskus grozījumus) attiecīgajā sistēmā.

2.2.2. Veicot šādu tiesiskā regulējuma vienkāršošanu, kodificēšanu un ieviešot tajā būtiskus grozījumus, "Kopienas parasto likumdošanas procesu ievēro pilnībā" (nolīguma 5. punkts). Par pārstrādāšanas priekšlikumu pieprasīts arī EESK atzinums, un uz to attiecas kritēriji un noteikumi, kas skaidri norādīti nolīguma 6. un 7. punktā.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1. Jautājumi, kas šajā atzinumā nav apskatīti

3.1.1. Ņemot vērā ne tikai Komitejas atzinumu apjoma ierobežojumus, bet arī priekšlikuma būtību, EESK uzskata, ka tai nebūtu vēlreiz jāpauž viedoklis par iepriekš pieņemto tiesību aktu elementiem, kas bez izmaiņām iekļauti izskatāmajā priekšlikumā, ja vien tas nav absolūti nepieciešams, lai saprastu kādu no apskatītajiem punktiem.

3.1.2. EESK ir sīki izklāstījusi savu nostāju iepriekšējos atzinumos par visiem šiem jautājumiem un apstiprina šo nostāju.

3.1.3. Šajā atzinumā Komiteja arī plaši nepaudīs viedokli par aspektiem, kas saistīti ar BEREC struktūru un darbību, jo tie tiks sīki analizēti atzinumā, kas patlaban tiek gatavots.

⁽³⁾ COM(2016) 591 final.

⁽⁴⁾ OV C 77, 28.3.2002., 1. lpp.

3.2. Izskatāmā priekšlikuma vispārējās pieejas novērtējums

3.2.1. Vispirms EESK vēlas izteikt Komisijai atziņību par šo nozīmīgo iniciatīvu, ko pilnībā pamato apsvērumi, kas saistīti ar tirgu, tehnoloģiju attīstību, elektronisko sakaru lietotāju tiesisko aizsardzību, un tādēļ tiesiskais regulējums ir jāpārstrādā, lai nodrošinātu iedzīvotājiem netraucētu piekļuvi tiešsaistes darbībām un lai uzņēmumi attīstītu savu darbību godīgas konkurences apstākļos. Atzinīgi vērtējama arī “pārstrādāšanas” metode, kas ir ļoti piemērots instruments saistībā ar REFIT programmu, bet pauž nožēlu par to, ka Komisija to izmanto nepietiekami.

3.2.2. EESK atzinīgi vērtē Komisijas veikto formālo labojumu sarežģītajā “pārstrādāšanā”, formas ziņā stingri ievērojot pieņemtos noteikumus. Komiteja vienīgi pauž nožēlu, ka Komisija nav vienlaicīgi publicējusi “tīro” versiju, kas būtu vieglāk uztverama, kā tas vairākkārt tika ierosināts.

3.2.3. Komiteja kopumā piekrīt jaunajiem noteikumiem, kas iekļauti priekšlikumā par jaunu tiesību aktu, un veidam, kā šīs tiesību normas saskaņotas ar citām ES politikām, proti, gan konkrētā nozarē spēkā esošajiem noteikumiem, gan, piemēram, konkurences tiesību principiem un horizontālajiem tiesību aktiem patērētāju aizsardzības jomā.

3.2.4. Tomēr EESK uzskata, ka risinājums, kas turklāt nav pilnībā pamatots, proti, tik vispārīga un plaša direktīva, kurā daudzi aspekti paliek valstu likumdošanas ziņā, varētu būt vienkāršāks un ar lielāku juridisko noteiktību, ja Komisija būtu izvēlējusies pamatregulu, ko tieši, tūlītēji un vienveidīgi piemēro visās dalībvalstīs, kā to ierosinājusi Komisija, un kurā būtu paredzētas īpašas direktīvas konkrētās jomās, paredzot tām dažādas saskaņošanas pakāpes atkarībā no tirgus apstākļiem un to iezīmēm. Ņemot vērā laiku, kas vajadzīgs, lai to pieņemtu (vismaz 18 mēneši), transponētu (vismaz divi gadi) un īstenotu, jaunā kārtība faktiski stāsies spēkā ne ātrāk kā 2021./2022. gadā.

3.2.5. Turklāt izskatāmā priekšlikuma vājš punkts, kaut arī likumdošanas grafika dēļ tas ir saprotams, ir tas, ka tajā nav ņemta vērā direktīva par privātumu, kuras priekšlikums publicēts 2017. gada 10. janvārī (COM(2017) 10 final) un kuras temats ir viens no galvenajiem un nozīmīgākajiem šīs paketes jautājumiem. Tādējādi priekšlikumā trūkst viena no galvenajiem pīlāriem, kas garantē tīkla lietotāju svarīgāko interešu ievērošanu, atliekot uz tālu nākotni pašreizējā regulējuma saskaņošanu ar gaidāmo privātuma instrumentu, un tas ļoti apgrūtinās visu pasākumu transponēšanu un īstenošanu.

3.2.6. Priekšlikums neattiecas arī uz Eiropas Parlamenta un Padomes regulu par viesabonēšanu publiskajos mobilo sakaru tīklos Savienībā⁽⁵⁾ un dažiem aspektiem Komisijas paziņojumā “Radiofrekvenču spektra resursu koplietošanas veicināšana iekšējā tirgū”, bet minētos dokumentus vajadzēja iekļaut šajā kodeksā⁽⁶⁾.

3.2.7. Visbeidzot ir skaidrs, ka šis priekšlikums neatbilst ne Padomes vēlmei izveidot “Eiropas Elektronisko sakaru pakalpojumu lietotāju tiesību kodeksu”, kura mērķis ir “panākt, lai ES līmenī būtu pieejams vienkāršs un ērts rīks, kurā būtu apkopotas visas elektroniskās saziņas pakalpojumu lietotāju tiesības IKT (informācijas un komunikāciju tehnoloģijas) un patērētāju aizsardzības jomā”⁽⁷⁾, ne arī Digitālajā programmā Eiropai izklāstītajai iecerei “līdz 2011. gadam izdot ES tiešsaistes tiesību kodeksu, kurā skaidrā un pieejamā veidā būs apkopotas tiesības, kas digitālo pakalpojumu lietotājiem ir Eiropas Savienībā”⁽⁸⁾.

4. Īpašas piezīmes

4.1. Temats un mērķis

EESK atzinīgi vērtē Komisijas rūpes, jau pirmajā pantā uzsverot jautājumu par pakalpojumu pieejamību “lietotājiem ar invaliditāti” un nepieciešamību skaidrāk “noteikt galalietotāju tiesības”. Šajā sakarā īpaši svarīga ir 1. panta 4. punktā minētā atruna. Saskaņā ar šo atrunu izskatāmās direktīvas noteikumi tiek piemēroti, neskarot ES regulējumu patērētāju aizsardzības jomā, jo īpaši Direktīvu 93/13/EEK, 97/7/EK un 2011/83/ES, ne arī valstu regulējumu, kas atbilst Savienības tiesību aktiem, par kuriem EESK nesēn ir izstrādājusi ietekmes novērtējumus. (Informatīvi ziņojumi INT/795 un 796, kurus pieņēma 2016. gada 15. decembra plenārsesijā.)

⁽⁵⁾ COM(2011) 402 final.

⁽⁶⁾ COM(2012) 478 final.

⁽⁷⁾ Padomes 3017. sanāksme 2010. gada 31. maijā.

⁽⁸⁾ COM(2010) 245 final.

4.2. *Definīcijas*

Runājot par definīcijām, EESK uzsver, cik svarīgi ir formulēt tādus jaunus jēdzienus kā “ļoti veikspējīgs tīkls”, “starppersonu sakaru pakalpojums”, “starppersonu sakaru pakalpojums, pamatojoties uz skaitu”, “numurneatkarīgs starppersonu sakaru pakalpojums”, tīklu un pakalpojumu “drošība”, “tuvas darbības bezvadu piekļuves punkts”, “lokālais radiotīkls (RLAN)”, “radiofrekvenču spektra koplietošana”, “harmonizēts radiofrekvenču spektrs”, “ārkārtas izsaukumu centrāle (AIC)”, “vispiemērotākā AIC”, “ārkārtas saziņa”, “neatliekamās palīdzības dienests”, kuri ietekmē tiesību sistēmu.

4.3. *Mērķi*

4.3.1. Attiecībā uz mērķu īstenošanu EESK norāda uz problēmu, kas saistīta ar sadarbību starp valstu reglamentējošām iestādēm un citām kompetentajām iestādēm, kā arī starp dalībvalstīm un BEREC, lai gan Komiteja priekšroku dod “modelim”, kas orientēts citā virzienā, kā norādīts Komitejas atzinumā par BEREC jauno statusu.

4.3.2. Šajā sakarā ir īpaši svarīgi uzsvērt 3. panta 2. punktā definēto valstu regulatīvo iestāžu un citu kompetento iestāžu, kā arī BEREC pienākumu pārdefinēšanu.

4.3.3. Svarīgi ir arī tas, lai ar Komisijas Lēmumu 2002/622/EK izveidotajā Radiofrekvenču spektra politikas grupā dalībvalstis sadarbotos savā starpā un ar Komisiju, un pēc to pieprasījuma ar Eiropas Parlamentu un Padomi nolūkā atbalstīt stratēģisko plānošanu un politiku koordinēšanu saistībā ar radiofrekvenču spektru Savienībā.

4.4. *Īpaši interesējošas jomas*

4.4.1. Tā kā šajā atzinumā nav iespējams analizēt visus attiecīgos noteikumus, EESK vēlas pievērsties dažiem jautājumiem, kuri, pēc Komitejas domām, ir sabiedrībai ļoti nozīmīgi.

4.4.2. *Piekļuves noteikumi*

4.4.2.1. EESK ir gandarīta, ka piekļuves noteikumi nav būtiski mainīti, un atbalsta Komisiju tās centienos vienkāršot procedūras un veicināt vispārēju savienojamību ar ļoti lielu jaudu, kas ir nozares tiesiskā regulējuma galvenais mērķis līdztekus konkurences veicināšanai, iekšējā tirgus izveidei un patērētāju tiesību aizsardzībai.

4.4.2.2. EESK atbalsta konkrētas izmaiņas tirgus regulējumā, kurās paredzēts pieprasīt regulatoriem izstrādāt ieguldījumu plānus un ļaut valsts iestādēm meklēt ieguldītājus teritorijās, kurās pārklājums nav pietiekams. Tas varētu palielināt tīkla paplašināšanas plānu pārredzamību, nodrošinātu ieguldītājiem lielāku prognozējamību un regulatoriem lielāku iespēju tirgus analizē ņemt vērā ģeogrāfiskās īpatnības.

4.4.2.3. Komiteja atbalsta Komisijas veiktās izmaiņas tirgus analīzes procedūrās un pašreizējās paraugprakses kodifikāciju ar mērķi panākt, lai piekļuves prasības tiktu izvirzītas tikai gadījumos un brīžos, kad tās ir vajadzīgas, lai novērstu mazumtirdzniecības tirgus nepilnības un garantētu galalietotājiem rezultātus, vienlaikus nodrošinot to konkurētspēju. Tomēr EESK uzskata, ka tirgus analīzei noteiktā trīs gadu perioda aizstāšana ar piecu gadu periodu nav pamatota.

4.4.2.4. Visbeidzot EESK piekrīt idejai, ka uz infrastruktūru balstīta konkurence ir viens no efektīvākajiem veidiem, kā nodrošināt jaunu vai labāku interneta pieslēgumu teritorijās, kur iedzīvotāju blīvums dod iespēju ierīkot vairāk nekā vienu tīklu.

4.4.3. *Spektra sadalījums*

4.4.3.1. Lai gan ES bija pirmā, kas attīstīja 4G bezvadu tehnoloģijas, to ieviešana salīdzinājumā ar citiem reģioniem kavējas. Spektra sadalījums un pārvaldība principā ir dalībvalstu kompetencē. Šis faktors parasti tika norādīts kā viens no iemesliem tirgu sadrumstalotībai, kam bija tieša negatīva ietekme uz bezvadu tīkla pārklājumu un izplatību visā Eiropā. Ja to neizdosies novērst, tas var apdraudēt 5G pakalpojumu sekmīgu ieviešanu Eiropā un jaunu inovatīvu pakalpojumu izvēšanu.

4.4.3.2. Tāpēc priekšlikuma mērķis ir noteikt kopējus noteikumus, piemēram, licences minimālo termiņu, lai nodrošinātu ieguldījumu amortizāciju un lielāku rīcības brīvību radiofrekvenču tirdzniecībā, regulatīvo pasākumu saskaņotību un objektivitāti (rezerve, konkursa procedūras kārtība, maksimālās cenas, frekvences bloki un radiofrekvenču ārkārtas rezerves). Priekšlikumā paredzēta arī salīdzinoša izvērtēšana starp valstu regulatoriem, lai nodrošinātu saskaņotu sadales praksi *BEREC* ietvaros. Savukārt uzņēmumiem ir jāuzņemas saistības efektīvi izmantot tiem piešķirto spektru.

4.4.3.3. EESK atbalsta šo jauno pieeju. Papildus tam, ka tiek paātrināts spektra sadalījuma process elektronisko sakaru jomā, paredzot konkrētus termiņus spektra pieejamībai tirgū, priekšlikums nodrošina ieguldītājiem, kas līdzekļus iegulda nākamās paaudzes bezvadu platjoslā, lielāku prognozējamību un saskaņotību saistībā ar turpmākajām licencēšanas sistēmām un galvenajiem nosacījumiem par spektra tiesību piešķiršanu vai atjaunošanu valstīm.

4.4.3.4. Visbeidzot EESK pauž gandarījumu par spektra koplietošanas vienkāršošanu 5G tīklos un galalietotāju plašāku piekļuvi *Wi-Fi* pamatpieslēgumam. Spektra koplietošana, balstoties uz vispārēju atļauju vai individuālām lietošanas tiesībām, var nodrošināt arvien intensīvāku un efektīvāku šā ierobežotā resursa izmantošanu. Radiofrekvenču spektra lietotājiem, kuri izmanto vispārējo atļauju, būs nodrošināta lielāka regulatīvā aizsardzība pret kaitīgiem traucējumiem, tādējādi novēršot šķēršļus *Wi-Fi* piekļuves punktu ierīkošanai un atvieglojot galalietotāju piekļuvi kopējiem bezvadu interneta savienojumiem.

4.4.4. *Universālā pakalpojuma pārdefinēšana*

4.4.4.1. EESK visatturīgāk vērtē aspektus, kas saistīti ar “atjaunināto” universālā pakalpojuma režīmu un izmaiņām galalietotāju aizsardzības pakalpojumos un noteikumos. Universālais pakalpojums jau agrāk bija viens no aspektiem, ko EESK galvenokārt kritizēja iepriekšējos atzinumos.

4.4.4.2. Jau sen par prioritāti izvirzīta šā pakalpojuma paplašināšana, iekļaujot tajā citus pakalpojumus, piemēram, mobilo pakalpojumus un piekļuvi ātrdarbīgam internetam. Aizbildinoties ar universāla pakalpojuma režīma iespējamo modernizāciju, faktiski ierosināts aizstāt pakalpojumus un no universālā pakalpojuma darbības jomas izslēgt virkni pienākumu, piemēram, saistībā ar taksofoniem, visaptverošiem tālruņa katalogiem un tālruņa uzziņu pakalpojumiem, tādējādi padarot neskaidru, kādu rezultātu Komisija vēlas panākt. EESK joprojām nav zināms, vai nozare ir pietiekami attīstīta, lai nodrošinātu, ka arī turpmāk šos pakalpojumus sniedz bez universālā pakalpojuma pienākumiem. 82. pantā noteiktais, ka dalībvalstis “var arī turpmāk nodrošināt to, ka ir pieejami vai pieejami par pieņemamu cenu citi pakalpojumi” ir ne tikai atkarīgs no nosacījuma “ja šādu pakalpojumu nepieciešamība ir pienācīgi pierādīta, ņemot vērā apstākļus valstī”, bet arī dod iespēju istermiņā atteikties no šādiem pakalpojumiem to izmaksu dēļ.

4.4.4.3. EESK nav skaidra definīcija “funkcionāla platjoslas interneta piekļuve”, jo tā varētu dot iespēju sastādīt nepilnīgu sarakstu ar tiešsaistē pieejamiem pakalpojumiem pretstatā neitrālam minimālas kvalitātes pieslēgumam un tādējādi turpmāk radīt diskriminējošu, galalietotājiem kaitējošu praksi.

4.4.4.4. Dalībvalstīm 79. pantā noteikts pienākums nodrošināt, “ka visiem galalietotājiem to teritorijā par pieņemamu cenu, ņemot vērā konkrētos apstākļus valstī, ir piekļuve funkcionālas interneta piekļuves un balss sakaru pakalpojumiem par pieņemamu cenu to teritorijā noteiktajā kvalitātē, tostarp attiecīgs savienojums, vismaz fiksētā atrašanās vietā”, un “pieprasīt, lai uzņēmumi, kas nodrošina šādus pakalpojumus piedāvāt patērētājiem izvēles tarifu vai tarifu paketi, kas atšķiras no tiem, kas piedāvāti parastos komerciālos apstākļos”, piemērojot “kopīgus tarifus, tostarp ģeogrāfisko vidējo tarifu, visā tās teritorijā”.

Tomēr priekšlikuma 80. panta 4. un 5. punktā ir atsauce uz “palīdzību vai sociālo nodrošinājumu” vai valsts budžetu, izmantojot nodokļus, palīdzību “galalietotājiem ar zemiem ienākumiem vai īpašām sociālajām vajadzībām [...] nolūka nodrošināt funkcionālas interneta piekļuves un balss sakaru pakalpojumu pieejamību par pieņemamu cenu vismaz fiksētā atrašanās vietā”, tādējādi atbrīvojot pakalpojumu sniedzējus no šādiem pienākumiem.

4.4.4.5. Turklāt, ja valsts regulatīvās iestādes konstatē, ka kādam uzņēmumam radies pārmērīgs slogs, visa sabiedrisko pakalpojumu finansēšanas sistēma var vienīgi "ievieš mehānismu, lai kompensētu šim uzņēmumam noteiktās neto izmaksas saskaņā ar pārskatāmiem noteikumiem no valsts finansējuma". Tas nozīmē, ka sabiedrisko pakalpojumu izmaksas atkal būs jāsedz ar nodokļu starpniecību no valsts budžeta, jo īpaši tad, ja nerentablās teritorijās nav sabiedrībai paredzēto pakalpojumu sniedzēju. Iespēja sadalīt izmaksas, kas iepriekš bija paredzētas atceltas direktīvas 13. pantā, ir svītrotā (šajā pantā noteikts: b) "sadalīt universālā pakalpojuma saistību neto izmaksas starp elektronisko komunikāciju tīklu un pakalpojumu sniedzējiem").

4.4.5. Galalietotāju tiesības

4.4.5.1. Komitejas skatījumā problemātiskākais punkts ir jaunais virsraksts, kas saistīts ar galalietotāju tiesībām, jo pieņemtajos risinājumos priekšlikumā nav ņemti vērā Komitejas atzinumi par šo tematu, piemēram, maksimālās saskaņošanas iespēja atbilstīgi priekšlikuma 94. pantam. EESK vienmēr ir paudusi nostāju, ka patērētāju tiesību jomās ir svarīgi pieņemt minimālās saskaņošanas direktīvas, vai arī regulas, kas nodrošina visaugstāko patērētāju aizsardzības līmeni.

4.4.5.2. Mēs uzskatām, ka nebūtu pieņemami atcelt atsevišķus tiesību aktos noteikto pienākumus vai ierobežot iepriekš noteiktās tiesības vai garantijas, aizbildinoties ar to, ka tās vairs nav vajadzīgas vai ka tās ietvertas vispārējās patēriņa tiesībās. Tas attiecas, piemēram, uz to, ka ir atceltas valstu regulatoriem piešķirtās pilnvaras tieši noteikt mazumtirdzniecības cenu regulēšanu operatoriem ar būtisku ietekmi tirgū (BIT operatoriem), vai arī atcelti daži noteikumi saistībā ar līgumiem, pārredzamību, vienlīdzīgu piekļuvi lietotājiem ar invaliditāti, uzziņu dienestu pakalpojumiem un ciparu televīzijas aprīkojuma savietojamību (95.–98. pants, 103.–105. pants).

4.4.5.3. Komisijas priekšlikumā nav arī atzīta nepieciešamība labāk reglamentēt atsevišķus gadījumus, kas līgumos ar lietotājiem tiek uzskatīti par negodīgu praksi, piemēram, maksimālais līguma termiņš, līguma izbeigšana, līguma atjaunošana komplektēta piedāvājuma gadījumā, sankciju neesamība, kas galalietotājam nodrošinātu efektīvu piegādātāja maiņas procedūru. Tas attiecas arī uz saglabāto pienākumu izmaksāt galalietotājam kompensāciju, proti, "subsīdētās iekārtas, kas tika piedāvātas komplektā ar līgumu, *pro rata temporis* vērtību līguma noslēgšanas brīdī un *pro rata temporis* atlīdzinājumu par visām citām reklāmas kampaņas piedāvājuma priekšrocībām, kas kā tādas tika norādītas līguma noslēgšanas brīdī".

4.4.5.4. Vienlaikus EESK atzinīgi vērtē vairākus jaunus noteikumus, piemēram, labāka līgumu lasāmība, izmantojot saīsināto formu, kurā norādīts līguma būtiskās informācijas kopsavilkums, patēriņa kontroles instrumentu nodrošināšana, uzlaboti noteikumi attiecībā uz cenas un kvalitātes salīdzināšanas rīku un noteikumi, kas aizliedz diskrimināciju pēc pilsonības vai dzīvesvietas valsts.

4.5. Valstu regulatīvās iestādes un citas kompetentās iestādes

4.5.1. Attiecībā uz regulatīvo iestāžu un citu kompetento iestāžu pilnvarām ļoti noderīga ir pašreizējā 5. panta 1. punkta pārformulēšana.

4.5.2. Konkrētāk, saistība ar valstu regulatīvo iestāžu un citu kompetento iestāžu neatkarību, 7.–9. pantā noteiktas īpašas garantijas, kas piešķirtas atlasēs, pilnvaru termiņa ierobežošanas, pārvaldības autonomijas un attiecīgo vadības struktūru locekļu atsaukšanas jomā.

4.6. Strīdu izšķiršana izlīguma ceļā

4.6.1. Īpaši svarīgi ir tas, ka priekšlikumā paredzēts nodrošināt pārredzamas, nediskriminējošas, ātras, taisnīgas, vienkāršas un lētas ārpustiesas strīdu izšķiršanas procedūras, lai izšķirtu ar direktīvas piemērošanu saistītos neatrisinātos strīdus starp patērētājiem un uzņēmumiem, kas sniedz publiski pieejamus elektronisko sakaru pakalpojumus, izņemot numurneatkarīgus starppersonu sakaru pakalpojumus, saistībā ar līguma nosacījumiem un/vai tādu līgumu izpildi, kuros paredzēta šādu tīklu un/vai pakalpojumu nodrošināšana.

4.6.2. Šķiet, ka vēl svarīgāk ir tas, ka dalībvalstīm dota iespēja paplašināt arī citu galalietotāju, tostarp mikrouzņēmumu un mazo uzņēmumu, piekļuvi šādām procedūrām.

4.6.3. Taču pārrobežu strīdu gadījumā priekšlikumā ierosināts risinājums, kuram trūkst ES līmenī ieviestu mehānismu šāda veida strīdu atrisināšanai un kurā paredzēts sarežģīts procedūru pinoklis ar šaubīgiem rezultātiem gan attiecībā uz efektivitāti, gan reālo garantiju savlaicīgi panākt pienācīgu interešu līdzsvarotību, un kas galu galā vienmēr nonāk līdz tiesvedībai.

Briselē, 2017. gada 26. janvārī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS*

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar ko izveido Eiropas Elektronisko sakaru regulatoru iestādi”

(COM(2016) 591 final – 2016/0286 (COD))

(2017/C 125/09)

Vienīgais ziņotājs: **Jorge PEGADO LIZ**

Apspriešanās	Eiropas Parlaments, 24.10.2016. Eiropas Savienības Padome, 25.10.2016.
Reglamentā noteiktā kārtība	Līguma par Eiropas Savienības darbību 114. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	11.1.2017.
Pieņemts plenārsesijā	25.1.2017.
Plenārsesija Nr.	522
Balsojuma rezultāts (par/pret/atturas)	118/0/4

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Vairākos atzinumos EESK ir konsekventi aicinājusi palielināt Eiropas Elektronisko komunikāciju regulatoru iestādes (BEREC) atbildību, kompetences un pilnvaras ar mērķi nodrošināt tai spēju, kas nepieciešama, lai Eiropas līmenī efektīvi īstenotu regulatīvo funkciju attiecībā uz šo nozari.

1.2. Vispārīgi runājot, tādējādi komiteja atbalsta Komisijas priekšlikuma nolūku.

1.3. Tomēr komiteja pauž nožēlu, ka Komisija neizvēlējās tā dēvēto 4. risinājumu, kas nedod iemeslu izslēgšanai, izvēloties ierobežot BEREC darbību ar – lai arī pastiprinātas – sadarbības vai koordinācijas jomu.

1.4. Kā jau minēts, EESK ir stingri pārliecināta, ka tikai viens risinājums, proti, BEREC pārveidošana par patiesu regulatīvu iestādi, spēs nodrošināt tālredzīgu pieeju un pienācīgu regulējumu jaunajiem ES mēroga vai pasaules mēroga informācijas pakalpojumiem, kas pašlaik lielā mērā ir neregulēti vai pakļauti neskaidram tiesiskajam regulējumam (M2M, OTT un citas Savienībai ļoti nozīmīgas jomas, piemēram, viesabonēšana vai transnacionālie tirgi), vai saistošas Eiropas mēroga piešķiršanas procedūras attiecībā uz konkrētām joslām.

1.5. Jautājums, kas jo īpaši rūpīgi jāizvērtē un jāpārskata, attiecas uz Apelācijas padomes sastāvu, organizāciju un darbību, nodrošinot, lai visos gadījumos būtu garantēta patiesa neatkarība un objektivitāte, kā arī pienācīga pārsūdzības sistēma, jo īpaši attiecībā uz lēmumiem, kuri saistīti ar pārrobežu strīdiem.

2. Ļoti īss priekšlikuma kopsavilkums

2.1. Komisija 2015. gada maija paziņojumā “Digitālā vienotā tirgus stratēģija Eiropai” (“DVS stratēģija”)⁽¹⁾ norādīja, ka mainīgajos tirgus un tehnoloģiskās vides apstākļos ir nepieciešams stiprināt institucionālo sistēmu, palielinot Eiropas Elektronisko komunikāciju regulatoru iestādes (BEREC) lomu. Rezolūcijā “Virzība uz Digitālā vienotā tirgus aktu”⁽²⁾ Eiropas Parlaments aicināja Komisiju turpināt integrēt digitālo vienoto tirgu, nodrošinot efektīvāku institucionālo sistēmu. To var izdarīt, nostiprinot BEREC lomu, spējas un lēmumu pieņemšanas pilnvaras, lai panāktu saskanīgu tiesiskā regulējuma

⁽¹⁾ OV C 13, 15.1.2016., 176. lpp.

⁽²⁾ Eiropas Parlamenta 2016. gada 19. janvāra rezolūcija “Virzība uz Digitālā vienotā tirgus aktu” (TA(2016)0009).

īstenošanu elektronisko sakaru jomā, nodrošinātu BEREC efektīvu pārraudzību pār vienotā tirgus attīstību un palīdzētu tai atrisināt pārrobežu strīdus.

2.2. Šis priekšlikums būtu izskatāms saistībā ar priekšlikumu direktīvai, ar ko izveido Eiropas Elektronisko komunikāciju kodeksu⁽³⁾, kurā BEREC ir uzticēti papildu uzdevumi, kas palīdzēs nodrošināt, ka tiesiskais regulējums tiek īstenots konsekventi un tiek sekmēta elektronisko sakaru tirgus attīstība visā Savienībā. Turklāt BEREC veicinātu arī piekļuvi ļoti jaudīgai datu savienojamībai un tās izplatību, konkurenci elektronisko sakaru tīklu un pakalpojumu nodrošināšanā, kā arī ES iedzīvotāju interešu aizsardzību.

2.3. Priekšlikuma galvenais mērķis ir nostiprināt BEREC institucionālo lomu un uzlabot tās pārvaldības struktūru, vienlaikus padarot BEREC un tās biroju par pilntiesīgu aģentūru ar plašākām pilnvarām, kas nodrošina BEREC spēju pildīt tās turpmākos uzdevumus. Tas nodrošinās nepārtrauktību ar BEREC paveikto darbu un turpinās VRI pieredzes apkopošanu, saskaņojot struktūru un pārvaldību, darbību, plānošanu un pārskatatbildību ar Eiropas Parlamenta, Padomes un Komisijas 2012. gada 19. jūlija kopīgo paziņojumu par decentralizētām aģentūrām ("vienotā pieeja")⁽⁴⁾. Ar priekšlikumu BEREC regulā tiek iekļauti arī uzdevumi, kuri tai noteikti nesen pieņemtajā Regulā (ES) 2015/2120, ar ko nosaka pasākumus sakarā ar piekļuvi atvērta internetam un atceļ papildu maksu par viesabonēšanu⁽⁵⁾. Tomēr nav iekļauta Direktīvas par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju⁽⁶⁾ pārskatīšana, ko Komisija solīja uz 2016. gada beigām.

2.4. Lai sasniegtu minēto mērķi, Komisija ir apsvērusi četrus risinājumus: 1) bez izmaiņām; 2) tikai uzlabota padomdevēja loma un pastiprinātas kompetences; 3) padomdevēja loma ar atsevišķām pirmsnormatīvām pilnvarām, labāks tirgus pārskatīšanas process un labāka radiofrekvenču spektra izmantošanas tiesību piešķiršana – vēlamais risinājums, kas detalizēti izklāstīts priekšlikumā; un 4) regulatora kā pastiprinātas aģentūras izveide, kurai ir nepieciešamie resursi, lai uzņemtu īstenošanas pilnvaru, tostarp uzraudzības un izpildes pilnvaru nodošanu, un kura varētu rīkoties ar saistošām pilnvarām jomās, kur nepieciešams nodrošināt ES noteikumu vienotu īstenošanu – risinājums, kuru Komisija izslēdza jau pašā sākumā.

2.5. Turpmākajos punktos ir aplūkoti izvēlēti risinājuma juridiskie aspekti.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1. Vairākos atzinumos⁽⁷⁾ EESK ir aicinājusi palielināt BEREC atbildību, kompetences un pilnvaras ar mērķi nodrošināt tai spēju, kas nepieciešama, lai Eiropas līmenī efektīvi īstenotu regulatīvo funkciju attiecībā uz šo nozari. Vispārīgi runājot, tādejādi komiteja atbalsta Komisijas priekšlikuma nolūku.

⁽³⁾ COM(2016) 590 final, attiecībā uz ko EESK sniedza atzinumu TEN/612 par Eiropas elektronisko sakaru kodeksu (skatīt šā *Oficiālā Vēstneša* xx. lpp.).

⁽⁴⁾ Eiropas Parlamenta, Padomes un Komisijas 2012. gada 19. jūlija kopīgais paziņojums par decentralizētām aģentūrām.

⁽⁵⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2015. gada 25. novembra Regula (ES) 2015/2120 (OV L 310, 26.11.2015., 1. lpp.), par minēto priekšlikumu EESK pieņēma atzinumu TEN/534 (OV C 177, 11.6.2014., 64. lpp.).

⁽⁶⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 12. jūlija Direktīva 2002/58/EK par personas datu apstrādi un privātās dzīves aizsardzību elektronisko komunikāciju nozarē (OV L 201, 31.7.2002., 37. lpp.); situācija jau ir aplūkota atzinumā TEN/612 par Eiropas elektronisko sakaru kodeksu (skatīt šā *Oficiālā Vēstneša* xx. lpp.).

⁽⁷⁾ Piemēram:

- EESK atzinums par priekšlikumu, ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 13. jūnija Regulu (ES) Nr. 531/2012 (COM(2016) 399 final) (OV C 34, 2.2.2017, 162. lpp., 4.7. punkts),
- EESK atzinums par Komisijas priekšlikumiem par "Jauni pasākumi ES vienotajam telesakaru tirgum" (COM(2013) 627 final un COM(2013) 634 final) (OV C 177, 11.6.2014, 64. lpp., 4.7.1. punkts),
- EESK atzinums par Komisijas paziņojumu "Radiofrekvenču spektra resursu koplietošanas veicināšana iekšējā tirgū" (COM(2012) 478 final) (OV C 133, 9.5.2013, 22. lpp., 4.10. punkts),
- EESK atzinums par iekļaujošu digitālo vienoto tirgu (OV C 161, 6.6.2013, 8. lpp., 3.1.1.1. punkts),
- EESK atzinums par Komisijas paziņojumu "Atklātais internets un tīkla neitralitāte Eiropā" (COM(2011) 222 final) (OV C 24, 28.1.2012, 139. lpp., 2.4.1. punkts),
- EESK atzinums par priekšlikumu lēmumam, ar ko izveido pirmo radiofrekvenču spektra politikas programmu (COM(2010) 471 final) un Komisijas paziņojumu "Platjosla Eiropā – ieguldījums digitālī virzītā izaugsme" (COM(2010) 472 final) (OV C 107, 6.4.2011., 53. lpp., 2.13. un 2.14. punkts).

3.2. Tomēr EESK pievēršas risinājumam, kurš ir tuvāks Komisijas minētajam 4. risinājumam, ciktāl tā uzskata, ka tikai kosmētiskas izmaiņas vien attiecībā uz BEREC statusu nav pietiekamas, lai to padarītu par patiesi regulatīvu iestādi.

3.3. Atzinumā TEN/534 ir skaidri norādīts: “EESK uzskata, ka ierosinātās izmaiņas BEREC statusā, piemēram, Regulatoru padomes priekšsēdētāja pilna laika amats, var būt nepietiekamas, ņemot vērā ar konkurētspēju saistītus izaicinājumus un nepieciešamību radīt stimulus investīcijām, it īpaši platjoslas sakaros un NGN/NGA tīklos” (4.7.1. punkts).

3.4. Patiesām, lai BEREC spētu pildīt savus uzdevumus tādās jomās, kur pienācīga regulējuma trūkums ir vispārzināms, piemēram, jaunajos ES mēroga vai pasaules mēroga informācijas pakalpojumos, kas pašlaik lielā mērā ir neregulēti vai pakārtoti neskaidram tiesiskajam regulējumam (M2M, OTT un citas Savienībai ļoti nozīmīgas jomas, piemēram, viesabonēšana vai transnacionālie tirgi), vai saistošas Eiropas mēroga piešķiršanas procedūras attiecībā uz konkrētām joslām, kā arī tai uzticēto jauno pienākumu izpilde, kuri izriet ne tikai no šī priekšlikuma, bet vēl lielākā mērā – no priekšlikuma par Eiropas Elektronisko komunikāciju kodeksu –, nešķiet pieņemami ierobežot BEREC iesaistīšanās līmeni ar – lai arī pastiprinātas – sadarbības vai koordinācijas jomu.

3.5. Šim priekšlikumam noteikti trūkst uz nākotni vērstas pieejas digitālā vienotā tirgus ciešākas integrācijas nozīmē, jo tas joprojām pieļauj regulējuma sadrumstalotību starp VRI.

3.6. Ar to var izskaidrot BEREC novērtējuma maz iepriecinošos rezultātus, kas izklāstīti priekšlikumā, attiecībā uz pieejas, uz kuru tā uzstāj par spīti visam, atbilstību, lietderību, efektivitāti un pievienoto vērtību.

4. Īpašas piezīmes

4.1. Kopumā attiecībā uz kompetenču, organizācijas un darbības definēšanu regulas teksts atbilst kopīgajai pieejai attiecībā uz tāda paša veida aģentūrām, kas definēta Eiropas Parlamenta, Padomes un Komisijas kopīgajā paziņojumā par decentralizētajām aģentūrām, un neprasa īpašas piezīmes.

4.2. Tomēr ir vajadzīgas dažas piezīmes attiecībā uz Apelācijas padomi, runājot par garantijām, kas paredz, ka “balstoties uz aģentūru definētiem pārredzamiem un objektīvi pārbaudāmiem kritērijiem, būtu jāturpina nodrošināt tās locekļu objektivitāte un neatkarība”; jo īpaši, kad “Apelācijas padomes locekļu izvēlēšana” ir “starp aģentūras un/vai aģentūras valdes darbiniekiem”, tai jānotiek “pilnībā ievērojot objektivitātes un neatkarības principus” (Kopīgā paziņojuma 21. punkts).

4.3. Salīdzinājumā ar kārtību citās, identiskās struktūrās, piemēram, EUIPO⁽⁸⁾, Kopienas Augu šķirņu birojā⁽⁹⁾, Eiropas Aviācijas drošības aģentūrā⁽¹⁰⁾ un Eiropas Ķimikāliju aģentūrā⁽¹¹⁾, EESK ir pārsteigta par priekšlikuma 11.–14. panta, kas nosaka Apelācijas padomes tiesisko regulējumu, paviršo raksturu.

4.4. EESK norāda, ka faktiski visos minēto iestāžu apelācijas padomju noteikumos par organizāciju un procedūru ir sīki izklāstītas procedūras, ko piemēro šajās struktūrās, un norādīts, ka par šo iestāžu pieņemto lēmumu atcelšanu var iesniegt prasības Eiropas Savienības tiesā, kuras spriedumus savukārt var pārsūdzēt Tiesā par tiesību jautājumiem.

⁽⁸⁾ Komisijas 1996. gada 5. februāra Regula (EK) Nr. 216/96 (OV L 28, 6.2.1996.), kas grozīta ar Komisijas 2004. gada 6. decembra Regulu (EK) Nr. 2082/2004 (OV L 360, 7.12.2004.).

⁽⁹⁾ Padomes 1994. gada 27. jūlija Regulas (EK) Nr. 2100/94 67. un turpmākie panti (OV L 227, 1.9.1994., 1.–30. lpp.).

⁽¹⁰⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 15. jūlija Regula (EK) Nr. 1592/2002 (OV L 240, 7.9.2002., 1.–21. lpp.).

⁽¹¹⁾ Komisijas 2008. gada 1. augusta Regula (EK) Nr. 771/2008 (OV L 206, 2.8.2008., 5.–13. lpp.).

4.5. Var konstatēt, ka, lai gan vairumā gadījumu tās kompetence ir tikai konsultatīva, ir gadījumi, kuros, kopumā ņemot direktīvas priekšlikuma noteikumus un pašreizējā priekšlikuma noteikumus, BEREC kļūst par struktūru ar pilnvarām pieņemt lēmumus, kam ir juridiskas sekas attiecībā uz trešām personām; tas attieksies uz noteiktiem lēmumiem, kas minēti 2. panta 1. punkta b) līdz d) apakšpunktā, par:

- transnacionālo tirgu noteikšanu,
- līgumu kopsavilkuma veidnēm,
- ekonomisko modeļi, kas palīdz Komisijai noteikt maksimālos savienojuma pabeigšanas tarifus Savienībā,
- atzinumiem par pārobežu strīdu izšķiršanu,
- valstu pasākumu projektiem attiecībā uz tirgus regulēšanas līdzekļiem,
- valstu pasākumu projektiem attiecībā uz radiofrekvenču spektra salīdzinošas izvērtēšanas procedūrām,
- lēmumu un saskaņošanas ieteikumu projektiem.

4.6. Labs piemērs ir pārobežu strīdu gadījumi, kuros “[k]atra no pusēm var lietu nodot izskatīšanai attiecīgajā valsts regulatīvajā iestādē vai attiecīgajās valsts regulatīvajās iestādēs”, kuras savukārt “par strīdu paziņo BEREC, lai to konsekventi izšķirtu saskaņā ar 3. pantā izvirzītajiem mērķiem”. Šajā gadījumā “visīsākajā iespējamā termiņā, katrā ziņā četros mēnešos, izņemot izņēmuma apstākļus, BEREC izdod atzinumu, kur attiecīgajai valsts regulatīvajai iestādei vai iestādēm norāda uz veicamo specifisko darbību, kas atrisinātu strīdu, vai atturēšanos no darbības”.

4.7. Šādā situācijā šķiet problemātiska lēmumu pārsūdzība tāda veida apelācijas struktūrai, kāda paredzēta priekšlikumā, no neatkarības un objektivitātes garantiju viedokļa.

4.8. Neatkarīgi no nosacījuma, ka vēl ir iespēja pārsūdzībai tiesā, nav redzams, ka procedūra administratīvajā līmenī iekļautu pārsūdzību patiesi neatkarīgai struktūrai.

4.9. EESK pauž cerību, ka šis jautājums tiks pienācīgi pārskatīts, izstrādājot priekšlikuma galīgo redakciju.

Briselē, 2017. gada 25. janvārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko attiecībā uz interneta savienojamības veicināšanu vietējās kopienās groza Regulu (ES) Nr. 1316/2013 un Regulu (ES) Nr. 283/2014”

(COM(2016) 589 final – 2016/0287 (COD))

(2017/C 125/10)

Vienīgais ziņotājs: **Emilio FATOVIC**

Apspriešanās	Eiropas Parlaments, 6.10.2016. Padome, 25.10.2016.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 172. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	11.1.2017.
Pieņemts plenārsesijā	26.1.2017.
Plenārsesija Nr.	522
Balsojuma rezultāts	195/1/0
(par/pret/atturas)	

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. EESK atzinīgi vērtē Komisijas *Wifi4EU* iniciatīvu, kuras mērķis ir izplatīt bezmaksas piekļuvi internetam publiskās vietās; tas nodrošinās priekšrocības gan pieejamības ziņā, pirmām kārtām nelabvēlīgā situācijā esošajām sociālajām grupām, gan attiecībā uz teritoriju ekonomikas izaugsmi, jo īpaši tādos sektoros kā sabiedriskie pakalpojumi, veselības aprūpe, tirdzniecība un tūrisms.

1.2. Komiteja atzinīgi vērtē to, ka tās priekšlikums, kas vairākkārt atkārtots iepriekšējos atzinumos, ir beidzot organiski iekļauts Eiropas Savienības digitalizācijas procesos ⁽¹⁾. Šis priekšlikums izriet no pārliecības par to, ka piekļuve internetam ir ikviena iedzīvotāja pamattiesību sastāvdaļa un sociālās integrācijas un ekonomiskās izaugsmes neatņemams instruments.

1.3. EESK norāda, ka straujā digitālā attīstība rada risku, ka visas uzstādītās tehnoloģijas īstermiņā kļūs novecojušas. Tādēļ komiteja aicina Komisiju noteikt ne tikai tehnoloģiskās, bet arī sociālās attīstības mērķus, lai tādējādi *Wifi4EU* iniciatīvu padarītu dinamiskāku, ilgtspējīgāku un noturīgāku.

1.4. Komiteja atbalsta ideju *Wifi4EU* izveides nolūkā par piemēru ņemt projektu *EDUROAM* un ierosina integrēt abus procesus, lai tādējādi nodrošinātu visiem iedzīvotājiem vienotu digitālo identitāti visā Eiropā, kā tas jau ir noteikts *eIDAS* regulā. Šim procesam būtu svarīga nozīme centienos stiprināt Eiropas pilsoniskuma apziņu un pārvarēt “**digitālo nabadzību**”.

1.5. EESK uzskata, ka *Wifi4EU* iniciatīva ir stratēģisks projekts un ka piešķirtie 120 miljoni euro ir lielā mērā nepietiekami, lai segtu vajadzības visā Eiropā. Tāpēc EESK aicina būtiski palielināt finansējumu tā, lai līdz 2025. gadam varētu nodrošināt piekļuvi bezmaksas ātrdarbīgam Wi-Fi visās sabiedriskās vietās Eiropā un tādējādi īstenotu iniciatīvu saskaņā ar principu “**kvalitatīvs Wifi4all**”. Šajā kontekstā svarīgi būtu palielināt visu jau esošo Wi-Fi sabiedrisko pakalpojumu integrāciju, lai tādējādi pilnībā izmantotu pieejamos resursus un nepieļautu izniekošanu.

⁽¹⁾ OV C 161, 6.6.2013., 8. lpp.

1.6. EESK uzskata, ka noteiktie līdzekļu piešķiršanas kritēriji (rindas kārtības princips (*first come, first served*) un ģeogrāfiskais kritērijs) ir neskaidri un pretrunīgi. Komiteja iesaka ņemt vērā valstu iedzīvotāju skaitu un ģeogrāfisko platību, kā arī iepriekš noteikt maksimālo apjomu līdzekļiem, kas paredzēti katrai valstij, lai tādējādi visas teritorijas varētu vienādā mērā tiem piekļūt.

1.7. EESK ierosina rezervēt kvotu 20 % apmērā ekonomiski un digitāli mazāk attīstītām teritorijām, īpašu uzmanību veltot salām, kalnu, pierobežas vai attālākajiem apgabaliem, vai teritorijām, kas ir cietušas no dabas katastrofām, lai tādējādi ieguldītu līdzekļus tur, kur ir vislielākā vajadzība. Komiteja iesaka raudzīties, lai kritēriji iekļaušanai piegādātāju reģistrā neradītu diskrimināciju atkarībā no tā, cik liels ir uzņēmums.

1.8. EESK atbalsta principu par līdzekļu piešķiršanu interneta bezmaksas savienojamības ieviešanai tur, kur tas pašlaik nav pieejams. Tāpēc EESK aicina Komisiju stratēģiskā redzējumā publisko iniciatīvu apvienot ar iniciatīvām, kas paredz publiskā un privātā sektora partnerības.

1.9. EESK aicina laikposmā no 2017. līdz 2020. gadam ieviest kvalitatīvu, bezmaksas bezvadu interneta pakalpojumu, nodrošinot minimālo savienojamību 100 megabitu sekundē, taču ir jāapzinās, ka jau vidējā termiņā tas būs jāpielāgo lielākiem ātrumiem. Tam ir trīs iemesli:

- a) *Wifi4EU* ir jāaskaņo ar paziņojumu par Gigabitu sabiedrību;
- b) vienkāršs *ADSL* savienojums sakarā ar tā tehniskajiem ierobežojumiem nenodrošinātu apmierinošas kvalitātes savienojumu desmitiem cilvēku vienlaikus;
- c) bezmaksas sabiedriskajam pakalpojumam nav obligāti jābūt zemas kvalitātes.

1.10. EESK atbalsta nebirokrātisku un vienkāršotu mehānismu pieņemšanu piekļuvei finansējumam. Tomēr komiteja aicina Komisiju noteikt pakalpojuma sniegšanas minimālo trīs gadu periodu; šā nosacījuma neizpilde tiktu sodīta ar saņemtā finansējuma atmaksu.

2. Ievads un metodoloģiskais priekšnoteikums

2.1. Priekšlikums COM(2016) 589, ar ko attiecībā uz interneta savienojamības veicināšanu vietējās kopienās groza Regulu (ES) Nr. 1316/2013 un Regulu (ES) Nr. 283/2014, ir daļa no telesakaru tiesību aktu paketes, kuru Eiropas Komisija pieņēma 2016. gada 13. septembrī un kurā ir paredzēti arī:

- paziņojums “Konkurētspējīga digitālā vienotā tirgus savienojamība. Virzība uz Eiropas Gigabitu sabiedrību”, COM(2016) 587,
- “5G Eiropai. Rīcības plāns”, COM(2016) 588,
- “Priekšlikums direktīvai par Eiropas Elektronisko sakaru kodeksa izveidi”, COM(2016) 590,
- priekšlikums regulai ar mērķi stiprināt pašreizējo Eiropas Elektronisko sakaru regulatoru iestādi (*BEREC*), to pārveidojot par aģentūru, bet saglabājot tās pašreizējo nosaukumu, COM(2016) 591.

2.2. EESK ir izstrādājusi atzinumu par katru priekšlikumu, bet pamatojoties uz vienotu struktūru, lai nodrošinātu, ka attiecīgo dokumentu redzējums un saturs ir saskaņots un konsekvents (šis atzinums ir cieši saistīts ar šādiem atzinumiem: TEN/611 “Eiropas Gigabitu sabiedrība”, TEN/612 “Eiropas Elektronisko sakaru kodekss”, TEN/613 “Eiropas Elektronisko komunikāciju regulatoru iestāde (*BEREC*)” un TEN/615 “5G Eiropai. Rīcības plāns”) un atbilst iepriekšējiem EESK atzinumiem par šo tematu.

3. Komisijas priekšlikuma kopsavilkums

3.1. Regulas priekšlikums, ar kuru tiek uzsākta *Wifi4EU* iniciatīva, ir daļa no pasākumu kopuma, kas iekļauta paziņojumā par Eiropas Gigabitu sabiedrību. Šis iniciatīvas mērķis ir finansēt bezmaksas tīklāju (*hotspot*) izveidi interneta savienojamībai sabiedriskās vietās (bibliotēkās, laukumos, parkos, slimnīcās un sabiedriskās ēkās kopumā), par paraugu ņemot un integrējot veiksmīgo iniciatīvu *EDUROAM*, kas jau tagad ļauj sniegt šo pakalpojumu universitātēs un augstākās izglītības iestādēs.

3.2. Lēšot, ka laikposmā no 2017. līdz 2020. gadam tiks iesaistītas no 6 000 līdz 8 000 pašvaldības, Komisija ir piešķirusi 120 miljonus euro; tīklīdz sistēma būs pilnībā gatava darbam, tas nozīmēs 40–50 miljonus pieslēgumu dienā. Ierobežotais finanšu līdzekļu apjoms padara šo iniciatīvu par pilotprojektu.

3.3. Pašvaldības, kas līdz šim vēl nepiedāvā šādu pakalpojumu, ir ieguvējas no šīs iniciatīvas. Projekti nedrīkstēs pārsniegt budžetu 60 000 euro apmērā; tīklāju iegādes un uzstādīšanas izmaksas tiks segtas līdz 100 %, savukārt interneta pakalpojuma abonēšanas izmaksas, kā arī aprīkojuma uzturēšana gulsies uz vietējām pašvaldībām.

3.4. Vietējās pašvaldības tiks aicinātas izstrādāt un veicināt savus bezmaksas digitālos pakalpojumus, īpaši tādās jomās kā e-tūrisms, e-veselība, e-pārvalde.

3.5. Priekšlikums, kas aprobežojas tikai ar sabiedriskām vietām, konceptuāli ir iecerēts tā, lai nenonāktu konfliktā un nekropļotu digitālo sakaru brīvo tirgu, bet gan to stiprinātu, izplatot digitālās tehnoloģijas mazāk attīstītās teritorijās.

3.6. Komisijas priekšlikumā ir noteikti trīs galvenie finansējuma piešķiršanas kritēriji:

a) piekļuve finansējumam ir tām vietējām pašvaldībām, kas līdz šim nav sniegušas šādu pakalpojumu;

b) līdzekļu tieša piešķiršana, ievērojot hronoloģisko secību, kādā saņemti pieteikumi (*first come, first served*);

c) ģeogrāfiskā kritērija pieņemšana piešķirtā finansējuma līdzsvarota sadalījuma nolūkā.

3.7. Priekšlikumā ir paredzēts vienkāršots modelis piekļuvei finansējumam un ziņošanai par veikto darbību, izmantojot vaučeru klāstu, kuri vēlāk tiks izlietoti, lai samaksātu uzņēmumiem, kas uzstādīs aprīkojumu. Komisija varēs reāllaikā pārbaudīt tīklāju faktisko darbību, lai vajadzības gadījumā rīkotos un veiktu kontroli.

4. Vispārīgas piezīmes

4.1. EESK atzinīgi vērtē Komisijas *Wifi4EU* iniciatīvu, kas paredzēta, lai izplatītu internetu sabiedriskās vietās, un kura sniegs priekšrocības gan pieejamības ziņā⁽²⁾, pirmām kārtām nelabvēlīgā situācijā esošajām sociālajām grupām, jo tiks risināta **digitālās nabadzības**⁽³⁾ problēma, gan attiecībā uz teritoriju ekonomikas izaugsmi, jo īpaši tādos sektoros kā veselības aprūpe, sabiedriskie pakalpojumi, tirdzniecība un tūrisms⁽⁴⁾.

4.2. Komiteja atzinīgi vērtē to, ka tās priekšlikums, kas vairākkārt atkārtots iepriekšējos atzinumos, ir beidzot organiski iekļauts Eiropas Savienības digitalizācijas procesos⁽⁵⁾. Šis priekšlikums izriet no pārliecības par to, ka piekļuve internetam ir ikviena iedzīvotāja pamattiesību sastāvdaļa un sociālās integrācijas un ekonomiskās izaugsmes instruments.

4.3. EESK aicina Komisiju paredzēt *Wifi4EU* iniciatīvas ilgstošu ietekmi teritorijās, kuras no tās gūs priekšrocības. Patiešām, straujā digitālā attīstība rada risku, ka visas uzstādītās tehnoloģijas īstermiņā kļūs novecojušas. Tādēļ komiteja iesaka iekļaut pilotprojektu plašākā un noturīgākā stratēģiskā redzējumā, ar kuru saskaņā sociālie mērķi būtu svarīgāki par vienkārši tehnoloģiskiem mērķiem.

4.4. Komiteja uzskata, ka priekšlikumā nav pietiekami paskaidrots, kā šī iniciatīva tiks iekļauta ES digitalizācijas procesā, kas pašlaik ir ļoti nevienmērīgs. Faktiski ir divas galējības: teritorijas, kurās vēl nav ADSL savienojuma, un teritorijas, kurās jau ir īpaši ātras platjoslas tīkli un kurās jau tiek veiksmīgi izmēģināts ātrums līdz 1 gigabitam sekundē. EESK pauz cerību, ka šajā iniciatīvā būs izvirzīti vērienīgi mērķi attiecībā uz sniegto pakalpojumu kvalitāti.

4.5. EESK norāda, ka priekšlikuma pamatā nav pienācīgi un visaptveroši veiktas priekšizpētes. Par to liecina fakts, ka Komisijas sniegtie dati par ietekmes spēju ir pārāk vispārīgi, nav atbilstīgi pamatoti ar sociālo un ekonomisko vērtējumu un, iespējams, pārvērtēti salīdzinājumā ar reālo potenciālu, ņemot vērā ierobežotos finanšu līdzekļus.

⁽²⁾ OV C 389, 21.10.2016., 28. lpp.

⁽³⁾ OV C 451, 16.12.2014., 25. lpp.

⁽⁴⁾ OV C 318, 29.10.2011., 9. lpp.

⁽⁵⁾ Skatīt 1. zemsvītras piezīmi.

4.6. EESK ir sarūgtināta, ka paredzētais budžets ir ierobežots līdz 120 miljoniem euro, tādējādi pazeminot tik nozīmīgu iniciatīvu līdz pilotprojektam. Tāpēc komiteja cer, ka finansējums tiks būtiski palielināts, lai *Wifi4EU* iniciatīvu paaugstinātu līdz tāda strukturāla un stratēģiska pasākuma kategorijai ar izvērtējamiem mērķiem, kas būtu cieši saistīts ar Gigabitu sabiedrības modeli un veicinātu digitālās attīstības mērķu sasniegšanu līdz 2025. gadam. EESK uzsver nepieciešamību Gigabitu sabiedrības programmu saistīt ar mērķi par 100 % bezmaksas Wi-Fi savienojumu visās sabiedriskajās vietās līdz 2025. gadam.

4.6.1. EESK atgādina, ka sākotnēji Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentam paredzētie līdzekļi tīklu un digitālo pakalpojumu pilnveidošanai tika lēsti vairāk nekā 9 miljardu euro apmērā, bet pēc tam tie samazināti līdz tādām apmēram, kas nedaudz pārsniedz 1 miljardu euro. Komiteja atkārtoti pauž sarūgtinājumu par to, ka ir samazināti līdzekļi, kas bija pieejami, lai īstenotu Eiropas konkurētspējai ārkārtīgi svarīgu prioritāti, un cer, ka līdzekļus varēs atgūt no budžeta posteņiem.

5. Īpašas piezīmes

5.1. Komiteja atzīmē, ka priekšlikumā paredzētie kritēriji līdzekļu piešķiršanai nav pietiekami izvērsti, un pauž bažas, ka tie var nonākt pretrunā viens ar otru. Jo īpaši norāda, ka rindas kārtības princips (*first come, first served*) varētu būt izdevīgs pašvaldībām, kas jau ir digitalizētas, bet samazinātu līdzekļus valstīm un vietējām pašvaldībām, kurām tie ir visvairāk vajadzīgi.

5.2. EESK iesaka līdzekļu sadalē ņemt vērā valstu iedzīvotāju skaitu un ģeogrāfisko platību, kā arī iepriekš noteikt maksimālo apjomu līdzekļiem, kas paredzēti katrai valstij, lai tādējādi visas teritorijas varētu vienādā mērā tiem piekļūt.

5.2.1. EESK cer, ka piegādātāju reģistrs, kurā ieinteresētajiem uzņēmumiem būs jāreģistrējas un no kura pašvaldības izvēlēsies piegādātājus infrastruktūru ierīkošanai, neparedzēs diskrimināciju atkarībā no tā, cik liels ir uzņēmums.

5.3. Komiteja cer, ka no budžeta tiks rezervēta kvota 20 % apmērā ekonomiski un digitāli mazāk attīstītām teritorijām, īpašu uzmanību veltot salām, kalnu, pierobežas vai attālākajiem apgabaliem vai teritorijām, kas ir cietušas no dabas katastrofām, lai tādējādi ieguldītu līdzekļus tur, kur ir vislielākā vajadzība ⁽⁶⁾.

5.4. EESK atbalsta principu par līdzekļu piešķiršanu interneta bezmaksas savienojamības ieviešanai tur, kur tas pašlaik nav pieejams. Tomēr EESK apzinās to, ka tehnoloģiskais un ekonomiskais ieguldījums, kas nepieciešams, lai visā Eiropā nodrošinātu šo pakalpojumu, ir gan steidzams, gan sarežģīts. Tāpēc EESK aicina Komisiju stratēģiskā redzējumā publisko iniciatīvu apvienot ar iniciatīvām, kas paredz publiskā un privātā sektora partnerības.

5.5. EESK aicina laikposmā no 2017. līdz 2020. gadam ieviest kvalitatīvu, bezmaksas bezvadu interneta pakalpojumu, nodrošinot minimālo savienojumu 100 megabitu sekundē (īpaši ātra platjosla), taču ir jāapzinās tas, ka jau vidējā termiņā tas būs jāpielāgo lielākiem ātrumiem. Tam ir trīs iemesli:

- a) *Wifi4EU* ir jāaskaņo ar paziņojumu par Gigabitu sabiedrību, kura mērķis ir līdz 2025. gadam ieviest īpaši ātru tīklu (1 gigabits sekundē) visās vietās Eiropas Savienībā, kur tiek sniegti sabiedriskie pakalpojumi (valsts pārvaldē, slimnīcās, bibliotēkās);
- b) vienkāršs ADSL savienojums sakarā ar tā tehniskajiem ierobežojumiem (latentums, savienojuma stabilitāte un maksimālais joslas platums) nevarētu nodrošināt apmierinošas kvalitātes savienojumu desmitiem cilvēku vienlaikus;
- c) bezmaksas sabiedrisko pakalpojumu koncepcijai nav obligāti jāatbilst zēmai kvalitātei.

5.6. Komiteja atbalsta ideju *Wifi4EU* izveides nolūkā par piemēru ņemt projektu *EDUROAM*, taču uzskata, ka šādām iniciatīvām uzreiz vajadzētu būt savstarpēji papildinošām, vispirms visiem iedzīvotājiem nodrošinot piekļuvi ar vienotu digitālo identitāti visā Eiropā. Šajā sakarā komiteja ierosina izmantot *eIDAS* regulā ⁽⁷⁾ par digitālo identitāti jau noteikto un paredzēto, jo tā ir pierādījusi, ka spēj garantēt gan datu aizsardzību, gan drošību pret pakalpojuma ļaunprātīgu izmantošanu (terorisms). Šim procesam būtu svarīga nozīme Eiropas pilsoniskuma apziņas stiprināšanā.

⁽⁶⁾ Skatīt 1. zemsvītras piezīmi.

⁽⁷⁾ OV L 257, 28.8.2014., 73. lpp.

5.7. EESK atbalsta nebirokrātisku un vienkāršotu mehānismu pieņemšanu piekļuvei finansējumam. Tomēr komiteja atzīmē, ka Komisijas priekšlikumā nav noteikts minimālais laikposms, kad vietējām pašvaldībām, kuras izmanto priekšrocības, ir pienākums sniegt bezmaksas Wi-Fi savienojuma pakalpojumu (šā nosacījuma neizpilde tiktu sodīta ar saņemtā finansējuma atmaksu). EESK iesaka noteikt minimālo trīs gadu periodu, kad ir pienākums nodrošināt šādu pakalpojumu.

5.8. Komisijai būtu vēl vairāk jābudina valstis rūpēties par to, lai tiktu veicināta bezmaksas piekļuve Wi-Fi savienojumam visās sabiedriskajās vietās. Ņemot vērā ES saskaņotāku attīstību, kas visiem nodrošina lielākas iespējas un dzīves kvalitāti, sevišķi svarīgi tas būtu mazajās pilsētās un apgabalos, kur tirgus aktivitāte ir maza un kur lielie ekonomikas dalībnieki visdrīzāk neieguldīs ievērojamus līdzekļus digitālajā infrastruktūrā.

5.9. EESK atkārtoti aicina Komisiju ņemt vērā demogrāfisko aspektu. Daudziem vecāka gadagājuma cilvēkiem vēl nav vispār nekādu digitālo prasmju. Tāpēc komiteja iesaka *Wifi4EU* iniciatīvā iekļaut mērķi izveidot vienu viegli izmantojamu piekļuves portālu daudzās valodās. Turklāt komiteja iesaka nodrošināt, ka pašvaldības, kuras saņem finanšu līdzekļus, piedāvā apmācību galvenokārt vecāka gadagājuma cilvēkiem, lai veicinātu interneta izplatību, nodrošinātu iniciatīvas sekmīgumu, novērstu sociālo atstumtību un stiprinātu vietējās kopienas.

Briselē, 2017. gada 26. janvārī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS*

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “5G Eiropai. Rīcības plāns””

(COM(2016) 588 final)

(2017/C 125/11)

Vienīgais ziņotājs: **Mihai MANOLIU**

Apspriešanās	Komisija, 24.11.2016.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	11.1.2017.
Pieņemts plenārsesijā	26.1.2017.
Plenārsesija Nr.	522
Balsojuma rezultāts (par/pret/atturas)	199/1/4

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. EESK uzskata, ka ir lietderīgi atbalstīt Eiropas Komisijas mērķus attiecībā uz pirmo 5G tīklu izvēršanu (līdz 2018. gadam) un komerciālo pakalpojumu sniegšanas uzsākšanu Eiropā (līdz 2020. gada beigām).

1.2. EESK uzskata, ka noteicošie faktori būs šādi: pētniecības posmā publiskā un privātā sektora partnerības ietvaros veiksmīgi īstenoti 5G infrastruktūru projekti (5G-PPP), kā arī datu pārsūtīšanas nolūkā īstenota *fronthaul* tīklu un datu pārraides atvīles maršrutēšanas (*backhaul*) tīklu integrācija, izmantojot lielas jaudas komutatorus, heterogēnus pārvada posmus un mākonī novietotus procesorus, kuri var izmantot vairākus interneta piekļuves sniedzējus.

1.3. EESK iesaka Eiropas Komisijai sadarboties ar dalībvalstīm un starptautiskām struktūrām, lai novērstu ar frekvencēm un joslas platumu saistītas tehniskas problēmas, kā arī lai izstrādātu standartus (bez īpašiem standartiem nevar notikt plaša mēroga attīstība un līdz ar to iekārtas nevar komercializēt par pieņemamu cenu).

1.4. EESK apzinās iespējamus riskus (vairāki faktori varētu kavēt izvērto mērķu sasniegšanu) visām pilsētu teritorijām un galvenajiem transporta ceļiem, kas nākotnē izmantos 5G pārklājumu. Šajās zonās pieprasījuma veicināšanas pasākumi nav pierādījuši efektivitāti pakalpojumu sniegšanas jomā.

1.5. Komiteja atbalsta ideju, ka, izmantojot publiskos ieguldījumus vai citus finansēšanas risinājumus, būtu jākompensē privātā sektora ieguldījumu nepietiekamība izolētos dažu dalībvalstu reģionos vai apgabalos ar mazu apdzīvotības blīvumu. Tajā pašā laikā EESK uzskata, ka, vērtējot to, cik pamatoti ir lēmumi par publisko finansējumu, būtu jāņem vērā plašāka to ietekme (*spill-over*) uz vietējo ekonomiku, teledarbu, veselības aprūpes piedāvājumu un jaunām iespējām izglītības jomā.

1.6. Lai izveidotu taisnīgas darba attiecības, EESK iesaka standartizēt procedūras un definēt specifikācijas visiem 5G projekta posmiem. Sociālie partneri varēs objektīvi novērtēt gan darbības traucējumus, gan to, cik lielā mērā ir īstenoti izvērztie mērķi.

1.7. EESK uzskata, ka, ņemot vērā 5G tīklu īpašās iezīmes, piemēram, sadarbību, pārredzamību un datu drošību, tie var ievērojami sekmēt dalībvalstu pārvaldes iestāžu modernizāciju un mazināt birokrātiju.

1.8. EESK uzsver mazo un vidējo uzņēmumu (MVU) iespējamo lomu digitālajā jomā. Tieši MVU spēj ieviest tirgū jaunus, inovatīvus modeļus; publiskais finansējums dažām virtuālajām kopām, kas paredzētas MVU, var būt risinājums jaunuzņēmumu atbalstam un iespēja, ko nedrīkst palaist garām, līdztekus citiem inovatīviem un individualizētiem finansēšanas modeļiem.

1.9. EESK uzskata, ka iedzīvotāju vispār un īpaši darba ņēmēju e-prasmju attīstīšanai jābūt Eiropas Savienības prioritātei. ES rīcība digitālo prasmju stratēģijas jomā un Digitālo darbvietu lielā koalīcija veido saikni starp sociālajiem partneriem, izglītības speciālistiem un citiem sociālās jomas dalībniekiem, kuri ir kompetenti šajā jomā. EESK vēlas, lai īpaša uzmanība tiktu pievērsta personām ar invaliditāti, kurām jānodrošina viegla piekļuve jaunajām 5G tehnoloģijām.

1.10. EESK prasa, lai ieguldījumi ar struktūrfondu palīdzību radītu vienlīdzīgus konkurences apstākļus visām dalībvalstīm, kā arī nodrošinātu taisnīgu un nediskriminējošu piekļuvi visiem ekonomikas dalībniekiem.

1.11. Lauksaimniecības un mežsaimniecības nozares uzņēmumiem, kā arī citiem uzņēmumiem Eiropas attālajos reģionos un lauku apvidos pastāvīgi tika solīti ātrāki platjoslas un 3/4G mobilie tīkli, taču šie solījumi nekad nav pildīti. Lai lauku, attālo, kalnu un salu reģioniem būtu sekmīga nākotne, tiem neapšaubāmi ir tiesības pieprasīt piekļuvi vismaz 5Mb platjoslas pakalpojumiem un 3/4G mobilajiem sakariem.

2. Vispārīgas piezīmes

2.1. Visos savos atzinumos EESK ir paudusi atbalstu Eiropas Komisijas iniciatīvām informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (IKT) jomā, kas ir priekšnoteikums tāda digitālā vienotā tirgus izveidei, kurš būtu ES sociālās un ekonomiskās attīstības virzītājspēks. EESK atzinīgi vērtē Komisijas apņemšanos ieviest 5. paaudzes tīklus (integrālās shēmas tehnoloģijas mobilajam tīklam) un atbalsta Komisijas pasākumus, kas tika aizsākti jau izpētes posmā. Tāpat kā jebkura jauna produkta vai pakalpojuma gadījumā, tā izstrāde un laišana tirgū ir saistīta ar noteiktiem riskiem un iespējām, kas ir objektīvi jāizvērtē, lai varētu īstenot tādu politiku, kura vēlamu rezultātu sasniegšanai ir vispiemērotākā.

2.2. Lai gan 5G paaudzes pamatā ir pašreizējā tehnoloģija, to nevar sajaukt ar 4G, kurā var integrēt vairākas modernas globālas tehnoloģijas, piemēram, LTE un LTE Advanced (TD-LTE, AXGP, LTE-A, TD-LTE-A, LTE ar VoLTE), WiMax, WiMax2, tīkla funkciju virtualizācija/programmdefinēts tīkls (Network Function Virtualization/Software Defined Network, NFV/SDN), HetNets (heterogēnais tīkls) un lēndarbīgi tīkli (Low Power Low Throughput network (mazjaudas, zemas caurlaidspējas tīkls), LPLT).

2.3. Salīdzinājumā ar 4G galvenā 5G tehnoloģijas priekšrocība ir ievērojami lielāks ātrums (Samsung paziņojis par 7,5 Gb/s, Nokia – 10 Gb/s, bet pagājušajā gadā Sarejas universitāte Apvienotajā Karalistē paziņoja, ka sasniegts pārsteidzošs ātrums, proti, 1 Tb/s, kas līdzinās tam, ko iespējams sasniegt ar optisko šķiedru, taču visi šie rezultāti ir iegūti laboratorijas apstākļos). Līdztekus ātrumam citi svarīgi sasniegumi ir zems latentums (lielajos tīklos tiek garantēts par 1 ms zemāks latentums) un augsta kapacitāte. Ja latentuma līmeni, kas mazāks par 1 m/s, reālos apstākļos nevarētu sasniegt, daļu to pakalpojumu, kuri saistīti ar 5G tehnoloģiju (paplašinātā realitāte, virtuālā realitāte, automašīnas bez vadītājiem, skārieninternets), nevarētu nodrošināt ar nepieciešamajiem raksturlielumiem.

2.4. Tāpat visu tirgū esošo ieinteresēto personu reakcija būs atkarīga no šiem gaidītajiem tehniskajiem parametriem. Svarīgi ir atgādināt, ka, pārejot no 2G uz 3G tīkliem, nepiepildījās cerības attiecībā uz mobilo telefonu lietotāju piekļuvi internetam. Tās piepildījās tikai tad, kad 3,5G speciālā tehniskā jauda tika izvērsta tā, ka viedtālrunu un platjoslas mobilo tīklu kombinācija nodrošināja piekļuvi internetam ar šīm ierīcēm.

2.5. 5G tīkli un optiskās šķiedras tīkli ir savstarpēji papildinoši. Īsos attālumos un zonās, kas ir ļoti noslogotas ar daudziem savienojumiem, 5G ir labāks risinājums. Informācijas nodošanai lielos attālumos optiskās šķiedras (atvilces maršrutēšanas (backhaul) un pamattīkla (backbone) tipa) tīkliem ir nepārspējamā priekšrocība: pārraides ātrums līdz 1 Tb, interferences riska neesamība ar citiem elektromagnētiskiem signāliem, kas piesārņo vidi un skar bezvadu tehnoloģijas, turklāt pārraidīšanas laikā signāls nevājinās.

2.6. To tehnisko specifikāciju standartizācija, kas vajadzīga gan iekārtām un ierīcēm, gan tīkliem, ir šīs jomas uzņēmumu un starptautisko apvienību galvenais rūpju avots. Specifikācijas sniedz norādījumus svarīgu 5G tehnisko komponentu pārbaudīšanai un apstiprināšanai. Specifikāciju izstrāde dod iespēju rūpnieciskajiem partneriem, detaļu un tīklu piegādātājiem, kā arī operatoriem izvērst sadarbībai risinājumus un sekmē pirmsstandartizācijas procesu. Tiklīdz Starptautiskā Telesakaru savienība (ITU), Trešās paaudzes sadarbības projekts (3GPP) un citas standartizācijas iestādes nolēma, ka līdz 2020. gadam ir jādefinē 5G standarti, mobilo telefonsakaru pakalpojumu sniedzēji pastiprināja darbu ar mērķi piedāvāt viskonkurētspējīgākos 5G pakalpojumus.

2.7. EESK uzskata, ka rīcības programma 5G attīstībai un plaša mēroga izvērsšanai ir jāpapildina ar atbalsta iniciatīvām (lai stimulētu pieprasījumu pēc platjoslas interneta par lietotājiem pieņemamām cenām) un darbības iniciatīvām, lai šos optimistiskos terminus varētu ievērot.

2.8. EESK pauž bažas, ka šā projekta (5G tīklu) izvērsšana var apturēt 3G un 4G tīklu ieviešanu lauku, attālajos un kalnu apvidos, aizbīdinoties ar to, ka turpmākajos 20 gados tiek solīts kaut kas labāks.

2.9. Daudzos Eiropas reģionos nav nedz 2G, nedz 3G, nedz arī 4G mobilā tīkla pārklājuma. Šāda situācija ir radusies tādēļ, ka ikreiz, kad kļūst pieejamas jaunas tehnoloģijas, iepriekšējo versiju izvērsšana tiek apturēta un tādejādi daudzos Eiropas lauku, attālajos un kalnu reģionos komunikāciju pakalpojumi bija novecojuši jau pirms 20 gadiem.

2.10. Īpaši ātra platjoslas pieslēguma izmantošana kļūs par 5G tīkla neatņemamu sastāvdaļu, taču kas notiks tad, ja uzņēmumiem nebūs īpaši ātras optiskās šķiedras kabeļu platjoslas un ja viņu vadu tīkla ātrums ir mazāks par 1 Mb? Lauksaimniecības un mežsaimniecības nozares uzņēmumiem, kā arī citiem uzņēmumiem Eiropas attālajos reģionos un lauku apvidos, pastāvīgi tika solīti ātrāki platjoslas un 3/4G mobilie tīkli, taču šie solījumi nekad nav pildīti.

2.11. Lielā teritorijā izkliedēts neliels iedzīvotāju skaits ir raksturīga problēma Eiropas reģionos, un sakaru nodrošinātāji norāda to kā iemeslu, kādēļ šajos reģionos nav iespējams sniegt pakalpojumu. Lai lauku, attālo, kalnu un salu reģioniem būtu sekmīga nākotne, tiem neapšaubāmi ir tiesības pieprasīt piekļuvi vismaz 5Mb platjoslas pakalpojumiem un 3/4G mobilajiem sakariem.

3. Īpašas piezīmes

3.1. Tā kā jaunu tehnoloģiju ieviešanas izmaksas ir milzīgas, EESK uzsver, ka vajadzība pēc ieguldījumiem Eiropas Savienībā ievērojami pārsniedz plānoto ieguldījumu apjomu (4,2 miljardi euro) publiskā un privātā sektora partnerības ietvaros, kurā Eiropas Komisija ir iesaistījusies. EESK uzskata, ka Eiropas Komisijas ierosinātie pasākumi var veicināt atbalstu finansiāliem izdevumiem, cilvēkresursiem un tehniskajiem pasākumiem, ja šis jautājums paliks nemainīga prioritāte, ja tiks ieviesta stimulēšanas shēma privātiem ieguldījumiem un ja Eiropas Komisijas un dalībvalstu īstenotie pasākumi tiks pilnībā saskaņoti.

1. darbība. Komisija sadarbosies ar dalībvalstīm un nozares ieinteresētajām personām, lai brīvprātīgi izstrādātu darba programmu pēc iespējas drīzākai 5G tīklu ieviešanai.

3.2. Eiropas Komisijas mērķi attiecībā uz pirmo 5G tīklu ieviešanu līdz 2018. gada beigām, bet pēc tam – komerciālo 5G pakalpojumu sniegšanas uzsākšanu Eiropā līdz 2020. gada beigām ir galvenokārt atkarīgi no to projektu rezultātiem, kas īstenoti 5G-PPP ietvaros izpētes posma laikā. To vidū jāmin izšķiroši svarīgais projekts 5GXCrosshaul, kura mērķis ir datu pārraides nolūkā integrēt *fronthaul* tīklus (5G bezvadu tīklus) un atvilces maršrutēšanas (*backhaul*) tīklus (tīklus, kas sastāv galvenokārt no optiskās šķiedras). Būs vajadzīgi arī lielas jaudas komutatori, heterogēni pārvada posmi, procesori mākonī (mini datu centri) un viena vai vairāku interneta pakalpojumu sniedzēju pamattīklu klātbūtnes punkti.

2. un 3. darbība. Komisija sadarbosies ar dalībvalstīm, lai (līdz 2016. gada beigām) sastādītu provizorisku sākotnējo frekvenču joslu sarakstu pirmo 5G pakalpojumu ieviešanai un lai (līdz 2017. gada beigām) vienotos par frekvenču joslu pilnu paketi, kas jāharmonizē komerciālu 5G tīklu izvērsšanas sākumam Eiropā.

3.3. Tā kā frekvences, ko izmanto 3G un 4G tehnoloģijas, ir pārslogotas, risināt tehniska rakstura problēmas saistībā ar 5G frekvencēm un joslas platumu ir globāla nepieciešamība. Līdztekus sadarbībai ar dalībvalstīm Eiropas Komisijai būtu arī jāņem vērā pasākumi, kurus kompetentās struktūras jau īsteno starptautiskā līmenī. Starptautiskā Telesakaru savienība (ITU) un Trešās paaudzes sadarbības projekts (*3rd Generation Partnership Project, 3GPP*), kas apvieno telesakaru standartizācijas iestādes, piemēram, ARIB, ATIS, ETSI, TSDSI, TTA, TTC un CCSA, attiecībā uz 5G ir vienojušās par divu posmu plānu: vispirms – pētniecība, pēc tam – izstrāde plašā mērogā.

4. darbība. 5G valstu ceļvežu izstrādāšanā Komisija sadarbosies ar attiecīgo nozari, dalībvalstīm un citām ieinteresētajām personām (nepārtraukts 5G pārklājums līdz 2025. gadam).

3.4. ES mērķi, kas paredz līdz 2025. gadam nodrošināt 5G pārklājumu visās pilsētu teritorijās un gar galvenajiem transporta ceļiem katrā dalībvalstī, būs grūti sasniegt. EESK vērš uzmanību uz to, ka ir ļoti riskanti pazīņot par vērienīgu mērķu sasniegšanu īsā laikā. Jaunas paaudzes piekļuves tīklu (*Next Generation Network*) izvēšanas un digitālās plaisas mazināšanas politikas īstenošanas analīze liecina, ka baltās un pelēkās zonas, kas definētas pamatnostādņēs par platjoslas tīklu, ir vēl lielākas. Ne *ex ante* regulējums, ne pasākumi ar mērķi stimulēt pieprasījumu nenodrošināja platjoslas interneta pakalpojumu sniegšanu šajās zonās.

3.5. EESK uzsver, ka 5G tīklu īstenošanas projektu veicināšana un finansēšana, samazinot finansējumu optiskās šķiedras tīkliem (jaunās paaudzes piekļuve (NGA) un tīkli (NGN)), var vēl vairāk palielināt digitālo plaisu starp dažu valstu reģioniem. Privāto ieguldījumu trūkumu 5G tīklos un optiskās šķiedras tīklos izolētos, mazapdzīvotos reģionos un reģionos ar mazu apdzīvotības blīvumu var izskaidrot ar ierobežotu peļņu no ieguldītā kapitāla, un tas ir jākompensē ar publiskiem ieguldījumiem vai ar citiem finansējuma risinājumiem, kas definēti valsts līmenī. Veicinot publiskā finansējuma pasākumus, būtu jāņem vērā plašāka ietekme (*spill-over*) uz vietējo ekonomiku, teledarbu, veselības aprūpes pakalpojumiem un iespējām izglītības jomā.

5. darbība. Komisija aicina dalībvalstis un attiecīgo nozari noteikt standartizācijas mērķus (sākotnējo standartu pieejamība vēlākais līdz 2019. gada beigām).

3.6. Plāni attiecībā uz 5G paši par sevi nevar aizsargāt ne tīklus, ne lietotājus. Lai nodrošinātu pienācīgu aizsardzības līmeni, ir jāstandartizē 5G tīkli un procedūras. Lai varētu sasniegt optimālu drošības līmeni gan lietotājiem, gan tīkla infrastruktūrai, ir jānodrošina 5G tīklu infrastruktūru uzraudzība, jānodala pārvaldības tīkli no pakalpojumu tīkla, jāizstrādā precīzas procedūras incidenta gadījumam, kā arī jāīsteno citi procesi. Būtiska nozīme ir drošības testiem. Visiem mijiedarbības protokoliem ir pienācīgi jādarbojas pat pirātisma gadījumā (pirāti nepārtraukti cenšas atrast un izmantot produktu vājās vietas).

3.7. EESK uzskata, ka procedūru standartizācija rūpniecības procesos un iekārtu tehnisko specifikāciju pastāvēšana ir galvenie nosacījumi, lai nozares uzņēmumos izveidotu taisnīgas darba attiecības; sociālie partneri var objektīvi novērtēt iespējamo nepilnību iemeslus un sekmēt nepieciešamos labojumus, kā arī izvirzīto mērķu īstenošanu. Vairākos iepriekšējos atzinumos EESK jau ir norādījusi, ka pārmērīga standartizācija var kavēt attīstību šajā jomā.

6. darbība. Lai veicinātu digitālo ekosistēmu rašanos, pamatojoties uz 5G savienojamību, ir jāplāno svarīgākie tehnoloģiskie eksperimenti un lietojumu testēšana, izmantojot 5G-PPP (2017. gadā), kā arī sīki jāizstrādā ceļveži progresīvu izmēģinājumu īstenošanai pirmskomercializācijas posmā (2017. gada marts) (2018. gadā: Eiropa – 5G ieviešanas līderis pasaulē).

3.8. Termināļu un lietojumu testēšana pēc iespējas agrākā posmā Eiropas līmenī var nodrošināt priekšrocības pasaules mēroga konkurencē ar lielajiem dalībniekiem. Raugoties no komerciālā viedokļa, lai 5G ieviestu plašā mērogā, ir jāievēro virkne priekšnosacījumu. Tāpēc EESK uzskata: kamēr netiks pieņemti īpaši standarti, liela mēroga izvēšana nenotiks; bez izvēšanas neviena iekārta netiks pārdota par pieņemamu cenu, bet iekārtu trūkums nozīmē, ka būtiski 5G komponenti nebūs pieejami.

3.9. EESK pauž viedokli, ka viens no galvenajiem 5G izaicinājumiem būs ieguldījumu piesaiste plašai izvēšanai un ieviešanai, ņemot vērā to, ka 4G tehnoloģijai, kuru vairākums lietotāju jau ar LTE standartu, joprojām būs ievērojams potenciāls nākotnē un ka operatoru ieguldījumi LTE tīklos varētu radīt ieņēmumus.

3.10. Eiropā pāreja no 3G uz 4G joprojām ir ierobežota salīdzinājumā ar Dienvidkoreju, ASV un Japānu. Iespējams, ka operatori un pat lietotāji dod priekšroku 4G tīkliem, jo īpaši tādēļ, ka to pašreizējā attīstība turpināsies neatkarīgi no 5G. Katra no tehnoloģijām, kas veido 4G, turpmākajos gados var radīt pietiekamu peļņu operatoriem, jo izmaksas ir daudz zemākas nekā tās, kas saistītas ar jaunas tehnoloģijas izstrādi.

7. darbība. Komisija aicina dalībvalstis apsvērt nākotnē pieejamās 5G infrastruktūras izmantošanu, lai uzlabotu izmantoto sakaru pakalpojumu veiktspēju un nodrošinātu sabiedrisko drošību, civilo aizsardzību un palīdzību katastrofu gadījumā (5G valsts ceļveži).

3.11. EESK ir pārliecināta, ka 5G tīkli var ievērojami sekmēt publiskās administrācijas modernizāciju, kā arī datu izmantošanu un sadarbību. Tas, ka dalībvalstis tiek mudinātas atbalstīt topošās 5G infrastruktūras izmantošanu publiskajās iestādēs, ļauj popularizēt jaunus tīklus. EESK iesaka Eiropas Komisijai apsvērt arī iespēju veikt regulārus ieguldījumus, lai aizstātu iekārtas, ko diendienā izmanto ES iestādēs strādājošie, tādējādi apliecinot arī savu patērētāja lomu 5G veicināšanā. Turklāt ir lietderīgi to ieteikt arī dalībvalstīm attiecībā uz publiskajiem ieguldījumiem.

3.12. Tā kā Eiropas Savienībai ir vitāli svarīgi piesaistīt privātos ieguldījumus, EESK iesaka izstrādāt politikas pasākumus, ar kuriem stimulēt ne vien pētniecību, bet arī inovāciju. Paraleli daudzām citām iespējām ES Inovācijas padome var sniegt ievērojamu ieguldījumu inovācijas veicināšanā.

3.13. Eiropas Komisijai būtu jācenšas prioritārā kārtā veicināt pētniecību, inovāciju un attīstību Eiropas Savienībā, mudināt ES uzņēmumus palielināt ieguldījumus pētniecībā un izstrādē Eiropas Savienībā un piesaistīt ieguldītājus no trešām valstīm. Laika posmā no 2007. līdz 2015. gadam līdzekļi, ko ES uzņēmumi ir eksportējuši pētniecībai un izstrādei, ir palielinājušies. Šis eksporta pieaugums ārpus Eiropas (Ķīna ir kļuvusi par galveno to izdevumu saņēmēju, ko uzņēmumi ir paredzējuši pētniecībai un izstrādei) apvienojumā ar pētniecībai un izstrādei paredzēto līdzekļu importa samazinājumu veicināja ieguldījumu samazināšanos pētniecībā un izstrādē Eiropā.

8. darbība. Komisija sadarbosies ar nozari un EIB/EIF grupu (MVU finansēšana), lai apzinātu riska finansēšanas instrumenta mērķus, konfigurāciju un kārtību (īstenošanas iespējas jāizvērtē līdz 2017. gada marta beigām, privātais finansējums un dažādi publiskā finansējuma avoti).

3.14. EESK atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas iniciatīvas, kuru mērķis ir stimulēt uzņēmēju digitālajā jomā. Eiropas politikas forums par digitālo uzņēmējdarbību, kas izveidots 2014. gadā, ir publicējis sava darba rezultātus šajā jautājumā. EESK ir pārliecināta, ka mazajiem un vidējiem uzņēmumiem var būt svarīga loma jaunu inovācijas modeļu veicināšanā. Finansēšanas risinājumu radīšana un ieviešana ar mērķi izveidot un attīstīt virtuālās inovāciju kopas, kas paredzētas MVU, ir atbalsts inovatīviem Eiropas jaunuzņēmumiem, kuri varētu izmantot publiskos līdzekļus, lai izstrādātu pakalpojumus un lietojumus; šo iespēju nedrīkstētu palaist garām.

3.15. EESK uzskata, ka iedzīvotāju vispār, bet jo īpaši darba ņēmēju digitālo prasmju attīstīšanai arī turpmāk jābūt Eiropas Savienības prioritātei saistībā ar 5G tīklu ieviešanu. ES rīcība e-prasmju jomā un Eiropas e-kompetences sistēma joprojām ir tikpat aktuāla.

3.16. EESK uzskata, ka Digitālo darbvietu lielā koalīcija (*Grand Coalition for Digital Jobs*), kas apvieno sociālos partnerus, izglītības nozares speciālistus un citus publiskā un privātā sektora dalībniekus, ir instruments, kas ļauj piesaistīt IKT nozarei vairāk jauniešu.

Stratēģisks izaicinājums Eiropas Savienībai nākotnē būs fakts, ka nelabvēlīgā situācijā esošām sabiedrības grupām viņu zemās pirktspējas dēļ ir grūti piekļūt 5G tīkla pakalpojumiem un konkrētām lietotnēm. Īpaša uzmanība jāpievērš personām ar invaliditāti, kurām ir jānodrošina viegla piekļuve jaunām iekārtām un tehnoloģijām, kuras attīstīs ražotāji.

3.17. EESK uzskata, ka ieguldījumu plānos, kuru pamatā ir strukturālie fondi, ir jāparedz vienlīdzīgi apstākļi visām dalībvalstīm. Kritērijiem, kas specifikācijās noteikti projektu apstiprināšanas nolūkā, ir jānodrošina līdzsvarota un nediskriminējoša piekļuve gan dalībvalstīm, gan visu dalībvalstu ekonomikas dalībniekiem. Lai nepieļautu digitālo atšķirību palielināšanos dalībvalstīs, kas negatīvi ietekmētu vienotā digitālā tirgus izveidi Eiropas Savienībā, EESK iesaka analizēt metodes, kuras izmantotas *Juncker* plāna īstenošanā. Ir jānācās no konstatētajām problēmām, lai politiskie lēmumi par 5G tīklu finansēšanu varētu kā viens no galvenajiem faktoriem stiprināt kohēziju Eiropas Savienībā.

3.18. Līdztekus riskiem, kas saistīti ar jauno tīklu tehnisko veiktspēju, politiku un lēmumiem par publisko līdzekļu sadali, kā arī komercriskiem, kurus rada neziņa par ieguldījumiem jaunās tehnoloģijās vai par ieguldījumu turpināšanu esošo sistēmu uzlabošanas nolūkā (tiek lēsts, ka 4G tīkls 2030. gadā varētu sasniegt maksimālo piesātinātības pakāpi), pirms lēmuma pieņemšanas par to, vai ieguldījumu veikt vai neveikt, ieguldītāji rūpīgi pēta arī citus faktorus.

3.19. Nepārtraukta 5G tīklu ieviešanas progresa pārraudzība ļaus labot novirzes, kas nenovēršami notiks laikposmā starp *ex ante* un *ex post* novērtējumiem, lai tādējādi varētu sasniegt abus paziņojumā minētos mērķus, no kuriem viens attiecas uz patentiem, kuri ir būtiski standartiem (20 % no tiem pieder Eiropas organizācijām), bet otrs – uz tirgus daļu, kas atbilst vismaz 35 % un pieder Eiropas 5G tīkla infrastruktūras piegādātājiem.

Briselē, 2017. gada 26. janvārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumam par Savienības dalību partnerībā pētniecības un inovācijas jomā Vidusjūras reģionā (PRIMA), ko kopīgi īsteno vairākas dalībvalstis”

(COM(2016) 662 final – 2016/0325 (COD))

(2017/C 125/12)

Ziņotājs: **Emilio FATOVIC**

Apspriešanās	Komisija, 18.10.2016., Padome, 9.11.2016., Parlaments, 27.10.2016.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 188. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	REX
Pieņemts plenārsesijā	26.1.2017.
Plenārsesija Nr.	522
Balsojuma rezultāts	164/3/1
(par/pret/atturas)	

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Saskaņā ar vairākiem iepriekšējiem atzinumiem Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) atzinīgi vērtē dalību PRIMA programmā ar mērķi izstrādāt kopējus inovatīvus risinājumus, ar kuriem ūdensapgādi un pārtikas sistēmas Vidusjūras reģionā padarīt drošākas, efektīvākas, iedarbīgākas un ilgtspējīgas gan vides jomā, gan izmaksu ziņā.

1.2. EESK uzskata, ka līdzdalība PRIMA programmā radītu pievienoto vērtību visai ES, jo ļautu integrētā veidā pievērsties dažiem pamatcēloņiem, kas ir Vidusjūras reģiona nestabilitātes pamatā un kas veicina masveida migrāciju. Savukārt līgumiska partnerība un divpusējas loģikas aizstāšana ar daudzpusēju un visaptverošu pieeju turpmākajos gados PRIMA programmu varētu padarīt par nozīmīgu modeli.

1.3. Komiteja uzskata, ka PRIMA programmas panākumu priekšnosacījumi ir patiesi holistiska, daudzlīmeņu un starpnozaru pieeja kopā ar konkrētiem un izmērāmiem mērķiem attiecībā uz ilgtspēju, noturību, dzīves un darba kvalitāti, cilvēktiesībām un demokrātiju.

1.4. EESK atbalsta priekšlikumu pamatot līdzdalību PRIMA programmā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 185. pantu, lai tādējādi nodrošinātu maksimālo iespējamo zinātnisko, pārvaldības un finanšu integrāciju, pirmo reizi uz vienlīdzīgiem noteikumiem iesaistot dalībvalstis un trešās valstis. Iekļaujoties plašākā Vidusjūras makroreģionālajā stratēģijā, kurā ir ņemtas vērā visas citas politikas jomas (Eiropas kaimiņattiecību politika, EKP), iniciatīvas un partnerības (Savienība Vidusjūrai), kas jau darbojas minētajā reģionā, visas šīs darbības palīdzēs efektīvāk risināt problēmas, kas ir kopīgas ar trešām valstīm, saskaņā ar *līdzattīstības un koplēmuma* principu.

1.5. EESK piekrīt principam, ka ES finansējums PRIMA programmai ir vismaz vienāds ar valsts finansējumu, bet, ja iesaistītās valstis nemaksā vai kavējas ar maksājuma veikšanu, Komisijai ir iespēja proporcionāli samazināt ES finanšu ieguldījumu.

1.6. Komiteja atbalsta PRIMA ĪS izveidi; tā būtu izpildstruktūra, kas atbildētu par PRIMA programmas pārvaldību un kontroli. EESK pauž cerību, ka šai struktūrvienībai būs raksturīga atklāta pārvaldība un tajā būs paredzēti iekļaujoši iestāšanās mehānismi, jo īpaši attiecībā uz jaunu trešo valstu vai dalībvalstu pievienošanu. Turklāt EESK cer sagaidīt visu potenciāli ieinteresēto personu (reģionu, vietējo pašvaldību, augstskolu un pilsoniskās sabiedrības organizāciju) iesaistīšanos PRIMA ĪS, lai stiprinātu tās pārvaldību un palīdzētu noteikt un kopīgi pārraudzīt programmas ietekmi ekonomikas, nodarbinātības un sociālajā jomā.

1.7. Saskaņā ar transversalitātes principu ar citiem ES politikas virzieniem EESK iesaka integrēt *PRIMA* programmu tiesību aktu kopumā par aprites ekonomiku un visās ar to saistītajās iniciatīvās (piemēram, par zemes izmantošanu un mēslošanas līdzekļiem).

1.8. Komiteja atkārtoti uzsver: lai *PRIMA* programmas inovācijas un pētniecības pasākumi būtu iespējami mērķtiecīgāki, ir steidzami nepieciešama *augšnes pamatdirektīva*, kurā būtu ņemtas vērā atšķirības starp dažādām ES valstīm.

1.9. EESK uzsver: programmā jautājums par ūdeni ir jāskata globāli un atbilstoši ilgtspējīgas attīstības principiem, ņemot vērā vides, ekonomiskos un sociālos aspektus, kā arī visu ūdens aprites ciklu, tostarp arī mākslīgus posmus. Faktiski ir jāizstrādā taisnīgāka pieeja ūdens ieguvei, līdzsvarojot ekonomikas un enerģētikas nozaru prasības un konkurenci, nepieciešamību saglabāt saldūdens ekosistēmas un pienākumu garantēt iedzīvotājiem pamattiesības.

1.10. EESK uzskata, ka vispiemērotākais instruments līdzekļu sadalei ir programma "Apvārsnis 2020", kā arī atbalsta lēmumu, ka lielākā daļa *PRIMA* programmas paredzēto darbību tiek iekļautas tā dēvētajos "*sabiedriskas nozīmes uzdevumos*". Komiteja iesaka it īpaši lauksaimniecības nozarē un pārtikas ražošanas jomā veicināt izmaksu ziņā pieejamus un viegli pārnesamus pētniecības un inovācijas procesus, kuriem būtu liela sociālā ietekme, bet kuros arī paredzēts popularizēt tradicionālās zināšanas, tādējādi vērsties pret intelektuālā darbaspēka emigrāciju un sekmējot ekonomikas izaugsmi un nodarbināmību saskaņā ar ilgtspējīgas attīstības mērķiem.

1.11. Gadījumā, ja vienu vai vairākus projektus nebūtu iespējams finansēt ar valstu līdzekļiem, jo valstu līdzekļi ir iztērēti, EESK atbalsta minēto projektu finansēšanu ar *PRIMA* ĪS atbalstu. Šāda veida finansējums, kas nevarēs pārsniegt 20 % no ES kopējā ieguldījuma *PRIMA* programmā, nodrošinās augstas kvalitātes projektu īstenošanu.

1.12. EESK atzinīgi vērtē ieinteresēto personu dalību no tām ES valstīm, kuras nav iesaistījušās *PRIMA* programmā, gadījumā, ja šo personu prasmes nav pieejamas *PRIMA* programmā iesaistītajās valstīs. Šajā gadījumā to finansējuma daļa nedrīkst pārsniegt 50 % pētniecības un inovāciju darbībās, bet inovācijas darbībās tā būs 35 % un 50 % robežās. Tas ļaus īstenot no ES perspektīvas vērienīgus projektus un atbalstīt valstis, kas vēlas pievienoties *PRIMA* programmai un tajā ieguldīt.

1.13. Ņemot vērā lielās grūtības, ar kādām saskaras daudzas trešās valstis, kas jau piedalās programmā "Apvārsnis 2020", lai ātri un efektīvi nodrošinātu atbilstību programmas formālajām prasībām, Komiteja aicina vienkāršot šīs prasības, kur vien iespējams, un aktīvi atbalstīt spēju veidošanas procesu.

2. Ievads

2.1. Saskaņā ar Apvienoto Nāciju Organizācijas datiem Vidusjūras reģionā dzīvo 180 miljoni cilvēku, kuriem ūdens ir pieejams ierobežotā daudzumā; minētais skaitlis atbilst 50 % pasaules iedzīvotāju, kuriem trūkst ūdens⁽¹⁾. Tas atstāj ļoti smagas sekas uz uzturu, veselību, iztikas līdzekļiem, kā arī dzīves un labklājības līmeni.

2.2. FAO (Apvienoto Nāciju Organizācijas Pārtikas un lauksaimniecības organizācijas) ziņojumā *Mediterra 2016* norādīts, ka pēdējos gados šo problēmu vēl vairāk ir saasinājusi politiskā nestabilitāte, klimata pārmaiņas un straujš iedzīvotāju skaita pieaugums. Turklāt šiem faktoriem jāpievieno "trīskārša izšķērdēšana", kas izpaužas kā dabas resursu nepareiza izmantošana, pārtikas izšķērdēšana un tradicionālo zināšanu lēna izzušana⁽²⁾.

2.3. Ūdens resursu nepietiekamības problēmas, kā arī pieejama un ilgtspējīga pārtikas ražošana ir viens no galvenajiem iemesliem migrācijas vilnim, kas skar Eiropu. Ja šīs problēmas netiek risinātas jau paša sākumā, to sekas nebūs iespējams pārvarēt ne īstermiņā, ne ilgtermiņā.

⁽¹⁾ UNEP/Map-Plan Bleu, *State of the Environment and Development in the Mediterranean*, Atēnas, 2009. g. Vidusjūras reģionā ir tikai 3 % no visas planētas ūdens resursiem. Apvienoto Nāciju Organizācija uzskata: lai dzīvotu cilvēka cienīgu dzīvi, katram cilvēkam ir vajadzīgi vismaz 1 700 m³ ūdens gadā. Vidusjūras baseinā, kurā dzīvo 460 miljoni cilvēku, 180 miljoni tiek uzskatīti par "ūdens nabagiem", jo to rīcībā ir mazāk par 1 000 m³ ūdens uz vienu iedzīvotāju gadā; no tiem 80 miljoni nepārsniedz 500 m³, tādējādi atrodoties ūdens resursu galējas nabadzības apstākļos.

⁽²⁾ CIEHAM/FAO. *Mediterra 2016. Zero Waste in the Mediterranean. Natural Resources, Food and Knowledge*, Parīze, Presses de Sciences Po, 2016. g.

2.4. Ieguldījumi pētniecībā un inovācijā, ko veic dalībvalstis Vidusjūras reģionā ūdens apgādes un pārtikas ilgtspējīgas ražošanas jomā, nekad nav bijuši atbilstīgi, lai risinātu šo problēmu, un bieži vien aprobežojas ar sadrumstalotu sadarbību, kuru nosaka divpusējie nolīgumi.

2.5. Ideja par partnerību pētniecības un inovācijas jomā Vidusjūras reģionā (PRIMA) radās Eiropas un Vidusjūras reģiona valstu konferencē par zinātņu, tehnoloģiju un inovāciju, kura notika Barselonā 2012. gadā. Tās mērķis ir stiprināt Eiropas un Vidusjūras reģiona valstu sadarbību pētniecības un inovācijas jomā kā daļu no ES ārpolitikas plašākiem mērķiem attiecībā uz dienviņu kaimiņvalstīm ⁽³⁾.

2.6. Pēc Konkurētspējas padomes 2014. gada 5. decembra secinājumiem un oficiālā priekšlikuma, ko Vidusjūras reģiona dalībvalstis un trešās valstis iesniedza tā paša gada decembrī ⁽⁴⁾, Eiropas Komisija ir izstrādājusi detalizētu ietekmes novērtējumu ⁽⁵⁾ un priekšlikumu ⁽⁶⁾ par dalību programmā, kurš tiks izskatīts šajā atzinumā.

3. Komisijas priekšlikuma kopsavilkums

3.1. Juridisko pamatu līdzdalībai PRIMA programmā veido LESD 185. pants. Šis instruments ļauj ES, īstenojot daudzgadu pamatprogrammu, piedalīties vairāku dalībvalstu īstenotajās pētniecības un attīstības programmās, vienojoties ar attiecīgo dalībvalsti, tostarp iesaistīties šo programmu izpildes vajadzībām izveidotajās struktūrās.

3.2. Programmu, kas paredzēta uz desmit gadiem, kopīgi uzsāks 14 valstis:

— deviņas dalībvalstis: Kipra, Francija, Grieķija, Itālija, Luksemburga, Malta, Portugāle, Čehijas Republika un Spānija,

— divas trešās valstis, kas ir programmas "Apvārsnis 2020" asociētās valstis: Izraēla un Tunisija,

— trīs trešās valstis, kas nav programmas "Apvārsnis 2020" asociētās valstis: Ēģipte, Libāna un Maroka.

3.2.1. To trešo valstu līdzdalība, kas nav programmas "Apvārsnis 2020" asociētās valstis, būs atkarīga no starptautiskā nolīguma ar ES, kurš paplašinās PRIMA tiesisko regulējumu.

3.3. PRIMA mērķis ir izstrādāt kopīgus inovatīvus risinājumus ūdensapgādes un pārtikas sistēmu jomā, kas ir steidzami nepieciešami Vidusjūras reģionam. Šie risinājumi ļaus nodrošināt gan vides, gan izmaksu ziņā drošāku, efektīvāku, iedarbīgāku un ilgtspējīgāku piekļuvi ūdenim un pārtikai.

3.4. PRIMA programma tiks iekļauta plašākā un vērienīgākā augsta līmeņa pasākumu klāstā un papildinās Eiropas iniciatīvas citās jomās, kas nav saistītas ar pētniecību un inovāciju. To vidū var minēt šādas iniciatīvas:

— zinātniskā diplomātija,

— Eiropas kaimiņattiecību politikas (EKP) pārskatīšana,

— ilgtspējīgas attīstības mērķi,

— migrācija,

— Eiropas klimata diplomātija pēc COP 21.

⁽³⁾ COM(2016) 385 final, Komisijas paziņojums par jauna satvara partnerībai ar trešām valstīm izveidi saskaņā ar Eiropas programmu migrācijas jomā.

⁽⁴⁾ Šo priekšlikumu iesniedza 19 valstis.

⁽⁵⁾ SWD(2016) 332 final.

⁽⁶⁾ COM(2016) 662 final

3.5. Saskaņā ar Komisijas paziņojumu par jauna satvara partnerībai ar trešām valstīm izveidi saskaņā ar Eiropas programmu migrācijas jomā ⁽⁷⁾ PRIMA programmā ir izvirzīts mērķis pievērsties migrācijas pamatcēloņiem, līgumiskas partnerības mehānismā izmantojot visus ES politikas virzienus ⁽⁸⁾.

3.6. Attiecībā uz *subsidiaritāti* PRIMA ir strukturēta kā kopīga programma, kuras pamatā ir valstu programmas un darbības, ko īsteno iesaistītās dalībvalstis un asociētās valstis ar ES atbalstu un līdzdalību. Daudzpusēja un daudznozaru pieeja apvienojumā ar nozīmīgu ieguldījumu resursu veidā varētu ļaut sasniegt gan tehniskus, gan politiskus vidēja termiņa un ilgtermiņa mērķus, kurus līdz šim atsevišķām dalībvalstīm vienām pašām nav izdevies īstenot.

3.7. Kas attiecas uz *proporcionalitāti*, ES līdzdalība PRIMA programmā notiks to kompetenču ietvaros, kuras ir paredzētas LESD, un tā tikai sekmēs un atbalstīs, tostarp finansiāli, PRIMA mērķu izpildi iesaistītajās valstīs. Iesaistītās valstis kopīgi strādās, lai labāk koordinētu, saskaņotu un integrētu attiecīgās valsts programmas vai pasākumus, un, visbeidzot, izstrādās kopīgu ilgtermiņa stratēģiskās pētniecības programmu.

3.8. ES sniegs finansiālu atbalstu, kas būs līdzvērtīgs valstu ieguldījumiem. Savienības ieguldījuma maksimālā summa būs 200 miljoni euro, ieskaitot Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas (EBTA) iemaksas. Šis ieguldījums būs pieejams, izmantojot pētniecības un inovācijas pamatprogrammu "Apvārsnis 2020". Šīs saistības aptver septiņu gadu ilgu darbu laikposmā no 2018. līdz 2024. gadam.

3.9. Maksimālais ES ieguldījums nedrīkst pārsniegt summas, ko piešķirušas pašas iesaistītās valstis. Turklāt gadījumā, ja iesaistītās valstis nefinansē PRIMA programmu vai finansē to samazinātā apmērā, Komisija var proporcionāli samazināt ES finansiālo ieguldījumu.

3.10. Komisija paredz, ka, lai īstenotu desmit gadus ilgu programmu, ir nepieciešams sagatavot visaptverošu stratēģisku pētniecības programmu un tā pilnībā jāievieš, izmantojot vairākus starptautiskus uzaicinājumus iesniegt priekšlikumus, ko veic vairākas iesaistītās valstis un īsteno specializēta īstenošanas struktūra. ES ieguldījumu pārvaldīs galvenokārt PRIMA īstenošanas struktūra, saukta PRIMA ĪS.

3.11. Komisija paredz, ka gada darba plāni (GDP) nodrošinās visu PRIMA darbību saskaņotību un koordinēšanu un būs orientēti uz programmā paredzēto vispārīgo un konkrēto mērķu sasniegšanu. GDP, kam nepieciešams Komisijas apstiprinājums, ietvers:

— starptautiskus uzaicinājumus iesniegt priekšlikumus, kurus finansēs PRIMA ĪS ar ES ieguldījumu saskaņā ar programmas "Apvārsnis 2020" noteikumiem,

— darbības, ko finansēs tikai iesaistītās valstis un kuras tiks uzskatītas par līdzvērtīgām ES ieguldījumam.

Šīs darbības pirms to iekļaušanas GDP vērtēs Ārējo ekspertu komiteja.

3.12. PRIMA ĪS gada ziņojums attieksies uz abiem darbības veidiem un ļaus izdarīt grozījumus un izmaiņas, tostarp, ja nepieciešams, attiecībā uz finansiālajām saistībām, pēc Komisijas lēmuma. Turklāt 2022. gadā tiks veikta PRIMA programmas vidusposma novērtēšana un 2028. gadā – galīgā novērtēšana.

⁽⁷⁾ Skatīt 3. zemsvītras piezīmi.

⁽⁸⁾ Izglītība, pētniecība, klimata pārmaiņas, enerģētika, vide, lauksaimniecība.

4. Vispārīgas piezīmes

4.1. Tā kā:

- EESK ir vairākkārt uzsvērusi, ka Eiropas pašreizējās un turpmākās politikas galvenajiem tematiem ir jābūt ūdenim ⁽⁹⁾ un ilgtspējai pārtikas un lauksaimniecības produktu ražošanas ķēdē ⁽¹⁰⁾,
- Komiteja ir arī brīdinājusi, ka līdztekus kariem un cilvēka pamattiesību neievērošanai viens no galvenajiem cēloņiem migrantu pieplūdumam, kurš pārņēmu Eiropu, ir ūdens un pārtikas krīze, kas patlaban skar Vidusjūras reģiona valstis ⁽¹¹⁾,
- EESK jau vairākkārt ir atgādinājusi par nepieciešamību stiprināt sadarbību ar trešām valstīm, pirmām kārtām ar tām, uz kurām attiecas Eiropas kaimiņattiecību politika (EKP) un Savienība Vidusjūrai, lai efektīvāk risinātu *koptīgas problēmas* ⁽¹²⁾ saskaņā ar *līdzattīstības* ⁽¹³⁾ loģiku,
- Komiteja ir vairākkārt ieteikusi izlēmīgi un apņēmīgi rīkoties, lai risinātu un novērstu problēmas, kas ir politiskās, ekonomiskās, sociālās un humanitārās krīzes pamatā Vidusjūras reģionā ⁽¹⁴⁾,

EESK atzinīgi vērtē PRIMA programmu ar noteikumu, ka tā tiek izvēsta saskaņā ar patiesi holistisku ⁽¹⁵⁾, daudzlīmeņu ⁽¹⁶⁾ un starpnozaru ⁽¹⁷⁾ pieeju, kas ir priekšnosacījums programmas panākumiem, tostarp konkrētu un izmērāmu standartu sasniegšanai attiecībā uz ilgtspēju ⁽¹⁸⁾, noturību, dzīves un darba kvalitāti, cilvēktiesībām un demokrātiju.

4.2. Komiteja piekrīt Komisijas priekšlikumam, ko atbalsta valstu valdības, reģioni, pašvaldības, augstskolas, organizēta pilsoniskā sabiedrība un visas ieinteresētās personas ⁽¹⁹⁾, proti, PRIMA programmu pamatot ar LESD 185. pantu, lai nodrošinātu maksimālo iespējamo zinātnisko, pārvaldības un finanšu integrāciju un iesaistītu dalībvalstis un trešās valstis.

4.3. Komiteja uzskata, ka PRIMA programma var būt svarīga iniciatīva un lielisks paraugs, jo tā, darbotamās kā plašāka Vidusjūras reģiona makroreģionāla stratēģija ⁽²⁰⁾, ļautu pārvarēt divpusējas partnerības nolīgumu formātu, kuri līdztekus līdzekļu nepietiekamībai līdz šim nav ļāvuši saskaņoti risināt dažas no galvenajām problēmām, kas skar Vidusjūras reģionu.

⁽⁹⁾ EESK atzinumi (OV C 44, 15.2.2013., 147. lpp.; OV C 12, 15.1.2015., 33. lpp.).

⁽¹⁰⁾ EESK atzinums (OV C 303, 19.8.2016., 64. lpp.).

⁽¹¹⁾ EESK atzinums (OV C 347, 18.12.2010., 41. lpp.).

⁽¹²⁾ EESK atzinums (OV C 383, 17.11.2015., 91. lpp.).

⁽¹³⁾ EESK Rezolūcija "EESK ieguldījums Eiropas Komisijas 2017. gada darba programmā", 2016. g. 9.4. punkts: "EKP novērtējums būtu nosakāms par prioritāti. Attiecībā ar valstīm Vidusjūras reģiona dienvidos un austrumos nevajadzētu koncentrēties uz piesardzīgu pieeju, kas balstās uz drošības aspektiem vai bēgļu krīzi, bet gan jāklūst par reālu attīstības sadarbības politiku starp vienlīdzīgiem partneriem."

⁽¹⁴⁾ EESK atzinums "EESK atzinīgi vērtē Komisijas jaunāko priekšlikumu "pievērsties bēgļu krīzes ārējai dimensijai" (...). Šajā jaunākajā priekšlikumā ir atklāti atzīts, ka migrācijas pamatcēloņu novēršana ir saistīta ne tikai ar iekšlietām un drošību, bet arī ar citām politikas jomām, piemēram, tirdzniecību, attīstību, ārpolitiku un integrāciju. Tas atbilst politikas saskaņotības principam, kas jāievēro ES starptautiskajā sadarbībā attīstības jomā" (OV C 71, 24.2.2016., 75. lpp., 1.7. punkts).

⁽¹⁵⁾ EESK atzinums "Makroreģionālās stratēģijas izstrāde Vidusjūras reģionam" (OV C 44, 15.2.2013., 1. lpp., 1.4. punkts).

⁽¹⁶⁾ EESK atzinums "Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) uzskata, ka, neraugoties uz ārkārtīgi trauslo (...) situāciju Vidusjūras reģionā, ir pienācis brīdis uzsākt daudzlīmeņu dialogu starp Komisiju, dalībvalstīm un Eiropas un Vidusjūras reģiona sadarbībā iesaistītajām valstīm, vietējām un reģionālajām pašvaldībām un pilsonisko sabiedrību, lai izstrādātu jaunu makroreģionālo stratēģiju, kas sastāv no divām daļām un kas atbilst reģiona vajadzībām, stiprinot tā konkurētspēju starptautiskā mērogā" (OV C 44, 15.2.2013., 1. lpp., 1.1. punkts).

⁽¹⁷⁾ EESK atzinums "Atjaunojamo energoresursu veicināšana un Eiropas kaimiņattiecību politika – Eiropas un Vidusjūras reģiona valstis" (OV C 376, 22.12.2011., 1. lpp., 1.3., 1.10., 1.11. punkts); EESK atzinums "ES enerģētikas politikas ārējā dimensija", (OV C 264, 20.7.2016., 28. lpp., 1.1., 1.2.3., 1.3. punkts); EESK atzinums "Vidusjūras zvejas resursu ilgtspējīga izmantošana", (OV C 43, 15.2.2012., 56. lpp.).

⁽¹⁸⁾ EESK atzinums "Mērķi laikposmam pēc 2015. gada Eiropas un Vidusjūras reģiona valstīs" (OV C 383, 17.11.2015., 44. lpp.).

⁽¹⁹⁾ PRIMA ietekmes novērtējums – ieinteresēto personu pasākums, Malta, 2016. gada 17. aprīlis.

⁽²⁰⁾ EESK atzinums "Ceļā uz stratēģiju kohēzijas veidošanai Vidusjūras reģionā" (OV C 170, 5.6.2014., 1. lpp.).

4.4. EESK piekrīt principam, ka ES finansējums *PRIMA* programmai ir vienāds ar valsts finansējumu, bet ja iesaistītās valstis nemaksā vai kavējas ar maksājuma veikšanu, Komisijai ir iespēja proporcionāli samazināt ES finanšu ieguldījumu.

4.5. Komiteja uzskata, ka īstenošanas struktūra *PRIMA* ĪS ir vajadzīga un būtiska, lai pārvaldītu un kontrolētu *PRIMA* programmu un tai piešķirto ES finansējumu, un tādēļ pauž cerību, ka šai struktūrai būs raksturīga atklāta pārvaldība.

4.6. EESK uzskata, ka vispiemērotākais instruments finansējuma sadalei ir programma “Apvārsnis 2020”, kā arī atbalsta lēmumu lielāko daļu *PRIMA* programmā paredzēto darbību iekļaut tā dēvētajos “sabiedriskas nozīmes uzdevumos”, ņemot vērā to globālo un transnacionālo raksturu⁽²¹⁾.

4.6.1. Komiteja norāda, ka līdz šim daudzas trešās valstis, kas jau piedalās programmā “Apvārsnis 2020”, ziņo par lielām grūtībām ātri un efektīvi nodrošināt atbilstību programmas formālajām prasībām. Tāpēc EESK aicina vienkāršot šīs prasības gadījumos, kad tas ir iespējams, lai atvieglotu līdzdalību un sasniegtu labākus rezultātus.

5. Īpašas piezīmes

5.1. Komiteja konstatē, ka ne visas Vidusjūras reģiona valstis ir iesaistītas procesā. Principā, jebkurai citai dalībvalstij vai trešai valstij vajadzētu būt iespējai piedalīties *PRIMA* iniciatīvā, ar nosacījumu, ka tā sniedz ieguldījumu programmas finansēšanā. Tomēr EESK norāda, ka *PRIMA* ĪS Ģenerālajai asamblejai, kurā ir pārstāvētas valstu valdības, būs vienprātīgi jāapstiprina jaunu trešo valstu iestāšanās⁽²²⁾. Ņemot vērā trešās valsts, kas ir kandidātvalsts, politiskos un sociālos apstākļus, Komiteja iesaka Eiropas Savienībai piemērot iekļaujošāku pieeju un izvairīties no vienprātīga balsojuma mehānisma, to aizstājot ar kvalificētu balsu vairākumu, jo šis balsojums varētu kļūt par dažu valstu veto tiesībām pret citām. Komiteja arī iesaka saistībā ar programmas īstenošanu veicamajās darbībās paredzēt tehnoloģiskās gatavības līmeņu plašu spektru (*Technology Readiness Levels, TRL*), lai aptvertu visus zinātniskās ražošanas posmus.

5.2. EESK iesaka: lai stiprinātu programmas ietekmes spējas, tai jābūt patiesi transversālai attiecībā pret citām ES politikas jomām un iniciatīvām, kas jau ir ieviestas vai vēl jāīsteno. Komiteja jo īpaši atzīst, ka ir konsekventi jāturpina darbs pie aprites ekonomikas dokumentu kopuma⁽²³⁾. Šim faktoram būs izšķiroša nozīme ūdens ilgtspējīgas izmantošanas un pārtikas un lauksaimniecības produktu ilgtspējīgas ražošanas jomā (piemēram, zemes izmantošana un mēslošanas līdzekļi⁽²⁴⁾).

5.2.1. Komiteja uzskata: *PRIMA* iniciatīva ir vēl viens atgādinājums, ka ir steidzami nepieciešama *augšnes pamatdirektīva*⁽²⁵⁾, kurā būtu ņemtas vērā atšķirības starp dažādām ES valstīm; šāda direktīva ir vajadzīga, lai efektīvāk noteiktu un ievirzītu inovācijas un pētniecības darbības.

5.3. Komiteja iesaka daudzlīmeņu pieeju, kas paredz aktīvu organizētas pilsoniskās sabiedrības līdzdalību. Šai līdzdalībai varētu būt būtiska nozīme, lai sasniegtu un izplatītu ne tikai konkrētus mērķus, bet arī plašākus mērķus saistībā ar demokratizāciju un cilvēktiesību aizsardzības stiprināšanu vairākās trešās valstīs⁽²⁶⁾. Tāpēc EESK cer sagaidīt organizētas pilsoniskās sabiedrības tiešu līdzdalību konsultatīvās komitejas formātā, tostarp iesaistoties *PRIMA* ĪS, lai stiprinātu tās pārvaldību un palīdzētu noteikt un kopīgi pārraudzīt programmas ietekmi ekonomikas un sociālajā jomā⁽²⁷⁾.

5.4. Gadījumā, ja vienu vai vairākus projektus nebūtu iespējams finansēt no valstu līdzekļiem ar valstu finansēšanas aģentūru starpniecību, jo valstu piešķirtie līdzekļi ir iztērēti, Komiteja ierosina šos projektus finansēt ar *PRIMA* ĪS atbalstu. Šāds ES finansējums nedrīkstēs pārsniegt 20 % no kopējā ES ieguldījuma; ja papildu līdzekļi izrādās nepietiekami, tiks atlasīts pēc kārtas nākamais projekts. Šāda rīcība būs svarīga, lai saglabātu īstenoto projektu augstu kvalitāti.

⁽²¹⁾ EESK atzinums “KTI un PPP/“Apvārsnis 2020” (OV C 34, 2.2.2017., 24. lpp.).

⁽²²⁾ COM(2016) 662 final, 12.panta 2. punkts.

⁽²³⁾ EESK atzinums “Dokumentu kopums attiecībā uz aprites ekonomiku” (OV C 264, 20.7.2016., 98. lpp.).

⁽²⁴⁾ EESK atzinums “Aprites ekonomika: mēslošanas līdzekļi” (OV C 389, 21.10.2016., 80. lpp.).

⁽²⁵⁾ EESK atzinums “Augšnes aizsardzības tematiskā stratēģija” (OV C 168, 20.7.2007., 29. lpp.), EESK atzinums “Aprites ekonomika: mēslošanas līdzekļi” (OV C 389, 21.10.2016., 80. lpp., 1.4. un 3.6. punkts).

⁽²⁶⁾ EESK atzinums “*Euromed* reģiona valstu pilsoniskā sabiedrība” (OV C 376, 22.12.2011., 32. lpp.).

⁽²⁷⁾ EESK atzinums “Makroreģionālo stratēģiju pārvaldība” (OV C 12, 15.1.2015., 64. lpp.).

5.5. EESK atzinīgi vērtē iespēju, ka saņemt finansējumu ir tiesīgas ieinteresētās personas no tām ES valstīm, kuras nav iesaistījušās PRIMA programmā, gadījumos, ja šo personu prasmes nav pieejamas PRIMA programmā iesaistītajās valstīs. Šajā gadījumā to finansējuma daļai nevajadzētu pārsniegt 50 % no attaisnotajām izmaksām pētniecības un inovāciju darbībām un būt robežās no 35 % līdz 50 % no attaisnotajām izmaksām inovācijas darbībām. Tas ļautu saglabāt augstu līmeni projektiem, kas īstenoti ES perspektīvā, un atbalstīt valstis, kas vēlas pievienoties PRIMA programmai un to finansēt.

5.6. EESK uzsver nepieciešamību jautājumu par ūdeni skatīt globāli un atbilstoši ilgtspējīgas attīstības principiem, ņemot vērā vides, ekonomiskos un sociālos aspektus, kā arī visu ūdens aprites ciklu, tostarp arī mākslīgus posmus, kas ir iespējami, pateicoties jaunajām tehnoloģijām. Ir jāparedz taisnīgāka pieeja ūdens ieguvei, ievērojot ekonomikas un enerģētikas nozaru prasības un konkurenci, nepieciešamību saglabāt saldūdens ekosistēmas un prasību garantēt iedzīvotājiem pamattiesības⁽²⁸⁾.

5.7. EESK atgādina, ka Vidusjūras reģionā, īpaši Āfrikas daļā, viena no lielākajām problēmām ir tradicionālās ilgtspējīgas lauksaimnieciskās ražošanas metožu izzušana, kas saistīta ar intelektuālā darbaspēka emigrāciju (galvenokārt jauniešu). Komiteja iesaka analīzēs un pētījumos ar augstu pievienoto vērtību, kuri veikti programmas "Apvārsnis 2020" ietvaros, paredzēt izmaksu ziņā pieejamus un viegli pārnesamus procesus ar izteiktu sociālo ietekmi, lai tādējādi izmantotu šīs zināšanas un veicinātu ekonomikas izaugsmi un nodarbināmību.

Briselē, 2017. gada 26. janvārī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS*

⁽²⁸⁾ EESK atzinums "Ūdens politikas iekļaušana citās ES politikas jomās" (OV C 248, 25.8.2011., 43. lpp., 1.13. punkts).

ISSN 1977-0952 (elektroniskais izdevums)
ISSN 1725-5201 (papīra izdevums)



Eiropas Savienības Publikāciju birojs
2985 Luksemburga
LUKSEMBURGA

LV